

**UCHWAŁA NR XXVII/166/17
RADY GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

z dnia 22 lutego 2017 r.

**w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
gminy Wądroże Wielkie**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 446, poz. 1579) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 778, poz. 904, poz. 961, poz. 1250, poz. 1579)

Rada Gminy Wądroże Wielkie uchwala, co następuje:

§ 1. Zgodnie z uchwałą Nr VIII/46/15 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 24 czerwca 2015r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, zmienionej uchwałą Nr XVII/84/16 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 marca 2016 r., **uchwala się** zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”, uchwalonego uchwałą Nr XXVII/124/2001 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 marca 2001r., oraz zmienionego uchwałą Nr XXXVI/154/06 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 22 lutego 2006 r. oraz uchwałą Nr XXXIV/158/10 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 27 stycznia 2010 r. i uchwałą Nr XXXII/147/13 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 26 czerwca 2013 r. , stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały, składający się z:

- 1) ujednoliconego tekstu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z wyróżnieniem wprowadzonych zmian,
- 2) ujednoliconego rysunku studium, określającego dokonane zmiany funkcji terenów, przedstawionego na mapie topograficznej w skali 1:10 000 .

§ 2. Integralnymi częściami niniejszej uchwały są:

1. Załącznik nr 2 - Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie”.

§ 3. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wądroże Wielkie.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Dariusz Żołnierczyk

Załącznik do Uchwały Nr XXVII/166/17

Rady Gminy Wądroże Wielkie

z dnia 22 lutego 2017 r.

**Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag
do projektu zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie”.**
**WYKAZ UWAG WNIESIONYCH DO WYŁOŻONEGO DO PUBLICZNEGO WGLĄDU PROJEKTU „STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDRÓŻE WIELKIE”**
sporządzonego na podstawie uchwały Rady Gminy Wądroże Wielkie Nr VIII/46/2015 z dnia 24 czerwca 2015 r.

Lp.	Data wpływu uwagi	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres zgłaszającego uwagi	Treść uwagi	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy uwaga	Ustalenia projektu studium dla nieruchomości, której dotyczy uwaga	Rozstrzygnięcie Wójta w sprawie rozpatrzenia uwagi		Rozstrzygnięcie Rady Gminy załącznik do uchwały nr..... z dnia		Uwagi
						Uwaga uwzględniona	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga uwzględniona	Uwaga nieuwzględniona	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	31.01.2017 r.	(...)#	Właściciele działek 24/2 i 23/1 obr. Sobolew objętych koncesją Starosty Jaworskiego na eksploatację kopalni pospolitych Nr 01/07 z dnia 11.09.2007r. wnoszą o wprowadzenie nowej funkcji przemysłowo – produkcyjno-usługowej i składowej.	24/2 i 23/1 obr. Sobolew	Teren rolniczej przestrzeni produkcyjnej R	tak	nie	tak	nie	Działalność górnicza objęta koncesją kończy się w 2017 roku
2.	31.01.2017 r.	(...)#	Przedsiębiorca górniczy prowadzi działalność górniczną na działkach 19/5, 19/4, 19/8, 19/1 obr. Sobolew. Wnosi o wprowadzenie nowej funkcji przemysłowo – produkcyjno-usługowej i składowej po zakończeniu eksploatacji.	Dz. nr 19/5, 19/4, 19/8, 19/1 obr. Sobolew	Teren eksploatacji powierzchniowej PG(Ż) – żwirownia.	tak	nie	tak	nie	Określony zostanie kierunek rekultywacji oraz zmiana kierunków w zagospodarowaniu terenu.

ZAŁĄCZNIKI:

- zbiór uwag zamieszczonych w wykazie

¹² Dane osobowe wnoszących uwagę podlegają ochronie zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 922).

Uzasadnienie

do projektu uchwały w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie

Projekt zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie” sporządzony na podstawie podjętej przez Radę Gminy Wądroże Wielkie uchwały Nr VIII/46/15 z dnia 24 czerwca 2015r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, zmienionej uchwałą Nr XVII/84/16 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 marca 2016 roku, opracowany został zgodnie ze znowelizowanymi przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 778, poz. 904, poz. 961, poz. 1250, poz. 1579) oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Opracowanie ma na celu określenie polityki przestrzennej na obszarze gminy Wądroże Wielkie na tle uwarunkowań określonych w art.10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wynikających w szczególności ze stanu środowiska przyrodniczego i dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem przedsięwzięć i rozwiązań opartych na potencjale własnym gminy a także ustaleń strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Biorąc pod uwagę walory ekonomiczne przestrzeni gminy, presję urbanizacyjną, ochronę walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, poprawę warunków życia ludności jak również wymagania ładu przestrzennego.

"Studium" określa najkorzystniejsze kierunki przeobrażeń i rozwoju przestrzennego gminy Wądroże Wielkie ze wskazaniem obszarów zmian. Konieczność zmiany studium wynika z potrzeby określenia:

-nowych obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW,

-nowych obszarów inwestycyjnych mieszkańców gminy gospodarczych działających na terenie Gminy Wądroże Wielkie dotyczących uwzględnienia ich rozwoju lub powiększenia obszaru prowadzonej działalności.

Opracowanie stanowi zmianę - aktualizację studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Wądroże Wielkie Nr XXVII/124/2001 z dnia 30 marca 2001r. oraz zmienionego uchwałą Nr XXXVI/154/06 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 22 lutego 2006r., zmienionego uchwałą Nr XXXIV/158/10 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 21 stycznia 2010r. i uchwałą Nr XXXII/147/13 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 26 czerwca 2013r. Projekt zmiany studium został pozytywnie uzgodniony i zaopiniowany w trybie określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z art. 9 ust 3a zmiana studium dla części obszaru gminy wymaga wprowadzenie zmian, zarówno w części tekstowej jak i graficznej studium, w odniesieniu do wszystkich treści, które w wyniku wprowadzonej zmiany przestają być aktualne, w szczególności zmian w zakresie określonym w art. 10 ust. 1.

Procedura zmiany studium obejmowała:

1)**ogłoszenie** w prasie lokalnej: **WIADOMOŚCI jawor24h.pl** 3 listopada 2015 r. – i określono w ogłoszeniu 21 dniowy termin na składanie wniosków do zmiany studium do dnia 26 listopada 2015r., oraz na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Wądroże Wielkie,

2)**zawiadomienie** na piśmie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium pismem: RI.GP.6720.1.2015 z dnia 26.10.2015r.

3)**wystąpienie z wnioskiem do RDOŚ we Wrocławiu i PSSE w Jaworze** o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”,

ponowienie procedury:

4)**ponowne ogłoszenie** w prasie lokalnej: **Nowej Gazecie Jaworskiej** 13 kwietnia 2016 r. – i określono w ogłoszeniu 21 dniowy termin na składanie wniosków do zmiany studium do dnia 5 maja 2016r., oraz na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Wądroże Wielkie,

5)**ponowne zawiadomienie** na piśmie o podjęciu uchwały zmieniającej uchwałę o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium pismem: RI.GP.6720.1.2016 z dnia 8.04.2016r.

6)**ponowne wystąpienie z wnioskiem do RDOŚ we Wrocławiu i PSSE w Jaworze** o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”,

7)**sporządzenie projektu zmian studium** w jego części tekstowej oraz wprowadzenie zmian na rysunku kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzenie bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę wraz z rozpatrzenie wniosków złożonych do zmiany studium Zarządzeniem Nr 2/2016 Wójta Gminy Wądroże Wielkie z dnia 5 stycznia 2016r. oraz Zarządzeniem Nr 40/2016 Wójta Gminy Wądroże Wielkie z dnia 9 czerwca 2016r. wraz z prognozą oddziaływania na środowisko,

8)**uzyskanie opinii Gminnej Komisji Urbanistyczno – Architektonicznej w Wądrożu Wielkim**, powołanej Zarządzeniem Nr 63/2016 Wójta Gminy Wądroże Wielkie z dnia 1 sierpnia 2016 w dniu 30 sierpnia 2016r.,

9)**wystąpienie o uzgodnienie projektu studium** z zarządem województwa w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i z wojewodą w zakresie jego zgodności z ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1, oraz

10)wystąpienie o opinie dotyczące rozwiązań przyjętych w projekcie studium,

11)uzyskanie stosownych uzgodnień i opinii.

Stosownie do przepisów art. 11 pkt. 10 i 11 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, projekt zmiany „Studium” został wyłożony do publicznego wglądu w siedzibie Urzędu Gminy Wądroże Wielkie w okresie od dnia 14 grudnia 2016 r. do dnia 9 stycznia 2017 r. (składanie uwag do dnia 1 lutego 2017 r.).

Podczas wyłożenia do publicznego wglądu w dniu 4 stycznia 2017 r. odbyła się publiczna dyskusja nad przyjętymi w tym projekcie rozwiązaniami.

W dniu 31 stycznia 2017 do wyłożonego do publicznego wglądu projektu zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie” wpłynęły dwie uwagi odnoszące się do terenu powierzchniowej eksploatacji we wsi Sobolew:

-właściciele działek 24/2 i 23/1 obr. Sobolew objętych koncesją Starosty Jaworskiego na eksploatację kopalni pospolitych Nr 01/07 z dnia 11.09.2007r. wnoszą o wprowadzenie nowej funkcji przemysłowo – produkcyjno-usługowej i składowej,

-przedsiębiorca górniczy prowadzący działalność górnictwem na działkach 19/5, 19/4, 19/8, 19/1 obr. Sobolew wnosi o wprowadzenie nowej funkcji przemysłowo – produkcyjno-usługowej i składowej po zakończeniu eksploatacji.

Wójt Gminy Wądroże Wielkie rozpatrzył obie uwagi pozytywnie i uwzględnił zmiany studium w strukturze funkcjonalnej dla przedmiotowych działek.

Wójt Gminy

Elżbieta Jedlecka

WÓJT GMINY WĄDROŻE WIELKIE

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XXVII/166/17
Rady Gminy Wądroże Wielkie
z dnia 22 lutego 2017r.

Luty 2017

ARKADA Pracownia Projektowa
mgr inż. arch. Krzysztof Łopusiewicz
59-220 Legnica ul. Wojska Polskiego 25 m.1
e:mail: arkada@data.pl kom. 500 170 496

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE

UJEDNOLICONY TEKST STUDIUM

CZĘŚĆ A: UWARUNKOWANIA

CZĘŚĆ B: KIERUNKI

CZĘŚĆ C: UZASADNIENIE I SYNTEZA

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XXVII/166/17
Rady Gminy Wądroże Wielkie
z dnia 22 lutego 2017r.

Wądroże Wielkie, luty 2017

Załącznik nr 1 do Zarządzenia Zastępczego nr 3/2015 Wojewody Dolnośląskiego
z dnia 26 maja 2015 r.

Tekst ujednoczony studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie z wprowadzonymi udokumentowanymi złożami kopalin, zgodnie z art. 96 oraz art. 208 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015r. poz. 196).

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR XXXII/147/13
RADY GMINY WĄDROŻE WIELKIE
Z DNIA 26 CZERWCA 2013 R

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE

CZĘŚĆ A: UWARUNKOWANIA

CZĘŚĆ B: KIERUNKI

CZĘŚĆ C: UZASADNIENIE I SYNTEZA

ZLECENIODAWCA:

URZĄD GMINY WĄDROŻE WIELKIE

WYKONAWCA:

„BAU-PROJECT”
BUDOWNICTWO, ARCHITEKTURA, URBANISTYKA
STUDIA, PROJEKTY, REALIZACJE
DR INŻ. ARCH. ROMUALD PUSTELNIK

GŁÓWNY PROJEKTANT:

DR INŻ. ARCH. ROMUALD PUSTELNIK
NR UPR. URBANISTYCZNYCH 1467/94

ZMIANA STUDIUM

Małgorzata Bartyna-Zielińska
członek ZOIU nr Z-414

ZESPÓŁ GŁÓWNEGO PROJEKTANTA:

DR EWA PUSTELNIK
MGR INŻ. ANNA KORABIEWSKA
MGR INŻ. PRZEMYSŁAW MALCZEWSKI
MGR INŻ. RAFAŁ SÓJKA
MGR INŻ. MICHAŁ WIĄCEK

Agnieszka Małanka-Małyszko
członek ZOIU nr Z-417

Zmiany wprowadził: mgr inż. Tomasz Rodkiewicz nr uprawnień urbanistycznych 1645.

WROCŁAW – WĄDROŻE WIELKIE 2011r.

Zmiany wprowadzone na podstawie uchwały Nr VIII/46/15 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 24 czerwca 2015 roku zmienionej uchwałą Nr XVII/84/16 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 marca 2016 roku.

Zmiana studium z 2016 roku wykonana przez zespół:

mgr inż. arch. Jadwiga Łopusiewicz upr. urbanistyczne 1443/94

mgr inż. arch. Krzysztof Łopusiewicz

inż. Arkadiusz Janicki

mgr inż. Karolina Drewnicka

SPIS TREŚCI:

I. WSTĘP

1. PODSTAWY PRAWNE	11
2. PRZEDMIOT OPRACOWANIA.....	12
3. ROLA STUDIUM W SYSTEMIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO.	13
4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE.....	13

CZĘŚĆ A..... 17

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE.....17

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU.....	17
2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY.....	18
3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	19
3.1. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	19
3.1.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna.....	19
3.1.2. Surowce naturalne.....	21
3.1.3. Wody powierzchniowe.....	22
3.1.4. Wody podziemne.....	22
3.1.5. Retencja wodna.....	23
3.1.6. Warunki klimatyczne.....	23
3.1.7. Gleby.....	24
3.1.8. Lasy.....	24
3.2. WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH.....	25
3.3. OCHRONA PRZYRODY.....	25
3.3.1. Flora chroniona.....	25
3.3.2. Fauna chroniona.....	26
3.3.3. Tereny i obiekty chronione.....	27
3.3.4. Założenia parkowe.....	31
3.4. STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	31
3.4.1. Warunki naturalne.....	31
3.4.2. Struktura agrarna i liczba gospodarstw.....	34
3.4.3. Produkcja roślinna.....	38
3.4.4. Produkcja zwierzęca.....	41
3.4.5. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	42
3.4.6. Wielkość i jakość zasobów wodnych.....	43
4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	43
4.1. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE. GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW.	45
4.2. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE.....	59

4.2.1.	Fakty osadnicze w Gminie Wądroże Wielkie.....	59
4.2.2.	Zabytki archeologiczne w Gminie Wądroże Wielkie.....	84
4.3	STAN DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	85
5.	WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA.....	86
5.1.	DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE.....	86
5.1.1.	Sieć osadnicza i demografia.....	86
5.1.2.	Ruch naturalny ludności.....	88
5.1.3.	Zatrudnienie.....	92
5.1.4.	Bezrobocie.....	94
5.1.5.	Podsumowanie.....	96
5.2.	WARUNKI MIESZKANIOWE.....	97
5.2.1.	Zasoby mieszkaniowe.....	97
5.2.2.	Budynki komunalne.....	101
5.3.	EDUKACJA.....	102
5.3.1.	Szkoła podstawowa i gimnazjum.....	102
5.3.2.	Wychowanie przedszkolne.....	103
5.4.	KULTURA.....	103
5.5.	SPORT, REKREACJA I WYPOCZYNEK.....	104
5.6.	OCHRONA ZDROWIA.....	104
5.7.	POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.....	107
6.	ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	109
7.	POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	110
7.1.	OGRANICZENIA I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY.....	110
7.1.1.	Ograniczenia pochodzenia naturalnego.....	110
7.1.2.	Ograniczenia pochodzenia antropogenicznego.....	110
7.1.3.	Główne źródła zagrożeń środowiska przyrodniczego i stanu sanitarnego.....	111
7.1.4.	Obszary szczególnej ochrony środowiska.....	111
7.2.	ANALIZY EKONOMICZNE, ŚRODOWISKOWE I SPOŁECZNE.....	111
7.2.1.	Budżet gminy.....	111
7.2.2.	Wieloletnia Prognoza Finansowa gminy.....	112
7.2.3.	Środowisko.....	113
7.2.4.	Infrastruktura społeczna.....	114
7.2.5.	Infrastruktura techniczna.....	115
7.3.	PROGNOZY DEMOGRAFICZNE.....	115
7.3.1.	Prognoza demograficzna dla gminy Wądroże Wielkie do roku 2035.....	115
7.4.	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY.....	120
7.5.	BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	121
7.5.1.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	126
7.5.2.	Wskaźniki urbanistyczne.....	129

7.5.3.	Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.	130
7.5.4.	Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.	131
7.5.5.	Wykaz powierzchni terenów niezabudowanych w podziale na funkcje zabudowy wraz z obliczeniem chłonności obszarów w granicach jednostki osadniczej.	135
8.	SCENARIUSZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY WĄDROŻE WIELKIE.	136
9.	STAN PRAWNY GRUNTÓW	137
10.	WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	137
11.	WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH....	137
12.	WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH.....	137
13.	WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	138
14.	STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	138
14.1.	STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI	138
14.1.1.	Komunikacja drogowa	138
14.1.2.	Obsługa komunikacji.....	139
14.1.3.	Komunikacja kolejowa	139
14.1.3.	Ścieżki rowerowe.....	139
14.2.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	139
14.2.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	139
14.2.2.	Gospodarka ściekowa	140
14.2.3.	Regulacja stosunków wodnych	140
14.2.4.	Gospodarka odpadami	140
14.2.5.	Zaopatrzenie w gaz	141
14.2.6.	Zaopatrzenie w energię elektryczną	141
14.2.7.	Telekomunikacja.....	142
14.2.8.	Gospodarka ciepła.....	142
15.	ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	142

CZĘŚĆ B

III.	STRUKTURA HIERARCHICZNA CELÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE: MISJA, STRATEGICZNE, GŁÓWNE I UZUPEŁNIAJĄCE CELE ROZWOJU (ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE)	144
1.	MISJA	144
1.1.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STANU I TENDENCJI PRZEMIAN WSI I ROLNICTWA W POLSCE I W EUROPIE	145

1.2. WSPÓŁCZESNE STRATEGIE ROZWOJU WSI I ROLNICTWA. WIELOFUNKCYJNOŚĆ OBSZARÓW WIEJSKICH, STAN ISTNIEJĄCY I KIERUNKI ROZWOJU	145
1.3 NOWE KONCEPCJE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH.....	147
1.4 OGÓLNE ZAŁOŻENIA DO KREOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO OBSZARÓW WIEJSKICH	148
1.5 OKREŚLENIE „MISJI” ROZWOJU GMINY WĄDROŻE WIELKIE	149
2. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE	149
3. GŁÓWNE CELE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE	150
4. UZUPEŁNIAJĄCE CELE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE	151
4.1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY WĄDROŻE WIELKIE NA LATA 2016 – 2025.	149
IV. KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO ZGODNIE Z WYMOGAMI USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM	152
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.....	153
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	154
2.1. Tereny zurbanizowane	139
2.2. Tereny zabudowy mieszkaniowej	139
2.3. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN, MN I, MN II)	139
2.4. Tereny zabudowy zagrodowej (RM, RM I, II RM)	139
2.5. Tereny zabudowy zagrodowej z usługami (II RM/U)	139
2.6. Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej (MN/U, II MM/UI)	139
2.7. Tereny zabudowy usługowej (U, II U, III UK)	139
2.8. Tereny przemysłowe oraz tereny magazynowo- składowe (P, S, PG I, PGII. IIPG) ...	139
2.9. Tereny niezabudowane	139
2.10. Tereny użytkowane rolniczo i lasy (R, ZL, II ZL(D))	139
2.11. Istniejące i projektowane zbiorniki wodne (W, WI, W II)	139
2.12. Tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych (II EE/R, EE)	139
2.13. Tereny lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych OZE	139
2.14. Tereny lokalizacji lokalizacji lokalnych oczyszczalni ścieków IO	139
2.15. Tereny planowanych lokalizacji ścieżek rowerowych na dawnych terenach kolejowych KS	139
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	159
3.1. Obszary i obiekty środowiska przyrodniczego objęte ochroną prawną	160
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	161
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	162
5.1. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI	162
5.1.1 Komunikacja drogowa	162

5.1.2	Komunikacja kolejowa	163
5.1.3	Komunikacja rowerowa.....	163
5.2	KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	163
5.2.1	Zaopatrzenie w wodę.....	163
5.2.2	Oczyszczanie ścieków.....	163
5.2.3	Zaopatrzenie w energię elektryczną	164
5.2.4	Zaopatrzenie w gaz	164
5.2.5	Ciepłownictwo.....	165
5.2.6	Telekomunikacja.....	165
5.2.7	Gospodarka odpadami	166
6.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	166
7.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW ZAWIERAJACYCH ZADANIA RZĄDOWE	167
8.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M2 ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	167
9.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	167
10.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	168
11.	OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	168
12.	OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	169
13.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	169
14.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	169
15.	GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.....	169
16.	INNE OBSZARY PROBLEMOWE	169
17.	GRANICE TERENÓW POD BUDOWĘ URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100KW, A TAKŻE ICH STREF OCHRONNYCH ZWIĄZANYCH Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU	169

CZĘŚĆ C

1.	UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PLANU STUDIUM.....	170
----	--	-----

Zmiany w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie - wprowadzone uchwałą Nr XXXII/147/13 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 26 czerwca 2013r. zostały wprowadzone kursywą w kolorze szarym

Zmiany w tekście studium wprowadzone ww. Zarządzeniem Zastępczym Wojewody Dolnośląskiego, zostały wyróżnione kolorem niebieskim.

Zmiany w tekście studium wprowadzone uchwałą Nr XXVII/166/17 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 22 lutego 2017r. zostały wyróżnione kolorem czerwonym.

I. WSTĘP.

1. PODSTAWY PRAWNE.

- Uchwała Nr XVII/84/16 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 marca 2016 roku zmieniająca uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie;
- Uchwała Nr VIII/46/15 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 24 czerwca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie;
- Uchwała Nr XIX/73/12 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 28 marca 2012 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie;
- Uchwała nr XX/85/04 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 29 września 2004 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie;
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 778, poz.904, poz. 691, poz.1250, poz.1579);
- Prawo wodne – Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 469 poz. 1590, poz. 1642, poz. 2295, z 2016r. poz.352, poz.1250);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z dnia 28 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 r. nr 118, poz. 1232);
- Prawo ochrony środowiska – Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku (t.j. Dz. U. z 2016 roku poz. 672, poz.831, poz.903, poz.1250, poz. 1427);
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 30 kwietnia 2004 roku (t.j. Dz. U. z 2015 roku poz. 1651, z 2016 r. poz.422);
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (t.j. Dz. U. z 2014 roku poz. 1446, z 2015r. poz. 397, poz. 774, poz. 1505);
- Ustawa o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 roku (t.j. Dz. U. z 2013 roku poz. 21 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z dnia 7 czerwca 2001 roku (t.j. Dz. U. z 2015 roku poz. 139);
- Ustawa Prawo Budowlane w z dnia 7 lipca 1994 roku (t.j. Dz. U. z 2016 roku poz. 290, poz.961, poz. 1165, poz.1250);
- Prawo geologiczne i górnicze – Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2016 roku poz.1131);
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (t.j. Dz. U. z 2015 roku poz. 909 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (t.j. Dz. U. z 2016 roku poz. 446 ze zmianami);

- Ustawa o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 roku (t.j. Dz.U. z 2015 roku poz. 460 z późniejszymi zmianami);
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie z dnia 2 marca 1999 roku (t.j. Dz. U. z 2016 roku poz. 124);
- Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r. (Dz. U. z 2015 roku poz. 1777).

2. PRZEDMIOT OPRACOWANIA.

Przedmiotem opracowania jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”. Jego zadaniem jest określenie istniejących uwarunkowań rozwoju oraz zasadniczych celów rozwoju gminy, które w zakresie kierunków i zasad realizacji wynikają z przyjętej polityki przestrzennej.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie opracowane zostało w oparciu o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 778, poz.904, poz.961) oraz rozp. Ministra Infrastruktury . z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004r. Nr 118, poz. 1233).

Opracowanie ma na celu określenie polityki przestrzennej na obszarze gminy Wądroże Wielkie na tle uwarunkowań określonych w art.10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wynikających w szczególności ze stanu środowiska przyrodniczego i dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem przedsięwzięć i rozwiązań opartych na potencjale własnym gminy a także ustaleń strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Biorąc pod uwagę walory ekonomiczne przestrzeni gminy, presję urbanizacyjną, ochronę walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, poprawę warunków życia ludności jak również wymagania ładu przestrzennego.

"Studium" określa najkorzystniejsze kierunki przeobrażeń i rozwoju przestrzennego gminy Wądroże Wielkie ze wskazaniem obszarów zmian. Konieczność zmiany studium wynika z potrzeby określenia:

- nowych obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW,
- nowych obszarów inwestycyjnych mieszkańców gminy gospodarczych działających na terenie Gminy Wądroże Wielkie dotyczących uwzględnienia ich rozwoju lub powiększenia obszaru prowadzonej działalności.

Opracowanie stanowi zmianę - aktualizację Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie, zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Wądroże Wielkie Nr XXVII/124/2001 z dnia 30 marca 2001r. oraz zmienionego uchwałą Nr XXXVI/154/06 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 22 lutego 2006r., zmienionego uchwałą Nr XXXIV/158/10 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 21 stycznia 2010r. i uchwałą Nr XXXII/147/13 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 25 czerwca 2013r.

Podstawą formalną opracowania zmiany Studium jest uchwała Nr VIII/46/15 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 24 czerwca 2015 roku zmieniona uchwałą Nr XVII/84/16 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 marca 2016 roku. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie.

W tekście i rysunku Studium wprowadzono następujące zmiany:

- zaktualizowano uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, stosownie do zakresu wprowadzonych zmian studium,
- zaktualizowano prognozę demograficzną,
- zaktualizowano wytyczne z planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Dolnośląskiego i strategii rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Strategii rozwoju gminy na lata 2016-2025,
- zaktualizowano uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego w wyniku przyjęcia przez Radę Gminy Wądroże Wielkie uchwałą Nr XVII/83/16 z dnia 30 marca 2016r. „Planu Urzędniowo – Rolnego Gminy Wądroże Wielkie ”,
- uzupełniono część tekstową Studium w związku ze zmianą przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym art.10 ust.1 pkt.7,
- zmieniono przeznaczenie niewielkich fragmentów terenów wynikających ze złożonych wniosków, które uzupełniają istniejące funkcje. Przyjęte wnioski, w większości, dotyczą terenów położonych w powiązaniu z istniejącą lub projektowaną zabudową w obowiązującym Studium,
- określono tereny wymagające opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- w wyniku wprowadzonych zmian w celu czytelnej narracji zmieniono układ rozdziałów,
- zaktualizowano i uczyniono rysunek Studium,
- uwzględniono 2 uwagi złożone do wyłożonego projektu zmiany studium.

3. ROLA STUDIUM W SYSTEMIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO.

Studium określa politykę przestrzenną dla całego obszaru gminy w granicach administracyjnych, uwzględniając zasady określone w koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, ale ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plany miejscowe, które są aktami prawa miejscowego i ustalają przeznaczenie terenów oraz sposoby ich zagospodarowania i zabudowy nie mogą naruszać ustaleń Studium.

4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE.

- *„Wstępna ocena lokalizacji planowanej farmy wiatrowej położonej w gminie Wądroże Wielkie” ECOPlan, Opole sierpień 2011;*
- *„Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim” przyjęte Uchwałą Nr 4857/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 sierpnia 2010 r.*
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, zatwierdzony uchwałą Rady Gminy Wądroże Wielkie nr IV/19/94 z dnia 25 listopada 1994 r.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie, opracowane przez „Agloprojekt” Legnica 2001 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja”, Legnica 1998,

- Roczniki Statystyczne Województwa Dolnośląskiego, opracowania Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Wrocław 1996 – 2004,
- Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego, zatwierdzony uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XLVIII/873/2002 z dnia 30 sierpnia 2002 r.,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w latach 2001 – 2003, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- Materiały i informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Jaworze zebrane w styczniu i lutym 2005 r.,
- „Mapa sozologiczna” i „Mapa hydrograficzna”, arkusze Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Uproszczony plan urządzania lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa, gmina Wądroże Wielkie. Ważny na okres od 01.01.1996 do 31.12.2005 r.
- Koncepcja gospodarki ściekowej, gmina Wądroże Wielkie, opracowana przez „ESKO” Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska s.c., Zielona Góra – 2004 r.
- Materiały i informacje Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wądrożu Wielkim, zebrane w styczniu i lutym 2005 r.,
- *Wnioski do Studium, zebrane w styczniu i lutym 2005 r.*
- *Wnioski do Studium - wnioski złożone przez: firmę Juwi o zmianę przeznaczenia pod elektrownie wiatrowe działek położonych w obrębie miejscowości Wądroże Wielkie, o numerach ewidencyjnych nr 203, 204, 159/10, 159/12, 148/5, 148/6, 148/8, 148/9, 142; w obrębie miejscowości Wądroże Małe o numerach ewidencyjnych nr: 1, 9, 3/1, 3/2;*
- *Wnioski do Studium złożone przez osoby fizyczne o przeznaczenie w studium działek pod funkcję mieszkaniowo – usługową działek położonych:*
- *w obrębie miejscowości Wądroże Małe o numerach ewidencyjnych 66, 67, 139/2, 103/1;*
- *w obrębie miejscowości Mierczyce o numerze ewidencyjnym 178, 180/1, 318/1, 318/2, 69/1, 69/2, 70,79;*
- *w obrębie miejscowości Bielany o numerze ewidencyjnym 29;*
- *w obrębie miejscowości Kępy o numerach ewidencyjnych 178/2 i 178/3;*
- *w obrębie miejscowości Granowice o numerze ewidencyjnym 50;*
- *pod funkcję eksploatacji powierzchniowej w obrębie miejscowości Sobolew o numerach ewidencyjnych 98 i 18;*
- *pod zalesienie w obrębie miejscowości Sobolew o numerze ewidencyjnym 24/1.*
- *wniosek złożony przez stowarzyszenie o zmianę funkcji działki na usługi oświaty w obrębie miejscowości Kępy o numerach ewidencyjnych 181 i 182;*
- *pod funkcję zagrodową z usługami w obrębie miejscowości Budziszów Wielki – o numerach ewidencyjnych: 11/2, 15/2, 19/2,25*
- *pod funkcję zagrodową w obrębie miejscowości Sobolew – o numerze ewidencyjnym 92/4.*
- [Zawiadomienie Ministra Środowiska, DGiKGkzk-4741-4/7975/14627/11/AW z dnia 31 marca 2011r. dot. złoża węgla brunatnego „Ruja”,](#)
- [Decyzja Starosty Jaworskiego, OS.6528.3.2012 z dnia 3 września 2012r. dot. złoża łupka szarogłazowego „Jenków Północ”,](#)
- [Pismo Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak: DM-G/MT/7514-17/2009 z dnia 7 maja 2009r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Sobolew I”](#)
- [Zawiadomienie Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak: DM-G.II.7427.33.2011.MT z dnia 15 lipca 2011r dot. złoża kruszywa naturalnego „Sobolew II”,](#)
- [Decyzja Wojewody Legnickiego znak: SGW.8513-1/16/82 z dnia 9 listopada 1982r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Sobolów”,](#)

- Zawiadomienie Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak: DM-G/KW/7514-54/2010, DM-G.7514-699/09/10 z dnia 7 września 2010r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Bielany – Południe”,
- Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa znak: KZK/2/6609/96 z dnia 6 listopada 1996r. dot. złoża bazaltu „Kosiska – Janowice”,
- Decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geologii znak: SM/012/M/2609/72 z dnia 29 lipca 1972r. dot. złoża kruszywa naturalnego „Lubień”,
- Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa znak: KZK/012/J/6170/93 z dnia 19 maja 1993r. dot. złoża kwarcu żyłowego „Wądroże Wielkie”,
- Potwierdzenie zgłoszenia przez Centralny Urząd Geologiczny w Warszawie dnia 28 lipca 1960r., dla złoża granitognejsu „Wądroże Wielkie”.
- Wnioski do Studium - wnioski złożone przez: firmę Ekovest Polska sp. z o.o. z Połchowa o zmianę przeznaczenia pod elektrownie wiatrowe działek położonych w obrębie geodezyjnym Pawłowice Wielkie, o numerach ewidencyjnych nr 5, 26, 32/1, 32/2, 34, 35, 150, 153/4, 154, 155, 176, 195;
- Wnioski do Studium złożone przez gminę Wądroże Wielkie oraz osoby fizyczne o przeznaczenie w studium działek pod funkcję m.in. mieszkaniową, zagrodową, zalesienia, mieszkaniowo – usługową, OZE fotowoltaikę, cele publiczne, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe, infrastrukturę rowerową oraz poszerzenie terenów eksploatacji złóż:
 1. w obrębie geodezyjnym Biernatki działki o numerach ewidencyjnych 112,113;
 2. w obrębie Bielany działka o numerze ewidencyjnym 55/10
 3. w obrębie geodezyjnym Wądroże Małe działki o numerach ewidencyjnych 41/1, 251, 120, 117/1, 247,248;
 4. w obrębie geodezyjnym Wądroże Wielkie działki o numerach ewidencyjnych 386, 361, 224/2, 389, 398/3, 99/1, 107, 93, 1, 41/1;
 5. w obrębie geodezyjnym Pawłowice Wielkie działka o numerze geodezyjnym 76/2;
 6. w obrębie geodezyjnym Mierzyce działki o numerach ewidencyjnych 329, 323, 201/3 i 201/4;
 7. w obrębie geodezyjnym Skąta działki o numerach ewidencyjnych 132, 5/1, 5/2,21/1, 21/2 65, 70;
 8. w obrębie geodezyjnym Granowice działki o numerach ewidencyjnych 100/1, 49, 189/1;
 9. w obrębie geodezyjnym Gądków działki o numerach ewidencyjnych 146/1, 146/3;
 10. w obrębie geodezyjnym Jenków działka o numerze ewidencyjnym 162/2;
 11. w obrębie geodezyjnym Budziszów Wielki działki o numerach ewidencyjnych 9/1, 446/5;
 12. w obrębie geodezyjnym Postolice działki o numerach ewidencyjnych 73/1, 73/2, 73/3, 73/4, 165,168,169;
 13. w obrębie geodezyjnym Sobolew działki o numerach ewidencyjnych 96, 71, 95/1, 95/2, 95/3, 95/4, 95/5, 95/6, 97, 73, 28;
 14. w obrębie geodezyjnym Kępy działki o numerach ewidencyjnych 56, 65, 67, 68, 70/2, 120, 121/1;
 15. w obrębie geodezyjnym Kosiska działki o numerach ewidencyjnych 61/1, 61/2, 66/2, 178, 250/3, 250/4, 250/5, 250/6;
 16. w obrębie geodezyjnym Wierzchowice działki o numerze ewidencyjnym 96.
- Wnioski do studium zebrane w listopadzie i grudniu 2015r. oraz w wyniku ponowienia procedury w kwietniu i maju 2016r.
- „Plan Urzędzeniowo-Rolny Gminy Wądroże Wielkie”, Wrocław, grudzień 2015r.

- „Strategia Rozwoju Gminy Wądroże Wielkie na lata 2016-2025” przyjęta uchwałą Nr XVI/80/16 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 24 lutego 2016r.

CZĘŚĆ A

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE.

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU.

Gmina Wądroże Wielkie wchodzi w skład powiatu jaworskiego i leży w odległości około 55 km na zachód od Wrocławia. Zajmuje blisko 89,2 km² powierzchni (8 915 ha), co zapewnia jej pod względem wielkości 51 miejsce w województwie dolnośląskim i stanowi 0,5 % jego powierzchni. Na północy graniczy z gminami Ruja i Legnickie Pole, po stronie zachodniej i południowej z Gminą Mściwojów i Gminą Udanin, a po stronie wschodniej z Gminą Malczyce oraz Gminą Środa Śląska. Najbliżej położonym większym miastem jest Jawor siedziba powiatu (ok. 12 km) i nieco dalej położona Legnica (ok. 16 km). Od stolicy Dolnego Śląska gmina jest oddalona około 50 km.

Przez gminę przebiega autostrada A-4, łącząca południową Polskę z Niemcami. Ważne są ponadto dwie drogi wojewódzkie: 345 (Strzegom – Budziszów Wielki – Bielany - Rawicz) i 363 (Jawor – Wrocław). Lokalna linia kolejowa Jawor - Malczyce jest nieczynna.

~~Według danych zawartych w publikacji Urzędu Statystycznego we Wrocławiu: „Województwo Dolnośląskie 2004, tom II Podregiony, powiaty i gminy” (dane z 2003 r.), gmina Wądroże Wielkie liczy 4079 mieszkańców.~~

Zgodnie ze Statystycznym Vademecum Samorządowca z 2015r. danymi zawartymi w Banu Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl) gminę Wądroże Wielkie zamieszkuje 4059 mieszkańców. Ludność skupiona jest w 18 sołectwach (21 miejscowości), rozmieszczonych dość równomiernie. Gęstość zaludnienia wynosi 46 osób na km².

Jest to gmina typowo rolnicza, bez miejscowości o prawach miejskich. Siedziba gminy znajduje się we wsi Wądroże Wielkie z osadą Augustów. Dominują usługi dla rolnictwa przy słabo rozwiniętym przemyśle spożywczym i usługach dla ludności. Pozostałe miejscowości to:

1. Bielany,
2. Biernatki,
3. Budziszów Mały,
4. Budziszów Wielki,
5. Gądków,
6. Granowice,
7. Jenków,
8. Kępy,
9. Kosiska,
10. Mierzyce z osadą Dobrzany,
11. Pawłowice Wielkie z Przybłędowem,
12. Postolice,
13. Rąbienice,
14. Skała,
15. Sobolew,
16. Wądroże Małe
17. Wądroże Wielkie,
18. Wierzchowice.

~~Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej gminy wynosi około 95,8%. Lasy i grunty leśne stanowią 0,8%, tj. ha.~~

Grunty orne oraz użytki zielone zajmują 7 705,62 ha w tym grunty orne oraz użytki zielone klas I-III 5 261,58 ha. W sumie użytki rolne zajmują 87,0% powierzchni gminy Wądroże Wielkie. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Wądroże Wielkie zajmuje 336,99 ha (3,8% obszaru gminy), a gruntów zadrzewionych i zakrzewionych 45,15 ha (0,5%). Lesistość gminy 4,3%, kształtuje się na bardzo niskim poziomie.

Z uwagi na wyjątkowo korzystne warunki klimatyczno - glebowe gmina posiada szczególne warunki do rozwoju intensywnej produkcji rolnej (produkcja buraka cukrowego i pszenicy). Walory krajobrazowo - przyrodnicze gminy stanowią o potencjalnych możliwościach rozwoju dodatkowej funkcji turystyczno-rekreacyjnej.

Uzbrojenie terenu gminy Wądroże Wielkie obejmuje sieć energetyczną i wodociągową. W Mierczycach funkcjonuje biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków, obsługująca trzy miejscowości. Planuje się budowę oczyszczalni w Budziszowie Wielkim, dzięki czemu skanalizowana zostanie reszta gminy.

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ład przestrzenny jest to „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne”.

Wszystkie te zależności zostaną omówione w dalszych punktach rozdziału II: „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

Aktualnie pomiędzy poszczególnymi funkcjami oraz kierunkami aktywności gospodarczej w gminie występują duże dysproporcje i konflikty. Przede wszystkim dotyczą one funkcji związanych z działalnością człowieka oraz wymogami środowiska przyrodniczego i kulturowego, dlatego niezbędne jest wprowadzenie działań związanych z ochroną tego środowiska, takich jak np. uzupełnienie sieci kanalizacji na terenie całej gminy i rozbudowa oczyszczalni ścieków, uporządkowanie gospodarki odpadami, wprowadzenie systemu zadrzewień śródpolnych, wprowadzenie programu rewaloryzacji zabytkowych obiektów i zespołów na terenie gminy.

Ochrona ładu przestrzennego dotyczy szczególnie zachowania tożsamości kulturowej, zarówno w aspekcie urbanistycznym, jak i architektury historycznych obiektów, charakterystycznych dla gminy Wądroże Wielkie.

Aspekt kompozycji i estetyki wymaga także prowadzenia działań zmierzających do uporządkowania polityki przestrzennej w gminie. Uporządkowanie struktury przestrzennej oraz wprowadzenie jasnych zasad zabudowy terenów wiejskich powinno poprawić estetykę i wizerunek poszczególnych miejscowości.

Szczególne znaczenie przypadnie polityce społeczno – gospodarczej gminy. Aktualnie dominującą funkcją jest tu rolnictwo, co wynika z bardzo korzystnych uwarunkowań przyrodniczych, zwłaszcza glebowych. Taki charakter przestrzeni rolniczej sprawia, że preferowane będą gospodarstwa duże, dlatego część właścicieli małych gospodarstw będzie zmuszona do zmiany zawodu. W gminie bardzo słabo rozwinięty jest system działalności pozarolniczych, związanych z usługami i produkcją, co stwarza szanse na pracę dla odchodzących z rolnictwa. *Szansę rozwoju gminy mogą stanowić alternatywne źródła energii – farmy wiatrowe.*

~~Bezrobocie w czwartym kwartale 2004 roku wynosiło około 16%.~~

Zgodnie ze sprawozdaniem za miesiąc kwiecień 2016r. sporządzonym przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaworze w gminie Wądroże Wielkie było zarejestrowanych 171 bezrobotnych.

Na koniec 2014 roku w powiecie jaworskim zarejestrowanych było 3074 osób bezrobotnych, z czego 52,3% stanowiły kobiety. Na przestrzeni lat 2010-2014 zwiększyła się liczba bezrobotnych kobiet, a liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się o 2,9%. Ponadto na przestrzeni lat 2010-2014 liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jaworze zmniejszyła się o 1 086 osób.

Na terenie powiatu jaworskiego najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje miasto Jawor (1159 osób), a także miasto Bolków (941 osób). Najmniej zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w gminie Wądroże Wielkie.

Należy także pamiętać o zjawisku ukrytego bezrobocia, bardzo trudnego do oszacowania na terenach wiejskich. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania władze gminy będą zmuszone wprowadzić program promujący tworzenie miejsc pracy w sferze poza-rolniczej lub około-rolniczej.

3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

3.1. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

3.1.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna.

Gmina Wądroże Wielkie, wg podziału Polski na jednostki fizyczno-geograficzne (Kondracki 1994 r.), położona jest w obrębie dwóch makroregionów:

- Niziny Śląsko-Łużyckiej (317.7)
 - Mezonegion Wysoczyzna Chojnowska (317.78)
 - Mikroregion Równina Jaworska (317.782)
- Przedgórze Sudeckiego (332.1).
 - Mezonegion Wzgórze Strzegomskie (332.11).
- ponadto północna część gminy należy do Makroregionu Niziny Śląskiej (318.5).
 - Mezonegion Równina Wrocławska (318.53)
 - Mikroregion Wysoczyzna Średzka (318.531).

Charakterystyczna, nieco urozmaicona rzeźba terenu gminy Wądroże Wielkie jest uwarunkowana budową podłoża. Cały obszar gminy położony jest na bloku przedsudeckim, którego skały starszego podłoża pojawiają się wyspowo na powierzchni prawie na całym terenie. Skały starszego podłoża są w większości przykryte luźnymi osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi o miąższości ok. 40 m.

Teren gminy łagodnie wznosi się od północy ku południowi. W części północno-wschodniej powierzchnia jest na ogół płaska z lokalnymi kulminacjami 150-160 m.n.p.m., w części południowej i zachodniej – falista i pagórkowata, z wierzchołkami o wysokości około 160 – 200 m.n.p.m. Natomiast środkowa część tworzy rozległą, prawie płaską równinę.

Wysokości bezwzględne osiągają na południu maksymalnie 228 m.n.p.m. (Wzgórze Granowickie) i spadają do około 140 m.n.p.m. w rejonie Sobolewa (północno-wschodnia część gminy) oraz w dolinie Wierzbiaka, poniżej Pawłowic Wielkich.

Na obszarze gminy wyróżnić można 3 główne jednostki morfologiczne:

- wysoczyznę morenową,
- doliny rzeczne wraz z systemem teras,
- wzniesienia z utworami starszymi, płytko zalegającymi lub tworzącymi wychodnie.

W południowej i środkowo-zachodniej części gminy występują grzbiety z wierzchołkami kopulastymi lub płaskimi o charakterze ostańców denudacyjnych, które stanowią wychodnie skał podkenozoicznego podłoża. W pobliżu mamy powierzchnie soliflukcyjne oraz równiny denudacyjne, często na podłożu utworów trzeciorzędowych. W części południowo-zachodniej znacznie rozpowszechnione są pokrywy glin pyłowych, lessopodobnych, sąsiadujące z rozciętymi erozyjnie płacami piaszczysto-żwirowymi utworów sandrowych i kemowych. Między Sobolewem a Budziszowem Małym znajduje się znaczny obszar pokryw żwirów fluwioglacjalnych, a w rejonie Biernatek i na południe od Budziszowa Wielkiego znajdują się resztki zdenudowanej wysoczyzny morenowej stadiału maksymalnego środkowopolskiego.

Cały obszar jest okryty utworami pyłowymi lub pylastymi, dlatego często występują rozcięcia erozyjne, spowodowane nawet małymi ciekami. Obszar gminy jest zaliczany do obszarów erozyjnie zagrożonych. Występują tu liczne izolowane wzniesienia, nadające gminie charakter pagórkowatej równiny.

Ten charakterystyczny pagórkowaty charakter rzeźby terenu jest uwarunkowany wpływami budowy podłoża. Występujące tu wzgórza to denudacyjne ostańce twardych granitoidów, okryte utworami mioceńskimi i czwartorzędowymi, na których wytworzyły się gleby pylaste i lessopodobne. Południowo-wschodnia część gminy to silnie urzeźbiona powierzchnia mioceńska, płytko pod utworami czwartorzędowymi. Tworzą ją przeważnie utwory gliniaste, rzadko pojawiające się na powierzchni.

Doliny głównych strumieni, Wierzbiaka i Cichej Wody, tworzą utwory aluwialne plejstocenu (o terasach od 2 - 8 m nad poziomem rzeki) i holocenu (od 0,5 - 2 m nad poziomem rzeki).

Brak skupisk leśnych lub zadrzewień w partiach wierzchołkowych wzgórz i wzniesień, ukształtowanie terenu, lokalne warunki geologiczno - glebowe oraz rolniczy sposób wykorzystania powodują, że w południowo - zachodniej części gminy występują zagrożenia erozyjne. Skutkiem tego jest erozja powierzchniowa. Podczas nawalnych deszczów występują zmywy powierzchniowe, a w okresach suchych erozja wietrzna.

Omawiany obszar znajduje się w obrębie dużej jednostki geologicznej, bloku przedsudeckiego, który rozciąga się pomiędzy Sudetami na południowym zachodzie a monokliną przedsudecką na północnym wschodzie. Jest to wydłużony pas o szerokości ok. 30 - 50 km, o charakterystycznych płytko zalegających metamorficznych i magmowych skałach podłoża. Na obszarze tym lite skały starszego podłoża ukazują się wyspowo i przykryte są luźnymi osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi o miąższości około 40 m. Krystaliczne podłoże stanowi przedłużenie krystalicznego cokołu, uformowanego głównie pod koniec ery paleozoicznej podczas waryscyjskich ruchów górotwórczych (około 350 -300 mln lat temu).

Obszar gminy budują serie metamorficznych skał staropaleozoicznych oraz, w niewielkiej części, intruzje granitowe masywu strzegomskiego. Podczas orogenezy waryscyjskiej (głównie wczesny karbon) miał miejsce metamorfizm i sfałdowania krystalicznego podłoża. Aktywność magmowa i tektoniczna w postaci uskoków zaznaczyły się powtórnie w trzeciorzędzie podczas alpejskich ruchów górotwórczych. Ich wynikiem są często występujące pokrywy i pnie bazaltowe.

Za najstarsze na terenie gminy uznawane są gnejsy i amfibolity wieku proterozoicznego, występujące blisko powierzchni ziemi (tzw. zręb Wądroża Wielkiego). W niedalekim sąsiedztwie zrębów, pod osadami kenozoicznymi, leżą kambro-sylurskie łupki kwarcowo-serycytowe i kwarcowe. Skały dewonu, którymi są łupki kwarcowo-serycytowe, łupki szarogłazowe, łupki zieleńcowe z wkładkami tufów, łupki serycytowe i fillity z wkładkami dolomitów i kwarcytów, budują większość serii metamorficznej. Natomiast z granitów biotylowych zbudowana jest seria granitowa. W okolicach Wierzchowic leży zwarty obszar paleozoicznych fillitów, które spotkać można jeszcze wyspowo rozmieszczone w okolicach Biernatek. Na zachód od Wierzchowic, ku granicy gminy, występują proterozoiczne gnejsy. W rejonie Pawłowic Wielkich oraz Kosisk występują bazalty (prawdopodobnie mioceńskie). Północną część gminy pokrywają ropy, piaski i żwiry trzeciorzędowe, południową zaś głównie piaski i żwiry wodnolodowcowe. Osady czwartorzędowe i trzeciorzędowe zostały znacznie

zredukowane przez denudację. Osady czwartorzędowe to żwiry i piaski wodnolodowcowej, gliny zwałowe, piaski i żwiry stożków napływowych, mułki zastoiskowe piasków, żwiry i mułki rzeczne, torfy i namuły torfiaste. Natomiast w dolinach Wierzbiaka i Cichej Wody znajdują się piaski i mady rzeczne.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,

3.1.2. Surowce naturalne.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się nie eksploatowane złoża granitognejsów, bazaltów, kwarcu, ilów, żwirów i łupków. Udokumentowano także występowanie złoża węgla brunatnego, dla którego wrysowano na rysunku studium „granice obszaru złoża pokładu II niespełniającego warunków kryteriów bilansowości”.

Złożami udokumentowanymi są:

- złożo bazaltu „Janowice — Kosiska” „Kosiska – Janowice” (powierzchnia złoża 4,19 ha, zasoby 3 255 tys. ton);
- złożo granitognejsów „Wądroże Wielkie” (zasoby 1 709 tys. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Lubień” (powierzchnia złoża 66,25 ha, zasoby 4 134 tys. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Sobolew” (powierzchnia złoża 1,98 ha, zasoby 153,5 tys. ton);
- złożo kwarcu żyłowego „Wądroże Wielkie” (powierzchnia złoża 0,49 ha, zasoby w kategorii C₁ + C₂ 179 tys. ton);
- złożo łupka szarogłazowego „Jenków” (powierzchnia złoża 19,91 ha, zasoby 15 534,341 tyś. ton);
- złożo kruszywa naturalnego „Bielany” (powierzchnia złoża 11,77 ha, zasoby 1 464 000 ton);
- złożo węgla brunatnego „Ruja” (powierzchnia złoża 1767,61ha, zasoby 345 147 tys. ton w kat. D);
- złożo łupka szarogłazowego „Jenków Północ” (powierzchnia złoża 1,96ha, zasoby 1 950,80 tys. ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolew I” (powierzchnia złoża 11,5ha, zasoby 1 640 304 Mg w kat. C₁);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolew II” (powierzchnia złoża 12,12ha, zasoby 1 408 tys. Mg w kat. C₁);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolów” (powierzchnia złoża 1,97ha, zasoby 162 000 ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Bielany - Południe” (powierzchnia złoża 35,23ha, zasoby 5 535 709 ton).

Ponadto na terenie gminy występują liczne nieudokumentowane (perspektywiczne) złoża łupków (Granowice, Mierczyce, Wądroże Wielkie, Skąta), ilów (Wądroże Małe) i kwarcu (Wądroże Wielkie). Aktualnie przygotowywane jest rozpoczęcie eksploatacji złoża „Jenków”. W kamieniołomie w Wądrożu Wielkim do niedawna eksploatowano na skalę przemysłową granitognejsy, obecnie wydobywanie nie jest prowadzone i nie przewiduje się jego wznowienia. Na terenie gminy występują ponadto cztery nieczynne kamieniołomy bazaltu, kilka starych niedużych łomów granitognejsów, kilkanaście (ok. 15) nieczynnych lub okresowo eksploatowanych na lokalne potrzeby małych żwirowni, piaskowni oraz nieliczne stare odkryvky ilów trzeciorzędowych i glin zwałowych (w rejonie Kęp i Postolic).

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,

3.1.3. Wody powierzchniowe.

Gmina Wądroże Wielkie w całości znajduje się na terenie zlewni dwóch lewobrzeżnych dopływów Odry: Kaczawy (dorzecze 2261,3 km²) i Cichej Wody (dorzecze 348,2 km²). Cicha Woda jest największym ciekim tego obszaru z dopływami Jania i Czerniec. W części należącej do dorzecza Kaczawy największym ciekim jest Wierzbiak (prawy dopływ Kaczawy, dorzecze 268,6 km²). Jego dopływy nie mają ustalonych wielkości dorzeczy.

Cicha Woda, ciek odwadniający wschodnią i północną część obszaru gminy, jest lewostronnym dopływem Odry, uchodzącym do niej w 313,1 km. Bierze swój początek na terenie gminy Strzegom, w okolicach Goczałkowa. Natomiast Wierzbiak wpływa na teren gminy w jej południowo-zachodniej części, między Luboradzem a Mierczycami, następnie na północ od Mierczyc zmienia kierunek płynąc na zachód, powyżej Pawłowic i opuszcza teren gminy. Rozbudowana sieć bezimiennych dopływów tych cieków wraz z rowami melioracyjnymi, odprowadza wody z całego obszaru.

Zasoby wodne gminy są odnawiane głównie wiosną, natomiast latem są dość silnie zczyerpywane (parowanie terenowe). Maksymalne wezbrania występują jednak latem i w maju. Te majowe są przede wszystkim uwarunkowane wzrostem sum opadu przy wysokim stanie retencji po wiosennej i parowaniu nie osiągającym jeszcze swego maksimum. Letnie natomiast są skutkiem opadów, często intensywnych, obejmujących znaczne obszary i dłuższy czas. Gwałtowne wezbrania lokalne spowodowane są dużymi opadami burzowymi.

Po południowej stronie autostrady, pomiędzy Wierzchowicami a Kępami, znajduje się dość rozległy teren podmokły, zajęty przez las z zadrzewieniami typowymi dla terenów bagnistych.

Źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

3.1.4. Wody podziemne.

Teren gminy Wądroże Wielkie należy do przedsudeckiego regionu hydrogeologicznego, który dzieli się na podregiony:

- legnicki,
- średzko-otmuchowski,
- podsudecki.

Podregion legnicki obejmuje obszar gminy położony na północ od autostrady A4, w okolicach wsi Biernatki oraz tereny położone na zachód od linii wyznaczonej miejscowościami Barycz, Mierczyce, Luboradz.

Podregion średzko-otmuchowski obejmuje północno-wschodnie i wschodnie tereny gminy Wądroże, położone w rejonie miejscowości Kępy i Budziszów Wielki.

Pozostałe tereny gminy leżą w podsudeckim podregionie hydrogeologicznym.

W podregionie legnickim do celów użytkowych ujmuje się wodę z pokładów trzeciorzędowych, występujących na głębokościach od kilku do kilkunastu metrów i obejmujących zwykle dwie lub więcej warstw wodonośnych.

Wody podziemne w podregionie średzko-otmuchowskim znajdują się zwykle w utworach trzeciorzędowych, na głębokościach od 30 do 80 m.

W podregionie podsudeckim występują wody szczelinowe w utworach paleozoiku i prekambriu na głębokości nawet do 150 m. Użytkowe poziomy wodonośne przykryte są stumetrową warstwą ilastych utworów trzeciorzędowych.

Na obszarze całej gminy pierwszy użytkowy poziom wodonośny jest całkowicie izolowany od powierzchni terenu.

Pierwsze zwierciadło

wód podziemnych występuje na głębokości od 5 do 20 m.

Na analizowanym terenie występują utwory bardzo słabo przepuszczalne lub nieprzepuszczalne.

W użytkowych poziomach wodonośnych występują wody dobrej jakości i na większości terenów nie wymagające uzdatniania.

W obrębie badanego obszaru górny horyzont wód podziemnych jest niejednorodny. Jest to wynikiem zróżnicowania osadów przy powierzchni ziemi.

Wody gruntowe na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się w utworach czwartorzędowych (piaskach i żwirach), w piaskach trzeciorzędowych, w obrębie rowów tektonicznych i w spękanych skałach krystalicznych podłoża.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

3.1.5. Retencja wodna.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie ma większych zbiorników wodnych poza zbiornikiem przy ujściu prawobrzeżnego dopływu Wierzbiaka, znajdującego się pomiędzy Mierzycami a Wądrożem. Ponadto są też niewielkie zbiorniki po wyrobiskach.

Zaplanowano budowę trzech zbiorników wodnych w gminie: dwóch na rzece Wierzbiak, w rejonie Pawłowic Wielkich i na południe od Mierzyc oraz w rejonie Kosisk, na bezimiennym strumieniu wpadającym do Cichej Wody.

źródło:

- „Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim”, Wrocław 12.10. 2006r., Sejmik Województwa Dolnośląskiego, uchwała Nr LIX/896/2006 z dnia 12.10.2006r.

3.1.6. Warunki klimatyczne.

Obszar gminy Wądroże Wielkie według podziału W. Okołowicza (1976) jest położony w sudeckiej krainie klimatycznej, z dominującym wpływem Przedgórze Sudeckiego oraz modyfikującym wpływem atlantyckim, który tworzy miejscowe cechy klimatu na tym terenie.

Podstawowe parametry klimatyczne gminy:

- średnia roczna temperatura mieści się w przedziale od 8,0^o do 8,5^oC;
- średnia temperatura stycznia mieści się w przedziale od -1,5^o do -2,0^oC;
- średnia temperatura w lipcu wynosi od 17,5^o do 18,0^oC,
- średnia roczna suma opadów mieści się w przedziale 550 - 650 mm (Budziszów Mały 150 m.n.p.m – 615 mm), z czego półrocze ciepłe to średnio 400 – 550 mm;
- maksymalna suma miesięczna opadów przypada na lipiec lub sierpień – Budziszów Mały – 87 mm.
- minimalna suma miesięczna opadów przypada na styczeń, luty (Budziszów Mały – 30 mm);
- średnia roczna suma parowania wskaźnikowego wynosi 590 - 610 mm, z czego na półrocze ciepłe przypada średnio 430 - 450mm;
- długość okresu wegetacyjnego wynosi średnio 190 -195 dni przy temperaturze powyżej 5,0 °C.

Początek robót polowych przypada przeciętnie na drugą dekadę marca. Dni gorących jest tu średnio 35 ($T_{max}>25^{\circ}C$), z przymrozkiem około 110 ($T_{min}>0^{\circ}C$), natomiast mroźnych 30 ($T_{max}>0^{\circ}C$), bardzo mroźnych 1-2 dni ($T_{max}>-10^{\circ}C$).

Ostatnie przymrozki występują około 30 kwietnia, a pokrywa śnieżna trwa do 50 dni i znika przeciętnie w terminie 25 - 30 marca. Średnia grubość maksymalna pokrywy śnieżnej wynosi na większości terenu do 10 cm.

Na terenie gminy przeważa zachodni kierunek wiatru (28%). Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 - 3,5 m/s.

Podsumowując, temperatura powietrza w gminie Wądroże Wielkie należy do najwyższych w Polsce, długość zalegania pokrywy śnieżnej do najkrótszych, a długość okresu wegetacyjnego do najdłuższych. Natomiast opady, szczególnie w okresie wegetacyjnym, są nieco za małe w stosunku do potrzeb rolnictwa.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

3.1.7. Gleby.

Gleby w gminie Wądroże Wielkie należą do najlepszych w województwie dolnośląskim. W większości wytworzone są na piaskach i żwirach lodowcowych, glinach zwałowych, a w dolinach rzek Wierzbiak i Cicha Woda na piaskach i żwirach rzecznych. Na całym obszarze gminy dominują gleby brunatne właściwe (pas Wądroże Wielkie, Jenków). W rejonach miejscowości Wądroże Wielkie, Mierczyce, Budziszów Wielki rozciąga się zwarty płat czarnych ziem. Natomiast dna dolin rzek Wierzbiak i Cichej Wody pokrywają mady ciężkie.

Przeważają gleby klas bonitacyjnych II, IIIa, IIIb, IVa. Kompleksy gleb: pszenne bardzo dobre, pszenne dobre i pszenne wadliwy oraz użytki zielone bardzo dobre i dobre, zajmują w gminie około 80% powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo.

Najwyższe klasy bonitacyjne w skali gminy posiadają grunty w obrębie Pawłowice. Natomiast stosunkowo największy udział gleb słabszych (klasy V i VI) występuje w obrębach: Biernatki, Kępy, Sobolew i Wądroże Małe. Są to niewielkie enklawy, oddalone od istniejącej zabudowy.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004

3.1.8. Lasy.

Zgodnie z geobotanicznym podziałem Śląska obszar gminy Wądroże Wielkie należy do:

- ❖ prowincji Górskiej,
 - podprowincji Hercyńsko – Sudeckiej,
 - dział Sudecki,
 - okręg Przedgórze Sudeckie,
 - podokręg Strzegomski.

Zdecydowaną część obszaru gminy zajmują pola uprawne.

~~Lasy gminy Wądroże Wielkie zajmują powierzchnię 319 ha, co stanowi 3,6 % obszaru gminy. Występują przede wszystkim w okolicach Wądroża Wielkiego i Wierzchowice.~~

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Wądroże Wielkie zajmuje 336,99 ha (3,8% obszaru gminy), a gruntów zadrzewionych i zakrzewionych 45,15 ha (0,5% obszaru gminy). Wskaźnik lesistości gminy- 4,3% kształtuje się na bardzo niskim poziomie i jest wielokrotnie niższy od wskaźnika lesistości województwa dolnośląskiego (29,4%).

W dwóch obrębach gminy Granowice i Jenków nie występują grunty leśne. Najwyższy wskaźnik lesistości posiadają obręby Wądroże Wielkie (15,4%) i Wierzchowice (11,2%).

Są to przede wszystkim lasy świeże *Quercus - Carpinetu, medioeuropaeum* lub grądy środkowoeuropejskie formy niżowej *Galio - Carpinetum*.

Drzewostan w obu tych zbiorowiskach budują: dęby szypułkowe *Quercus robur* i bezszypułkowe *Quercus sessilis*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, grab zwyczajny *Carpinus betulus* i niewielka domieszka świerka pospolitego *Picea abies*. Warstwa krzewów jest zazwyczaj dobrze rozwinięta i składa się przede wszystkim z głogu jednoszyjkowego i dwuszyjkowego, śliwy tarniny *Prunus spinosa*, trzmieliny zwyczajnej *Evonymus europaea* i kilku gatunków róż *Rosa sp.*

Runo tworzą głównie pszeniec gajowy *Melaperyum nemorosum*, jarzmianka większa *Astrantia maior*, przytulia leśna *Galium silvaticum*, kostrzewa różnolistna *Festuca heterophylla*, kupkówka *Aschersona Dactylis aschesoniana* oraz gwiazdnica wielokwiatowa *Stellaria holostea*. W okolicach Wądroża Wielkiego mamy nieznaczne fragmenty lasów wilgotnych, w których niekiedy w większych ilościach występują topole *Populus sp.*, a na terenach źródłiskowych – tojeść gajowa *Lysimachia nemorum*.

Gmina Wądroże Wielkie charakteryzuje się bardzo niską lesistością. Występujące lasy mają średni stopień uszkodzeń, a głównym czynnikiem degradującym jest czynnik antropogeniczny.

źródło:

- „Mapa sozologiczna”, arkusz Udanin, w skali 1 : 50 000, opracowanie Przedsiębiorstwo GEOPOL, Poznań 1999 r.
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej „Zielona Akcja” Legnica 1998,
- Raporty o stanie środowiska w Województwie Dolnośląskim w 2003 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2004,
- „Plan urzędzeniowo –rolny gminy Wądroże Wielkie” Wrocław, grudzień 2015r.

3.2. WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH.

Wielkość i jakość zasobów wodnych na terenie gminy została omówiona w rozdziale 3.1.3, 3.1.4 oraz 3.1.5.

3.3. OCHRONA PRZYRODY.

3.3.1. Flora chroniona.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie występuje 5 gatunków roślin podlegających ochronie ścisłej:

- dziewięcśił bezłodygowy - *Carlina acaulis*
- śnieżyca wiosenna - *Leukoium vernum*
- listera jajowata – *Listera ovata*
- bluszcz pospolity - *Hedera helix*,
- storczyk szerokolistny – *Dactylorhiza majalis*

Na terenie gminy występuje 5 gatunków roślin podlegających częściowej ochronie:

- centuria pospolita – *Centaurium erythaea ssp. Erythraea (C. Umbellatum)*
- konwalia majowa - *Convallaria majalis*,
- marzanka wonna - *Gallium odoratum*,
- porzeczka czarna - *Ribes nigrum*
- paprotka zwyczajna - *Polypodium vulgare*,

Na terenie gminy występuje ponadto 21 gatunków rzadkich i bardzo rzadkich oraz gatunki lokalnie rzadkie, których jest 9. Gatunki te wraz z lokalizacją szczegółowo wymienione zostały w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.).

Od 2014r. nastąpiła zmiana gatunków podlegających ochronie ścisłej i częściowej tylko:

- centuria pospolita – *Centaurium erythaea ssp. Erythraea (C. Umbellatum)* podlega częściowej ochronie.

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

3.3.2. Fauna chroniona.

Ichtiofauna

Gmina Wądroże Wielkie jest średnio bogata w płynące i stojące wody powierzchniowe. Wody na terenie gminy mają charakter rzek nizinnych i wyżynnych z nieznacznymi odcinkami o cechach cieków podgórskich.

Głównymi ciekami gminy są: rzeka Wierzbiak z dopływami Leniwy Potok i Chotla, oraz rzeka Cicha Woda z dopływami Jania, Trudna i Czerniec z dopływem Rudnic.

Nieliczne stawy hodowlane oraz maleńkie oczka wodne wzbogacają gminę w ichtiofaunę.

Rzeki na terenie gminy są silnie zanieczyszczone. Wąskie i wolne potoki są obciążone sporym ładunkiem ścieków bytowo-gospodarczych.

Ichtiofauna na terenie gminy ma zróżnicowany charakter. Łącznie odnotowano 26 gatunków ryb, w tym trzy gatunki chronione. Gatunki te szczegółowo wymienione zostały w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.).

W rzece Wierzbiak gatunki chronione to strzebla potokowa, śliz i piskorz oraz takie gatunki, jak słonecznica, lin, ukleja, karaś, karp, ciernik. W Wierzbiaku odnotowano 17 z 26 gatunków ichtiofauny występującej na terenie gminy. Jako gatunek niepożądany występuje w ciekach na terenie gminy czebaczek amurski, określany jako szkodnik.

Rzeka Cicha Woda, na którą znacznie oddziałują inne wody powierzchniowe, ma charakter okresowy. Stałymi gatunkami, które występują w tej rzece, są karpiołata i sporadycznie drapieżna (szczupak). Z 26 gatunków występujących w wodach na terenie gminy Wądroże Wielkie w Cichej Wodzie występuje 18.

Zagrożeniami dla stanu ichtiofauny na terenie gminy Wądroże Wielkie są przede wszystkim zły stan czystości wód oraz nieprzemysłana regulacja brzegów.

Stan ichtiofauny na terenie gminy może się poprawić jedynie w przypadku zmniejszenia ilości odprowadzanych ścieków. Nieuniknione jest utworzenie systemu urządzeń oczyszczających ścieki na terenie gminy. Ponadto należy dążyć do zadrzewiania brzegów i zalesiania nieużytków przy brzegach rzek i stawów oraz rozwijać małą retencję na drobnych ciekach. Ważne jest także opracowanie systemu ochrony wód stojących przed nadmiernym napływem nadmiaru substancji użyźniających z pól i łąk. Mógłby on polegać, na przykład, na wykonaniu rowów opaskowych, czy też obsadzeniu brzegów wokół zbiorników roślinnością wychwytyjącą związki nawożące.

Płazy i gady.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie odnotowano występowanie 10 gatunków płazów, z których 7 podlega ochronie ścisłej. Ochronie okresowej podlegają jedynie trzy gatunki żab zielonych (jeziorkowa, wodna i śmieszka).

Na terenie całej gminy występują 4 gatunki gadów: jaszczurka zwinka, żyworodna i padalec zwyczajny, ponadto spotyka się zaskrońca zwyczajny.

Gady występują na terenie gminy stosunkowo nielicznie, nieco częściej spotyka się płazy. Spowodowane jest to faktem, iż jest to głównie gmina rolnicza, w której występują niewielkie ilości lasów i zadrzewień śródpolnych. Na rozwój herpetofauny niekorzystnie wpływa również brak naturalnych zbiorników wodnych, terenów podmokłych i stopni wodnych na rzekach.

Ptaki

W gminie Wądroże Wielkie odnotowano występowanie 85 gatunków ptaków lęgowych. Jest ich w tej gminie stosunkowo niewiele. Wynika to z braku dogodnych środowisk dla ptaków wodnych i błotnych oraz występowania podmokłych łąk. Natomiast ptaki zamieszkujące lasy reprezentują jedynie gatunki ogólnoleśne oraz gatunki grądów i łągowych. Brak natomiast grupy

ptaków zamieszkujących różnego typu bory oraz buczyny, a niżowy charakter gminy powoduje, że nie występują tu także ptaki o charakterze górskim.

Gatunkiem zagrożonym w skali świata jest występujący na terenie gminy Wądroże Wielkie derkacz *Crex crex*.

Gatunkami zagrożonymi w skali kontynentu europejskiego są:

- bocian biały *Ciconia ciconia*,
- błotniak stawowy *Circus aeruginosus*,
- dzięcioł czarny *Dryocopus martius*,
- dzięcioł średni *Denrocopos medius*,
- jarzębatka *Silvia nisoria*,
- gąsiorek *Lanius collurio*,
- ortolan *Emberiza ortholano*.

Na Śląsku gatunkami zagrożonymi, a lęgnącymi się na terenie gminy Wądroże Wielkie, są przepiórka *Coturnix coturnix* i srokosz *Lanius excubitor*.

Gatunkami potencjalnie zagrożonymi (o ograniczonym występowaniu lub silnym spadku liczebności) są:

- dzięcioł średni *Dendrocopos medius*,
- turkawka *Streptopelia turtur*,
- płomykówka *Tyto alba*,
- świergotek łąkowy *Anthus pratensis*,
- paszkot *Turdus viscivorus*,
- świerszczak *Locustella naevia*.

Szczegółowe zestawienie 85 gatunków ptaków, stwierdzonych na terenie gminy Wądroże Wielkie wraz z lokalizacją stanowisk występowania, opisano w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.).

Gmina Wądroże Wielkie jest terenem o bardzo ubogiej awifaunie, na co duży wpływ ma jej niewielka powierzchnia, rolniczy charakter, śladowe ilości lasów, zadrzewień śródpolnych, zbiorników wodnych i zieleni urządzonej.

Ssaki

W toku sporządzania „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” (1998 r.) stwierdzono w gminie Wądroże Wielkie występowanie 31 ssaków, w tym 14 objętych ochroną ścisłą. Ponadto zinwentaryzowano występowanie 6 gatunków nietoperzy. Stwierdzono, że ilościowo nietoperze są średnio licznie reprezentowane na terenie gminy. Jest to wynikiem obecności żyznych lasów liściastych oraz parków i zadrzewień w obrębie osiedli ludzkich

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

3.3.3. Tereny i obiekty chronione.

Gmina Wądroże Wielkie nie należy do bogatych w obszary i obiekty chronione, co nie znaczy, że nie posiada interesujących i wartościowych terenów. Obecnie w gminie znajduje się 5 pomników przyrody. Są to :

1.	Wądroże Wielkie	klon
2.	Wądroże Wielkie	platan 3 szt.
3.	Wądroże Wielkie	wychodnia kwarcu „Kamień św. Jadwigi”
4.	Wądroże Małe	dąb szypułkowy
5.	Mierczyce	platan klonolistny

W 1998 roku dla potrzeb gminy opracowano inwentaryzację przyrodniczą jej obszaru. Wytypowano w niej dodatkowo 45 drzew oraz dwa inne obiekty przyrodnicze, kwalifikowane do uznania za pomniki przyrody. Ponadto wyznaczono 14 niewielkich obszarów, które miałyby być chronione jako tzw. użytki ekologiczne. Zestawiono je w poniższej tabeli.

źródło: <http://bip.wroclaw.rdos.gov.pl/rejestr-form-ochrony-przyrody>

Tabela 1. Obiekty chronione na terenie gminy Wądroże Wielkie istniejące i projektowane

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja	obwód	Numer rejestru
POMNIKI PRZYRODY – ISTNIEJĄCE					
1.	Mierzyce	Grupa 2 drzew – Platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>), jedno drzewo ze słabo rozwiniętą koroną (obw. 418cm) oraz jedno z dobrze rozwiniętą koroną	Rosną w zabytkowym parku w Mierzycach.	418 cm, 560 cm wys. 25 m	Decyzja Wojewody Legnickiego SGW 7141-17-83 z dnia 20 grudnia 1983 r.
2.	Wądroże Wielkie	Grupa 3 drzew – Platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>) – 2 sztuki z okazałą koroną oraz jedno drzewo ze słabo rozwiniętą koroną	Rosną w zabytkowym parku w Wądrożu Wielkim.	480 cm, 470 cm, 440 cm wys. 25m	Decyzja Wojewody Legnickiego SGW 7141-17-83 z dnia 20 grudnia 1983 r.
3.	Wądroże Wielkie	wychodnia kwarcu „Kamień św. Jadwigi” Skala - w skale kwarcowej wyraźne wyżłobienia przypominające stopy ludzkie różnej wielkości	Przy drodze z Wądroża Wlk. do Mierzyc w południowo-zachodniej części wsi.		Decyzja Nr 11/80 Wojewody Legnickiego z dnia 05.12.1980r.
POMNIKI PRZYRODY – PROJEKTOWANE					
1.	Jenków	kasztan jadalny <i>Castanea sativa</i>	Przy polnej drodze ze wsi Jenków do wsi Gądków, przy nieczynnym kamieniołomie	242 cm	
2.	Jenków	głóg jednoszyjkowy <i>Crataegus monogyna</i>	Przy polnej drodze ze wsi Jenków do wsi Gądków, przy nieczynnym kamieniołomie	100 cm	
3.	Bielany	głóg jednoszyjkowy <i>Crataegus monogyna</i>	W części wzgórza położonego na północny wschód od wsi Jenków	140 cm na szczycie 155 cm	
4.	Mierzyce	głóg dwuszyjkowy <i>Crataegus oxyacantha</i>	W północnej części Zamkowej Góry przy wsi Mierzyce	155 cm.	
5.	Mierzyce	głóg dwuszyjkowy <i>Crataegus oxyacantha</i>	W północnej części Zamkowej Góry przy wsi Mierzyce	110 cm	
6.	Wądroże Wlk.	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Przy budynku apteki	268 cm	
7.	Wądroże Wlk.	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	W centralnej części wsi	330 cm	
8.	Skala	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Przy rowie melioracyjnym w południowo-zachodniej części wsi	450 cm	
9.	Skala	głóg <i>Crataegus sp.</i>	Na łące w południowo-zachodniej części wsi, przy rzece Wierzbiak	195 cm	
10.	Skala	wiąz szypułkowy <i>Ulmus Laevis</i>	Na łące w południowo-zachodniej części wsi, przy rzece Wierzbiak	410 cm	
11.	Granowice	lipa Szerokolistna <i>Tilia Platyphyllos</i>	Przy budynku nr 37	343 cm	
12.	Bielany	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Zachodni skraj lasu przy wsi	328 cm	
13.	Bielany	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Zachodni skraj lasu przy wsi	389 cm	
14.	Bielany	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Zachodni skraj lasu przy wsi	333 cm	
15.	Bielany	lipa drobnolistna dwupniowa <i>Tilia cordata</i>	Zachodni skraj lasu przy wsi	288 cm i 260 cm	
16.	Bielany	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Południowy skraj lasu przy wsi	341 cm	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

17.	Bielany	grab pospolity Carpinus betulus	Północny skraj lasu przy wsi	240 cm	
18.	Bielany	dąb szypułkowy Quercus robur	Na łące przy północnym skraju lasu we wsi	385 cm	
19.	Bielany	grab pospolity Carpinus betulus	We wsi na południowym skraju zadrzewienia o charakterze parkowym	310 cm	
20.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Przy polnej drodze biegnącej przez zadrzewienia o charakterze parkowym	370 cm	
21.	Sobolew	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy polnej drodze biegnącej przez zadrzewienia o charakterze parkowym	350 cm	
22.	Sobolew	topola czarna Populus nigra	Przy polnej drodze biegnącej przez zadrzewienia o charakterze parkowym	340 cm	
23.	Sobolew	jesion wyniosły Fraxinus exelsior	We wschodniej części zadrzewienia o charakterze parkowym	245 cm	
24.	Sobolew	głóg jednoszyjkowy Crataegus monogyna	We wschodniej części zadrzewienia o charakterze parkowym	135 cm	
25.	Sobolew	wierzba krucha Salix Fragilis	Południowy skraj zadrzewienia o charakterze parkowym	320 cm	
26.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Południowy skraj zadrzewienia o charakterze parkowym	415 cm	
27.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Północna część zadrzewienia o charakterze parkowym	440 cm	
28.	Sobolew	jawor Acer pseudoplatanus	Północna część zadrzewienia o charakterze parkowym	265 cm	
29.	Sobolew	dąb szypułkowy Quercus robur	Północna część zadrzewienia o charakterze parkowym	365 cm	
30.	Budziszów Wielki	jesion wyniosły Fraxinus exelsior	Przy skrzyżowaniu dróg, w części wschodniej wsi	270 cm	
31.	Wądroże Małe	głóg jednoszyjkowy Crataegus monogyna	Zadrzewienie przy drodze ze wsi Wądroże Małe w kierunku wsi Mikołajowice	150 cm	
32.	Pawłowice	topola czarna Populus nigra	Na łące 100 m od lewego brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od Pawłowic Wielkich	350 cm	
33.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	Na łące 100 m od lewego brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od wsi	370 cm	
34.	Pawłowice	wierzba krucha Salix Fragilis	Na lewym brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od wsi	548 cm	
35.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	W 80% suchy, 50 m od lewego brzegu rzeki Wierzbiak, na północ od wsi	410 cm	
36.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, przy drodze ze wsi Pawłowice Wielkie do wsi Lubień	353 cm	
37.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	320 cm	
38.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	315 cm	
39.	Pawłowice	grab pospolity Carpinus betulus	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	170 cm	
40.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	310 cm	
41.	Pawłowice	lipa drobnolistna Tilia cordata	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	358 cm	

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

42.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	Przy kamiennym ogrodzeniu dawnego PGR, w północnej części wsi	380 cm	
43.	Pawłowice	dąb szypułkowy Quercus robur	Przy polnej drodze za wsią w kierunku południowo-zachodnim	475 cm	
44.	Pawłowice	jesion wyniosły Fraxinus excelsior	Dawne założenie parkowe w Pawłowicach Małych	390 cm	
45.	Pawłowice	białodrzew Populus alba	Dawne założenie parkowe w Pawłowicach Małych	430 cm	
46.	Biernatki	stanowisko śnieżycy wiosennej	W niewielkim lasu łęgowym, około 800 m na południowy wschód od południowego skraju wsi		
47.	Skąpa	jedyny fragment rzeki Wierzbak o naturalnym charakterze koryta	Na południe od wsi Skąpa		

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

Tabela 2. Użytki ekologiczne projektowane na terenie gminy Wądroże Wielkie

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja
1.	Kosiska	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzciną, godowisko rzekotki drzewnej	Okolo 600 m na północny-zachód od zachodniego skraju Postolic
2.	Wądroże Wielkie	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzciną, jedyne na terenie gminy łęgowe stawowe i jedyne znane godowisko grzebiuszki ziemnej	Okolo 650 m na południowy zachód od południowego skraju Biernatek
3.	Wądroże Wielkie	Małe śródpolne, głębokie oczko wodne, godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Okolo 100 m na północ od poprzedniego obiektu
4.	Biernatki	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzciną	Okolo 1100 m na wschód od południowego skraju wsi, przy nieczynnej linii kolejowej
5.	Biernatki	Niewielkie śródpolne oczko wodne porośnięte babką wodną, masowe godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Okolo 1100 m na wschód od południowego skraju wsi
6.	Gądków	Murawy kserotermiczne na zboczu góry Żak, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego	Na północny-wschód od wschodniego skraju Granowic
7.	Bielany, Jenków	Cztery obiekty z murawami kserotermicznymi i starymi kamieniołomami łupków szarogłazowych. W jednym z obiektów znajduje się jedyna w gminie nie wyeksploatowana wychodnia łupków szarogłazowych. Stanowiska róży eliptycznej.	Na szczycie wzgórza pomiędzy Jenkowem a Bielaniem
8.	Mierczyce	Murawy na obrzeżu Papajowej Góry, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego, tymotki Boehemera i innych gatunków kserotermicznych.	Okolo 600 m na wschód od wsi
9.	Granowice	Mały fragment murawy na zboczu Góry Czubatki	Okolo 700 m na północ od wsi
10.	Wądroże Wielkie	Niewielki kamieniołom z oczkiem wodnym, godowisko kilku gatunków płazów	Na wschodnim skraju wsi
11.	Biernatki	Podmokłe łąki ze storczykiem i rzadkim turzycami	Okolo 600 m na południowy-wschód od południowego skraju wsi

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

3.3.4. Założenia parkowe

Na terenie gminy znajdują się zespoły zieleni zabytkowej – parki podworskie, zieleń przykościelna i cmentarna oraz trzy parki zabytkowe – w Budziszowie Małym, Mierczycach i Wądrożu Wielkim.

Park w Budziszowie Małym

Park w Budziszowie Małym został założony w XVIII wieku jako ogród gospodarczy, później w połowie XIX został przekształcony w park krajobrazowy. Obecnie park zajmuje 1,82 ha powierzchni, na której została zachowana dawna kompozycja z czytelnym układem polan, alejek parkowych i grup drzew.

Na terenie parku znajdują się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* trójpniowa o obwodach 266 cm, 480 cm i 220 cm,
2. Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* – 400 cm obwodu,
3. Buk pospolity odm. Purpurowa *Fagus sylvatica „Atropucea”* – 310 obwodu,
4. Cis pospolity *Taxus baccata* wielopniowy – 110 cm obwodu.

Park w Mierczycach

Park w Mierczycach powstał w końcu XVIII w. jako ogród gospodarczy i ozdobny. Na przełomie XIX i XX wieku przebudowano go w stylu bardziej naturalnym i swobodnym. Obecnie park zatracił dawny charakter, pozostały tylko nieliczne stare drzewa oraz dość dobrze zachowana fosa z kamiennymi mostkami.

Na terenie parku znajduje się 2 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 350 cm obwodu,
2. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 360 cm obwodu.

Park w Wądrożu Wielkim

Park w Wądrożu Wielkim został założony w połowie XVII w. jako ogród gospodarczy. W końcu XIX w. został przekształcony w park naturalistyczny. Park zajmuje powierzchnię 5,64 ha i posiada dobrze zachowany drzewostan.

Na terenie parku znajduje się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 400 cm obwodu,
2. Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* – 295 cm obwodu,
3. Dąb szypułkowy *Quercus robur* – 440 cm obwodu,
4. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 270 cm obwodu.

źródło: Inwentaryzacja Przyrodnicza Gminy Wądroże Wielkie, Wrocław 1998 r.

3.4. STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

3.4.1. Warunki naturalne.

~~Gmina Wądroże Wielkie jest gminą rolniczą, zajmującą powierzchnię 8915 ha, z czego 7755 ha (tj. 87,0%) to powierzchnia wszystkich użytków rolnych wg granic administracyjnych (dane z publikacji GUS z 2003 roku).~~

~~Wykres 1 przedstawia strukturę użytkowania gruntów w gminie. Ponad 86 % powierzchni zajmują użytki rolne, z czego 77,3 % to grunty orne. Lasy i tereny leśne zajmują 4,3 % powierzchni gminy.~~

Obszar gminy Wądroże Wielkie według danych z ewidencji gruntów i budynków zajmuje 8 876,21 ha. Udział powierzchni poszczególnych obrębów w ogólnej powierzchni gminy jest bardzo zróżnicowany i waha się od 2,3% (Rąbienice) do 15,5% (Wądroże Wielkie). Do największych pod względem obszaru należą obręby: Wądroże Wielkie, Mierczyce i Budziszów Wielki. Największą powierzchnię gminy Wądroże Wielkie zajmują użytki rolne – 87,0%. Pod

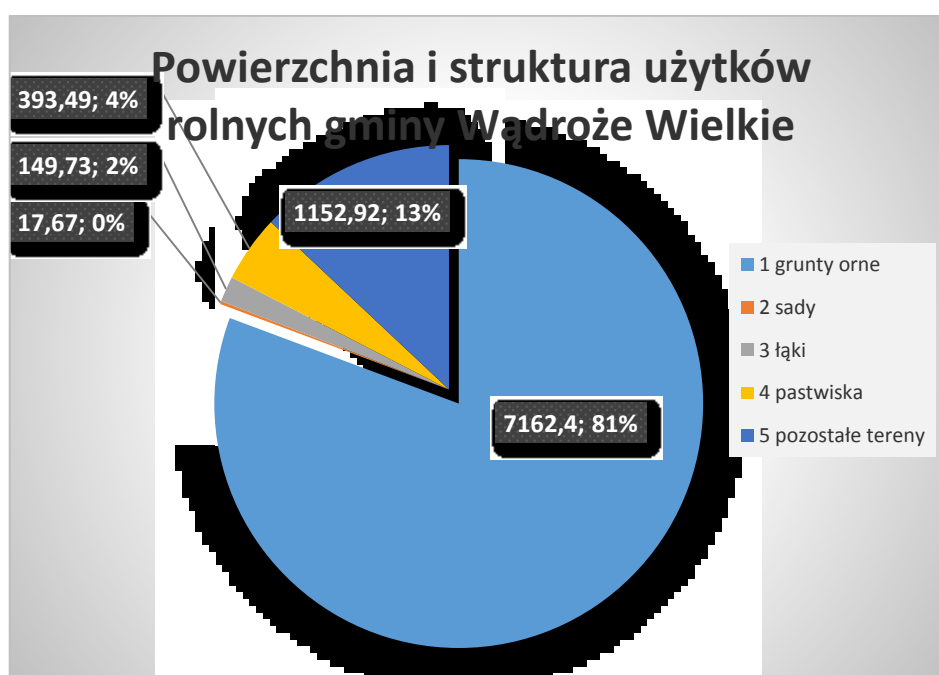
lasami i gruntami leśnymi znajduje się – 3,8%. Zadrzewienia zajmują tylko 0,5% powierzchni gminy, a grunty pod wodami – 1,4%. Tereny zabudowane – 2,6%, drogi – 4,0%, nieużytki – 0,4% i pozostałe grunty 0,3%.

Powierzchnia i struktura użytków rolnych gminy Wądroże Wielkie przedstawia się następująco:

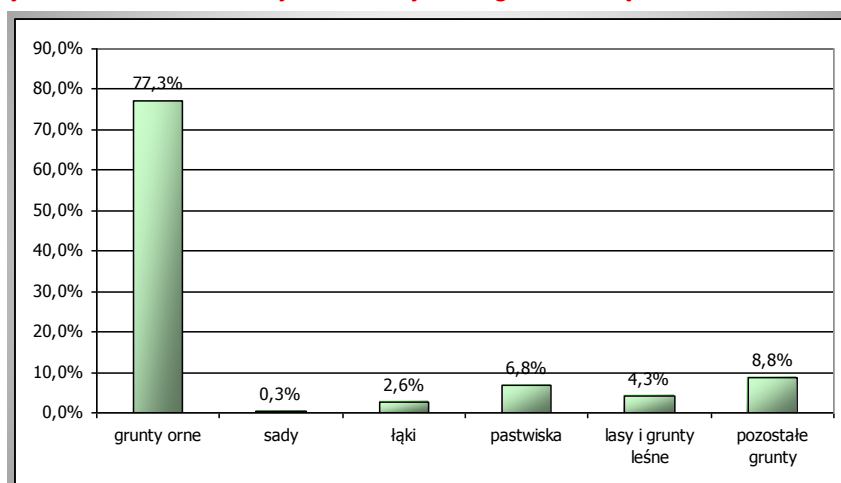
- grunty orne – 7 162,40 ha (92,8%),
- sady – 17,67 ha (0,2%),
- łąki – 149,73 ha (1,9%),
- pastwiska – 393,49 ha (5,1%).

W gminie Wądroże Wielkie dominują grunty orna z bardzo małym udziałem użytków zielonych (7%) i znikomym sadów (0,2 %). Analiza struktury użytkowania gruntów w poszczególnych obrębach ustaliła, że we wszystkich obrębach występuje jako dominujący rolny kierunek użytkowania ziemi.

Wykres 1. Powierzchnia i struktura użytków rolnych w gminie Wądroże Wielkie

Wykres 2. Struktura użytków rolnych w gminie Wądroże Wielkie

źródło: „Plan urządzeniowo – rolny gminy Wądroże Wielkie” grudzień 2015 r.

Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych gminy Wądroże Wielkie na tle województwa dolnośląskiego i powiatu jaworskiego przedstawiono w tabeli 3. W porównaniu do województwa dolnośląskiego i powiatu jaworskiego w gminie występuje największy odsetek użytków rolnych i gruntów ornych w gospodarstwach rolnych. Dla porównania średnio w powiecie jaworskim użytki rolne zajmują 95,0%, a w województwie dolnośląskim 52,6 %. W gminie najniższy jest natomiast udział powierzchni sadów, łąk i pastwisk oraz lasów i gruntów leśnych. W gospodarstwach rolnych gminy Wądroże Wielkie jest zaledwie 0,8 % powierzchni użytkowanych jako lasy i grunty leśne, gdy w powiecie jaworskim 1,6 % a w województwie dolnośląskim 30,0 %.

Taka struktura użytków rolnych podkreśla rolniczy charakter gminy. O zdecydowanej przewadze produkcji roślinnej nad zwierzęcą świadczy udział zaledwie 3,1% łąk i 2,2% sadów, gdy w powiecie jaworskim jest to kolejno 7,3% i 3,2%.

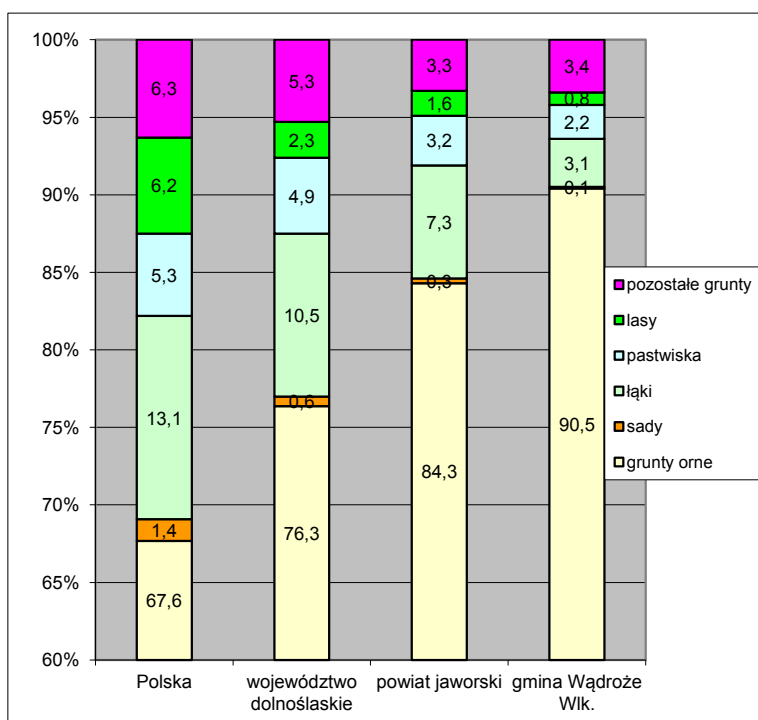
Tabela 3. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych wg z 2003 r.

	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
W hektarach								
województwo dolnośląskie	1977748	1039461	858388	6903	118505	55664	586682	351605
	100,0%	52,6	43,4	0,3	6,0	2,8	30,0	17,8
powiat jaworski	40387	38387	34057	116	2930	1284	656	1343
	100,0%	95,0	84,3	0,3	7,3	3,2	1,6	3,3
gmina Wądroże Wlk.	8566	8207	7750	6	265	186	65	294
	100,0%	95,8	90,5	0,1	3,1	2,2	0,8	3,4

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Powyższe zestawienia przedstawiono na wykresie 3.

Wykres 3. Struktura użytków rolnych, dane z NSP 2002 r.

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie przeważają gleby dobre i bardzo dobre. W większości są to urodzajne gleby o klasie bonitacyjnej II-IV. Gleby gorszej jakości (V i VI) są rzadkie i występują tylko lokalnie. Dają to duże możliwości i stwarza korzystne warunki do uzyskiwania wysokich efektów w produkcji rolniczej.

Podsumowując, warunki naturalne jednoznacznie predysponują gminę Wądroże Wielkie do rozwoju intensywnej produkcji roślinnej. Kierunek produkcji zwierzęcej należy traktować jako uzupełniający.

3.4.2. Struktura agrarna i liczba gospodarstw.

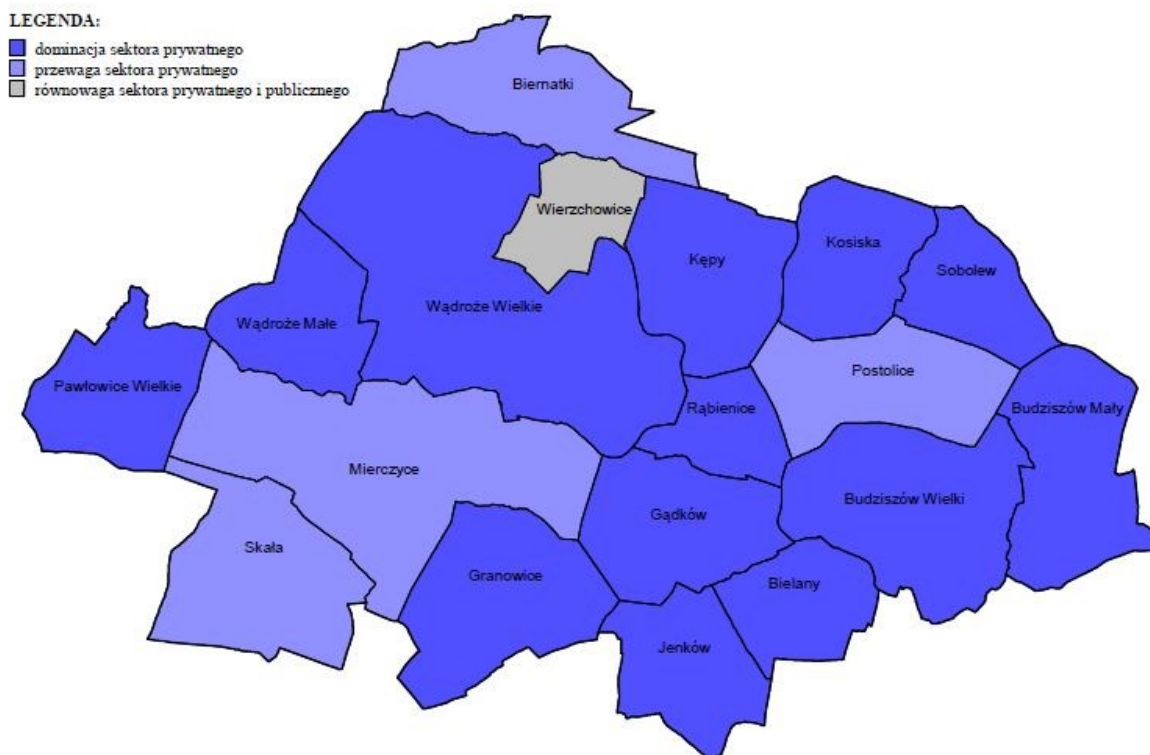
Udział we władaniu powierzchnią gminy Wądroże Wielkie przedstawia się następująco:

- Agencja Nieruchomości Rolnych – 10,5%,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne – 3,1%,
- Własność komunalna – 2,6%,
- Pozostałe publiczne – 3,8%,
- Gospodarstwa rolne – 73,5%,
- Nieruchomości do 1 ha – 1,6%,
- Pozostałe prywatne – 4,9%,

Z powyższego zestawienia wynika, że we władaniu gruntami w gminie Wądroże Wielkie największy udział mają gospodarstwa rolne, które zajmują 6 519,15 ha (73,5%) powierzchni ogólnej.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie funkcjonuje 695 gospodarstw rolnych na powierzchni 7595 ha w tym 7 gospodarstw tzw. wielkoobszarowych, które gospodarują na powierzchni ponad 2 307 ha tj. 30% ogólnej powierzchni gruntów użytkowanych przez gospodarstwa prywatne. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 10,93 ha.

Mapa 1. Władanie użytkami rolnymi w gminie Wądroże Wielkie.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie na tle powiatu, województwa i Polski przedstawiono w tabeli 4.

W porównaniu do powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i kraju, gmina ma najniższy odsetek gospodarstw małych do 1 ha oraz od 1 do 5 ha. W kategorii gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha odsetek jest nieco wyższy niż w jednostkach porównywanych, podobnie jak w kategoriach gospodarstw o powierzchni od 10 – 15 ha i powyżej 15 ha.

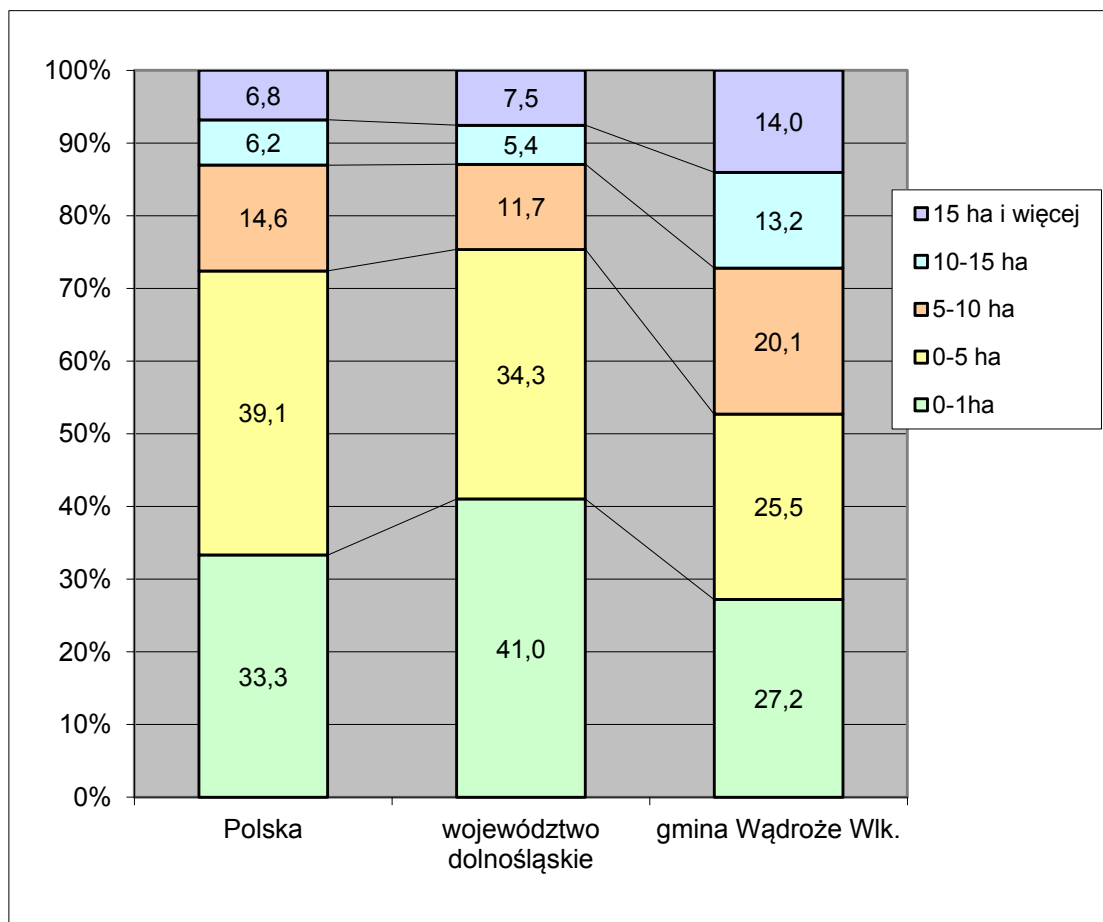
Tabela 4. Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wlk. na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i Polski, dane z NSP 2002 r.

	Polska		województwo dolnośląskie		powiat jaworski		gmina Wądroże Wlk.	
	w ha	w %	w ha	w %	W ha	w %	w ha	w %
ogółem	2933228	100	141336	100	40387	100	8566	100
0-1	977087	33,3	57993	41,0	809	2,0	97	1,1
1-5	1146890	39,1	48519	34,3	2908	7,2	439	5,1
5-10	426869	14,6	16571	11,7	4377	10,8	953	11,2
10-15	182685	6,2	7594	5,4	3993	9,9	1006	11,7
15-więcej	199697	6,8	10659	7,5	28300	70,1	6070	70,9

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

Dane porównawcze w tym zakresie przedstawia tabela 4 i wykres 4.

Wykres 4. Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie na tle województwa dolnośląskiego i Polski, dane z NSP 2002 r.

źródło: Wydawnictwa GUS 2003. Dane NSP 2002 r.

Porównanie gospodarstw według grup obszarowych w gminie Wądroże Wlk. zestawiono w tabeli 5. Średnio na jedno gospodarstwo przypada 14,4 ha powierzchni.

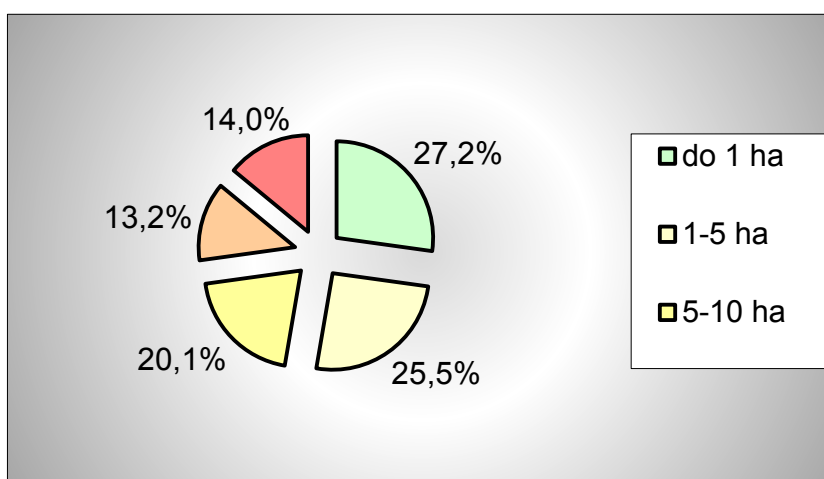
Tabela 5. Grupy obszarowe gospodarstw rolnych wg siedziby gospodarstwa w gminie Wądroże Wielkie, w tym gospodarstwa indywidualne, dane z NSP 2002 r.

	gospodarstwa	powierzchnia w ha			zasiewy	
		ogółem	w tym		gospodarstwa	powierzchnia w ha
			użytki rolne	lasy i grunty leśne		
Ogółem	592	8566	8207	65	563	7706
do 1 ha	161	97	68	1	144	54
1-5	151	439	400	7	140	348
5-10	119	953	901	12	118	826
10-15	78	1006	969	6	78	903
15 ha i więcej	83	6070	5869	39	83	5575
W tym gospodarstwa indywidualne						
Ogółem	588	7050	6772	51	560	6417
do 1 ha	161	97	68	1	144	54
1-5	150	437	399	7	140	348
5-10	119	953	901	12	118	826
10-15	78	1006	969	6	78	903
15 ha i więcej	80	4556	4436	25	80	4286

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

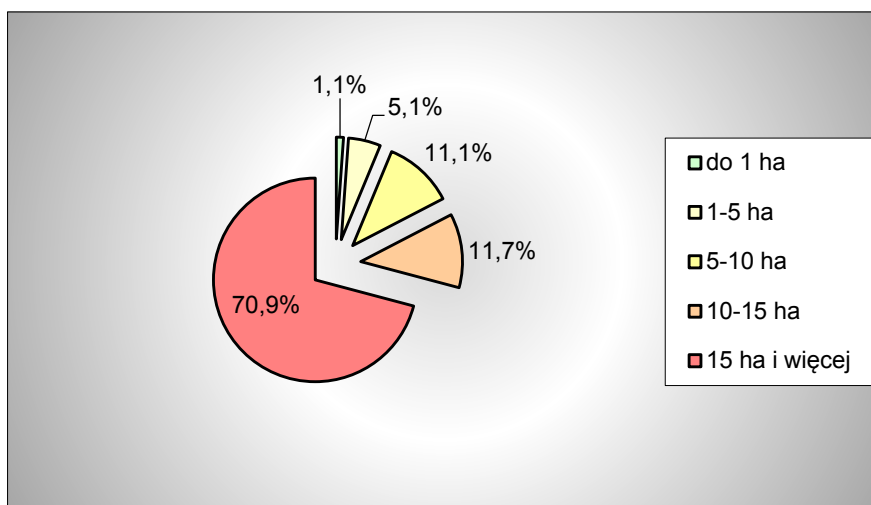
Najwięcej jest gospodarstw, w tym działek siedliskowych, o powierzchni do 1 ha (161 gospodarstw) oraz od 1 do 5 ha (151 gospodarstwa), co daje łącznie przeszło 50 % wszystkich gospodarstw w gminie (wykres 5). Najmniej, 78 jest gospodarstw o areale od 10 - 15 ha.

Wykres 5. Struktura gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie wg wielkości, dane z NSP 2002 r.

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Wykres 6. Struktura powierzchni gospodarstw rolnych gminy Wądroże Wielkie wg wielkości gospodarstw rolnych, dane z NSP 2002 r.

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Wykres 6 przedstawia strukturę powierzchni gospodarstw wg klas wielkości gospodarstw. 70,9 % powierzchni zajmują gospodarstwa o areale powyżej 15 ha. Ponadto porównując dwa wykresy 4 i 5 można zauważyć interesujące zależności. 27,2% gospodarstw o powierzchni do 1 ha uprawia ok. 1,1% użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych. Kolejne 25,5% gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha zajmuje 6,1% powierzchni gospodarstw. Te zestawienia potwierdzają korzystną strukturę agrarną gminy. Ponadto ilość i wielkość największych gospodarstw korzystnie świadczy o rozwoju rolnictwa w gminie.

Wiodącym kierunkiem działalności rolniczej w gminie jest produkcja roślinna. W strukturze zasiewów dominują zboża, duże znaczenie mają także uprawy przemysłowe. W województwie dolnośląskim gmina jest liczącym się producentem zbóż, buraków cukrowych, rzepaku i ziemniaków. Kierunek hodowlany jest mniej rozwinięty i ma mniejsze znaczenie.

Większość gospodarstw prowadzi wyłącznie działalność rolniczą (82,0%), niewiele 14,0% prowadzi działalność rolniczą i pozarolniczą, a tylko 0,7% działalność pozarolniczą. 3,4% gospodarstw nie prowadzi żadnej działalności.

Wiele gospodarstw nastawionych jest na produkcję wielokierunkową, bez wyraźnie określonej specjalizacji. Nie sprzyja to unowocześnieniu produkcji, obniżeniu kosztów, poprawie jakości oraz zwiększeniu konkurencyjności produkcji. W zdecydowanej większości gospodarstw uprawia się zboża i prowadzi chów zwierząt gospodarskich. Na produkcję specjalistyczną z reguły są nastawione gospodarstwa większe.

Tabela 6. Gospodarstwa rolne w gminie Wądroże Wielkie, wg rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej, NSR 2002 r.

		gospodarstwa	
			W %
ogółem		592	100%
Gospodarstwa prowadzące działalność	wyłącznie rolniczą	485	82,0
	wyłącznie pozarolniczą	4	0,7
	rolniczą i pozarolniczą	83	14,0
Nie prowadzące działalności rolniczej i pozarolniczej		20	3,4

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

3.4.3. Produkcja roślinna.

Z dokumentu „Planu urzędniowo – rolnego gminy Wądroże Wielkie” z grudnia 2015r. wynika, że w strukturze upraw gminy Wądroże Wielkie największy udział mają zboża, które zajmują około 65% powierzchni zasiewów. Wśród nich największe znaczenia ma pszenica. Udział okopowych w strukturze zasiewów to ok. 5%. Z roślin okopowych uprawiane są buraki cukrowe - ok. 4% i ziemniaki – 1%. W strukturze zasiewów. Z roślin przemysłowych uprawiany jest przede wszystkim rzepak, zajmujący 28% powierzchni zasiewów. Udział warzyw z strukturze upraw jest mały – ok.1%. Na terenie gminy tylko jedno gospodarstwo w Wądrożu Małym zajmuje się uprawą warzyw na większą skalę (na sprzedaż).

Ogólna powierzchnia zasiewów w gminie wynosi 7706 ha, co stanowi 90,0% powierzchni ogólnej gminy, w tym 6417 ha zasiewów znajduje się w gospodarstwach indywidualnych. Powierzchnia zasiewu zbożami podstawowymi z mieszankami zbożowymi wynosi 6 201 ha, tj. 80,5 %.

Tabela 7 przedstawia powierzchnię zasiewów i strukturę według rodzaju upraw na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i kraju. W strukturze zasiewów największy odsetek zajmują uprawy zbożowe. Zajmują one 80,5 % ogólnej powierzchni zasiewów. Odsetek ten przewyższa średnią dla Polski oraz województwa dolnośląskiego i jest bardzo zbliżony do średniej odnotowanej w powiecie jaworskim. Natomiast w kategorii zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w gminie Wądroże Wielkie zanotowano mniejszy udział powierzchni niż w porównywanych obszarach (wykres 7).

Tabela 7. Powierzchnia zasiewów i struktura według rodzaju upraw w gminie Wądroże Wielkie na tle Powiatu Jaworskiego, Województwa Dolnośląskiego i kraju w 2002 r.

	Gmina Wądroże Wielkie		Powiat Jaworski		Województwo Dolnośląskie		Polska	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
ogółem	7706	100	25620	100	707186	100	10764289	100
zboża ogółem	6201	80,5	20696	80,8	556045	78,6	8293690	77,1
W tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	4804	62,3	16368	63,7	460960	65,2	6574000	61,0
strączkowe jadalne na ziarno	5	0,1	215	0,8	1949	0,3	45415	0,4
ziemniaki	133	1,7	870	3,4	35735	5,1	803385	7,5
przemysłowe	1050	13,6	3309	12,9	84653	12	757497	7
pastewne	145	2,2	201	0,8	16757	2,4	562136	5,2
pozostałe	173	2,2	329	1,3	12047	1,7	302166	2,8

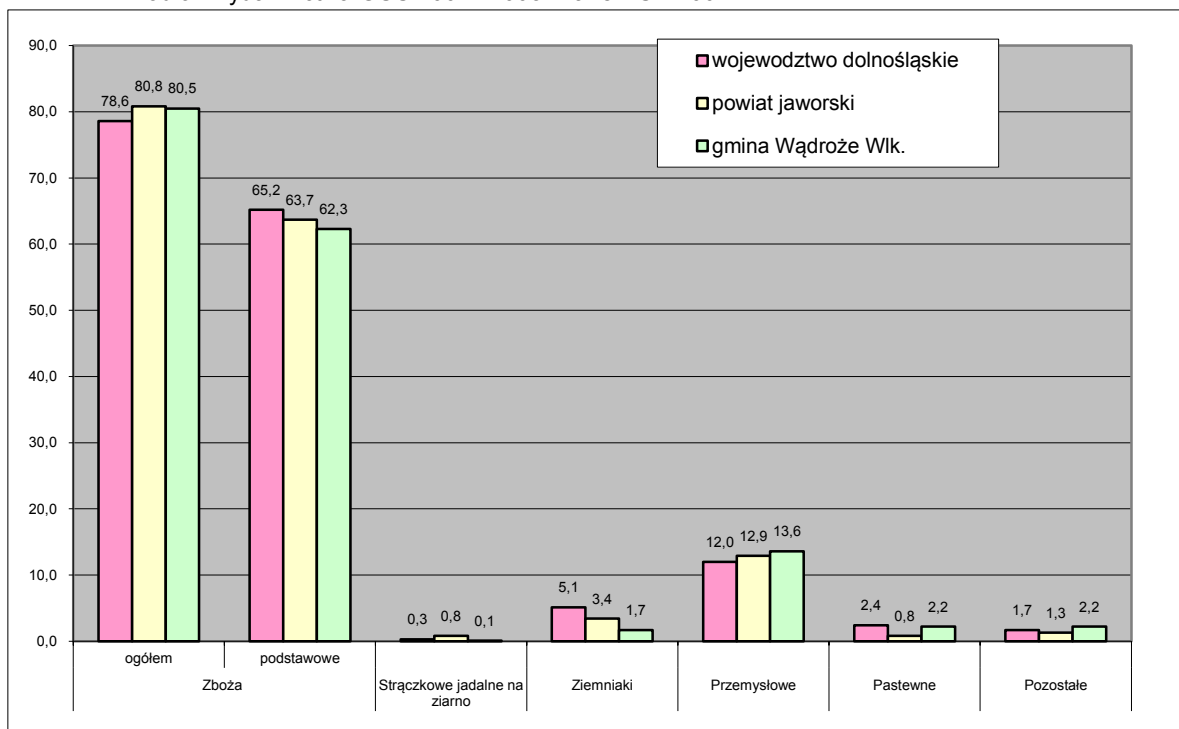
źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP, 2002 r.

Następną pozycję w strukturze zasiewów zajmują rośliny przemysłowe (13,6%). Jest to więcej, niż w Polsce (7%), w województwie dolnośląskim (12%) oraz powiecie jaworskim (12,9 %). Uprawa ziemniaków stanowi 1,7 % ogólnych zasiewów, co stawia gminę Wądroże Wielkie na ostatnim miejscu na tle porównywanych jednostek (wykres 7).

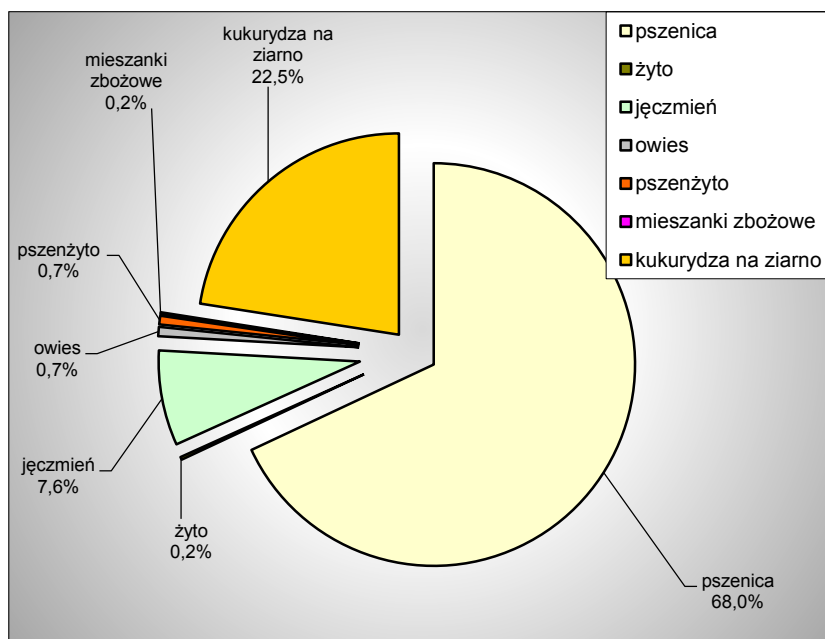
Wykres 8 przedstawia strukturę powierzchni zasiewów zbóż ogółem (dane z NSP 2002 r.) Wśród upraw zbożowych w gminie dominuje uprawa pszenicy. Stanowi ona 68,7% upraw zbożowych, tj. zajmuje 4219 ha. Drugie miejsce przypada uprawie kukurydzy na ziarno (22,5% - 1397 ha). Pozostałe zboża i mieszanki stanowią zaledwie 9,5 % powierzchni upraw.

Wykres 7. Powierzchnia zasiewów i struktura według rodzaju upraw w gminie Jordanów Śląski na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i kraju w 2002 r.

Źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

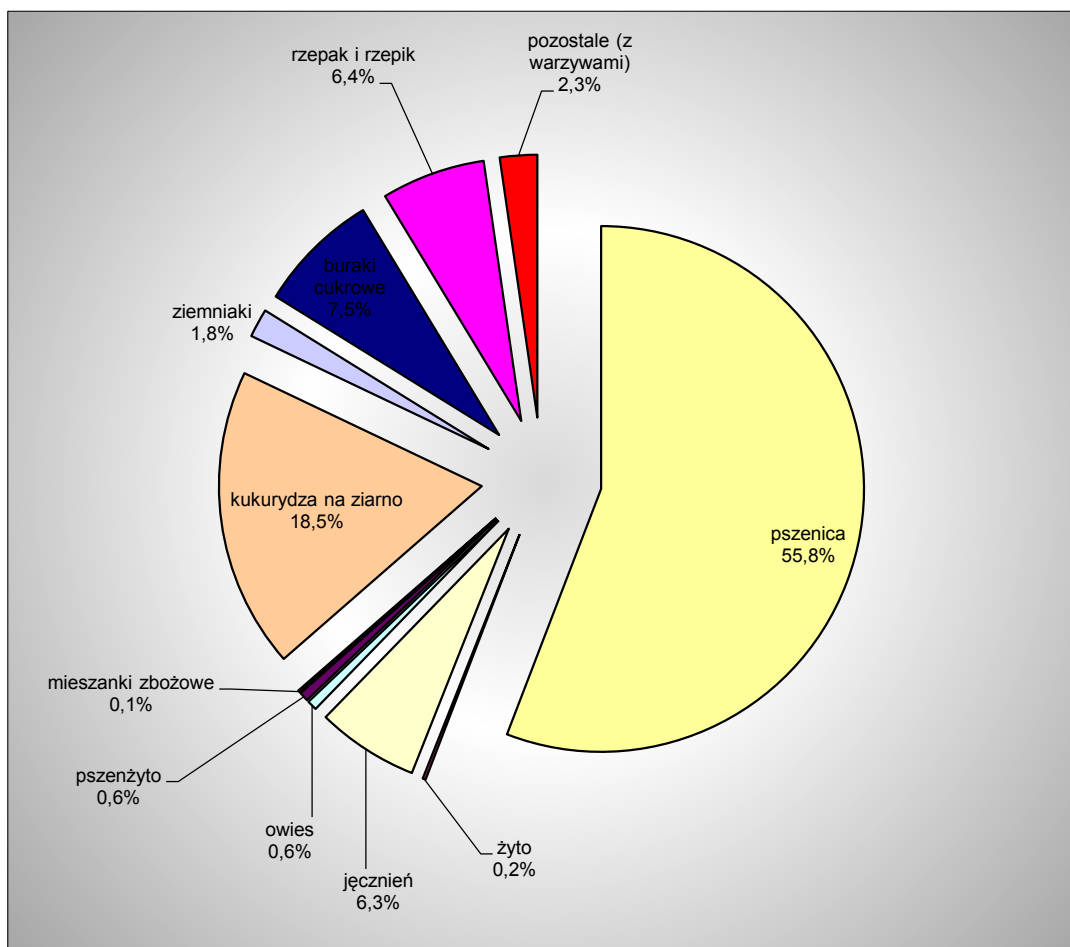
Wykres 8. Struktura powierzchni zasiewów zbóż ogółem w gminie Wądroże Wlk. w 2002 r.

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina Wądroże Wlk. WUS 2004

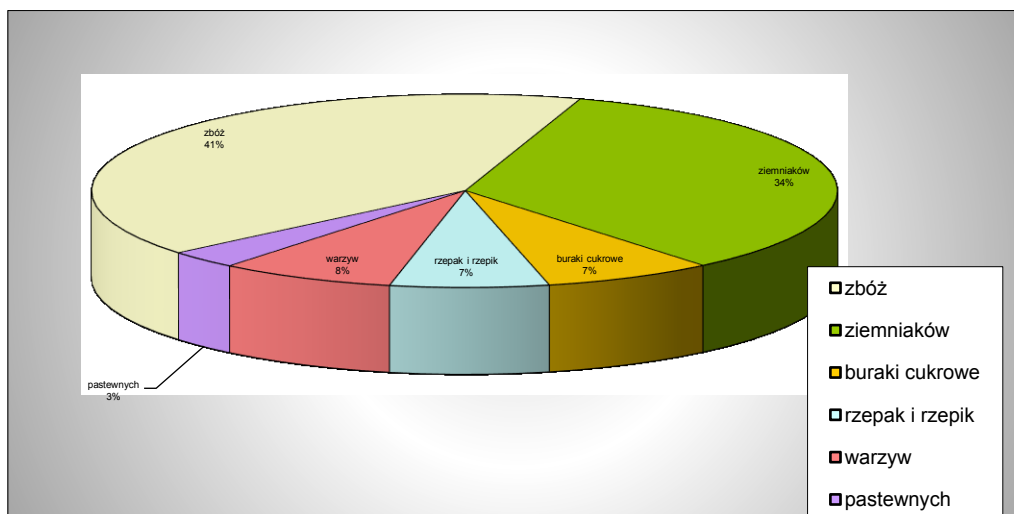
Wykres 9 przedstawia strukturę powierzchni zasiewów głównych ziemiopłodów w gminie Wądroże Wielkie. Także w takim ujęciu dominuje uprawa pszenicy i kukurydzy (55,8 % i 18,5 %), w dalszej kolejności znajdują się buraki cukrowe, jęczmień oraz rzepik i rzepak. Na uwagę zasługuje fakt, że 2,3 % powierzchni gminy zajmują uprawy pozostałych roślin (w tym warzyw), a 1,8 % ziemniaki.

Wykres 9. Struktura powierzchni zasiewów głównych ziemioplodów

źródło: Opracowanie własne: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Jordanów Śl. WUS 2004

Wykres 10. Gospodarstwa rolne zajmujące się uprawą głównych ziemioplodów dane z NSP 2002 r.

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Wykres 10 przedstawia strukturę gospodarstwa w gminie w 2002 r., zajmujących się uprawą głównych ziemiopłodów.

Najwięcej - 41%, zajmuje się uprawą zbóż, na drugim miejscu znajdują się gospodarstwa uprawiające ziemniaki - 34%. Przeszło 8% gospodarstw uprawia warzywa, a kolejna grupa - buraki cukrowe (7%), rzepak i rzepik (7%). oraz rośliny pastewne (3%)

Tabela 8. Powierzchnia upraw drzew owocowych w gminie Wądroże Wlk. 2002 r.

		Ogółem	
		w ha	w %
1.	Jabłonie	3,1	54,8
2.	Śliwy	0,6	10,2
3.	Wiśnie	0,6	11,3
4.	Czereśnie	0,2	4,3
5.	Grusze	0,2	3,0
6.	Pozostałe	0,9	16,3
	Ogółem	5,6	100,0

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych, gmina wiejska Wądroże Wielkie WUS 2004

Tabela 8 przedstawiają powierzchnię i strukturę upraw drzew owocowych. W gminie zaledwie 0,1% powierzchni zajmują sady, tj. 6 ha., jednak na zaledwie 5,6 ha prowadzi się uprawy drzew owocowych. Przeważają jabłonie 54,8% (3,1 ha) i wiśnie 11,3 % co stanowi (0,6 ha) oraz śliwy 10,2 % (0,6 ha). W pozostałych sadach uprawiane są głównie czereśnie i grusze.

Struktura zasiewów w dużym stopniu odzwierciedla wysoką jakość przestrzeni rolniczej i warunki glebowo – klimatyczne gminy, a przemiany w strukturze zasiewów są wynikiem coraz bardziej intensywnej produkcji rolnej. Wiodącym kierunkiem działalności rolniczej jest produkcja roślinna. W strukturze zasiewów dominują zboża.

3.4.4. Produkcja zwierzęca.

Z danych zawartych w „Planie urzędniowo – rolnym gminy Wądroże Wielkie” z 2015 r. wynika, że podstawowymi kierunkami produkcji zwierzęcej na terenie gminy Wądroże Wielkie jest chów drobiu, bydła i trzody chlewnej.

W indywidualnych gospodarstwach hodowano ok. 305 250 szt. drobiu, 321 szt. bydła (w tym 88 krów) i 318 szt. trzody chlewnej (w tym 43 lochy).

W obrębie Gądków produkcja drobiu odbywa się na dużą skalę (300 000 szt.) w przemysłowej fermie drobiu. Ponadto utrzymuje się również konie – 11 szt. i owce – 22 szt.

Ogółem produkcja zwierzęca na obszarze gminy Wądroże Wielkie znajduje się na niskim poziomie – 19,7 SD/100ha UR.

Drugim kierunkiem działalności rolniczej w gminie jest produkcja zwierzęca. Dominuje w niej hodowla bydła i trzody chlewnej. Według danych uzyskanych w spisie powszechnym w gminie Wądroże Wielkie pogłowie bydła w 2002 roku wynosiło 1306 sztuk, a pogłowie trzody chlewnej liczyło 3732 sztuki. Nastąpił zdecydowany spadek pogłowia, który jest przejawem przemian gospodarczych w kraju, zmniejszenia opłacalności drobnej hodowli oraz postępującego procesu intensyfikacji produkcji roślinnej w gminie z uwagi na bardzo korzystne warunki glebowe.

Powyższe zmiany potwierdzają tendencje zachodzące w charakterze gospodarki rolnej w gminie Wądroże Wielkie. Oprócz powiększenia się powierzchni gospodarstw, zaznacza się dalsza specjalizacja produkcji rolnej. Następuje rozwój produkcji roślinnej, w związku z czym produkcja zwierzęca jest kierunkiem uzupełniającym o mniejszym znaczeniu.

Według najnowszych danych spisowych w gminie Wądroże Wielkie 156 gospodarstw zajmuje się hodowlą bydła, co daje średnio 8,4 sztuki na gospodarstwo. Natomiast hodowlą trzody chlewnej zajmuje się 201 gospodarstw, średnio z 18,6 sztukami na gospodarstwo.

Tabela 9 zestawia liczbę hodowanych zwierząt i gospodarstw rolnych je utrzymujących wg danych NSP z 2002 r. Najpowszechniej, w 34,0% gospodarstw hoduje się trzodę chlewną i drób (33,3%). W około jednej czwartej bydło (26,4%), w tym krowy (23,8%). Pozostałe zwierzęta są hodowane w niewielkich ilościach, najczęściej są to króliki (3,5%), poza tym kozy w 2,4% i pszczoły w 0,8% gospodarstw.

Tabela 9. Zwierzęta gospodarskie w sztukach ogółem i w gosp. indywidualnych w gminie Wądroże Wielkie oraz udział gospodarstw zajmujących się ich hodowlą w 2002 r.

	Zwierzęta w sztukach		gospodarstwa
	ogółem	W tym w gosp. indywidualnych	% gospodarstw rolnych ogółem
bydło	1306	813	26,4
w tym krowy	591	355	23,8
trzoda chlewna	3732	3732	34,0
w tym lochy	386	174	26,0
owce	10	-	0,2
kozy	31	31	2,4
konie	5	5	0,3
króliki (samice)	135	135	3,5
pnie pszczele	17	17	0,8
drób ogółem	8860	8860	33,3
obsada zwierząt gospodarskich w sztukach przeliczeniowych na 100 ha użytków rolnych	20	18	X

źródło: Wydawnictwa GUS 2004 i 2003. Dane NSP 2002 r.

W gminie Wądroże Wielkie wg najnowszych danych spisowych jest 1518 budynków i budowli, średnio ponad 2,5 na gospodarstwo. W prawie co drugim gospodarstwie znajduje się obora i stodoła, ponadto w gminie jest 184 kurników i 166 chlewni. Przechowalnie owoców, warzyw i ziemniaków w gminie posiadają średnio pojemność 40 ton.

3.4.5. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Tabela 10 przedstawia ważniejsze dane o leśnictwie w 2003 r. w gminie Wądroże Wielkie w porównaniu z powiatem jaworskim i województwem dolnośląskim.

Tabela 10. Dane o leśnictwie w 2003 r w gminie Wądroże Wielkie na tle powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego.

		gmina Wądroże Wielkie	powiat jaworski	województwo dolnośląskie	
			%	%	
Powierzchnia gruntów leśnych					
Ogółem		331	12543	583890	
w tym lasy		319	12310	569319	
Z ogółem publiczne	Razem	270	12027	570657	
	Własność Skarbu Państwa	269	11970	563445	
	W tym	W zarządzie lasów Państwowych	256	11893	548289
		W zasobie agencji nieruchomości rolnych	5	53	3233
	Własność gmin	1	57	7212	
Lesistość w %		3,6	21,2	28,5	

źródło: Wydawnictwa GUS 2004

Lasy państwowe na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się pod administracją Nadleśnictwa Legnica, prowadzącego gospodarkę leśną w oparciu o plany urządzenia lasu.

Gospodarka leśna nie odgrywa większej roli z uwagi na bardzo małą lesistość gminy Wądroże Wielkie, która wynosi 3,6 %. Znajdują się tu przeważnie lasy mieszane świeże,

w których skład wchodzi dęby szypułkowe i bezszypułkowe, lipy drobnolistne, grab zwyczajny oraz świerku pospolitego.

Bardzo rozwinięta jest warstwa krzewów składająca się z głogu jednoszyjkowego i dwuszyjkowego, śliwy tarniny, trzmieliny zwyczajnej oraz kilku gatunków róż. W rejonie Wądroża Wielkiego występują fragmenty lasów wilgotnych, w których pojawiają się w większych ilościach topole oraz w miejscach źródliskowych tojeść gajowa.

Źródło: Mapa sozologiczna Polski - Udanin, wykonana przez przedsiębiorstwo „Geopol”

3.4.6. Wielkość i jakość zasobów wodnych.

Stan zasobów wodnych wód powierzchniowych i podziemnych opisano szczegółowo w rozdziale 3.1.3 i 3.1.4 oraz 13.2.1.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ. GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW.

Gmina Wądroże Wielkie posiada wiele zabytkowych układów ruralistycznych, założeń podworskich, folwarcznych i parkowych oraz zabytkowych alei, cmentarzy i terenów, objętych strefami ochrony konserwatorskiej. Są to 33 obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków oraz 137 obiektów i zespołów uznanych przez Służby Ochrony Zabytków za obiekty o walorach kulturowych. Obszar gminy jest bardzo atrakcyjny pod względem archeologicznym. Znajdują się na nim 344 stanowiska archeologiczne oraz 12 stanowisk wpisanych do rejestru.

1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga (zgodnie z art. 36 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r):

1. prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
 2. wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
 3. prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
 4. prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
 5. prowadzenie badań archeologicznych;
 6. przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
 7. trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
 8. dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
 9. zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
 10. umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
 11. podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
 12. poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.
2. Na polskich obszarach morskich pozwolenie na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 5 i 12, wydaje dyrektor urzędu morskiego w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków właściwym dla miejsca siedziby urzędu morskiego.
3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, mogą określać warunki, które zapobiegają uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.
5. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.
6. Pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.
7. Pozwolenie na prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru albo badań archeologicznych lub poszukiwań ukrytych bądź porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, wydaje się również na wniosek osób fizycznych albo jednostek organizacyjnych zamierzających prowadzić te badania lub poszukiwania. W przypadku nie uzyskania zgody właściciela lub posiadacza nieruchomości na przeprowadzenie tych badań lub poszukiwań przepisy art. 30 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.
8. Uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.
9. Dla dóbr o obiektów zawartych w spisie obiektów o walorach kulturowych wymagane jest uzgodnienie z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gmina objęta jest następującymi strefami ochrony konserwatorskiej:

- **Strefa „A”** - ścisłej ochrony konserwatorskiej obszaru bardzo ważnego pod względem historycznym i kulturowym. Obejmuje obszary, na których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. Wszelkie zmiany i zamierzenia inwestycyjne na tym obszarze powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- **Strefa „K”** – ochrony krajobrazu kulturowego, która obejmuje tereny krajobrazu związane z zespołami zabytkowymi. Wszelkie zmiany powinny nawiązywać do układu historycznego i prowadzić do zachowania i utrwalenia historycznych form rozplanowania wsi. Ochrona konserwatorska na tym terenie polega na takim kształtowaniu ewentualnej zabudowy, aby jej skala nie była konkurencyjna w stosunku do istniejącej sylwety miejscowości. Strefa „K” występuje we wsiach Wądroże Wielkie, Mierczyce, Granowice i Budziszów Wielki.
- **Strefa „OW”** – obserwacji archeologicznej obejmuje tereny o wczesnej metryce historycznej. Wszelkie inwestycje i prace ziemne na obszarze strefy należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Strefa ta występuje w każdej miejscowości w gminie.
- **Strefa „W”** – ścisłej ochrony reliktywów archeologicznych. Obejmuje ochroną tereny o rozpoznanej zawartości stanowisk archeologicznych podlegających ochronie konserwatorskiej, a charakteryzujących się własną formą krajobrazową, wyróżniającą się w rzeźbie terenu. Obiektami tymi mogą być: grodziska wraz z otaczającymi je fosami, pojedyncze kurhany lub cmentarzyska kurhanowe, fortalacje, groble, wały itp. W strefie „W” występują następujące wymogi konserwatorskie: zakazana jest wszelka działalność budowlana oraz inwestycyjna niezwiązana bezpośrednio z konserwacją lub rewaloryzacją

terenu, dopuszcza się jedynie prowadzenie prac porządkowych, konserwację zachowanych fragmentów zabytkowych celem ich ekspozycji w terenie lub zabezpieczenia przed zniszczeniem, przystosowanie do pełnienia funkcji muzealnych, kultowych, rekreacyjnych lub innych, wszystkie wymienione wyżej działania bezwzględnie należy uzgadniać z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy i prowadzić po uzyskaniu stosownego pozwolenia.

Układ przestrzenny wsi należących do gminy Wądroże Wielkie jest zróżnicowany. Występuje tu zabudowa przydrożna, ulicowa, folwarczna i owalnicowa.

Od początku osadnictwa we wszystkich miejscowościach dominowała działalność rolnicza i związane z nią drobne rzemiosło. Obecnie funkcja ta, pomimo że jest wiodąca, ustępuje miejsca działalności przemysłowej, głównie dzięki dobrej dostępności komunikacyjnej obszaru.

4.1. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE. GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW.

Ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zadania stojące przed organami administracji publicznej (m.in. zarządami gmin), precyzuje art. 4 Ustawy z dnia 17 września 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ.U. Nr 162 z 2003 r., poz. 1568). Gminy między innymi mają dbać o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”.

Jednym z obowiązków nałożonych przez ustawę na gminy jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”. Temu zadaniu ma służyć gminna ewidencja zabytków, o której jest mowa w artykule 22. Punkt 4 tego artykułu mówi: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy”. Natomiast punkt 5 określa zakres gminnej ewidencji:

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ustawa definiuje w art. 3 (pkt. 1, 2 i 4) m.in. pojęcie zabytku, zabytku nieruchomego i zabytku archeologicznego – nieruchomego i ruchomego w sposób następujący:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓWZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

L.P.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	ADRES	NR	RODZAJ OBIEKTU	REJESTR ZABYTKÓW	DATA REJESTRU
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Bielany	Budynek mieszkalny		1	Budynek mieszkalny		
2.	Bielany	Budynek mieszkalny		5	Budynek mieszkalny		
3.	Bielany	Budynek gospodarczy - Stodoła		5	Budynek gospodarczy		
4.	Bielany	Stajnia, ob. Rolnej Spół. Prod.		10	Budynek gospodarczy		
5.	Bielany	Budynek mieszkalny		11	Budynek mieszkalny		
6.	Bielany	Budynek gospodarczy		11	Budynek gospodarczy		
7.	Bielany	Obora		11	Budynek gospodarczy		
8.	Bielany	Świniarnia		11	Budynek gospodarczy		
9.	Biernatki	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
10.	Biernatki	Kościół pw. Matki Bożej Ostrobramskiej			Kościół	A/1229	02-06-2009
11.	Biernatki	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/1420/855/L	16-02-1990
12.	Biernatki	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie		
13.	Biernatki	Budynek mieszkalny		29	Budynek mieszkalny		
14.	Biernatki	Budynek mieszkalny		30	Budynek mieszkalny		
15.	Budziszów Mały	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
16.	Budziszów Mały	Zespół pałacowy:			Zespół	A/2774/1052/L	06-02-1996
17.	Budziszów Mały	Pałac			Pałac	A/2774/1052/L	06-02-1996
18.	Budziszów Mały	Rządcówka			Rządcówka	A/2774/1052/L	06-02-1996
19.	Budziszów Mały	Budynek mieszkalny		21a	Budynek mieszkalny	A/2774/1052/L	06-02-1996
20.	Budziszów Mały	Budynek mieszkalny		21f	Budynek mieszkalny	A/2774/1052/L	06-02-1996
21.	Budziszów Mały	Budynek mieszkalno - gospodarczy		21e	Budynek mieszkalno-gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
22.	Budziszów Mały	Obora I			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
23.	Budziszów Mały	Obora II			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

24.	Budziszów Mały	Obora III			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
25.	Budziszów Mały	Chlewik			Budynek gospodarczy		
26.	Budziszów Mały	Stodoła I			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
27.	Budziszów Mały	Stodoła II			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
28.	Budziszów Mały	Stodoła III			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
29.	Budziszów Mały	Spichlerz			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
30.	Budziszów Mały	Śrutownia			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
31.	Budziszów Mały	Budynek magazynowy			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
32.	Budziszów Mały	Warsztaty			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
33.	Budziszów Mały	Gorzelnia			Budynek gospodarczy	A/2774/1052/L	06-02-1996
34.	Budziszów Mały	Wodociągowa wieża ciśnień			Przemysłowy		
35.	Budziszów Mały	Park			Park	A/2775/448/L	17-07-1976
36.	Budziszów Wielki	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
37.	Budziszów Wielki	Kościół filialny p.w. Dobrego Pasterza			Kościół	A/1453/688/L	25-07-1984
38.	Budziszów Wielki	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/1457/911/L	16-02-1990
39.	Budziszów Wielki	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie		
40.	Budziszów Wielki	Cmentarz parafialny			Cmentarz	A/1454/910/L	16-02-1990
41.	Budziszów Wielki	Mur ogrodzeniowy drogi prowadzącej do cmentarza parafialnego			Mur/Ogrodzenie		
42.	Budziszów Wielki	Szpaler dębowy przy cmentarzu parafialnym	Po północnej stronie cmentarza		Aleja /Szpaler		
43.	Budziszów Wielki	Zespół dworsko – parkowy z folwarkiem:			Zespół		
44.	Budziszów Wielki	Dwór			Dwór	A/2726/260	24-04-1951
45.	Budziszów Wielki	Oficyna mieszkalna I w zespole			Budynek mieszkalny		
46.	Budziszów Wielki	Oficyna mieszkalno-gospodarcza II w zespole			Budynek mieszkalno-gospodarczy		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓWZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

47.	Budziszów Wielki	Oficina mieszkalna III w zespole			Budynek mieszkalno-gospodarczy		
48.	Budziszów Wielki	Park			Park		
49.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		2	Budynek mieszkalny		
50.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalno - gospodarczy		22	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
51.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		25	Budynek mieszkalny		
52.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		29	Budynek mieszkalny		
53.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		33	Budynek mieszkalny		
54.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		40	Budynek mieszkalny		
55.	Budziszów Wielki	Stodoła		46	Budynek gospodarczy		
56.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		49	Budynek mieszkalny		
57.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		60	Budynek mieszkalny		
58.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		63	Budynek mieszkalny		
59.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		64	Budynek mieszkalny		
60.	Budziszów Wielki	Budynek gospodarczy I		64	Budynek gospodarczy		
61.	Budziszów Wielki	Budynek gospodarczy II		64	Budynek gospodarczy		
62.	Budziszów Wielki	Stodoła I		64	Budynek gospodarczy		
63.	Budziszów Wielki	Stodoła II		64	Budynek gospodarczy		
64.	Budziszów Wielki	Budynek mieszkalny		69	Budynek mieszkalny		
65.	Gądków	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
66.	Gądków	Budynek mieszkalny		1	Budynek mieszkalny		
67.	Gądków	Stodoła		1	Budynek gospodarczy		
68.	Gądków	Budynek mieszkalno - gospodarczy		2	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
59.	Gądków	Budynek mieszkalny		5	Budynek mieszkalny		
70.	Gądków	Budynek mieszkalny		6	Budynek mieszkalny		
7.	Gądków	Budynek mieszkalny		7	Budynek mieszkalny		
72.	Gądków	Stodoła		7	Budynek gospodarczy		
73.	Gądków	Obora		7	Budynek gospodarczy		
74.	Gądków	Budynek mieszkalny		14	Budynek mieszkalny		
75.	Gądków	Budynek z sienią przejazdową		14	Budynek mieszkalny		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

76.	Gądków	Budynek mieszkalny		16	Budynek mieszkalny		
77.	Gądków	Budynek mieszkalny		17	Budynek mieszkalny		
78.	Gądków	Budynek mieszkalny		18	Budynek mieszkalny		
79.	Gądków	Budynek mieszkalny		22	Budynek mieszkalny		
80.	Gądków	Budynek gospodarczy		22	Budynek gospodarczy		
81.	Gądków	Budynek mieszkalny		23	Budynek mieszkalny		
82.	Gądków	Budynek gospodarczy		24	Budynek gospodarczy		
83.	Gądków	Budynek gospodarczy - Stodoła		24	Budynek gospodarczy		
84.	Gądków	Budynek mieszkalny		25	Budynek mieszkalny		
85.	Gądków	Budynek gospodarczy I		25	Budynek gospodarczy		
86.	Gądków	Budynek gospodarczy II		25	Budynek gospodarczy		
87.	Gądków	Budynek gospodarczy		24	Budynek gospodarczy		
88.	Gądków	Budynek gospodarczy - Stodoła		24	Budynek gospodarczy		
89.	Granowice	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
90.	Granowice	Kościół filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa			Kościół	A/1627/844	25-01-1961
91.	Granowice	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/1628/915/L	16-02-1990
92.	Granowice	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie		
93.	Granowice	Budynek mieszkalny		1	Budynek mieszkalny		
93.	Granowice	Budynek mieszkalny		3	Budynek mieszkalny		
94.	Granowice	Budynek mieszkalny		4	Budynek mieszkalny		
95.	Granowice	Budynek mieszkalny		6	Budynek mieszkalny		
96.	Granowice	Budynek gospodarczy		6	Budynek gospodarczy		
97.	Granowice	Budynek mieszkalny		9	Budynek mieszkalny		
98.	Granowice	Budynek bramno - gospodarczy		9	Budynek gospodarczy		
99.	Granowice	Obora		9	Budynek gospodarczy		
100.	Granowice	Budynek mieszkalny		10	Budynek mieszkalny		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

101.	Granowice	Budynek gospodarczy		10	Budynek gospodarczy		
102.	Granowice	Budynek mieszkalny		12	Budynek mieszkalny		
103.	Granowice	Budynek mieszkalny		13	Budynek mieszkalny		
104.	Granowice	Budynek mieszkalny		15	Budynek mieszkalny		
105.	Granowice	Budynek mieszkalny		17	Budynek mieszkalny		
106.	Granowice	Budynek gospodarczy		17	Budynek gospodarczy		
107.	Granowice	Budynek mieszkalny		24	Budynek mieszkalny		
108.	Granowice	Budynek gospodarczy I		24	Budynek gospodarczy		
109.	Granowice	Budynek gospodarczy II		24	Budynek gospodarczy		
110.	Granowice	Budynek mieszkalny		28	Budynek mieszkalny		
111.	Granowice	Budynek mieszkalny		30	Budynek mieszkalny		
112.	Granowice	Budynek mieszkalny		33	Budynek mieszkalny		
113.	Granowice	Budynek bramno - gospodarczy		33	Budynek gospodarczy		
114.	Granowice	Budynek mieszkalny		34	Budynek mieszkalny		
115.	Granowice	Budynek gospodarczy		34	Budynek gospodarczy		
116.	Granowice	Budynek gospodarczy		36	Budynek gospodarczy		
117.	Granowice	Budynek mieszkalny		40	Budynek mieszkalny		
118.	Granowice	Budynek gospodarczy		40	Budynek gospodarczy		
119.	Granowice	Budynek mieszkalny		41	Budynek mieszkalny		
120.	Jenków	Kościół filialny Świętej Rodziny			Kościół	A/4765	23-12-2010
121.	Jenków	Cmentarz przykościelny			Cmentarz		
122.	Jenków	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie		
123.	Jenków	Budynek mieszkalny		4	Budynek mieszkalny		
124.	Jenków	Budynek mieszkalny		5	Budynek mieszkalny		
125.	Jenków	Budynek gospodarczy		5	Budynek gospodarczy		
126.	Jenków	Budynek gospodarczy I		18	Budynek gospodarczy		
127.	Jenków	Budynek gospodarczy II		18	Budynek gospodarczy		
128.	Jenków	Budynek mieszkalny		25	Budynek mieszkalny		
129.	Kępy	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

130.	Kępy	Kościół filialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego			Kościół	A/2022/687/L	25-07-1984
131.	Kępy	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/2023/913/L	16-02-1990
132.	Kępy	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie	A/2022/687/L	25-07-1984
133.	Kępy	Budynek mieszkalny		2	Budynek mieszkalny		
134.	Kępy	Budynek gospodarczy		2	Budynek gospodarczy		
135.	Kępy	Budynek mieszkalny		3	Budynek mieszkalny		
136.	Kępy	Stodoła		3	Budynek gospodarczy		
137.	Kępy	Budynek mieszkalny		10	Budynek mieszkalny		
138.	Kępy	Obora I		10	Budynek gospodarczy		
139.	Kępy	Obora II		10	Budynek gospodarczy		
140.	Kępy	Budynek mieszkalny		14	Budynek mieszkalny		
141.	Kępy	Budynek gospodarczy		14	Budynek gospodarczy		
142.	Kępy	Budynek mieszkalny		18	Budynek mieszkalny		
143.	Kępy	Budynek mieszkalny		19	Budynek mieszkalny		
144.	Kępy	Obora I ze stodołą		19	Budynek gospodarczy		
145.	Kępy	Stodoła z oborą		19	Budynek gospodarczy		
146.	Kępy	Budynek mieszkalny		22	Budynek mieszkalny		
147.	Kępy	Obora I		22	Budynek gospodarczy		
148.	Kępy	Obora II		22	Budynek gospodarczy		
149.	Kępy	Budynek mieszkalny		23	Budynek mieszkalny		
150.	Kępy	Budynek mieszkalny		25	Budynek mieszkalny		
151.	Kosiska	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
152.	Kosiska	Kościół parafialny pw. Św. Piotra i Pawła			Kościół	A/2066/686/L	24-07-1984
153.	Kosiska	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/2067/912/L	16-02-1990
154.	Kosiska	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego z bramą			Mur/Ogrodzenie	A/2066/686/L	24-07-1984
155.	Kosiska	Zespół dworski:			Zespół		
156.	Kosiska	Dwór		26	Dwór		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓWZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

157.	Kosiska	Oficyna dworska; obecnie budynek mieszkalny w zespole		27	Budynek mieszkalny		
158.	Kosiska	Zabudowania folwarczne w zespole			Budynek gospodarczy		
159.	Kosiska	Budynek mieszkalno - gospodarczy		25	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
160.	Mierczyce	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
161.	Mierczyce	Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP			Kościół	A/2225/708	31-07-1960
162.	Mierczyce	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/2226/916/L	16-02-1990
163.	Mierczyce	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie		
164.	Mierczyce	Zespół dworsko – parkowy z folwarkiem:			Zespół		
165.	Mierczyce	Dwór		121	Dwór	A/3508/261	27-04-1951
166.	Mierczyce	Fosa wokół dworu			Inny		
167.	Mierczyce	Oficyna mieszkalna ze stajnią i wozownią w zespole		119	Budynek mieszkalno-gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
168.	Mierczyce	Oficyna mieszkalno – gospodarcza w zespole		118	Budynek mieszkalno-gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
169.	Mierczyce	Obora I w zespole			Budynek gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
170.	Mierczyce	Obora II w zespole			Budynek gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
171.	Mierczyce	Obora III w zespole			Budynek gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
172.	Mierczyce	Stodoła I w zespole			Budynek gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
173.	Mierczyce	Stodoła II w zespole			Budynek gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
174.	Mierczyce	Stodoła III w zespole			Budynek gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996
175.	Mierczyce	Budynek gospodarczy; obecnie warsztat w zespole			Budynek gospodarczy	A/3117/1056/L	15-05-1996

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

176.	Mierczyce	Dom ogrodnika; obecnie budynek mieszkalny w zespole		122	Budynek mieszkalny		
177.	Mierczyce	Mur ogrodzeniowy założenia dworskiego			Mur/Ogrodzenie		
178.	Mierczyce	Park			Park	A/3118/453/L	17-08-1976
179.	Mierczyce	Remiza Straży Pożarnej			Publiczny		
180.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		8	Budynek mieszkalny		
181.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		18	Budynek mieszkalny		
182.	Mierczyce	Budynek gospodarczy I		18	Budynek gospodarczy		
183.	Mierczyce	Budynek gospodarczy II		18	Budynek gospodarczy		
184.	Mierczyce	Stodoła		18	Budynek gospodarczy		
185.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		21	Budynek mieszkalny		
186.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		23	Budynek mieszkalny		
187.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		43	Budynek mieszkalny		
188.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		46	Budynek mieszkalny		
189.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		48	Budynek mieszkalny		
190.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		64	Budynek mieszkalny		
191.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		82	Budynek mieszkalny		
192.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		84	Budynek mieszkalny		
193.	Mierczyce	Budynek mieszkalny		90	Budynek mieszkalny		
194.	Mierczyce	Budynek dworca kolejowego		23	Kolejowy		
195.	Mierczyce	Budynek dawnej mleczarni		25	Przemysłowy		
196.	Mierczyce	Remiza Straży Pożarnej			Inny		
197.	Pawłowice Wielkie	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
198.	Pawłowice Wielkie	Zespół dworski z folwarkiem:			Zespół		
199.	Pawłowice Wielkie	Dwór			Dwór	A/3223/262	27-04-1951
200.	Pawłowice Wielkie	Budynek gospodarczy w zespole	przy dworze		Budynek gospodarczy	A/3224/709	31-07-1960

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

201.	Pawłowice Wielkie	Oficyna mieszkalna w zespole		26b	Budynek mieszkalny	A/3225/1059/L	23-07-1996
202.	Pawłowice Wielkie	Oficyna mieszkalna w zespole		26d	Budynek mieszkalny	A/3225/1059/L	23-07-1996
203.	Pawłowice Wielkie	Oficyna mieszkalna – gospodarcza w zespole		26c	Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
204.	Pawłowice Wielkie	Obora I w zespole			Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
205.	Pawłowice Wielkie	Obora II w zespole			Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
206.	Pawłowice Wielkie	Obora III w zespole			Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
207.	Pawłowice Wielkie	Stajnia w zespole			Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
208.	Pawłowice Wielkie	Chlewnia w zespole			Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
209.	Pawłowice Wielkie	Stodoła I w zespole			Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
210/	Pawłowice Wielkie	Stodoła II w zespole			Budynek gospodarczy	A/3225/1059/L	23-07-1996
211.	Pawłowice Wielkie	Budynek mieszkalny		8	Budynek mieszkalny		
212.	Pawłowice Wielkie	Budynek mieszkalny		11	Budynek mieszkalny		
213.	Pawłowice Wielkie	Budynek mieszkalny		14	Budynek mieszkalny		
214.	Pawłowice Wielkie	Budynek mieszkalny		15	Budynek mieszkalny		
215.	Postolice	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
216.	Postolice	Kościół filialny pw. Św. Marcina			Kościół	A/2332/680	14-04-1960
217.	Postolice	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/2333/914/L	16-02-1990
218.	Postolice	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓWZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

219.	Postolice	Zespół pałacowo – parkowy z folwarkiem:			Zespół		
220.	Postolice	Pałac			Pałac		
221.	Postolice	Budynek mieszkalno – gospodarczy ze stajnią w zespole			Budynek gospodarczy		
222.	Postolice	Obora I w zespole			Budynek gospodarczy		
223.	Postolice	Obora II w zespole			Budynek gospodarczy		
224.	Postolice	Spichlerz w zespole			Budynek gospodarczy		
225.	Postolice	Stodoła I w zespole			Budynek gospodarczy		
226.	Postolice	Stodoła II w zespole			Budynek gospodarczy		
227.	Postolice	Park	Za pałacem		Park		
228.	Postolice	Budynek mieszkalny		8	Budynek mieszkalny		
229.	Postolice	Stodoła		13	Budynek gospodarczy		
230.	Postolice	Budynek mieszkalny		14	Budynek mieszkalny		
231.	Postolice	Budynek gospodarczy		21	Budynek mieszkalny		
232.	Postolice	Budynek mieszkalny		25	Budynek mieszkalny		
233.	Postolice	Budynek mieszkalny		26	Budynek mieszkalny		
234.	Postolice	Budynek gospodarczy		26	Budynek gospodarczy		
235.	Postolice	Budynek gospodarczy		31	Budynek gospodarczy		
236.	Postolice	Budynek mieszkalny		34	Budynek mieszkalny		
237.	Skąła	Budynek mieszkalny		3	Budynek mieszkalny	A/3354/1050/L	27-12-1995
238.	Skąła	Budynek mieszkalny		8	Budynek mieszkalny		
239.	Skąła	Budynek gospodarczy		8	Budynek gospodarczy		
240.	Skąła	Budynek mieszkalny		9	Budynek mieszkalny		
241.	Skąła	Budynek gospodarczy		9	Budynek gospodarczy		
242.	Skąła	Budynek bramno - gospodarczy		9	Budynek gospodarczy		
243.	Skąła	Stodoła		9	Budynek gospodarczy		
244.	Skąła	Budynek mieszkalno - gospodarczy		11	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
245.	Skąła	Budynek mieszkalny		11	Budynek mieszkalny		
246.	Skąła	Stodoła		11	Budynek mieszkalny		
247.	Skąła	Budynek mieszkalny		12	Budynek mieszkalny		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

248.	Skąła	Budynek gospodarczy		12	Budynek gospodarczy		
249.	Skąła	Budynek mieszkalny		19	Budynek mieszkalny		
250.	Skąła	Budynek mieszkalny		33	Budynek mieszkalny		
251.	Sobolew	Zespół pałacowy z folwarkiem:			Zespół		
252.	Sobolew	Pałac			Pałac	A/3355/794/L	28-12-1987
253.	Sobolew	Budynek gospodarczy I w zespole			Budynek gospodarczy		
254.	Sobolew	Budynek gospodarczy II w zespole			Budynek gospodarczy		
255.	Wądroże Małe	Zespół pałacowy:			Zespół		
256.	Wądroże Małe	Pałac			Pałac	A/3400/795/L	28-12-1987
257.	Wądroże Małe	Oficyna mieszkalno – gospodarcza w zespole		13	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
258.	Wądroże Małe	Oficyna mieszkalno - gospodarcza w zespole		16	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
259.	Wądroże Małe	Oficyna mieszkalno – gospodarcza w zespole		17	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
260.	Wądroże Małe	Budynek mieszkalno - gospodarczy		10	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
261.	Wądroże Małe	Budynek mieszkalny		34	Budynek mieszkalny		
262.	Wądroże Wielkie	Historyczny układ przestrzenny wsi			Obszar		
263.	Wądroże Wielkie	Kościół filialny pw. Matki Bożej Różańcowej			Kościół	A/2521/682	14-04-1960
264.	Wądroże Wielkie	Cmentarz przykościelny			Cmentarz	A/2522/917/L	16-02-1990
265.	Wądroże Wielkie	Mur ogrodzeniowy cmentarza przykościelnego			Mur/Ogrodzenie		
266.	Wądroże Wielkie	Plebania; obecnie budynek mieszkalny			Budynek mieszkalny		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

267.	Wądroże Wielkie	Cmentarz komunalny	W centrum wsi, przy drodze powiatowej, po południowej stronie cmentarza przykościelnego		Cmentarz	A/2523/871/L	16-02-1990
268.	Wądroże Wielkie	Zespół pałacowo – parkowy z folwarkiem:			Zespół		
269.	Wądroże Wielkie	Pałac		193	Pałac	A/3402/1057/L	15-05-1996
270.	Wądroże Wielkie	Oficina mieszkalno – gospodarcza w zespole		202	Budynek mieszkalno-gospodarczy	A/3402/1057/L	15-05-1996
271.	Wądroże Wielkie	Oficina mieszkalna I w zespole		203	Budynek mieszkalny	A/3402/1057/L	15-05-1996
272.	Wądroże Wielkie	Oficina mieszkalna w zespole		204	Budynek mieszkalny	A/3402/1057/L	15-05-1996
273.	Wądroże Wielkie	Oficina mieszkalna w zespole		205a	Budynek mieszkalny	A/3402/1057/L	15-05-1996
274.	Wądroże Wielkie	Oficina mieszkalna w zespole		205b	Budynek mieszkalny	A/3402/1057/L	15-05-1996
275.	Wądroże Wielkie	Obora I w zespole			Budynek gospodarczy	A/3402/1057/L	15-05-1996
276.	Wądroże Wielkie	Obora II w zespole			Budynek gospodarczy	A/3402/1057/L	15-05-1996
278.	Wądroże Wielkie	Stodoła I w zespole			Budynek gospodarczy	A/3402/1057/L	15-05-1996
279.	Wądroże Wielkie	Stodoła II w zespole			Budynek gospodarczy	A/3402/1057/L	15-05-1996
280.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalno – gospodarczy		194	Budynek mieszkalno-gospodarczy		
281.	Wądroże Wielkie	Budynek gospodarczy z oborą III			Budynek gospodarczy	A/3402/1057/L	15-05-1996
282.	Wądroże Wielkie	Park			Park	A/3401/656/L	23-12-1983
283.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny		13	Budynek mieszkalny		
284.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny		29	Budynek mieszkalny		
285.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny		36	Budynek mieszkalny		
286.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny		54	Budynek mieszkalny		

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

287.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny z dawną restauracją „Spółdzielcza”		57	Budynek mieszkalny		
288.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny; dawny ośrodek zdrowia		58	Budynek mieszkalny		
289.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny		88	Budynek mieszkalny		
290.	Wądroże Wielkie	Budynek mieszkalny		91	Budynek mieszkalny		
291.	Wądroże Wielkie	Budynek gospodarczy		91	Budynek gospodarczy		
292.	Wierzchowice	Zespół pałacowy:			Zespół		
293.	Wierzchowice	Pałac			Pałac		
294.	Wierzchowice	Budynek gospodarczy z oborą I w zespole			Budynek gospodarczy		
295.	Wierzchowice	Budynek gospodarczy z oborą II w zespole			Budynek gospodarczy		
296.	Wierzchowice	Stodoła w zespole			Budynek gospodarczy		
297.	Autostrada A4	Zespół wiaduktów drogowych w ciągu autostrady A4 powstałych przed 1940 r.	Autostrada A4		Wiadukt		

źródło: <http://wosoz.ibip.wroc.pl/> Wykaz zabytków.

4.2. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE W GMINIE WĄDROŻE WIELKIE.

4.2.1. Fakty osadnicze w Gminie Wądroże Wielkie.

Fakty osadnicze w gminie: Wądroże Wielkie										
Nr obszaru	Nr stanowiska na obszarze		Nr stanowiska w miejscowości	funkcja		kultura		chronologia		
Miejscowość BIELANY										
80-22	69	1								
			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat		
80-22	70	2								
			śląd osadnictwa					późne średniowiecze		
Miejscowość BIERNATKI										
79-22	9	13								
			śląd osadnictwa					wczesne średniowiecze		
79-22	10	14								
			śląd osadnictwa					wczesne średniowiecze		
			śląd osadnictwa					pradzieje		
79-22	11	2								
			osada					późne średniowiecze		
			osada					wczesne średniowiecze		
			grób ciałopalny			łużycka				
79-22	12	4								
			osada					wczesne średniowiecze		
			osada					OWR		
79-22	13	1								
			osada					wczesne średniowiecze		
			grób ciałopalny			łużycka		ep.brązu V		
79-22	14	5								
			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat		

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

79-22	15	15									
			osada			łużycka					ep.brązu v-halsztat
79-22	22	6									
			osada								OWR
			osada			łużycka					ep.brązu-halsztat
79-22	23	3									
			osada								wczesne średniowiecze
79-22	93	7									
			osada?			łużycka					
79-22	94	8									
			osada			łużycka					
79-22	95	9									
			osada?								średniowiecze
			osada?			łużycka					
79-22	96	10									
			osada?								średniowiecze
			osada?								wczesne średniowiecze
79-22	97	11									
			śląd osadnictwa								ep.kamienia
79-22	98	12									
			nieokreślona								ep.kamienia
Miejscowość BUDZISZÓW MAŁY											
80-23	12	1									
			śląd osadnictwa								pradzieje
80-23	13	2									
			punkt osadniczy								późne średniowiecze
			śląd osadnictwa			łużycka					ep.brązu-halsztat
80-23	14	3									
			osada?								pradzieje
80-23	53	4									
			osada?								pradzieje
80-23	54	5									
			śląd osadnictwa								późne średniowiecze
			osada								wczesne średniowiecze

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓWZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			osada		łużycka		ep.brązu-halsztat
		Miejscowość	BUDZISZÓW WIELKI				
80-23	2	4					
			śląd osadnictwa				ep.kamienia
80-23	3	8					
			osada?				wczesne średniowiecze
			śląd osadnictwa				pradzieje
80-23	4	9					
			osada?		przeworska?		OWR
80-23	5	10					
			osada?				on
			śląd osadnictwa				pradzieje
80-23	6	11					
			śląd osadnictwa				wczesne średniowiecze
			osada		łużycka		ep.brązu-halsztat
80-23	7	12					
			osada?				wczesne średniowiecze
			osada		łużycka		ep.brązu-halsztat
80-23	8	13					
			śląd osadnictwa				wczesne średniowiecze
			osada		łużycka		ep.brązu-halsztat
80-23	9	14					
			śląd osadnictwa				późne średniowiecze
			osada		łużycka		ep.brązu-halsztat
80-23	10	15					
			śląd osadnictwa				późne średniowiecze
			śląd osadnictwa				pradzieje
80-23	11	16					
			osada		łużycka		ep.brązu-halsztat
80-23	55	17					
			śląd osadnictwa				wczesne średniowiecze
			osada?		łużycka		ep.brązu-halsztat
			śląd osadnictwa				pradzieje
80-23	56	18					

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

80-22	51	11									
			śląd osadnictwa							pradzieje	
80-22	52	2									
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat	
80-22	56	12									
			osada							OWR	
80-22	57	13									
			osada							ep.brązu-halsztat	
			osada							ep.kamienia	
80-22	58	1									
			śląd osadnictwa							późne średniowiecze	
			cmentarzysko			łużycka				ep.brązu	
80-22	59	14									
			osada?							późne średniowiecze	
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat	
80-22	97	15									
			nieokreślona							ep.kamienia	
80-22	98	16									
			nieokreślona			łużycka				ep.brązu	
80-22	99	17									
			osada?							laten	
80-22	100	18									
			śląd osadnictwa							wczesne średniowiecze VI-VII	
Miejscowość GRANOWICE											
80-22	19	3									
			śląd osadnictwa							on xvi	
			śląd osadnictwa							pradzieje	
80-22	20	1									
			osada							OWR	
			osada?							ep.brązu-halsztat	
			śląd osadnictwa							ep.kamienia	
80-22	21	4									
			śląd osadnictwa							późne średniowiecze	

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
80-22	35	6						
			osada					ep.brązu-halsztat
			śląd osadnictwa					ep.kamienia?
80-22	36	7						
			osada					ep.brązu-halsztat
80-22	86	5						
			cmentarzysko ciałopalne			łużycka		halsztat
80-22	87	2						
			osada					OWR I-IV ne
Miejscowość JENKÓW								
80-22	67	5						
			osada					ep.brązu
80-22	68	6						
			śląd osadnictwa					późne średniowiecze
			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
80-22	71	3						
			osada					wczesne średniowiecze
			osada					pradzieje
80-22	72	1						
			osada					pradzieje
80-22	73	2						
			osada					pradzieje
80-22	74	4						
			osada					wczesne średniowiecze
			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
80-22	75	7						
			śląd osadnictwa					pradzieje
80-22	76	8						
			śląd osadnictwa					późne średniowiecze
			śląd osadnictwa					halsztat
80-22	78	9						
			punkt osadniczy					późne średniowiecze
			śląd osadnictwa					pradzieje

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

80-22	101	10									
			cmentarzysko			przeworska					
			cmentarzysko			łużycka?					
80-22	102	11									
			śląd osadnictwa								OWR II ne
80-22	103	12									
			osada								wczesne średniowiecze XI-XII
Miejscowość KĘPY											
79-22	51	4									
			osada								wczesne średniowiecze
79-22	52	1									
			osada								on
			osada								późne średniowiecze
			cmentarzysko			łużycka					ep.brązu-halsztat
79-22	59	14									
			osada			łużycka					ep.brązu V-halsztat
79-22	60	15									
			osada								wczesne średniowiecze
			osada			łużycka					ep.brązu V-halsztat
79-22	61	3									
			śląd osadnictwa								on
			cmentarzysko								OWR
79-22	62	6									
			osada								późne średniowiecze
			osada								wczesne średniowiecze
			osada								laten
			osada			łużycka					halsztat
79-22	63	2									
			osada								późne średniowiecze
			osada								wczesne średniowiecze
			osada			łużycka					ep.brązu-halsztat
79-22	64	16									
			śląd osadnictwa								pradzieje

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

79-22	70	17									
			śląd osadnictwa							pradzieje	
79-22	71	18									
			śląd osadnictwa							ep.kamienia	
79-22	72	19									
			śląd osadnictwa							pradzieje	
79-22	73	20									
			śląd osadnictwa							pradzieje	
79-22	74	21									
			osada			łużycka				ep.brązu V-halsztat	
79-22	75	5									
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat	
			śląd osadnictwa							ep.kamienia	
79-22	76	22									
			śląd osadnictwa							późne średniowiecze	
			śląd osadnictwa							pradzieje	
79-22	77	23									
			osada							późne średniowiecze	
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat	
79-22	78	24									
			osada							wczesne średniowiecze	
79-22	79	25									
			osada							średniowiecze	
79-22	80	26									
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat	
79-22	113	7									
			cmentarzysko ciałopalne			łużycka				ep.brązu III-V-halsztat c	
79-22	114	8									
			grób ciałopalny			przeworska				laten-OWR	
			nieokreślona							OWR	
79-22	115	9									
			osada?							neolit	
79-22	116	10									
			śląd osadnictwa							neolit	

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

79-22	117	11										
			osada?									średniowiecze
			osada?									wczesne średniowiecze
79-22	118	12										
			nieokreślona					łużycka				
79-22	119	13										
			osada?					łużycka				
Miejscowość KOSISKA												
79-23	12	21										
			cmentarzysko					łużycka				
79-23	13	20										
			osada									pradzieje
79-23	14	19										
			śląd osadnictwa									średniowiecze
			śląd osadnictwa									pradzieje
79-23	15	18										
			śląd osadnictwa									średniowiecze
			osada									pradzieje
79-23	16	17										
			śląd osadnictwa									późne średniowiecze
79-23	17	16										
			śląd osadnictwa									pradzieje
79-23	18	15										
			osada									pradzieje
79-23	19	14										
			śląd osadnictwa									średniowiecze
79-23	20	13										
			śląd osadnictwa									pradzieje
79-22	56	4										
			osada					przeworska				OWR późny
79-22	57	5										
			osada									wczesne średniowiecze
			osada					łużycka				ep.brązu-halsztat
79-22	58	6										

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			osada					on		
			śląd osadnictwa					pradzieje		
79-22	65	7								
			osada					późne średniowiecze		
79-22	66	8								
			osada					późne średniowiecze		
79-22	67	9								
			osada					późne średniowiecze		
			śląd osadnictwa					pradzieje		
79-22	68	10								
			śląd osadnictwa					późne średniowiecze		
			osada					wczesne średniowiecze		
79-22	69	2								
			śląd osadnictwa					późne średniowiecze		
			cmentarzysko			łużycka		ep.brązu V-halsztat		
79-22	81	11								
			śląd osadnictwa			łużycka		ep.brązu-halsztat		
79-22	84	12								
			śląd osadnictwa					późne średniowiecze		
			osada					pradzieje		
79-22	120	1								
			nieokreślona					mezolit		
79-22	121	3								
			cmentarzysko ciałopalne			łużycka		ep.brązu IV		
Miejscowość MIERCZYCE										
80-22	3	54								
			osada					halsztat		
			osada					ep.kamienia		
80-22	4	43								
			grób			przeworska		laten późny		
			osada			łużycka		ep.brązu III-V		
			cmentarzysko ciałopalne			łużycka		ep.brązu III-V		
			cmentarzysko szkieletowe			unietycka		ep.brązu		
			osada?			kpl		neolit		

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

80-22	26	27									
			śląd osadnictwa							pradzieje	
			śląd osadnictwa							on	
			osada							wczesne średniowiecze	
			osada							OWR	
			osada							ep.kamienia	
80-22	27	49									
			osada			łużycka				ep.brązu	
80-22	28	46									
			osada							wczesne średniowiecze	
			osada							ep.brązu	
80-22	29	50									
			osada			łużycka				ep.brązu	
80-22	31	52									
			osada			łużycka				ep.brązu	
80-22	34	51									
			osada			łużycka				ep.brązu	
80-21	42	34									
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat	
			śląd osadnictwa							ep.kamienia	
80-21	43	35									
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat	
80-21	44	36									
			osada							późne średniowiecze	
80-21	45	37									
			osada							on XVI	
			śląd osadnictwa							pradzieje	
80-21	46	38									
			śląd osadnictwa							pradzieje	
80-21	47	39									
			osada			łużycka				ep.brązu v-halsztat	
80-21	48	40									
			osada							późne średniowiecze	
			śląd osadnictwa			łużycka				halsztat	

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓWZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			osada?						laten późny	
			osada?						halsztat	
80-21	83	22								
			nieokreślona			łużycka			ep.brązu-halsztat	
			cmentarzysko?						owr	
80-21	84	23								
			nieokreślona			łużycka			ep.brązu-halsztat?	
			osada						owr	
80-22	85	44								
			nieokreślona			łużycka			ep.brązu-halsztat?	
			nieokreślona							
80-21	86	25								
			nieokreślona			łużycka			ep.brązu-halsztat	
80-21	87	26								
			nieokreślona			łużycka			ep.brązu-halsztat	
79-21	88	42								
			osada						ep.kamienia	
			osada						laten późny	
80-21	89	28								
			osada			kcz			ep.kamienia	
80-21	90	30								
			nieokreślona			łużycka			ep.brązu-halsztat?	
80-21	91	31								
			nieokreślona			łużycka			ep.brązu-halsztat	
80-21	92	32								
			nieokreślona						wczesne średniowiecze	
80-21	93	33								
			nieokreślona			unietycka			ep.brązu	
80-21	94	63								
			śląd osadnictwa						późne średniowiecze	
80-21	95	64								
			śląd osadnictwa						późne średniowiecze	
80-21	96	65								
			śląd osadnictwa						późne średniowiecze	

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			śląd osadnictwa						pradzieje	
80-21	104	66								
			śląd osadnictwa						pradzieje	
79-21	133	11								
			osada						wczesne średniowiecze VI-IX	
Miejscowość PAWŁOWICE MAŁE										
80-21	36	1								
			grób ciałopalny			łużycka			ep.brązu V	
80-21	99	2								
			osada						wczesne średniowiecze	
Miejscowość PAWŁOWICE WIELKIE										
80-21	31	4								
			osada						pradzieje	
			śląd osadnictwa						neolit	
80-21	32	5								
			osada						wczesne średniowiecze	
80-21	33	6								
			śląd osadnictwa						późne średniowiecze	
80-21	34	7								
			śląd osadnictwa						on	
			osada						wczesne średniowiecze	
			śląd osadnictwa						pradzieje	
80-21	35	8								
			punkt osadniczy						późne średniowiecze	
			śląd osadnictwa						OWR	
80-21	37	9								
			osada						on XVI	
			śląd osadnictwa						wczesne średniowiecze	
			śląd osadnictwa			łużycka			halsztat	
80-21	38	10								
			osada						późne średniowiecze	
			śląd osadnictwa						wczesne średniowiecze	

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			śląd osadnictwa							
			śląd osadnictwa							późne średniowiecze
80-22	93	6	cmentarzysko ciałopalne			łużycka				ep.brązu
80-22	94	7	śląd osadnictwa							ep.kamienia
80-22	95	8	cmentarzysko			łużycka				ep.brązu
80-22	96	9	osada?			łużycka				ep.brązu
80-22	104	10	nieokreślona			przeworska				OWR
			osada			łużycka				ep.brązu/halsztat
			osada							późne średniowiecze
			śląd osadnictwa							pradzieje
Miejscowość SKAŁA										
80-22	7	12								
			osada							OWR
80-22	8	13								
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat
80-21	50	5								
			osada							wczesne średniowiecze
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat
80-21	51	6								
			śląd osadnictwa							on xvi
			osada			łużycka				halsztat
80-21	52	2								
			osada			przeworska				OWR IV ne
80-21	53	3								
			osada			łużycka				ep.brązu-halsztat
80-21	54	4								
			osada			przeworska				OWR
			osada			łużycka				

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

80-22	2	23										
			osada							OWR		
79-22	43	19										
			grodzisko							wczesne średniowiecze XI- XII		
79-21	123	17										
			osada							późne średniowiecze		
			śląd osadnictwa							pradzieje		
79-21	124	18										
			osada							wczesne średniowiecze		
79-21	125	20										
			osada							późne średniowiecze		
			osada							wczesne średniowiecze		
			śląd osadnictwa							neolit		
79-21	126	19										
			osada							późne średniowiecze		
79-21	127	7										
			osada							późne średniowiecze		
			osada							wczesne średniowiecze		
			osada							owr		
			osada							halsztat		
			śląd osadnictwa							ep.kamienia		
79-21	128	6										
			osada							wczesne średniowiecze		
			osada				łużycka			ep.brązu-halsztat		
79-21	129	21										
			śląd osadnictwa							późne średniowiecze		
			osada							pradzieje		
79-21	130	4										
			nieokreślona							owr		
79-21	131	1										
			osada				łużycka			ep.brązu-halsztat		
			śląd osadnictwa							ep.kamienia		
79-21	132	5										

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
79-21	158	3						
			osada					wczesne średniowiecze
79-21	159	11						
			śląd osadnictwa					ep.kamienia
79-21	160	12						
			śląd osadnictwa					ep.kamienia
79-21	161	8						
			osada?					wczesne średniowiecze
			osada?					laten
79-21	162	2						
			cmentarzysko?					laten
79-21	163	9						
			nieokreślona					owr III-IV ne
79-21	164	13						
			osada					wczesne średniowiecze
79-21	165	10						
			śląd osadnictwa					OWR II ne
79-21	166	14						
			nieokreślona					ep.kamienia
79-21	167	15						
			nieokreślona					owr III-IV ne
79-21	168	16						
			nieokreślona			łużycka?		
79-21	179	24						
			punkt osadniczy					średniowiecze
			śląd osadnictwa			łużycka		
79-21	180	25						
			osada			unietycka		
			śląd osadnictwa					pradzieje
Miejscowość WĄDROŻE WIELKIE								
80-22	13	41						
			śląd osadnictwa					wczesne średniowiecze
			osada					OWR?

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

79-22	16	12										
			osada									późne średniowiecze
			osada									wczesne średniowiecze
79-22	18	33										
			osada									późne średniowiecze
79-22	19	8										
			osada									ep.brązu-halsztat
			osada									neolit
79-22	20	5										
			osada									wczesne średniowiecze
			osada									OWR
			osada				łużycka					halsztat
79-22	21	13										
			osada									wczesne średniowiecze
			śląd osadnictwa				łużycka					ep.brązu-halsztat
80-22	25	42										
			osada				łużycka					ep.brązu
80-22	30	43										
			punkt osadniczy									on xvi
			śląd osadnictwa									ep.kamienia
79-22	31	14										
			osada				łużycka					ep.brązu
79-22	32	15										
			śląd osadnictwa									pradzieje
			śląd osadnictwa									on
			śląd osadnictwa									
			osada									OWR
79-22	33	34										
			osada									pradzieje
			osada				łużycka					ep.brązu
79-22	34	7										
			śląd osadnictwa									późne średniowiecze
			osada				łużycka					ep.brązu-halsztat
79-22	35	2										

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
79-22	36	35						
			osada			łużycka		ep.brązu v-halsztat
79-22	37	16						
			osada					wczesne średniowiecze
			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
			śląd osadnictwa					późne średniowiecze
			śląd osadnictwa					pradzieje
			osada					wczesne średniowiecze
79-22	38	17						
			osada					wczesne średniowiecze
			osada			łużycka		ep.brązu V-halsztat
			śląd osadnictwa					pradzieje
			osada					OWR
79-22	39	36						
			osada			łużycka		ep.brązu V-halsztat
			osada					pradzieje
79-22	40	3						
			osada					OWR
79-22	41	6						
			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
79-22	42	11						
			śląd osadnictwa					neolit
79-22	44	10						
			osada			łużycka		ep.brązu
79-22	45	1						
			szyby górnictwa złota					późne średniowiecze XIII-XIV
79-22	46	37						
			osada					OWR
79-22	47	38						
			osada			przeworska		OWR
			osada			łużycka		ep.brązu-halsztat
79-22	48	18						
			cmentarzysko			łużycka		ep.brązu

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE

			cmentarzysko ciałopalne	łużycka		ep.brązu V	
79-21	113	4					
			śląd osadnictwa	łużycka		halsztat?	
79-21	183	26					
			śląd osadnictwa			neolit	
			śląd osadnictwa			wczesne średniowiecze	
			śląd osadnictwa			późne średniowiecze	
Miejscowość WIERZCHOWICE							
79-22	24	7					
			śląd osadnictwa			wczesne średniowiecze	
			śląd osadnictwa			pradzieje	
79-22	25	5					
			nieokreślona				
79-22	26	4					
			osada			wczesne średniowiecze	
79-22	27	2					
			osada			OWR	
79-22	28	3					
			śląd osadnictwa			późne średniowiecze	
			osada	łużycka		ep.brązu-halsztat	
79-22	29	1					
			osada	łużycka		ep.brązu	
79-22	30	8					
			osada	łużycka		ep.brązu-halsztat	
79-22	99	6					
			śląd osadnictwa	przeworska		OWR IV ne	
79-22	122	9					
			osada	kak		neolit	
79-22	123	10					
			osada	łużycka		ep.brązu/halsztat	
			śląd osadnictwa			późne średniowiecze	

<http://wosoz.ibip.wroc.pl/>

4.2.2. Zabytki archeologiczne w Gminie Wądroże Wielkie.

WYKAZ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Biernatki Stan. 1	Cmentarzysko	Kultura łużycka	76/85 421/Arch/69	23-04-1969
2.	Biernatki Stan. 2	Cmentarzysko	Kultura łużycka	75/85 420/Arch/69	24-04-1969
3.	Granowice Stan. 1	Osada	Okres wpływów rzymskich	155/85 850/Arch/76	1976r.
4.	Jenków Stan. 3	Osada	Wczesne średniowiecze	156/85 851/Arch/76	1976r.
5.	Kępy Stan. 4	Osada wielokulturowa		79/85 428/Arch/69	24-10-1969
6.	Mierzyce Stan. 1	Grodzisko	Kultura łużycka	1/85 1/Arch/64	20-03-1964
7.	Mierzyce Stan. 1	Osada i cmentarzysko	EB i okres lateński	41/85 298/Arch/67	09-11-1967
8.	Pawłowice Wielkie Stan. 1	Osada	Wczesne średniowiecze	125/85 741/Arch/74	21-06-1974
9.	Pawłowice Wielkie Stan. 15	Osada	Wczesne średniowiecze	126/85 742/Arch/74	21-06-1974
10.	Postolice Stan. 2	Osada wielokulturowa		80/85 26/Arch/69	24-10-1969
11.	Wądroże Wielkie Stan. 1	Szyby złotnicze	XII – XIV w.	128/85 789/Arch/75	25-03-1975
12.	Wądroże Wielkie Stan. 19	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	28/85 192/Arch/66	30-04-1966

Źródło : Wojewódzki Konserwator Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy

ZESTAWIENIE ZBIORCZE OBIEKTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

L.p.	Miejscowość	Obiekty zabytkowe						Obiekty o walorach kulturowych	Stanowiska archeologiczne
		ogółem	kościół	cmentarze	parki	zespoły dworskie i folwarczne	obiekty archeologiczne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Bielany	-	-	-	-	-	-	5	2
2.	Biernatki	3	-	1	-	-	2	3	15
3.	Budziszów Mały	2	-	-	1	1	-	1	5
4.	Budziszów Wielki	4	1	2	-	1	-	14	20
5.	Gądków	-	-	-	-	-	-	16	18
6.	Granowice	3	1	1	-	-	1	24	7
7.	Jenków	1	-	-	-	-	1	6	12
8.	Kępy	3	1	1	-	-	1	12	26
9.	Kosiska	2	1	1	-	-	-	2	21
10.	Mierzyce	7	1	1	1	2	2	20	66
11.	Pawłowice	5	-	-	-	2	2	4	23
12.	Postolice	3	1	1	-	-	1	10	10
13.	Rąbienice	-	-	-	-	-	-	-	10
14.	Skąła	1	-	-	-	-	-	8	13
15.	Sobolew	1	-	-	-	1	-	-	5
16.	Wądroże Małe	1	-	-	-	1	-	2	26
17.	Wądroże Wielkie	7	1	2	1	1	2	11	51
18.	Wierzchowice	-	-	-	-	-	-	1	10
	RAZEM	33	7	10	3	9	12	137	350

źródło: Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie

4.3. STAN DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

W gminie Wądroże Wielkie pojęcie dóbr kultury współczesnej dotyczy niewielkiej ilości rozwiązań urbanistyczno – architektonicznych. Jednym z takich założeń jest osiedle domków jednorodzinnych, którego budowę rozpoczęto w Wądrożu Wielkim. W Budziszowie Wielkim znajduje się również kilka obiektów mieszkaniowych, blokowych o niskiej intensywności zabudowy, stanowiących niegdyś zaplecze mieszkaniowe zakładu rolno-przemysłowego, rozwiązanych typowo dla architektury polskiej lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych.

Obiekty mieszkalne, budowane do końca lat osiemdziesiątych, odznaczają się niskimi walorami funkcjonalno – estetycznymi. Budynki mieszkalne budowane po 1990 roku charakteryzują się często ciekawymi rozwiązaniami architektonicznymi, jednak nie zawsze związane są one z architekturą regionalną.

Współczesne obiekty kubaturowe obejmują również budynki usługowe, w tym szkoły w Wądrożu Wielkim i Budziszowie Wielkim, które charakteryzują się również tzw. typowymi polskimi rozwiązaniami z lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych o niskich standardach użytkowo – estetycznych. Podobnie przedstawia się architektura kilku pawilonów handlowo – usługowych.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA.

5.1. DEMOGRAFIA I ZATRUDNIENIE.

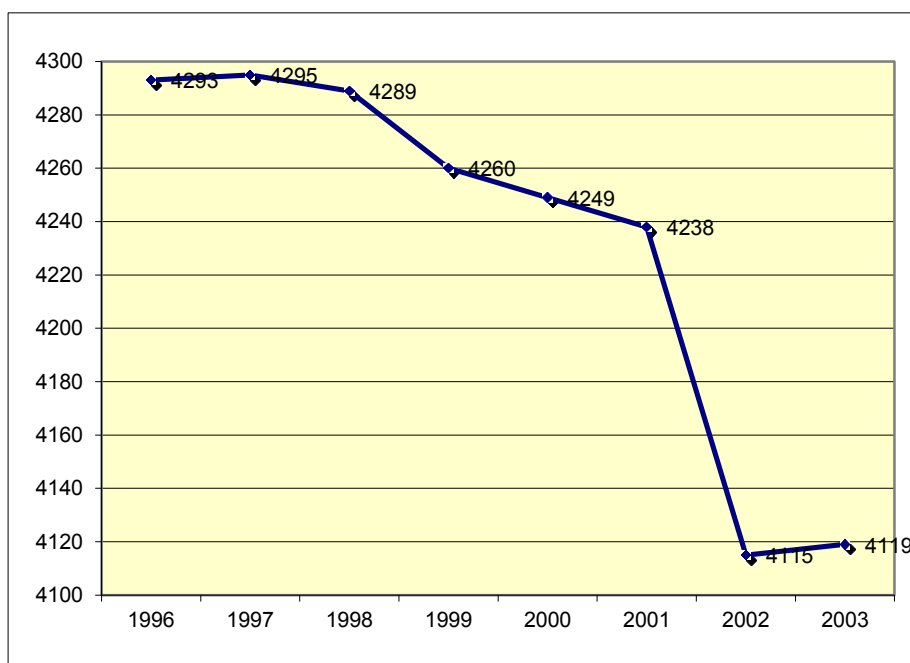
5.1.1. Sieć osadnicza i demografia.

Gmina Wądroże Wielkie zajmuje 89,2 km² powierzchni. Daje jej to 51 miejsce w województwie dolnośląskim i stanowi 0,5% jego powierzchni.

Według danych zawartych w publikacji Urzędu Statystycznego we Wrocławiu: „Województwo Dolnośląskie 2004, tom II, Podregiony, powiaty i gminy” (dane z 2003 r.), gmina Wądroże Wielkie liczy 4079 mieszkańców. Ludność skupiona jest w 18 sołectwach (21 miejscowości), rozmieszczonych dość równomiernie na terenie gminy. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 46 osób na km² i jest dużo niższa od średniej w województwie dolnośląskim (148 osób na km²) oraz od średniej krajowej (122 osób na km²), a także nieco niższa od przeciętnej dla terenów wiejskich w Polsce (50 osób na km²).

Zmiany liczby mieszkańców w gminie w latach **1996 - 2003** przedstawia wykres 10. Od 1996 r. liczba ludności wykazuje stały spadek, przy czym spadek ten zaznacza się najsilniej w ostatnich latach. Jedynie pomiędzy rokiem 2002 a 2003 liczba ludności wzrosła o 4 osoby, co nie zmienia ogólnej tendencji spadku liczby mieszkańców. Na przestrzeni lat 1996 – 2004 liczba ludności zameldowanej na stałe zmniejszyła się o 174 osoby.

Wykres 10. Liczba ludności zamieszkałej na stałe w gminie Wądroże Wielkie w latach 1996-2003

źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS – Baza danych regionalnych, 2004

Zmiany liczby mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Wądroże Wielkie w latach 1996- 2004 zestawiono w tabeli 11, opracowanej na podstawie danych z Urzędu Gminy i przedstawiającej liczbę ludności ogółem. Ponadto przedstawiono tu zmiany liczby ludności w odsetkach w poszczególnych wsiach w stosunku do roku 1996. Najludniejszą miejscowością wg danych z Urzędu Gminy w 2004 roku jest wieś Budziszów Wielki – 618 osób, natomiast wieś gminna Wądroże Wielkie liczy 613 mieszkańców. Pozostałe wsie są znacznie mniej liczne.

Tabela 11. Zmiany liczby ludności w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Wądroże Wielkie w latach 1996 - 2004.

		1996	1998	2000	2002	2004	Zmiana w latach 1996-2004	Zmiana w %
1.	Bielany	99	98	96	95	92	-7	-7,1
2.	Biernatki	156	154	157	156	152	-4	-2,6
3.	Budziszów Mały	165	166	162	164	166	1	0,6
4.	Budziszów Wielki	610	621	626	616	618	8	1,3
5.	Gądków	147	151	160	154	148	1	0,7
6.	Granowice	265	266	254	258	260	-5	-1,9
7.	Jenków	181	182	178	169	167	-14	-7,7
8.	Kępy	150	149	144	151	136	-14	-9,3
9.	Kosiska	153	156	151	135	147	-6	-3,9
10.	Mierczyce	719	716	721	732	721	2	0,3
11.	Pawłowice	151	157	151	157	154	3	2,0
12.	Postolice	222	218	210	201	200	-22	-9,9
13.	Rąbienice	49	48	41	40	45	-4	-8,2
14.	Skąła	175	177	173	167	169	-6	-3,4
15.	Sobolew	97	99	98	106	106	9	9,3
16.	Wądroże Małe	213	211	210	206	207	-6	-2,8
17.	Wądroże Wielkie	637	632	628	616	613	-14	-2,2
18.	Wierzchowice	62	62	60	65	65	-3	-4,8
	Ogółem	4251	4263	4220	4188	4166	-85	-2,0

źródło: Opracowania własne na podstawie danych z UG w Wądroże Wielkie.

W 12 wsiach zanotowano spadek liczby mieszkańców. Największy ubytek procentowy (9.9 % czyli 22 osoby) zanotowano we wsi Postolice, we wsi Kępy 9,3 % (14 osób) i we wsi Rąbienice o 8,2% (4 osoby).

Przyrost liczby ludności odnotowano natomiast zaledwie w 6 miejscowościach. Największy przyrost liczby ludności w latach 1996 – 2004 odnotowano w Sobolewie 9 osób (tj. 9,3%), w Pawłowicach 3 osoby (tj. 2,0%) i Budziszowie Wielkim 8 osób (tj. 1,3%).

Liczba ludności w całej gminie w omawianym okresie zmniejszyła się o 85 osób, co daje spadek o 2,0%.

Strukturę wiekową ludności na tle struktury wiekowej powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego przedstawia tabela 12. Porównując wskaźniki procentowe dla poszczególnych przedziałów wiekowych w gminie Wądroże Wielkie można zauważyć nieznacznie wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym: 0-2 lata, 3-6 lat, 7-12 lat, 13 - 15 lat. Grupy te stanowią kolejno: 3,23 %, 4,96 %, 8,19 % i 4,69 %, gdy w województwie dolnośląskim wynoszą: 2,61 %, 3,92 %, 7,31 % i 4,29 %.

Podobne wskaźniki dotyczą przedziału wiekowego 40 – 44 lat.

Natomiast w przedziałach wiekowych 16 -18 lat, 19 -24 lata, 30 - 34 lata, 35 - 39 lat oraz 45 - 49 lat, 50 - 59 lat w gminie Wądroże Wik. udziały procentowe w porównaniu do powiatu i województwa są nieco niższe i wynoszą kolejno 4,91 %, 9,70 %, 5,8 2 %, 6,00 %, 7,89 % oraz 11,03 %. Dla porównania w woj. dolnośląskim jest to 5,15 %, 10,43 %, 6,10 %, 6,07 %, 8,90 % oraz 12,64%. W gminie wyraźnie mniejszy jest udział ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu wskaźników dla powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego.

Tabela 12. Struktura wiekowa ludności w woj. dolnośląskim, powiecie jaworskim i gminie Wądroże Wielkie w 2002 r.

	woj. dolnośląskie	%	powiat jaworski	%	Gmina Wądroże Wlk.	%
Ogółem	2907212	100%	52819	100%	4053	100%
0-2	76005	2,61	1510	2,86	131	3,23
3-6	114084	3,92	2280	4,32	201	4,96
7-12	212577	7,31	4160	7,88	332	8,19
13-15	124733	4,29	2619	4,96	190	4,69
16-18	149700	5,15	3004	5,69	199	4,91
19-24	303181	10,43	5336	10,10	393	9,70
25-29	222940	7,67	3687	6,98	297	7,33
30-34	177335	6,10	3082	5,83	236	5,82
35-39	176374	6,07	3295	6,24	243	6,00
40-44	228601	7,86	4351	8,24	347	8,56
45-49	258694	8,90	4687	8,87	319	7,89
50-59	367348	12,64	6263	11,86	447	11,03
60-64	120186	4,13	1832	3,47	153	3,77
65-69	123433	4,25	2114	4,0	193	4,76
70-79	196321	6,75	3567	6,75	279	6,88
80-89	49233	1,69	936	1,77	84	2,07
90-99	6076	0,21	96	0,18	8	0,20
100lat i więcej	121	0,00	-	0,00	-	0,00
nieustalonym	270	0,01	-	0,00	-	0,00

źródło: Publikacje GUS.

Gmina Wądroże Wlk. cechuje się zdecydowanie najwyższym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do powiatu jaworskiego oraz województwa dolnośląskiego. Grupy wiekowe: 65 – 69 lat, 70 – 79 lat i 90 - 99 lat stanowią kolejno 4,76 %, 6,88 % i 2,07 % ludności gminy. Zjawisko „starzenia się” ludności jest wynikiem występującej w przeszłości stałej i bardzo intensywnej migracji ze wsi. Obecnie proces ten uległ zahamowaniu z uwagi na trudności w znalezieniu pracy w mieście.

Wg danych zawartych w „Roczniku Statystycznym Województwa Dolnośląskiego 2004 r.”, w gminie Wądroże Wielkie w 2002 r. na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet. Wartość ta dla powiatu jaworskiego wynosi 104, dla województwa dolnośląskiego 108, natomiast średnio w Polsce na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet.

5.1.2. Ruch naturalny ludności.

Przyrost naturalny.

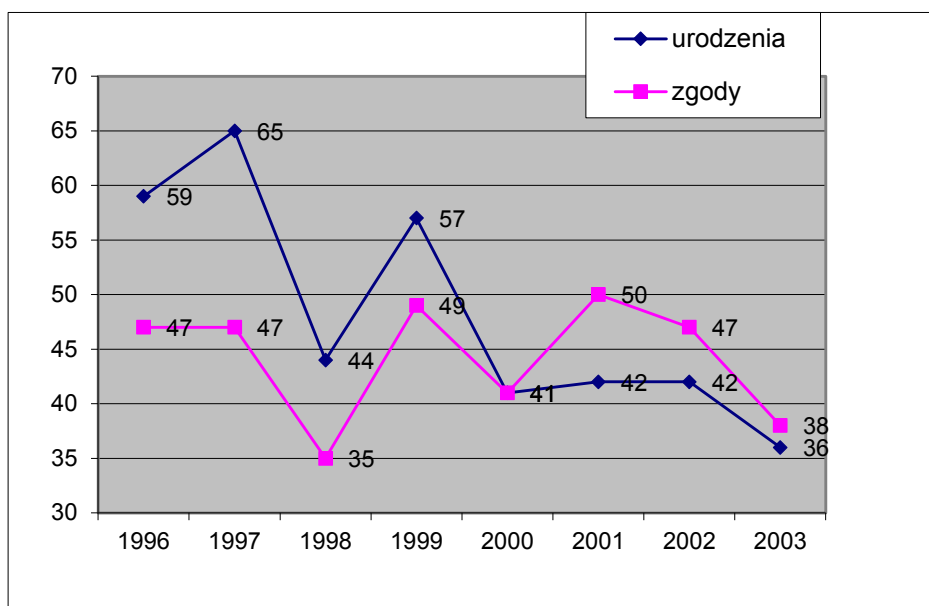
Na liczbę urodzeń wpływa dzietność kobiet, która jest wypadkową wzorców kulturowych, zasobności społeczeństwa, ilości zawieranych małżeństw i polityki społecznej państwa. Powszechnie znana jest zależność, która polega na tym, że im bogatsze jest społeczeństwo, tym mniejsza liczba urodzeń. Natomiast liczbę zgonów kształtuje struktura wiekowa i jakość życia, tj. ochrona zdrowia, opieka społeczna, poziom życia. Przyrost naturalny wynika z relacji pomiędzy tymi wartościami.

Wśród czynników w istotnym stopniu określających dynamikę procesów demograficznych na obszarze gminy, ważną rolę odgrywa przyrost naturalny ludności.

Liczbę urodzeń i zgonów w latach 1996 - 2002 przedstawia wykres 11. Obie linie wykresów wyraźnie zbliżają się do siebie, a wahania wartości obu wskaźników maleją. Najwięcej w omawianym okresie zanotowano urodzeń w roku 1997, tj. 65, a najmniej w 2003, tylko 36. Liczba urodzeń w spadła z 59 osób w roku 1996 do 39 w roku 2003. Natomiast liczba zgonów w omawianym okresie wykazuje wahania wartości od 35 w 1998 do

maksymalnie 50 osób w roku 2001. Pomiędzy rokiem 1996 a 2003 liczba zgonów spadła z 47 do 38.

Wykres 11. Urodzenia i zgony w latach 1996-2003 w gminie Wądroże Wielkie

źródło: Roczniki statystyczne woj. dolnośląskiego

Od roku 1996 do 1999 na wykresie wyraźnie widać przewagę urodzeń nad zgonami. Od roku 2000, w którym liczba zgonów i urodzeń była taka sama, w następnych latach w gminie notuje się więcej zgonów niż urodzeń, co oznacza ujemny przyrost naturalny oraz stałą tendencję spadku przyrostu naturalnego.

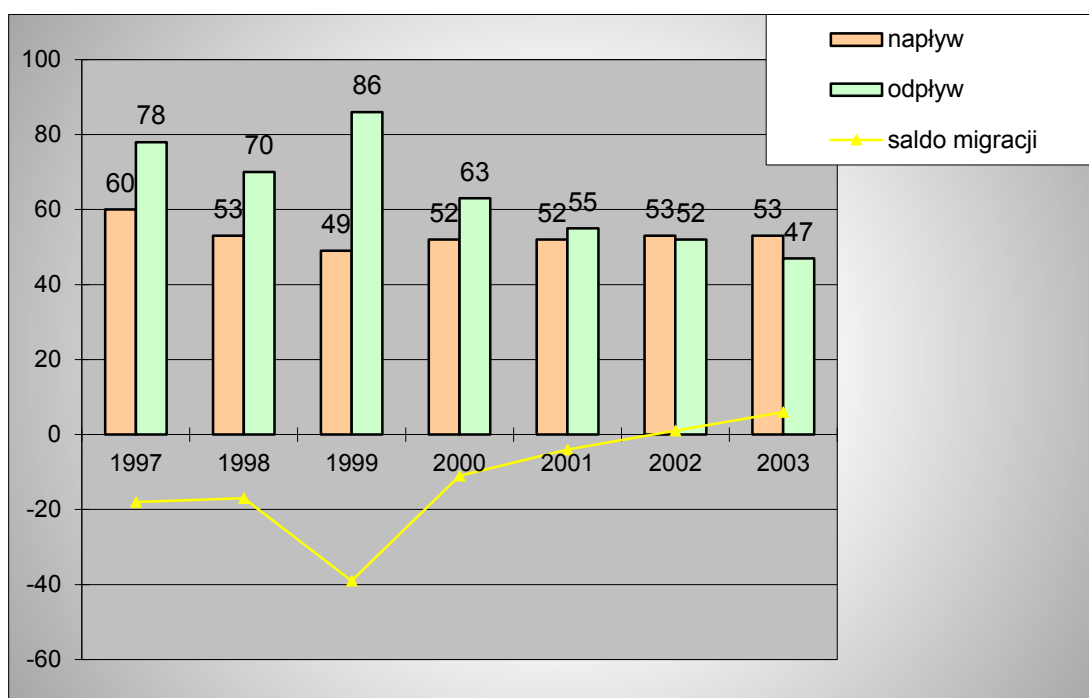
Migracje.

Migracje w gminie Wądroże Wielkie w latach 1997 – 2003 przedstawia wykres 12.

Liczba osób napływających (zameldowanych) w latach 1997 - 2003, pomimo nieznacznych wahań, stale maleje z 60 osób w 1997 roku do 53 w 2003 r.

Liczba osób odpływających (wymeldowujących się) charakteryzuje się znacznie większymi wahaniami od 86 osób w 1999 do 47 w 2003 roku. Mimo to generalnie można zauważyć pomiędzy rokiem 1997 a 2003 spadek liczby osób odpływających z 78 do 47. Pomimo spadku wartości obu wskaźników można zauważyć, że liczba osób napływających na teren gminy do roku 2002 przewyższa liczbę odpływających. Stąd saldo migracji, które na początku omawianego okresu charakteryzowały wartości ujemne, od roku 2002 przyjmuje wartości dodatnie.

Wykres 12. Napływ, odpływ ludności i saldo migracji w gm. Wądroże Wlk. w latach 1997-2003

źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Dolnośląskiego 1998-2004 r.

W województwie dolnośląskim saldo migracji na 1000 ludności wynosi – 1,4, w powiecie jaworskim wartość ta to – 1,7 a dla gminy Wądroże Wielkie osiąga wskaźnik –0,5. Podobnie wygląda sytuacja w całym powiecie jaworskim, wszystkie gminy charakteryzuje ujemna wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.

W gminie Wądroże Wielkie struktura wiekowa ludności w aspekcie produkcyjnym, podobnie jak w całym kraju, wykazuje pewne zmiany. Zmniejsza się grupa osób w wieku przedprodukcyjnym, rośnie w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W gminie proces ten nie jest jeszcze tak zaawansowany, jak w skali województwa.

Tabela 13. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Wądroże Wielkie, w powiecie jaworskim i województwie dolnośląskim w 2002 r.

	Polska	województwo dolnośląskie	powiat jaworski	Gmina Wądroże Wik.
Liczba ludności ogółem	38219 tys.	2904694	52634	4046
Udział ludności w wieku	%	%		
• przedprodukcyjnym	22,7	21,0	23,1	23,6
• produkcyjnym	62,3	63,7	62,3	60,5
• poprodukcyjnym	15,1	15,3	14,6	16,0
Ludność nieprodukcyjna na 1000 produkcyjnej	60,7	56,9	60,5	65,4

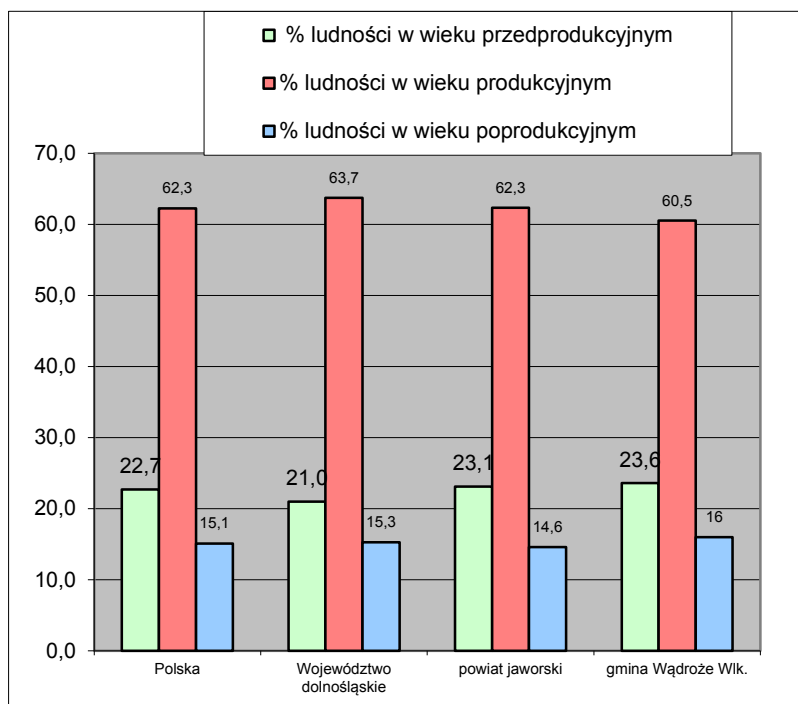
źródło: GUS, Wrocław 2003

Tabela 13 zestawia udziały ludności w wieku przedprodukcyjnym produkcyjnym i poprodukcyjnym dla gminy Wądroże Wielkie, powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i Polski w roku 2002. Ponadto w tabeli zawarto dane dotyczące liczby ludności nieprodukcyjnej na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Dla gminy Wądroże Wielkie wartość ta jest niekorzystnie największa, o 5 punktów większa, zarówno od wartości dla powiatu jaworskiego, jak i dla Polski.

Z uwagi na silne zjawiska migracyjne oraz, co za tym idzie proces starzenia się mieszkańców wsi, w gminie można zauważyć znaczny odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na tle powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego.

Wyróżnia się również udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i, podobnie jak na innych terenach wiejskich, jest on stosunkowo wysoki. Wynika to z większej dzietności kobiet na wsi i innego modelu rodziny. Ale różnica ta nie jest już tak duża. W porównaniu do powiatu jest to zaledwie pół punktu procentowego, a do całego kraju 1 punkt procentowy.

Wykres 13. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Wądroże Wielkie, w powiecie jaworskim i województwie dolnośląskim w 2002 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, Wrocław 2003

Wykres 13 obrazuje strukturę ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w porównaniu do powiatu jaworskiego, woj. dolnośląskiego i Polski. Gmina Wądroże Wielkie, podobnie jak inne gminy wiejskie, posiada stosunkowo niski odsetek ludności w wieku produkcyjnym. W stosunku do powiatu jaworskiego i Polski jest to prawie 2 punkty procentowe, a do województwa dolnośląskiego aż 3.

Z jednej strony jest to efektem starzenia się wsi i przechodzeniem roczników powojennych wyzów demograficznych do kategorii ludności w wieku poprodukcyjnym, z drugiej - migracjami powstającymi w związku z brakiem miejsc pracy w gminie Wądroże Wielkie.

Podsumowanie.

Gminę Wądroże Wielkie, podobnie jak inne gminy wiejskie, cechuje wyższa liczba urodzeń niż w mieście. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 osób według danych z rocznika statystycznego województwa dolnośląskiego w 2003 roku wynosi $-0,5$. Dla porównania w powiecie jaworskim wskaźnik ten osiąga wartość $-1,7$, w województwie dolnośląskim $-1,1$, a we Wrocławiu $-2,4$. Wszystkie gminy w powiecie jaworskim charakteryzuje ujemna wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców, przy czym w gminie Wądroże Wielkie wskaźnik ten osiąga wartość największą $-0,5$, podobnie jak w gminie Paszowice.

Na wzrost liczby mieszkańców gminy przede wszystkim wpływa ruch naturalny ludności. Procesy migracyjne mają mniejsze znaczenie. Zjawiska starzenia się ludności gminy, stagnacji liczby ludności oraz wyludniania się wsi, dotyczą zwłaszcza północnej części gminy. Pomimo

tego, że migracja ze wsi do miast jest obecnie znacznie trudniejsza ze względu na problemy ze znalezieniem pracy oraz stosunkowo wysokie ceny kupna i wynajmu mieszkań, nadal jest to ważne zjawisko dla kształtowania liczby mieszkańców gminy.

5.1.3. Zatrudnienie.

Najnowsze dane, dotyczące zatrudnienia w gminie Wądroże Wielkie, pochodzą z rocznika statystycznego województwa dolnośląskiego z 2003 roku. Zestawiono je według sektorów w tabeli 14. Dane te obejmują pracujących wg faktycznego miejsca pracy bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób i bez rolników indywidualnych.

Dane te nie są optymistyczne, zwłaszcza w porównaniu do danych o bezrobociu, jednak nie należy zapominać, że jest też grupa osób, która dojeżdża do pracy do gmin sąsiednich.

Tabela 14. Pracujący wg sektorów w gminie Wądroże Wielkie na tle do powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego w 2003 r.

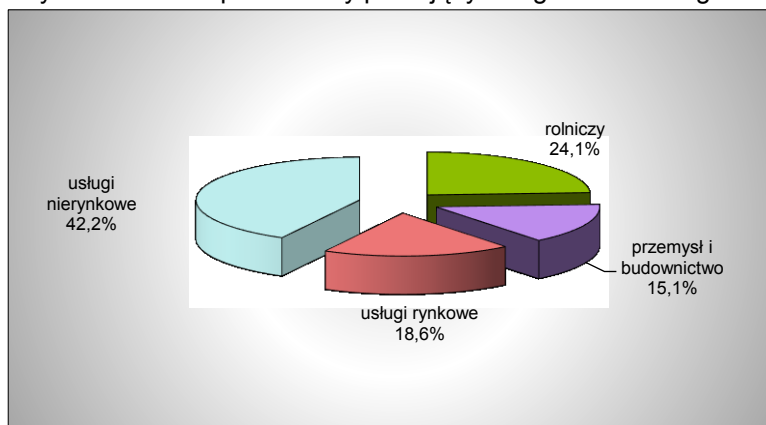
	województwo dolnośląskie	powiat jaworski	Gmina Wądroże Wielkie	
			Liczba ogółem	% udział do pracujących w powiecie jaworskim
ogółem	589664	7571	344	4,5
rolniczy	9932	377	83	22,0
przemysł i budownictwo	226519	3438	52	1,5
usługi rynkowe	188188	1419	64	4,5
usługi nierynkowe	165025	2337	145	6,2

źródło: Dane z publikacji GUS 2004 r.

W gminie Wądroże Wielkie zatrudnionych jest 4,5% pracujących z powiatu jaworskiego.

Wykres 14 przedstawia strukturę pracujących w głównych sektorach gospodarki z 2002 r. W przemyśle i budownictwie pracuje 15,1 % zatrudnionych w gminie, w usługach nierynkowych 42,2%, natomiast w rolnictwie 24,1 %, a 18,6 % w usługach rynkowych.

Wykres 2. Udział procentowy pracujących wg sektorów w gminie Wądroże Wlk. w 2002 r.

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

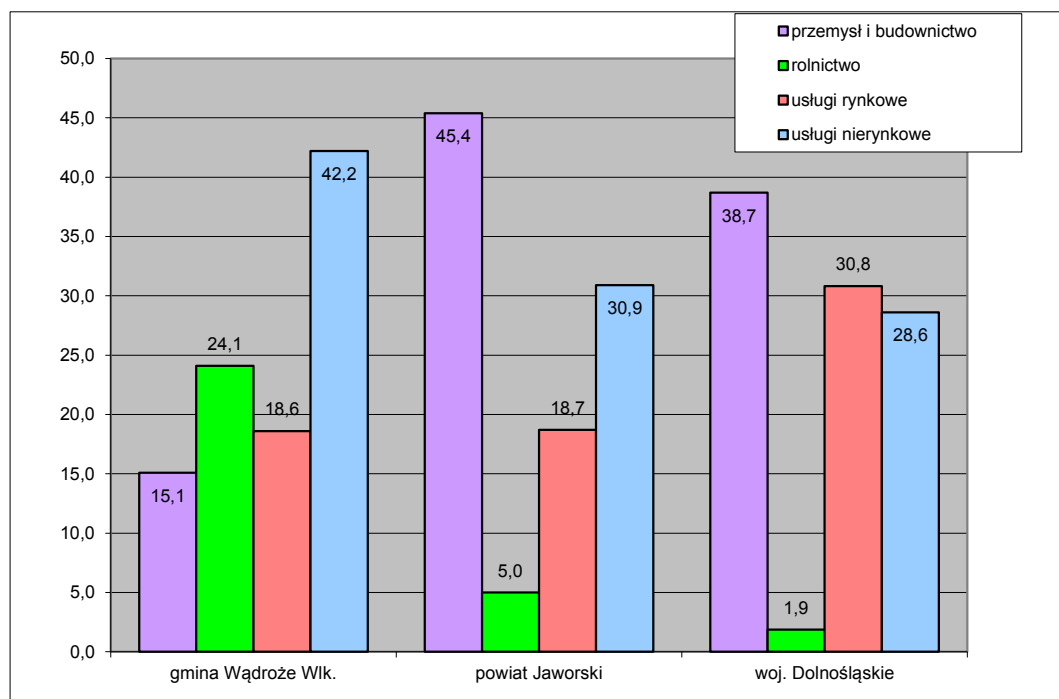
Wykres 15 przedstawia te dane na tle województwa i powiatu.

W gminie Wądroże Wielkie największy odsetek pracuje w usługach nierynkowych i rolnictwie (42,2 % i 24,1 %) w porównaniu do powiatu (30,9 % i 5,0 %) i województwa (28,6 % i 1,9 %).

Zdecydowanie najmniej osób pracuje w przemyśle i budownictwie (15,1 %) i usługach rynkowych 18,6 %, podczas gdy w powiecie jaworskim 45,4 % i 18,7 %, a w województwie dolnośląskim 38,7 % i 30,8 %.

Powyższe zestawienia jednoznacznie ilustruje bardzo niski udział usług rynkowych w tworzeniu miejsc pracy w gminie Wądroże Wlk.

Wykres 3. Udział procentowy pracujących wg sektorów w gminie Wądroże Wlk. w 2002 r. na tle powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

Tabela 15 przedstawia te dane szczegółowo w postaci liczb. Ludność gminy Wądroże Wielkie stanowi 7,7 % ludności powiatu jaworskiego. Z pracy utrzymuje się 2407 osób, co stanowi 8,0 % pracujących w powiecie, natomiast z niezarobkowych źródeł utrzymania korzysta 1629 osób tj. 7,3 %. Zaś 15,5 % ludności powiatu to mieszkańcy gminy Wądroże Wielkie, którzy utrzymują z innych dochodów (w tym głównie z dochodów z własności).

Tabela 15. Ludność wg głównego źródła utrzymania gospodarstwa domowego w gminie Wądroże Wlk. w porównaniu do powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego w 2002 r.

			woj. dolnośląskie	powiat jaworski	gmina Wądroże Wlk.	
						% do powiatu
ogółem			2907212	52819	4053	7,7
Praca	razem		1702168	30098	2407	8,0
	praca poza rolnictwem	razem	1578368	25025	1370	5,5
		najemna	1380893	21925	1223	5,6
		Na własny rachunek	197475	3099	147	4,7
	praca w rolnictwie	razem	123800	5074	1037	20,4
w tym w swoim gospodarstwie rol.		89323	3673	799	21,7	
Nie zarobkowe źródła utrzymania	razem		1165303	22356	1629	7,3
	emerytura		494201	8308	642	7,2
	renta		275441	5431	466	8,5
	pozostałe		395661	8617	521	6,0
inne dochody	razem		6536	90	14	15,5
	w tym z dochodów z własności		4202	77	14	18,
nieustalone			33205	275	3	1,1

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

W tabeli 16 przedstawiono udział ludności gminy Wądroże Wielkie w poszczególnych kategoriach głównego źródła utrzymania się gospodarstwa domowego, na tle powiatu jaworskiego i woj. dolnośląskiego. Z „pracy” utrzymuje się 68,94 % ludności gminy

Kategoria „ludność utrzymująca się z pracy” podzielona została na dwie: „praca w rolnictwie” i „poza rolnictwem”. W gminie Wądroże Wielkie z pracy poza rolnictwem utrzymuje się 56,91% ludności. Jest to znacznie mniej niż w powiecie (83,14%) i mniej niż w województwie dolnośląskim (92,73%). Świadczy to o wybitnie rolniczym charakterze gminy. 77,04% pracujących w rolnictwie utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym. Na własny rachunek w gminie pracuje 10,7%, w powiecie 12,4%, a w województwie dolnośląskim 12,5%.

Z pracy w rolnictwie utrzymuje się w gminie 43,08% osób. Jest to zdecydowanie największy odsetek w porównaniu z sytuacją w powiecie (16,85%) i w województwie dolnośląskim (7,27%).

Tabela 16. Udziały poszczególnych kategorii ludności wg głównego źródła utrzymania gospodarstwa domowego w gminie Wądroże Wlk. w porównaniu do powiatu jaworskiego i województwa dolnośląskiego w 2002 r.

			Województwo dolnośląskie		Powiat jaworski		Gmina Wądroże Wlk.	
ogółem			100%		100%		100%	
praca	razem		58,55	100%	56,87	100%	68,94	100%
	praca poza rolnictwem	razem		92,73		83,14		56,91
		najemna		87,5		87,6		89,3
		na własny rachunek		12,5		12,4		10,7
	praca w rolnictwie	razem		7,27		16,85		43,08
w tym w swoim gospodarstwie rol.			72,2		72,3		77,04	
Nie zarobkowe źródła utrzymania	razem		40,08	100%	42,32	100%	30,65	100%
		emerytura		42,41		37,16		39,41
		renta		23,64		24,29		28,61
		pozostałe		33,95		38,54		31,98
inne dochody	razem		0,22		0,17		0,10	
		w tym z dochodów z własności		64,26		85,56		100,0
nieustalone			1,14		0,523		0,30	

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

5.1.4. Bezrobocie.

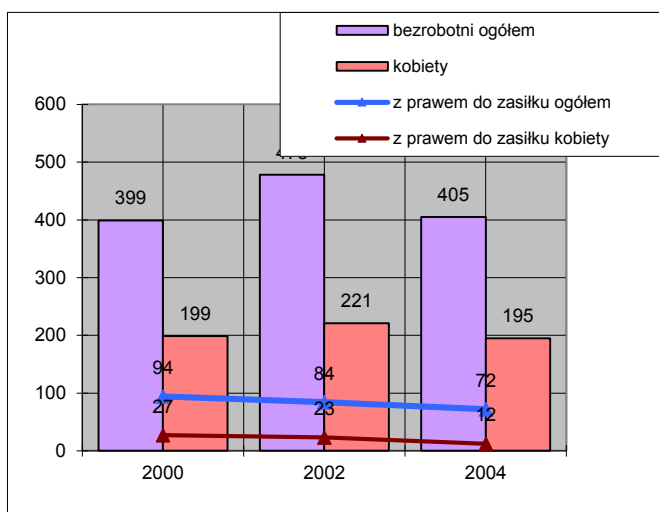
W Polsce od chwili rozpoczęcia procesów transformacji gospodarki pojawiły się nowe zjawiska na rynku pracy. Rozwój gospodarki rynkowej, prywatyzacja zakładów pracy, często likwidacja wielu przedsiębiorstw, spowodowały zmianę wartości pracy. Przede wszystkim zmieniły się podaż i popyt na pracę oraz związane z tym dynamika i poziom bezrobocia.

Dla gmin takich jak Wądroże Wielkie czynnikiem, który spowodował wzrost liczby bezrobotnych, była likwidacja PGR-ów i Spółdzielni Kółek Rolniczych oraz Państwowego Ośrodka Maszynowego.

Mieszkańcy gminy dotychczas pracowali głównie w rolnictwie i w zawodach pokrewnych, związanych z obsługą rolnictwa. W nielicznych w gminie inwestycjach znalazło zatrudnienie niewielu mieszkańców. Brak kwalifikacji i wykształcenia utrudniał podjęcie pracy w nowo powstających firmach.

Wykres 16 przedstawia liczbę bezrobotnych (w tym kobiet) z prawem do zasiłku, w tym kobiet, w latach 2000, 2002 i 2004 w gminie Wądroże Wlk.

Wykres 16. Liczba bezrobotnych (w tym kobiet) z prawem do zasiłku w latach 2000 - 2004 w gminie Wądroże Wielkie

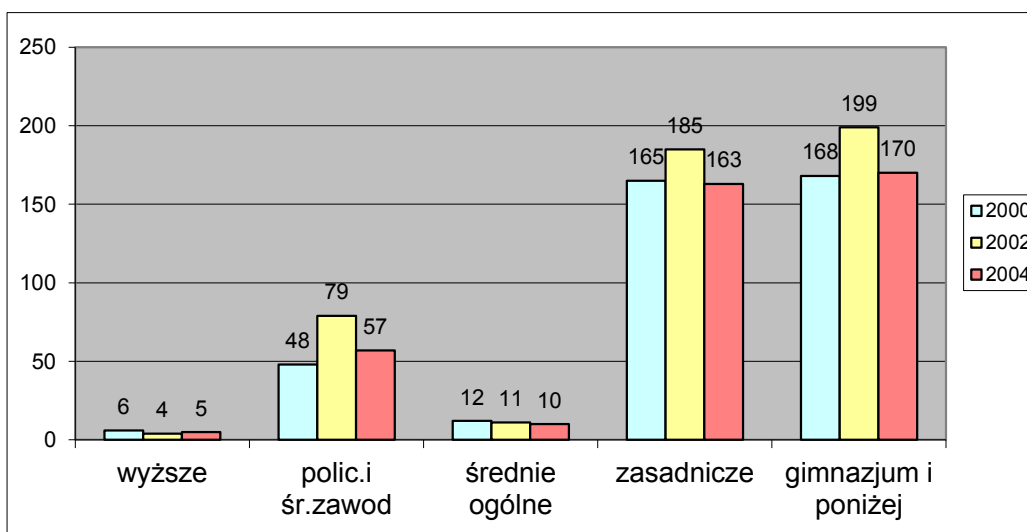

źródło: Dane z publikacji GUS 2003 r.

Według najnowszych danych z PUP (stan na koniec 2004 r.) w gminie jest zarejestrowanych 405 bezrobotnych (w tym 195 kobiet), z czego 72 osoby z prawem do zasiłku (w tym 12 kobiet).

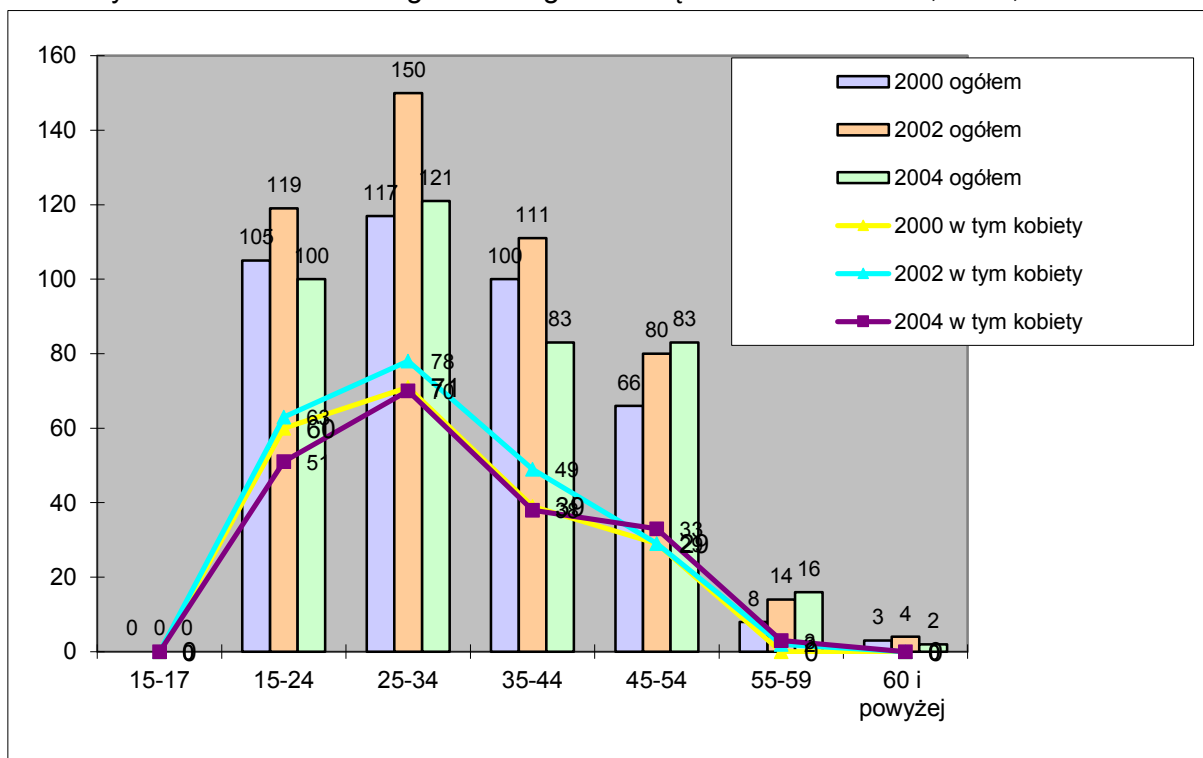
Wykres 17. Bezrobotni wg wykształcenia w gminie Wądroże Wlk. w 2000, 2002, 2004 r.

źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu – 2003 r.

Według danych ze NSP w 2002 r. stopa bezrobocia dla kraju wynosiła 22,1%, dla województwa dolnośląskiego 25,6%, a dla powiatu jaworskiego 30,3%, natomiast dla gminy Wądroże Wielkie tylko 27,1% (zazwyczaj dla gmin nie jest obliczana stopa bezrobocia, mierzona jako stosunek liczby bezrobotnych do liczby aktywnych zawodowo). Jednak porównując stopę bezrobocia w miastach w całym kraju 22,1% i na obszarach wiejskich 19,8%, gmina Wądroże Wielkie prezentuje się niekorzystnie ze wskaźnikiem 27,1 % bezrobotnych.

Wykres 18. Bezrobotni wg wieku w gminie Wądroże Wik. W 2000, 2002, 2004 r.

źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu – 2003 r.

Na wykresie 18 przedstawiono bezrobotnych wg wieku. Najwięcej bezrobotnych zarejestrowano w wieku 25-34 lat i 15-24 lat, najmniej w wieku 55-59 i powyżej 60-ciu lat. Szczególnie jest to niepokojące, ponieważ bezrobocie najsilniej dotyka grupy wiekowe z przedziału największej aktywności zawodowej.

5.1.5. Podsumowanie.

W gminie Wądroże Wielkie znajduje się niewiele miejsc pracy, które też nie zawsze są osiągalne dla mieszkańców gminy. Przyczyną jest brak odpowiednich kwalifikacji, wykształcenia i tradycji. Wynika to z charakteru oraz specyfiki gminy, która do lat 90-tych była gminą jednofunkcyjną, rolniczą. Transformacja gospodarcza, likwidacje państwowych gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw obsługi rolnictwa, to procesy i zjawiska, które zasadniczo zmniejszyły rynek pracy. Z początkiem lat 90-tych pojawiły się nowe miejsca pracy, ale w przemyśle, handlu i usługach. Wymagało to szybkiego przekwalifikowania się i zmiany zawodu. Nie wszyscy mogli spełnić te nowe wysokie wymagania, często musieli zadowolić się niskopłatnymi pracami dla osób bez kwalifikacji. To powoduje, że wiele osób osiąga bardzo niskie dochody, co stawia je w trudnej ekonomicznej sytuacji.

Zgodnie z tendencjami w innych, wysoko rozwiniętych krajach trzeba spodziewać się, że nadal będzie zmniejszała się ilość miejsc pracy w rolnictwie. W tej sytuacji należały część ludności przygotować do pracy w otoczeniu rolnictwa, w jego obsłudze oraz w przetwórstwie rolno - spożywczym. Z uwagi na charakter gminy powinny to być usługi związane z rolnictwem, a więc obsługa rolnictwa, mechanizacja, przechowalnie, chłodnie, sortownie, transport, dystrybucja i przetwórstwo rolno-spożywcze oraz szeroko rozumiany przemysł rolno - spożywczy.

Wiele osób musi znaleźć zatrudnienie w zawodach zupełnie nie związanych z rolnictwem, w usługach i przemyśle.

Należy także wykorzystać położenie gminy Wądroże Wielkie przy autostradzie oraz posiadanie w chwili obecnej dwóch zjazdów z autostrady. Ponadto korzystne znaczenie ma położenie blisko Legnicy (około 20 km) i Jawora (około 14 km) oraz bliskość granicy (około 90 km).

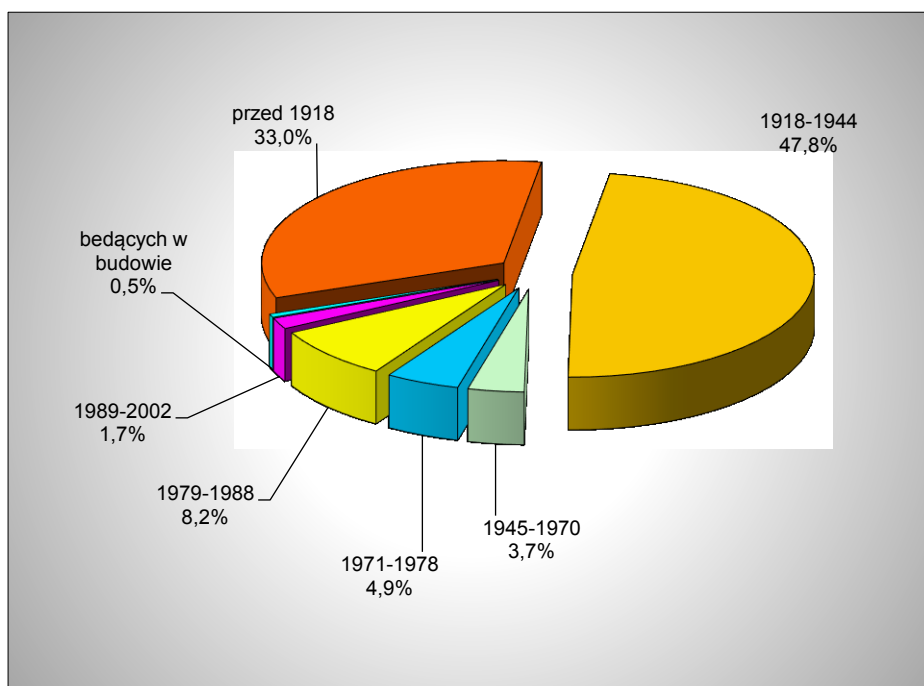
5.2. WARUNKI MIESZKANIOWE.

5.2.1. Zasoby mieszkaniowe.

Gmina Wądroże Wielkie jest gminą wiejską, stąd większość budynków mieszkalnych to obiekty wolnostojące i jednorodzinne.

Według spisu powszechnego z 2002 roku dominują budynki przedwojenne, w nich znajduje się 80,8% mieszkań (Wykres 19). Ruch budowlany na terenie gminy jest niewielki, pomiędzy kolejnymi NSP „Ludności i Mieszkań” powstało niewiele budynków. W latach 1945-1970 powstało 41 mieszkań, tj. 3,7% wszystkich mieszkań w gminie. W latach 1971 – 1978: 54, czyli 4,9%, a w latach 1979 – 1988: 90, co daje 8,2%, natomiast w latach 1989 – 2002 tylko 19 i stanowi to 1,7%.

Wykres 19. Struktura zasobów mieszkaniowych w gminie Wądroże Wlk. wg okresu budowy budynku. Dane z Narodowego Spisu Powszechnego – 2002 r.

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Tabela 17 zestawia dane dotyczące własności i okresu budowy mieszkań w gminie Wądroże Wielkim wg danych ze NSP 2002 r. Na terenie gminy nie ma mieszkań spółdzielczych, przeważają natomiast mieszkania będące własnością osób fizycznych, ogółem 90,8%. Pozostałe są głównie własnością gminy, Skarbu Państwa i zakładów pracy.

Tabela 17. Mieszkania zamieszkane w gminie Wądroże Wielkie wg okresu budowy i rodzaju podmiotów będących właścicielami mieszkań. Dane z Narodowego Spisu Powszechnego – 2002 r.

	ogółem	W tym mieszkania stanowiące własność			
		osób fizycznych	gminy	Skarbu Państwa	Zakładów pracy
		%	%	%	%
Ogółem	1097	90,8	3,1	3,1	2,6
w tym zamieszkane na stałe	1082	91,2	3,1	2,9	2,5
przed 1918	362	87,8	2,2	7,2	2,2
1918-1944	524	91,0	4,2	1,5	3,0
1945-1970	41	90,2	4,9	-	4,9
1971-1978	54	100	-	-	-

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

1979-1988	90	96,6	-	-	3,3
1989-2002	19	89,5	10,5	-	-
w budowie	6	100	-	-	-

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Wykres 20 doskonale przedstawia strukturę zasobów mieszkaniowych ogółem według form własności. Zdecydowanie przeważają mieszkania będące własnością osób prywatnych. Pozostałe mieszkania prawie w równym stopniu należą do gminy, Skarbu Państwa i zakładów pracy. Taka struktura charakteryzuje tereny wiejskie.

Wykres 20. Struktura zasobów mieszkaniowych wg form własności. Dane z Narodowego Spisu Powszechnego – 2002 r.

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Poniższa tabela 18 zawiera porównanie podstawowych danych dotyczących stanu zasobów mieszkaniowych w gminie Wądroże Wielkie w 1997 i 2002 roku. W tym czasie oddano do użytku tylko 5 mieszkań w zabudowie indywidualnej. Ponadto w okresie pomiędzy dwoma spisami powszechnymi w gminie ubyły 22 mieszkania, natomiast wzrosła liczba izb w mieszkaniach z 4626 do 4796 przy wzroście ogólnej powierzchni użytkowej mieszkań o około 500 m².

Tabela 18. Zasoby mieszkaniowe gminy Wądroże Wielkie w roku 1997 i 2002 r.

Lp.	Stan gospodarki mieszkaniowej	Ilość/Powierzchnia	
		1997	2002
1	Ludność mieszkająca w mieszkaniach		3993
2	Liczba mieszkań	1119	1097
3	Liczba izb w mieszkaniach	4626	4796
4	Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	92906	93401
5	Liczba mieszkań oddanych do użytku	-	5
6	Liczba izb w mieszkaniach oddanych do użytku	-	24
7	Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku [m ²]	-	578
8	Liczba mieszkań budowanych indywidualnie – oddanych do użytku	-	5

źródło: Rocznik za rok 1998 i 2002 Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Porównawcze dane dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Wądroże Wielkie, powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego oraz Polski w 2002 roku zestawiono w tabeli 19. Wartości podstawowych wskaźników opisujących warunki mieszkaniowe w gminie Wądroże Wielkie, są korzystniejsze, niż na terenach wiejskich i na obszarach miejskich, zarówno w skali województwa dolnośląskiego, jak i całej Polski. W porównaniu do powiatu jaworskiego są one również korzystniejsze.

Tabela 19. Dane porównawcze dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Wądroże Wielkie, powiatu jaworskiego, województwa dolnośląskiego i Polski w 2002 r.

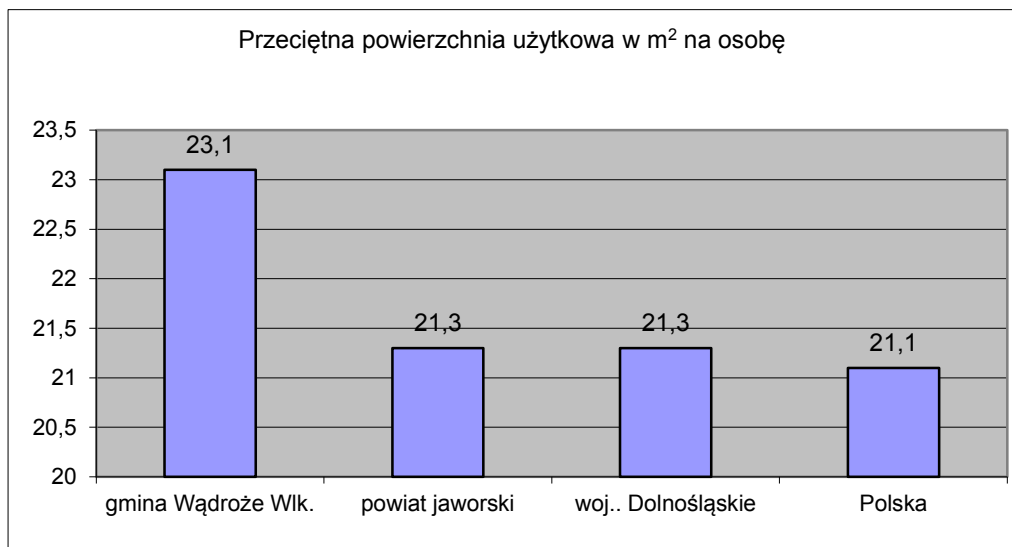
		Przeciętna powierzchnia użytkowa		Przeciętna liczba		
		1 mieszkania w m ²	Na 1 osobę	Izb w 1 mieszkaniu	Osób w 1 mieszkaniu	Osób na 1 izbę
Wądroże Wielkie		85,1	23,1	4,39	3,69	0,84
Powiat Jaworski		69,8	21,7	3,8	3,2	0,86
Województwo Dolnośląskie	Miasto	60,2	20,7	3,4	2,89	0,84
	Wieś	82,5	22,8	4,2	3,61	0,87
Polska	Miasto	60,8	20,6	3,51	2,95	0,84
	Wieś	84,9	21,9	4,09	3,87	0,95

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wartości wszystkich tych wskaźników wskazują na bardzo duże zróżnicowanie warunków mieszkaniowych w gminie. Wiele mieszkań w starych budynkach jest bardzo źle wyposażonych, wymaga remontów i modernizacji. Natomiast nowych jest niewiele, ale posiadają bardzo dobre wyposażenie.

Wykres 21 obrazuje porównanie przeciętnej powierzchni użytkowej, przypadającej na 1 osobę w gminie Wądroże Wielkie do wskaźników w powiecie jaworskim, województwie dolnośląskim i Polsce według danych ze NSP w 2002 r. Wskaźniki w gminie zbliżają się do wartości charakteryzujących województwo i Polskę.

Wykres 21. Porównanie przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę w gminie Wądroże Wielkie, w Powiecie Jaworskim, Województwie Dolnośląskim i w Polsce. Dane z NSP 2002 r.

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Intensywność ruchu budowlanego na terenie gminy obrazuje wykres 22, przedstawiający ilość mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców w 2003 roku. W gminie Wądroże Wielkie wartości tego wskaźnika przewyższają nieznacznie wartości dla charakteryzujące cały powiat jaworski, ale za to wyraźnie odbiegają od wartości w województwie dolnośląskim i w Polsce.

Ludność gminy mieszka w starych budynkach, koncentrując się głównie na remontach i unowocześnianiu istniejącej substancji mieszkaniowej. Zjawisko to spowodowane jest cechami demograficznymi i warunkami ekonomicznymi ludności gminy.

Wykres 22. Porównanie ilości mieszkań oddanych do użytku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2003 r., w gminie Wądroże Wielkie, powiecie jaworskim, woj. dolnośląskim i Polsce

źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

W tabeli 20 zostały zestawione dane opisujące wyposażenie w instalacje mieszkań zamieszkałych w gminie Wądroże Wielkie i województwie dolnośląskim w roku 2002. Wynika z nich, że w gminie 95,3% mieszkań jest podłączonych do wodociągu, 83,0 % mieszkań jest

wyposażonych w ustęp splukiwany, a tylko 42,5% posiada odprowadzenie do sieci. Są to wskaźniki niższe w województwie dolnośląskim.

W gminie Wądroże Wielkie jest też mniejszy niż w województwie dolnośląskim, udział mieszkań wyposażonych w łazienkę i ciepłą wodę.

Na terenie gminy nie ma sieci gazowych. Zaopatrzenie w gaz odbywa się tylko poprzez dystrybucję butli i w ten sposób zaopatrywanych jest 93,3% mieszkań w gminie. Indywidualne centralne ogrzewanie na terenie gminy posiada 57,7% mieszkań. Na terenie gminy występują zbiorcze systemy ogrzewania w Budziszowie Wielkim, Wądrożu Wielkim oraz Mierzcycach i jest nimi objętych zaledwie 5,7% mieszkań.

Tabela 20. Porównanie wyposażenia mieszkań w instalacje w gminie Wądroże Wielkie i województwie dolnośląskim w roku 2002

		gmina Wądroże Wielkie		woj. dolnośląskie	
		w tys.	%	w tys.	%
Ogółem		1097	100	948,6	100
Wodociąg	razem	1045	95,3	936,2	98,69
	w tym w sieci	910	83,0	872,0	91,92
Ustęp splukiwany	razem	900	82,0	839,4	88,49
	w tym z odprowadzeniem	466	42,5	647,3	68,24
łazienka		937	85,4	824,4	86,91
ciepła woda		866	78,9	772,3	81,41
Gaz	z sieci	0	0,0	646,1	68,11
	z butli	1024	93,3	232,7	24,53
Centralne ogrzewanie	zbiorowe	63	5,7	376,5	39,69
	indywidualne	633	57,7	345	36,37

Źródło: Wydawnictwa Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Podsumowując można zauważyć, że wyposażenie mieszkań w instalacje w gminie Wądroże Wielkie jest nieco gorsze na tle średnich wartości w województwie dolnośląskim. Niskie wskaźniki są spowodowane znaczną przewagą mieszkań sprzed 1945 roku (aż 80,8%) i niestety niewielkim ruchem budowlanym na terenie gminy. Niewielka ilość nowych mieszkań oraz stopniowe, częściowe remonty starej substancji mieszkaniowej nie są w stanie znacząco „podnieść” wartości tych wskaźników.

5.2.2. Budynki komunalne.

Gmina Wądroże Wielkie dysponuje budynkami mieszkalnymi, usługowymi, obiektami zdrowia, remizami oraz świetlicami wiejskimi.

We wsiach Wądroże Małe i Budziszów Wielki znajdują się 2 budynki wspólnot mieszkaniowych, w których 5 mieszkań o łącznej powierzchni 318,26 m² jest własnością gminy.

We wsiach Budziszów Wielki, Wądroże Wielkie, Pawłowice, Sobolew znajdują się po jednym oraz we wsi Mierczyce dwa budynki z lokalami mieszkalnymi w ilości 19.

Własnością gminy są również szkoły zlokalizowane w Budziszowie Wielkim oraz w Wądrożu Wielkim, przedszkole w Wądrożu Wielkim, ośrodki zdrowia w Wądrożu Wielkim oraz w Budziszowie Wielkim.

W zarządzie gminy znajdują się remizy strażackie zlokalizowane we wsiach: Kępy, Budziszów Wielki, Granowice, Mierczyce oraz Wądroże Wielkie.

Na terenie gminy do własności gminy należą świetlice wiejskie zlokalizowane we wsiach: Biernatki, Kosiska, Budziszów Wielki, Jenków, Gądków, Granowice, Mierczyce, Pawłowice, Wądroże Wielkie.

Ponadto gmina dysponuje obiektami byłej bazy SKR w Kosiskach, oczyszczalnią w Mierzcycach, budynkiem byłej masarni oraz budynkiem Urzędu Gminy w Wądrożu Wielkim.

5.3. EDUKACJA.

Pod względem poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Wądroże Wielkie charakteryzują wskaźniki niższe niż wartości średnie dla jednostek porównywanych. Wykształcenie wyższe posiada zaledwie 2,98% mieszkańców gminy, co stanowi procent najniższy w porównywaniu ze wskaźnikami, zarówno dla obszarów wiejskich w Polsce jak i w Województwie Dolnośląskim. Podobnie wyglądają wskaźniki dotyczące wykształcenia policealnego i średniego. Zdecydowanie przeważa na terenie gminy ludność z wykształceniu podstawowym, ukończonym - 42,05% oraz ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Zjawisko to wynika nie tylko ze struktury wiekowej ludności czy struktury zawodowej, ale przede wszystkim jest to wpływ efektu migracyjnego. Od dawna osoby z wykształceniem średnim lub wyższym opuszczają gminę, poszukując pracy poza nią.

Tabela 21. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Wądroże Wielkie w 2002 roku na tle wykształcenia mieszkańców Polski, Powiatu Jaworskiego i Województwa Dolnośląskiego

		dolnośląskie	powiat jaworski	Gmina Wądroże Wik.	Polska	
		%	%	%	wieś	miasto
1.	wyższe	9,92	5,75	2,98	4,2	13,20
2.	policealne	3,40	3,23	1,56	1,9	3,90
3.	średnie	29,87	25,31	17,35	19,6	33,5
4.	zasad zawodowe	23,31	27,66	28,27	28	20,40
5.	podst. ukończone	28,68	33,03	42,05	39,7	23,90
6.	podst. nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	3,45	4,79	7,76	5,9	2,30
7.	nieustalone	1,36	0,22	0,03	0,7	2,80

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2002 r.

Wychowanie przedszkolne oraz kształcenie na poziomie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w obecnie funkcjonującym systemie edukacyjnym należy do zadań własnych gminy.

5.3.1. Szkoła podstawowa i gimnazjum.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie funkcjonuje obecnie jedna szkoła podstawowa i jej filia połączona z gimnazjum. Liczba dzieci w wieku szkolnym stopniowo się zmniejsza ze względu na niż demograficzny.

Tabela 22. Liczba uczniów w szkole w gminie Wądroże Wielkie w latach 2001-2005 r.

L.p.	Rodzaj placówki	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
1.	szkoła podstawowa	265	255	264	246
2.	filia	83	83	81	77
3.	gimnazjum	150	143	149	161
4.	W sumie	498	481	494	484

źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w szkołach

Szkoła podstawowa jest wyposażona w pomoce naukowe i dydaktyczne. Posiada pracownie komputerowe i językowe, salę gimnastyczną, siłownię, kompleks boisk sportowych oraz bibliotekę szkolną. Gimnazjum i filia szkoły podstawowej wyposażona jest w pracownię komputerową i pracownię biologiczno-chemiczną. W budowie jest sala gimnastyczna. Uczniowie z terenu całej gminy uczą się języka niemieckiego. Szkoła podstawowa wraz z filią

dysponuje 16 oddziałami oraz 18 pomieszczeniami szkolnymi. Gimnazjum z kolei dysponuje 7 oddziałami i 8 pomieszczeniami szkolnymi.

Łącznie z filią szkoły podstawowej funkcjonuje zerówka, do której uczęszczają wszystkie dzieci w wieku 6 lat z obszaru gminy.

5.3.2. Wychowanie przedszkolne

Na obszarze gminy Wądroże Wielkie funkcjonuje jedna placówka wychowania przedszkolnego. Dysponuje ona 2 oddziałami oraz 50 miejscami, ponadto wyposażona jest w kuchnię. Stan budynku można określić jako średni, pod względem technicznym.

Tabela 23. Liczba dzieci w przedszkolu w gminie Wądroże Wielkie w latach 2001-2005

L.p.	Rodzaj placówki	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
1.	przedszkole	50	37	48	39

Liczba dzieci w przedszkolu zmniejsza się ze względu na niż demograficzny oraz ze względu na ograniczone możliwości dowozu dzieci przez rodziców do przedszkola. Istotną przyczyną jest również spadek zamożności społeczności wiejskiej.

5.4. KULTURA.

We wsiach na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się obiekty kultury świeckiej (świetlice wiejskie) oraz sakralnej (kościół i kaplice).

W Budziszowie Wielkim znajduje się Gminne Centrum Informacji. Można tu uzyskać pomoc w zakresie aktywizacji zawodowej, wypożyczyć sprzęt sportowy, organizowane są gry i zabawy dla dzieci i młodzieży. Gminne Centrum Informacji zajmuje się promocją gminy. Znajduje się tu również świetlica wiejska.

Ponadto świetlice wiejskie działają w Wądrożu Wielkim, Wądrożu Małym, Biernatkach, Kosiskach, Jenkowie, Gądkowie, Granowicach, Mierczycach i Pawłowicach.

Gmina posiada 1 bibliotekę publiczną w Wądrożu Wielkim oraz jej filię w Budziszowie Wielkim.

Tabela 24. Podstawowe dane dotyczące funkcjonowania Biblioteki Publicznej w Wądrożu Wielkim w latach 2002-2004

Rok	2002	2003	2004
Księgozbiór	12235	12394	12388
Czytelnicy zarejestrowani w ciągu roku	410	411	404
-w tym uczniowie	246	245	214
Udostępnianie zbiorów			
- zewnętrzne	10707	10110	9211
- na miejscu	1172	1168	1343

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Biblioteki Publicznej w Wądrożu Wielkim.

Biblioteka w Wądrożu Wielkim ma duże znaczenie dla ludności gminy. Istotną częścią zbiorów są uaktualniane podręczniki i pomoce naukowe dla młodzieży szkolnej i studentów, co przyczynia się do zwiększenia zainteresowania placówką.

5.5. SPORT, REKREACJA I WYPOCZYNEK.

Na obszarze gminy znajdują się boiska sportowe, w Wądrożu Wielkim przy szkole podstawowej oraz w Budziszowie Wielkim również przy szkole. Ponadto w każdej wsi przeznaczono tereny pod uprawianie sportu. W Wądrożu Wielkim oraz w Budziszowie Wielkim (w trakcie realizacji) znajdują się również sale sportowe przyszkolne.

Z punktu widzenia turystyki gmina posiada bardzo interesujący potencjał przyrodniczy. Znajdują się tutaj łatwo dostępne odsłonięcia skał podłoża podkenozoicznego, będące przedłużeniem cokołu krystalicznego Sudetów, liczne gatunki roślin i zwierząt, podlegające ścisłej ochronie lub rzadko spotykane. Ponadto znajdują się tu trzy parki zabytkowe, tj. w Budziszowie Małym, Mierczycach i Wądrożu Wielkim oraz obiekty o charakterze historyczno - kulturowym. Pozwala to na stworzenie interesujących tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych oraz stanowisk geologicznych. Obszar gminy cechuje się także dużymi walorami krajobrazowymi.

5.6. OCHRONA ZDROWIA.

W gminie Wądroże Wielkie system opieki zdrowotnej tworzą dwie „Przychodnie Rodzinne”, w Wądrożu Wielkim i Budziszowie Wielkim. Znajdują się tam również dwie apteki. Placówki oferują porady ogólne oraz stomatologiczne. Leczenie specjalistyczne prowadzone jest w szpitalach w Jaworze i w Legnicy. Pogotowie ratunkowe przyjeżdża do mieszkańców gminy ze stacji w Jaworze.

Pomoc społeczna.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Wądrożu Wielkim realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej. W ośrodku w 2004 r. zatrudnionych było 9 osób, w tym kierownik, 2 pracowników socjalnych, księgowy, kasjer, 1 opiekunka domowa i sprzątaczką na 2/5 etatu, główny księgowy 1/4 oraz 2 opiekunki domowe na umowę zlecenie.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej gmina realizuje zadania zlecone gminie oraz zadania własne.

Tabela 175. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną przez GOPS w Wądrożu Wik. w latach 2000 - 2004 ogółem i w ramach zadań własnych gminy

	2000		2001		2002		2003		2004	
	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne	ogółem	w tym zadania własne
liczba rodzin	212	114	216	120	374	238	415	242	154	120
liczba osób w rodzinach ogółem	660	476	721	498	790	570	968	628	561	484

źródło: GOPS w Wądrożu Wik. 2005 r.

Wykres 23. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną przez GOPS w Wądrożu Wlk. w podziale na zadania zlecone i ogółem w latach 2000-2004.

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOSPS w Wądrożu Wlk. 2004 r.

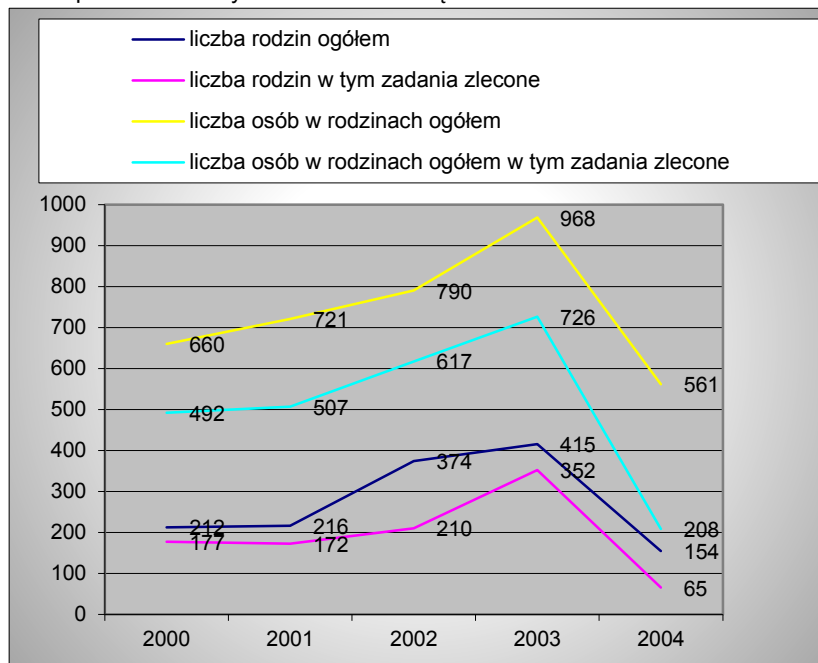
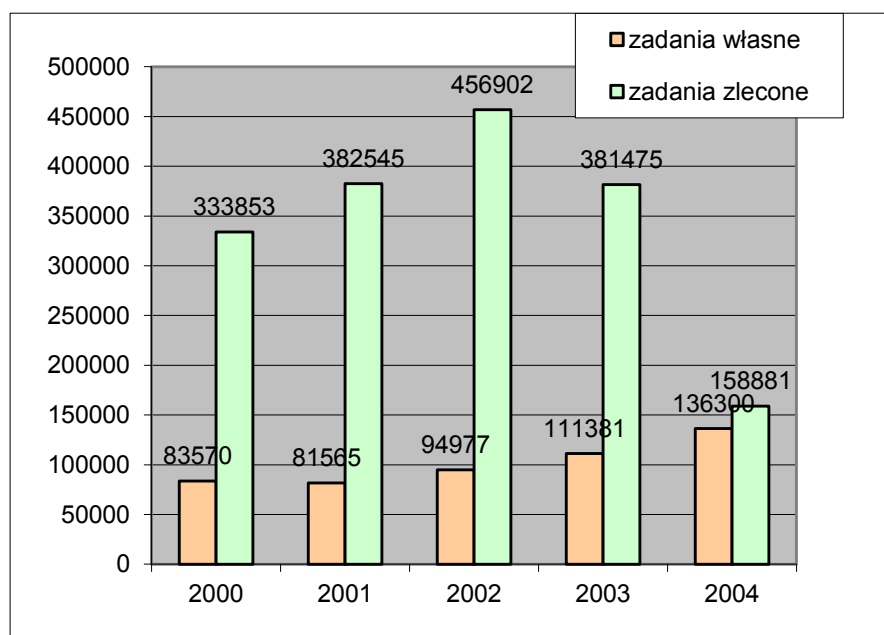

Tabela 25 i wykres 23 przedstawia liczbę rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ramach zadań własnych i zleconych gminy, z której wynika, że w latach 2000-2003 sukcesywnie rośnie ilość osób potrzebujących pomocy. Natomiast odnotowany w 2004 roku spadek liczby osób i rodzin, które korzystają z pomocy GOPS w Wądrożu, nie wynika z poprawy sytuacji w tym zakresie, ale z mniejszych możliwości gminy i zmiany kryteriów przyznawania pomocy.

Wykres 24. Kwoty świadczeń w zł udzielonych przez GOPS w Wądrożu Wlk. w podziale na zadania zlecone i własne w latach 1999-2003

źródło: GOPS w Wądrożu Wlk. 2004.

Natomiast wykres 24 obrazuje ten temat pod względem finansowym, przedstawiając kwoty świadczeń udzielanych przez GOPS w ramach zadań zleconych i własnych gminy w latach 2000-2004. W kolejnych latach stale rośnie kwota świadczeń społecznych, wydatkowana przez gminę Wądroże Wielkie w ramach zadań własnych. Po okresowym maksimum w 2002 roku, spada o połowę kwota udzielonych świadczeń realizowanych z zadań zleconych, tj. z 381 475 złotych w roku 2003 do 158 881 złotych w roku 2004.

Tabela 26. Pomoc społeczna udzielana przez GOPS w Wądrożu Wik. w latach 2000-2004 wg powodów przyznania pomocy.

	2000		2001		2002		2003		2004	
		%		%		%		%		%
ubóstwo	118	32,5	128	32,0	197	40,8	142	22,5	127	37,8
bezrobocie	89	24,5	111	27,7	115	23,8	123	19,5	101	30,1
niepełnosprawność	42	11,6	40	10,0	42	8,7	45	7,1	39	11,6
długa choroba	42	11,6	48	12,0	46	9,5	43	6,8	35	10,4
bezradność w sprawach opiekuńczych	40	11,2	40	10,0	41	8,5	43	6,8	24	7,1
alkoholizm	12	3,3	14	3,5	13	2,7	13	2,1	12	3,6
potrzeba ochrony macierzyństwa	19	5,2	17	4,2	13	2,7	27	4,2	26	7,7
narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	2	0,5	2	0,4	1	0,2	2	0,6
klęska żywiołowa	0	0	0	0	14	2,9	192	30,5	0	0
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
bezdomność	1	0,3	0	0	0	0	1	0,2	0	0
Razem	363	100	400	100	483	100	630	100	336	100

źródło: GOPS w Wądrożu Wik. 2004

Tabela 26 przedstawia zestawienie pomocy udzielonej przez GOPS wg powodów jej przyznania w latach 2000 - 2004. Dominującym powodem przyznania pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie, które stanowią ponad 50 %.

W tabeli 27 zestawiono dane na temat pomocy udzielonej osobom i rodzinom według form pomocy. Dominującą formą pomocy są zasiłki celowe oraz praca socjalna, która dotyczy przede wszystkim osób starszych i chorych, a świadczą ją pracownicy socjalni. Duże znaczenia mają też posiłki. Tego rodzaju pomoc dotyczy przede wszystkim dzieci w szkołach.

Tabela 27. Pomoc udzielana przez GOPS w Wądrożu Wielkim, w latach 2000-2004 wg form pomocy

	2000		2001		2002		2003		2004	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Posiłek	64	78	45	115	192	71	215	112	141	52
ubranie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
usługi opiekuńcze	3	4	3	4	5	4	3	3	4	3
pomoc finansowa na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne w publicznych ZOZ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
sprawienie pogrzebu	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
zasiłek w naturze (wyprawka)	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-
inne zasiłki celowe i w naturze	103	113	97	108	117	104	129	120	108	97

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

poradnictwo specjalistyczne w szczególności prawne i psychologiczne	17	17	60	60	24	24	21	21	11	11
pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych	8	8	31	47	5	5	17	17	15	15
praca socjalna	104	104	92	186	102	102	130	130	53	53
Razem	301	324	330	525	445	310	515	403	333	232

źródło: GOPS w Wądrożu Wlk. 2004.

Od 1 października 2002 z zadań GOPS do zadań ZUS przeszły renty socjalne i składki zdrowotne oraz część zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, dotyczących tych rent. Jednocześnie w gestii Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej znalazły się dodatkowo składki emerytalne – rentowe, ubezpieczenia zdrowotne, zasiłki rodzinne ustawowe i pielęgnacyjne, co spowodowało, że w 2003 r. wzrosła liczba rodzin objętych pomocą tego ośrodka.

Od 1 maja 2004 GOPS otrzymał do realizacji ogromny pakiet świadczeń rodzinnych. W 2004 r. zrealizowano 262 wnioski o świadczenia rodzinne:

1. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami:
 - 1) urodzenie dziecka,
 - 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
 - 3) samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla
 - 4) bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
 - 5) samotnego wychowywania dziecka,
 - 6) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
 - 7) rozpoczęcia roku szkolnego,
 - 8) podjęcia nauki przez dziecko w szkole poza miejscem zamieszkania;
2. świadczenia pielęgnacyjne w tym:
 - 1) zasiłek pielęgnacyjny,
 - 2) świadczenie pielęgnacyjne.

Łącznie wydano 434.693 zł (za 8 miesięcy).

5.7. POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie ma większych zakładów produkcyjnych. Dziedziny gospodarcze, nie związane z rolnictwem, stanowią głównie usługi handlu.

W większości wsi zlokalizowane są niewielkie punkty usługowe i handlowe.

Według danych zawartych w Roczniku Statystycznym Województwa Dolnośląskiego 2004 r. liczba ludność gminy Wądroże Wielkie (stan na 31 grudnia 2003 r.) to 4079 osób, co daje 7,8% ludności powiatu jaworskiego (52520 osób).

W tabeli 28 przedstawiono podmioty gospodarcze, zarejestrowane w systemie REGON w gminie Wądroże Wielkie na tle powiatu jaworskiego i woj. dolnośląskiego. W gminie Wądroże Wielkie znajduje się 6,9% podmiotów gospodarczych z liczby podmiotów w powiecie jaworskim. W porównaniu do udziału ludności powiatu jaworskiego jest to wartość niższa o punkt procentowy. Podobnie w gminie Wądroże Wlk. niższy jest udział podmiotów sektora publicznego i prywatnego. Wyjątkowo wysoki jest natomiast udział spółdzielni, znajdujących się w gminie, w stosunku do wszystkich zarejestrowanych w powiecie jaworskim, tj. aż 18,9%.

Tabela 28. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminie Wądroże Wlk. Na tle powiatu jaworskiego i woj. dolnośląskiego

		Gmina Wądroże wielkie	udział w powiecie (w %)	powiat jaworski	województwo dolnośląskie
1	2	3	4	5	6
ogółem		319	6,9%	4597	305888
sektor	publiczny	10	6,9%	144	14733
	prywatny	309	6,9%	4453	291155
Z ogółem					

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

Spółki handlowe	Razem	3	2,0%	152	17104
	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0	0,0%	52	4834
Spółki cywilne		14	4,5%	311	23698
Spółdzielnie		7	18,9%	37	1509
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne		9	9,5%	95	5015
Osoby fizyczna prowadzące działalność gospodarczą		270	7,2%	3742	233566

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2003 r.

W tabeli 29 zestawiono dane dotyczące liczby podmiotów Gospodarki Narodowej, zarejestrowanych w gminie Wądroże Wlk., w powiecie jaworskim i woj. dolnośląskim. W gminie Wądroże Wielkie znajduje się 15,4 % podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo i 15,0% w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności z całej liczby podmiotów w powiecie. Natomiast na terenie gminy zarejestrowanych jest 4,5% spółek cywilnych i zaledwie 2% spółek handlowych powiatu.

Tabela 29. Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon według wybranych sekcji w 2003 r. (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne)

		Gmina Wądroże wielkie	udział w powiecie (w %)	powiat jaworski	województwo dolnośląskie	
1	2	3	4	5	6	
ogółem		319	6,9%	4597	305888	
W tym	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	38	15,4%	246	7692	
	przemysł	Razem	31	5,7%	541	28580
		W tym przetwórstwo przemysłowe	28	5,3%	527	28074
	Budownictwo	34	8,2%	413	30110	
	Handel i naprawy	95	5,6%	1682	101666	
	Hotele i restauracje	9	6,6%	136	9177	
	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	39	15,0%	260	22738	
	Pośrednictwo finansowe	6	4,4%	136	10923	
	Obsługa nieruchomości	39	6,7%	585	57321	

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2003. Rocznik Statystyczny woj. dolnośląskiego 2004 r.

Tabela 30. Osoby fizyczna prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji w 2003 r. (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne)

	Gmina Wądroże wielkie	udział w powiecie (w %)	powiat jaworski	województwo dolnośląskie
ogółem	270	7,2%	3742	233566
W tym				
Przetwórstwo przemysłowe	27	6,4%	422	21105
Budownictwo	32	8,8%	365	25829
Handel i naprawy	88	5,9%	1480	84512
Hotele i restauracje	8	7,6%	105	7358

Transport, gospodarka magazynowa i łączność	38	15,7%	242	21010
Pośrednictwo finansowe	6	4,5%	132	10140
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	37	7,6%	484	33852

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2003. Rocznik Statystyczny Woj. Dolnośląskiego 2004 r.

6. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.

Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia można podzielić na dwa rodzaje:

- zagrożenia wynikające z uwarunkowań przyrodniczych (zagrożenia naturalne) wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej i wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- zagrożenia będące wynikiem działalności człowieka (antropogeniczne).

Odnosząc się do zagrożeń będących wynikiem działalności człowieka (antropogenicznych) stwierdzono, że na obszarze gminy Wądroże Wielkie brak jest zakładów i obiektów, dla których istnieje ryzyko wystąpienia poważnych awarii. W "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie" nie planuje się wyznaczenia terenów pod takie inwestycje. W związku z tym, nie jest możliwe określenie prawdopodobieństwa wystąpienia awarii.

W celu ograniczenia ogólnego poziomu ryzyka wystąpienia awarii zaleca się podjęcie następujących działań:

- stosowanie nowoczesnych technologii minimalizujących negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze (dotyczy to zwłaszcza inwestycji planowanych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej),
- podejmowanie działań zabezpieczających dla terenów powierzchniowej eksploatacji surowców naturalnych,
- stosowanie wysokiej jakości materiałów, zarówno w fazie realizacji inwestycji, jak i jej funkcjonowania,
- wprowadzenie rozwiązań komunikacyjnych optymalizujących ruch kołowy,
- monitoring stanu technicznego inwestycji.

Do obiektów mogących wpływać na bezpieczeństwo ludności należą:

- zakłady przemysłowe stacje paliw i inne zakłady produkcyjne zlokalizowane w terenach mieszkaniowych,
- przemysłowe ферmy drobiu i trzody chlewnej,
- wysypiska odpadów przemysłowych,
- wysypiska odpadów komunalnych
- oczyszczalnie ścieków,
- urządzenia energetyki i gazownictwa,
- autostrada A-4.

Głównym zagrożeniem dla bezpieczeństwa ludności i mienia jest zagrożenie powodziowe. Występuje ono głównie wzdłuż większych cieków wodnych, zwłaszcza Wierzbiaka i Cichej Wody. ~~Zagrożenia bezpieczeństwa ludności wynikają także z niewłaściwych rozwiązań komunikacyjnych, zwłaszcza węzłów drogowych z autostradą A-4.~~

Problem bezpieczeństwa mienia związany jest także z brakiem odpowiedniej ilości posterunków policji oraz środków finansowych. Zjawisko to jest powszechne niemal w całej Polsce.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.

W gminie Wądroże Wielkie wyraźnie występuje tendencja do rozwijania funkcji jednego rodzaju – rolnictwa. Jest to niekorzystne z wielu powodów, głównie ze względu na sytuację społeczno – gospodarczą. Najkorzystniejszym było by wprowadzenie innych funkcji z naciskiem na rozwój: obsługi komunikacji (na terenie gminy znajduje węzeł autostrady A4), usług i mieszkalnictwa oraz wydobywania surowców naturalnych (kruszywa budowlane). Oczywiście funkcją dominującą ze względu na uwarunkowania pozostanie rolnictwo.

Po przeanalizowaniu uwarunkowań przyrodniczych, społeczno–gospodarczych, infrastrukturalnych i przestrzennych, analizy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wniosków podmiotów prywatnych i publicznych złożonych do pełnej aktualizacji "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie" wskazana jest pełna weryfikacja stref funkcjonalnych na terenie gminy Wądroże Wielkie, umożliwiających ich dalszy rozwój z ograniczeniem ekspansji terytorialnej.

Prognozy demograficzne gminy Wądroże Wielkie oraz analiza bilansowa terenów zabudowy mieszkaniowej wskazują, że zdecydowanie mniejsze jest zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej zarówno jednorodzinnej jak i zagrodowej w poszczególnych jednostkach osadniczych.

W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie ustalono rezerwy terenów w granicach administracyjnych poszczególnych jednostek osadniczych zarówno pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną jak i pod zabudowę zagrodową. W większości są to tereny dobrze skomunikowane ale nieuzbrojone zwłaszcza w sieć kanalizacji sanitarnej. Z uwagi na zapotrzebowanie oraz jeszcze słabo rozwinięty sektor turystyczny, wskazane byłoby zaproponowanie sposobu wykorzystania potencjału gminy do promocji turystyki na jej obszarze.

7.1. OGRANICZENIA I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY.

7.1.1. Ograniczenia pochodzenia naturalnego.

- Kompleksy gleb o wysokiej bonitacji klasy I – III na terenie całej gminy;
- Tereny ekosystemów wodno – łąkowych, położonych wzdłuż cieków wodnych;
- Tereny zagrożone wodami powodziowymi wzdłuż większych cieków wodnych, zwłaszcza Wierzbiaka i Cichej Wody; zakaz wykonywania robót ziemnych w międzywalu i strefie min. 50 m od istniejących obwałowań przeciwpowodziowych;
- Tereny podmokłe o wodach gruntowych występujących na głębokości mniejszej niż 1 m;
- Tereny zagrożone erozją wodną i wietrzną.

7.1.2. Ograniczenia pochodzenia antropogenicznego.

- Strefa zagrożenia wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia Dn 300, o zasięgu ustalonym zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami szczegółowymi;
- Strefy zagrożenia ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym wzdłuż linii średniego napięcia 15 – 40 kV, o zasięgu ustalonym zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami szczególnymi;
- Strefa ograniczenia zabudowy podlegającej ochronie od hałasu od planowanych wież elektrowni wiatrowych.

7.1.3. Główne źródła zagrożeń środowiska przyrodniczego i stanu sanitarnego.

- Uciążliwości i zagrożenia związane z intensywnym ruchem komunikacyjnym na autostradzie A 4 i w mniejszym stopniu, na drogach powiatowych
- Lokalne kotłownie i skupiska emitorów z palenisk domowych, powodujące zanieczyszczenie powietrza we wszystkich miejscowościach gminy
- Tereny zainwestowania nie posiadające kanalizacji sanitarnej, są to wszystkie miejscowości w gminie za wyjątkiem Wądroża Wielkiego, Mierczyc i Skąły oraz wsi Wądroże Małe (w trakcie realizacji).

7.1.4. Obszary szczególnej ochrony środowiska.

Na terenie gminy nie występują tego rodzaju tereny.

7.2. ANALIZY EKONOMICZNE, ŚRODOWISKOWE I SPOŁECZNE

7.2.1. Budżet gminy.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 885 ze zmianami) Gmina Wądroże Wielkie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie uchwalonego corocznie budżetu gminy. Jest on rocznym programem finansowym obejmującym dochody i wydatki oraz wskazującym pokrycia niedoboru lub rozdysponowania nadwyżki. Wydatki budżetowe są ściśle powiązane z wysokością osiągniętych dochodów oraz realizowanym zakresem zadań.

Suma wydatków z budżetu gminy Wądroże Wielkie wyniosła w 2015 roku 11 716 848,47 złotych, co daje 2845,27 złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek wydatków o 14,53 % w porównaniu do roku 2014. Największa część budżetu gminy Wądroże Wielkie – 40,1 % została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 852 - Pomoc społeczna (17,15%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (13,90%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 908 254,28 złotych, czyli 7,75 % wydatków ogółem.

Suma dochodów do budżetu gminy Wądroże Wielkie wyniosła w 2015 roku 11 940 916,00 złotych, co daje 2899,68 złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek dochodów o 1,6 % w porównaniu do roku 2014.

Największa część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (44,85 %). Duża część wpływów pochodzi z Działu 758 - Różne rozliczenia (36,4 %) oraz z Działu 852 - Pomoc społeczna (11,3%).

W budżecie gminy Wądroże Wielkie w 2015 roku wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 520,9 złotych na mieszkańca (17,9%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 762 455,00 złotych na mieszkańca (0,64 %).

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Tab. 1

Dochody budżetu gminy		2010	2011	2012	2013	2014
dochody ogółem	zł	10490104,68	10786855,58	13020161,29	12402749,63	12038627,55
dochody własne	zł	3941541,27	3553487,13	4869494,11	5083754,80	5618386,18
dotacje ogółem (celowe + dotacje paragrafy 200, 620)	zł	3202613,41	3483643,45	3943139,18	3004991,83	3037988,37
subwencje ogólne	zł	3345950,00	3749725,00	4207528,00	4314003,00	3382253,00
subwencje na zadania oświatowe	zł	2649977,00	2758901,00	2852394,00	2922456,00	2788462,00

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

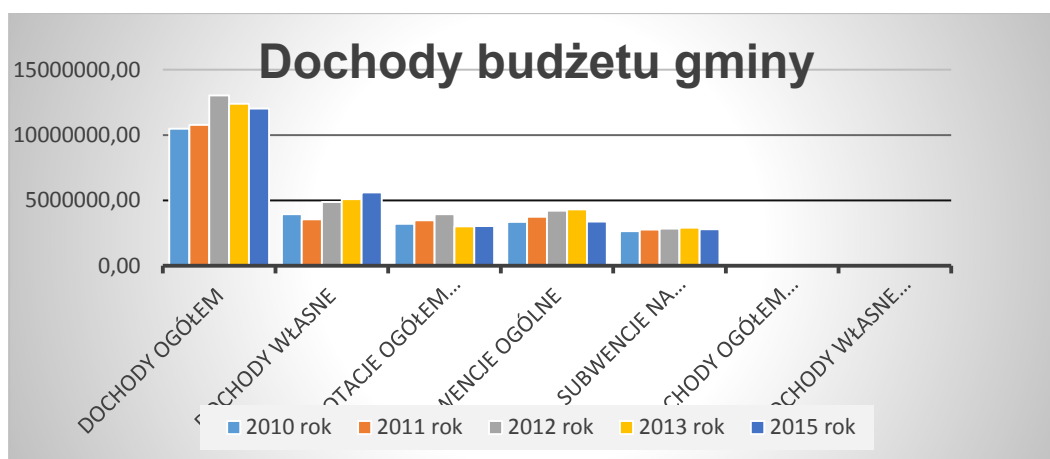
dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł	2550,48	2636,08	3178,75	3032,46	2947,03
dochody własne na 1 mieszkańca	zł	958,31	868,40	1188,84	1242,97	1375,37

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Tab. 2

Wydatki budżetu gminy		2010	2011	2012	2013	2014
wydatki ogółem	zł	12804966,84	13082659,63	10900086,83	11596781,05	13598028,78
wydatki majątkowe ogółem	zł	3701460,44	3984657,96	849192,34	1125757,14	2775610,20
wydatki majątkowe inwestycyjne	zł	3700460,44	3888157,96	752692,34	1125757,14	2775610,20
wydatki bieżące ogółem	zł	9103506,40	9098001,67	10050894,49	10471023,91	10822418,58
wydatki bieżące na wynagrodzenia	zł	3609842,39	4045813,99	4338032,48	4392134,82	4522158,64
wydatki ogółem na 1 mieszkańca	zł	3113,29	3197,13	2661,15	2835,40	3328,77

Wykres 1

7.2.2. Wieloletnia Prognoza Finansowa gminy.

„Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Wądroże Wielkie na lata 2016-2025” przyjęta została uchwałą Nr XIV/66/15 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 grudnia 2015r. opracowana została w zakresie przedsięwzięć realizowanych do 2028 roku.

Planowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej dochody gminy Wądroże Wielkie wzrosną o 46,76% z **11 878 208,00 zł** do **17 432 795,00 zł** a wydatki o 23,62% z **13 933 613,0 zł** do **17 225 721,00 zł**. W roku 2015 **dochody na 1 mieszkańca gminy Wądroże Wielkie wyniosły 2899,68 zł a wydatki 2845,27 zł.**

Z danych statystycznych (Statystyczne Vademecum Samorządowca) wynika, że dochody na 1 mieszkańca gminy Wądroże Wielkie w 2012r., 2013r. i 2014r. były wyższe wyniosły odpowiednio 3179,00 zł, 3032 zł. i 2947,00 zł a wydatki na 1 mieszkańca gminy Wądroże Wielkie w 2012r., 2013r. i 2014r. wyniosły odpowiednio 2661,00 zł, 2835,00 zł. i 3329,00 zł. Różnica kwot dochodów i wydatków w poszczególnych latach budżetowych wynika z podjętych przez gminę Wądroże Wielkie zadań inwestycyjnych związanych z budową infrastruktury komunalnej (kanalizacji sanitarnej) w poszczególnych miejscowościach oraz ze spłatą długu. Jak wynika z WPF wydatki inwestycyjne gminy Wądroże Wielkie w roku 2015 zaplanowano w kwocie **908 254,28 zł** co stanowi 7,60% kwoty planowanego budżetu.

W gminie Wądroże Wielkie w 2014r. 100% wydatków majątkowych przeznaczono na cele inwestycyjne. Wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły w tym roku 20,4% wydatków ogółem w budżecie gminy.

W roku 2014 udział bezrobotnych zarejestrowanych w licznie ludności w wieku produkcyjnym wynosił tylko 7,4%.¹

Z analizy społecznej wynika, że gmina Wądroże Wielkie w roku 2014 r. w pełni zaspakaja potrzeby społeczne mieszkańców gminy w odniesieniu do usług podstawowych (przedszkola, szkoły podstawowe i szkoły gimnazjalne, biblioteki).

7.2.3. Środowisko.²

Środowisko naturalne.

Gmina Wądroże Wielkie posiada charakter rolniczy. Użytki rolne gminy stanowią ok. 90 % jej powierzchni. Wśród użytków rolnych największy udział mają grunty orne, wśród których dominują gleby dobre i gleby średnie. Gleby bardzo dobre stanowią kilka procent. Pozostałą część gruntów ornich stanowią gleby słabe. Lasy na terenie gminy zajmują niewielką powierzchnię. Wskaźnik zalesienia gminy wynosi ok. 3,7 %. Kompleksy leśne na terenie gminy znajdują się w jej centralnej części, a pozostałe mniejsze obszary leśne występują w południowo-wschodniej części gminy. Na terenie gminy stwierdzono występowanie chronionych gatunków fauny i flory.

Do prawnej ochrony w postaci pomników przyrody wytypowano kilkadziesiąt obiektów oraz kilkanaście w formie użytków ekologicznych.

Gmina Wądroże Wielkie położona jest w dorzeczu dwóch rzek: Wierzbiaka – dopływu Kaczawy i Cichej Wody - dopływu Odry. Ciek powierzchniowe zasilane są wodami spływającymi z gruntów rolnych. Wg badań WIOŚ jakość wód tych rzek w ostatnich latach odpowiadała klasie IV (wody niezadawalającej jakości) lub klasie V (wody złej jakości). Główne zanieczyszczenia rzek stanowią substancje biogenne, zawiesina i zły stan sanitarny. Wody podziemne gminy wykorzystują poziom czwartorzędowy i trzeciorzędowy. Wody podziemne odpowiadają klasie III - wody zadawalającej jakości i IV klasie czystości - wody niezadawalającej jakości. Wzdłuż rzeki Wierzbiak w miejscowości Skąta, Mierczyce znajdują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią powodując częściowo ograniczenia w nowej zabudowie.

Środowisko kulturowe.

Teren Gminy Wądroże Wielkie posiada bardzo bogatą historię. Ośrodek kultury łużyckiej – jako jeden z najstarszych na Dolnym Śląsku odkryto w Mierzycach. Na terenie obecnej wsi znajdowała się w okresie halsztackim Osada Obronna. W średniowieczu na jej miejsce powstało grodziszcze. Relikty tych osad są dzisiaj niedostępne. Rejon Wądroża Wielkiego znany jest jako miejsce intensywnej eksploatacji złota w średniowieczu, zwłaszcza w XIV w. Źródła historyczne podają, że w 1343r. pracowało tu 15 tys. górników, a roczne wydobycie dochodziło do 150 kg. Eksploatację przerwano po około 30 latach (w 1370r.) w wyniku zalewania szybów przez wody gruntowe.

Wśród zachowanych do dziś zabytków dominują głównie obiekty kultury sakralnej. Do najstarszych należy Kościół pw. Matki Bożej Różańcowej (pierwotnie pw. Św. Piotra i Pawła - datowany już w 1283 r.) w Wądrożu Wielkim. Romański portal w południowej ścianie nawy stał

¹ Źródło: Bank Danych Lokalnych

² Źródło: "Strategia rozwoju gminy Wądroże Wielkie na lata 2016-2025".

się wzorem dla herbu Gminy Wądroże Wielkie. Srebrne wnętrze portalu w polu tarczy herbu dla godła. Wizerunek orła świadczy o tym, że tereny Gminy Wądroże Wielkie należały do Księstwa średzko - jaworskiego. Barwa pola pod godło (srebro), barwa orła (czerwono - czarne z dzieleniem w „słup” pionowo) dotyczy czasów Bolka II świdnicko - jaworskiego, zwanego „Małym”. Złoty kłosa na czerwonym kobiercu na stopniach portalu to podkreślenie rolniczej tradycji i dzisiejszej specjalności gminy. Jako trzymacza do herbu wykorzystano jednorożca (z herbu Nimptsch) znajdującego się na pięknie wykonanej płycie epitafijnej w kościele w Kosiskach.

7.2.4. Infrastruktura społeczna.

Infrastruktura społeczna jest to zespół instytucji i obiektów publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Do infrastruktury społecznej zaliczamy infrastrukturę z zakresu oświaty i wychowania, kultury, ochrony zdrowia i opieki społecznej, wypoczynku i kultury fizycznej oraz bezpieczeństwa. Od stanu infrastruktury społecznej zależy jakość życia mieszkańców i ich szanse rozwoju.

Infrastruktura edukacyjna.

Na terenie gminy działają trzy jednostki oświatowe: Gimnazjum w Budziszowie Wielkim, Szkoła Podstawowa w Wądrożu Wielkim i Gminne Przedszkole. Tak zorganizowana sieć szkół w chwili obecnej jest racjonalna ze względu na niskie koszty utrzymania i dowozu dzieci.

Infrastruktura sportowa.

Baza sportowa gminy to: boiska sportowe w Granowicach i Budziszowie Wielkim, hala sportowa w Budziszowie Wielkim oraz boisko wielofunkcyjne – ORLIK w Wądrożu Wielkim. W gminie Wądroże Wielkie prężnie działają zespoły sportowe, których zadaniem jest krzewienie zajęć sportowo-rekreacyjnych wśród mieszkańców wsi poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez sportowych.

Infrastruktura kultury.

Działalność kulturalno-oświatowa w gminie prowadzona jest przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Wądrożu Wielkim oraz jej filię w Budziszowie Wielkim oraz szkoły w różnych formach pracy z dziećmi i młodzieżą, do których między innymi można zaliczyć: konkursy czytelnicze, recytatorskie zajęcia plastyczne, zajęcia z czytelnikiem dziecięcym, turnieje wiedzy, festiwale piosenki. Każdego roku przeprowadzane są różnego rodzaju formy pracy z dziećmi między innymi (spotkania autorskie, konkursy, zajęcia plastyczne, dyskusje nad wybraną książką).

Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Zdrowia w Wądrożu Wielkim i filia w Budziszowie Wielkim. Na obszarze gminy działają także, Gminny Punkt Konsultacyjny dla Uzależnionych i Współuzależnionych oraz Ofiar Przemocy w Rodzinie i Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wądrożu Wielkim, która prowadzi terapie indywidualne i rodzinne w zakresie wszelkich uzależnień oraz profilaktykę. Działają także świetlice środowiskowe, których celem jest organizowanie opieki i pomocy dzieciom z różnych środowisk szczególnie z rodzin dysfunkcyjnych oraz zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa i akceptacji.

7.2.5. Infrastruktura techniczna.

Układ komunikacyjny.

Przez północno-wschodnią część gminy przebiega autostrada A4. Ponadto na terenie gminy znajdują się dwie drogi wojewódzkie. Pozostałą sieć dróg stanowią drogi powiatowe i gminne, które są podstawą systemu komunikacyjnego gminy.

Gospodarka wodno-ściekowa.

Gmina jest zwodociągowana w 100%. Korzysta z wodociągu miejskiego m. Legnicy i z systemu wodociągowego gminy Mściwojów, z którego zaopatrywana jest jedna wieś. Skanalizowanych jest 6 z 18 miejscowości. Kanalizację posiadają miejscowości: Mierzycze, Skąła, Wądroże Wielkie i Wądroże Małe, Wierzchowice, Granowice. Ścieki sanitarne kierowane są do gminnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Mierzycach. Na terenie gminy znajduje się także lokalna oczyszczalnia ścieków w Budziszowie Wielkim, do której podłączone jest osiedle mieszkaniowe i gimnazjum.

Gospodarka komunalna.

Gospodarka odpadami w gminie Wądroże Wielkie realizowana jest na podstawie znowelizowanej ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2016 poz. 250). W gminie obowiązuje system selektywnej zbiórki odpadów wg. którego odpady zmieszane zbierane są u źródła, natomiast odpady ze szkła, tworzyw sztucznych i papieru zbierane są w wyznaczonych, ogólnie dostępnych punktach (tzw. gniazdach) do odpowiednio oznaczonych pojemników. Odbiór odpadów od właścicieli posesji i z gniazd na terenie Gminy realizowany jest przez specjalistyczną firmę transportową, wybraną zgodnie z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych. Odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektroniczny, opony i gruz budowany przyjmowane są w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Odbierane odpady kierowane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Lubawce.

Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami Komunalnymi na terenie Gminy Wądroże Wielkie finansowane jest z opłat wnoszonych przez właścicieli nieruchomości, na których powstają odpady, w oparciu o złożone przez nich deklaracje. Nadzór nad realizacją systemu sprawuje Urząd Gminy Wądroże Wielkie.

7.3. PROGNOZY DEMOGRAFICZNE

7.3.1. Prognoza demograficzna dla gminy Wądroże Wielkie do roku 2035.

Poniżej przedstawiona prognoza została opracowana dla gmin województwa dolnośląskiego w roku 2015 w ramach projektu LGOF.

Prognoza została opracowana dla ludności faktycznie zamieszkałej w poszczególnych gminach, tzn. ogółu osób zameldowanych na pobyt stały w danej jednostce administracyjnej i rzeczywiście tam zamieszkałych oraz osób przebywających czasowo i zameldowanych w tej jednostce administracyjnej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

W szacowaniu przyszłej liczby ludności według płci i wieku uwzględniono naturalne przesunięcia kohort oraz przewidywane zmiany w zakresie ruchu naturalnego ludności oraz migracji. Przewidywane trendy w zakresie płodności, umieralności, migracji wewnętrznych i zagranicznych opracowano na podstawie założeń opublikowanej w 2011 r. przez GUS „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035”.

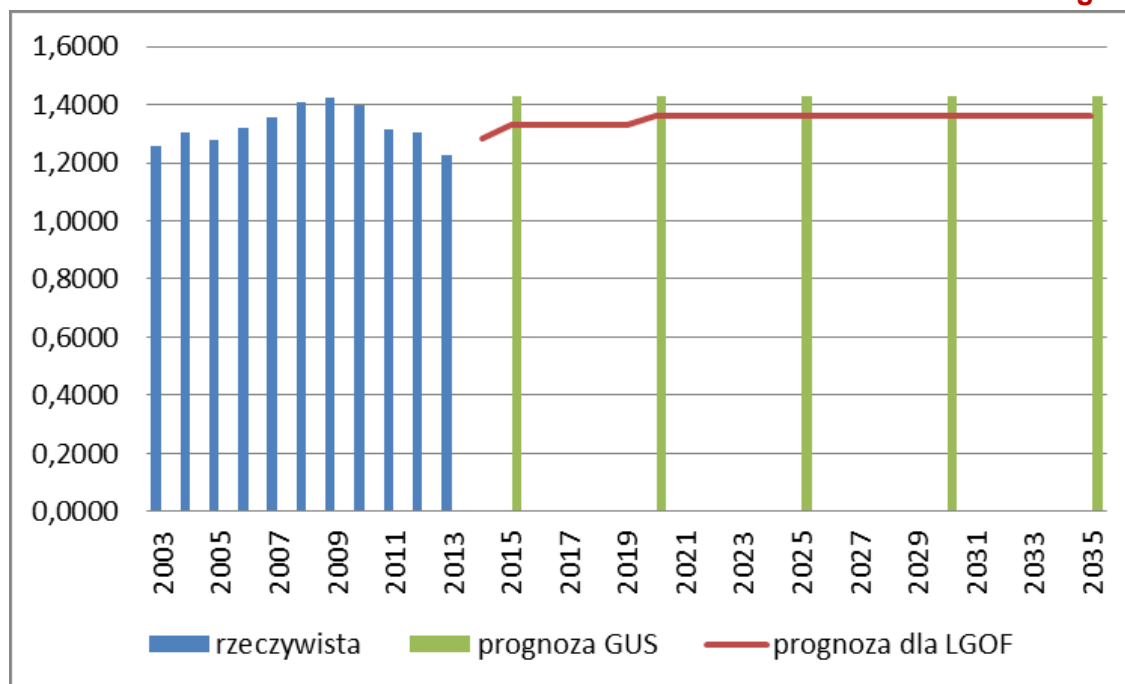
<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2011-2035-opracowana-2007-r-2.1.html>

Prognozę demograficzną dla gmin LGOF sporządzono w jednym, najbardziej realistycznym wariantcie (analogicznie jak w prognozie GUS dla powiatów), a jej wyniki w zakresie liczby i struktury ludności zostały przedstawione w czterech przekrojach czasowych, tj. dla lat: 2018, 2023, 2028 i 2038 w podziale na grupy demograficzne, funkcjonalne i ekonomiczne, ogółem oraz odrębnie dla kobiet i mężczyzn.

Podstawowym problemem metodologicznym w sporządzaniu prognozy dla gmin LGOF była zbyt mała liczebność ich populacji (w większości przypadków dotyczyło to gmin wiejskich i miejsko-wiejskich).

Dane retrospektywne z okresu 1995-2013, które przeanalizowano w trakcie opracowywania założeń prognozy, w wielu gminach wykazywały bardzo dużą zmienność liczby urodzeń oraz napływu i odpływu migracyjnego pomiędzy kolejnymi latami. Jest to zjawisko typowe dla małych populacji, gdzie roczne wahania losowe liczby urodzeń i salda migracji mogą powodować skokowe zmiany w liczebności niektórych roczników (szczególnie najmłodszych oraz tych, które wyróżniają się największą aktywnością migracyjną). Podobne wahania losowe mogą mieć także miejsce w przyszłości.

Diagram 1.

Dzietność rzeczywista i prognozowana na wsi w województwie dolnośląskim w latach 2003-2035.

W latach 2011-2013 doszło do głębokiego spadku dzietności. Tym nie mniej dla gmin województwa dolnośląskiego przyjęto wskaźnik 1,4.

Diagram 2.

Przyrost naturalny w latach 1995–2014 w gminie Wądroże Wielkie

(Źródło: GUS)

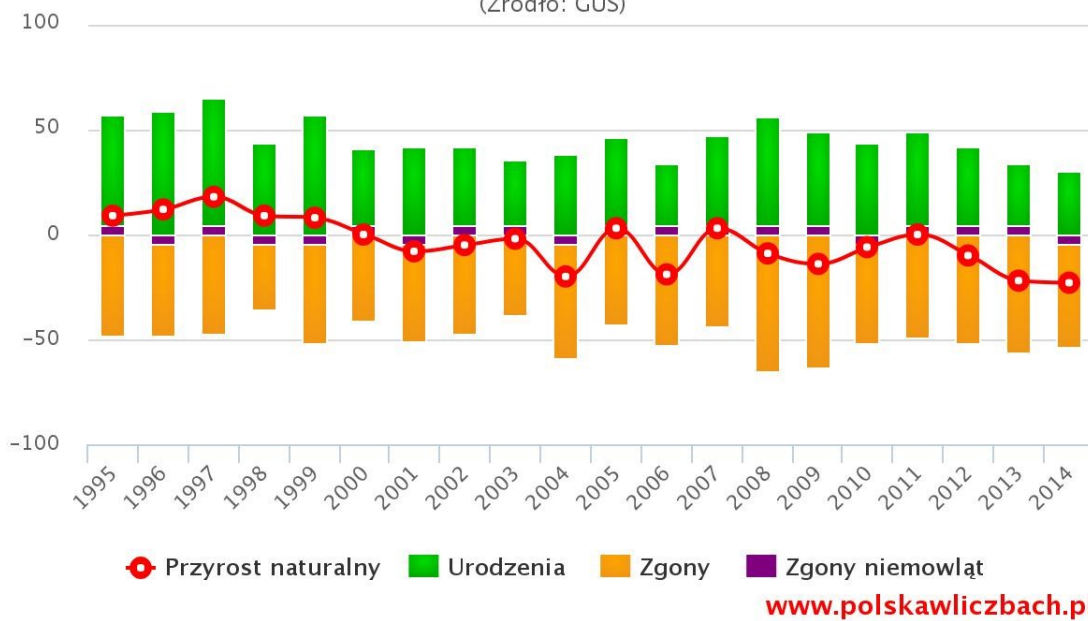

Diagram 3.

Biologiczne grupy wieku – Gmina Wądroże Wielkie, 2014

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Prognoza demograficzna gminy Wądroże Wielkie do roku 2035

Tab. 17

STRUKTURA LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU ³															
	2013			2020			2025			2030			2035		
	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem
wiek przedprodukcyjny	427	394	821	387	399	786	376	392	768	351	378	729	338	358	696
wiek produkcyjny	1168	1413	2581	1148	1316	2464	1127	1261	2388	1124	1234	2358	1083	1211	2294
wiek produkcyjny mobilny	774	814	1588	768	771	1539	726	713	1439	682	661	1343	640	629	1269
wiek produkcyjny niemobilny	394	599	993	380	545	925	401	548	949	442	573	1015	443	582	1025
wiek poprodukcyjny	470	225	695	536	328	864	563	376	939	577	383	960	603	371	974
ogółem	2065	2032	4097	2071	2043	4114	2066	2029	4095	2052	1995	4047	2024	1940	3964

Jak widać z powyższej prognozy w ciągu 20 lat w latach 2015-2030 prognozuje się, że w gminie Wądroże Wielkie ubędzie 154 osoby czyli 3,6%. Zestawienie jednoznacznie wskazuje, że ludność całej gminy będzie systematycznie spadała. W okresie objętym analizą dostrzegalny jest więc wyraźny spadek liczby ludności, z roku na rok pogłębiający recesję liczby ludności, natomiast ciągłość procesów, w ramach których liczba ludności podlega zmniejszeniu, świadczy o systemowym charakterze zjawiska.

Nakładając na to ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny w studium gminy nie powinno się planować nowych znaczących terenów zainwestowania osiedleńczego.

Analiza danych statystyczny dotyczących prognozowanych zmian demograficznych ludności z podziałem na wiek: przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny wskazuje, że społeczeństwo gminy systematycznie będzie się starzeć. Jak wynika z powyższego zestawienia liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) będzie systematycznie spadała z 821 osób w 2013r. do 696 w 2030r. (15,22 %). Trend ten odpowiada ogólnemu trendowi spadku liczby ludności w Polsce. Przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym rosnąć będzie liczba ludzi w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat u więcej) z 695 osób w 2013r. do 974 w 2030r. (40,14 %). Taka sytuacja pokrywa się z ogólnokrajowym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. W porównaniu do roku 2013r. - 58,7 wskaźnik obciążenia demograficznego w 2030 r. wzrośnie i wyniesie - 72,79.

³ Prognoza demograficzna województwa dolnośląskiego sporządzona w ramach proj. LGOF.

Prognoza demograficzna gminy Wądroże Wielkie do roku 2035

Tab. 18

STRUKTURA LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU ⁴															
	2013			2020			2025			2030			2035		
	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem	K	M	ogółem
0-2	56	68	124	60	64	124	57	60	117	53	56	109	48	51	99
3-6	101	90	191	81	87	168	81	85	166	77	81	158	70	74	144
7-12	117	130	247	135	137	272	118	131	249	122	131	253	116	122	238
13-15	85	56	141	66	78	144	69	71	140	63	67	130	62	67	129
16-19	117	95	212	81	83	164	95	101	196	80	93	173	84	89	173
20-24	145	149	294	153	106	259	104	106	210	119	122	241	101	116	217
ogółem	621	588	1209	576	555	1131	524	554	1078	514	550	1064	481	519	1000

Prognoza ludności dla gminy Wądroże Wielkie w wieku przedprodukcyjnym w ciągu 20 lat od 2015-2030 roku wskazuje 17,28 % spadek z 1209 osób w 2013r. do 1000 osób w 2030r. Z tabeli wynika równomierny spadek ludności w każdej grupie wiekowej. Malejąca dzietność i wzrastająca długość życia powodują starzenie się społeczeństwa. Do 2030 roku - średni wiek mieszkańca Polski (obecnie wynosi on około 37 lat) wzrośnie do ponad 45 lat, z tendencją do dalszego wzrostu. Systematycznie będzie malała liczba młodzieży w wieku 16-24 lata. Istotne przesunięcie nastąpi w proporcjach między liczbą osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Okres po 2020 roku będzie charakteryzował się gwałtownym starzeniem się ludności. Znaczny przyrost nastąpi w najstarszych grupach wieku.

⁴ Prognoza demograficzna województwa dolnośląskiego sporządzona w ramach proj. LGOF.

7.4. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY.

Samorząd gminny musi realizować zadania publiczne mające na celu zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Zadaniem tymi są m.in. zadania związane z zaopatrzeniem w infrastrukturę techniczną: energię elektryczną – oświetlenie uliczne, kanalizacyjną, wodociągową oraz z usuwaniem oraz oczyszczaniem ścieków komunalnych. Zadania publiczne związane są również z oświatą, z komunalnym budownictwem mieszkaniowym, z pomocą społeczną oraz ośrodkami i zakładami opiekuńczymi, z utrzymaniem gminnych dróg i organizacji ruchu drogowego, z utrzymaniem porządku publicznego, z utrzymaniem obiektów administracyjnych i utrzymaniem gminnych obiektów oraz urządzeń użyteczności publicznej, ale także z rozpowszechnianiem kultury w gminie.

System finansowania zadań publicznych oparty jest na następujących głównych funduszach publicznych:

- **dochodach własnych** - np. wpływy z podatku: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportu, spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, wpływy z opłat: skarbowej, targowej, eksploatacyjnej i z innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- **dotacjach celowych** i subwencjach z budżetu państwa;
- **środkach pochodzących z budżetu Unii Europejskiej** albo z innych źródeł zagranicznych.

Analiza budżetu gminy Wądroże Wielkie z roku 2015 i planu na 2016 rok oraz analiza Wieloletniej Prognozy Finansowej wykazuje sukcesywne angażowanie środków publicznych oraz wykorzystywanie środków zewnętrznych dla gmin w celu realizacji publicznych zadań gminy tzn. budowy sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej. Obecnie potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej w gminie Wądroże Wielkie są zaspokojone całkowicie.

Publiczne usługi podstawowe w gminie funkcjonują na bardzo dobrym poziomie. Usługi wyższego rzędu mieszkańcy gminy Wądroże Wielkie zaspokajają w sąsiednim mieście powiatowym Jaworze oraz w oddalonym o 60 km mieście wojewódzkim Wrocławiu.

Wszystkie tereny w granicach wyodrębnionych jednostek osadniczych są wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną: wodociąg grupowy i rozdzielczą sieć wodociągową doprowadzającą wodę do terenów już zabudowanych i planowanych do zabudowy oraz sieć kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki komunalne z terenów zabudowy osiedleńczej wsi Mierczyce, Skąła, Wądroże Wielkie i Wądroże Małe, Wierzchowice, Granowice do gminnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Mierzycach.

W 2014r. i w 2015r. gmina Wądroże Wielkie wybudowała w ramach pozyskanych środków z PROW (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich) kanalizację sanitarną we wsi Wierzchowice planowany koszt zadania inwestycyjnego 1 157 653,00 zł.

„Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Wądroże Wielkie na lata 2016-2025” przyjęta uchwałą Nr XIV/66/15 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 30 grudnia 2015 r. zakłada:

- 1) budowę kanalizacji sanitarnej w Budziszowie Wielkim – koszt docelowy 3 232 340,00 zł;
- 2) planowana jest również budowa oczyszczalni ścieków w Kosiskach i w Budziszowie Małym.

W roku 2016 zostanie złożony wniosek na dofinansowanie zadania pn. "Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Budziszów Wielki" w ramach PROW na lata 2014-2020.

7.5. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.

Dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę w gminie Wądroże Wielkie wzięto pod uwagę następujące m.in. elementy:

- przyjęcie paradygmatu zrównoważonego rozwoju gminy,
- przyjęcie zasady ładu przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury,
- walory architektoniczne krajobrazowe jednostek osadniczych (wsi gminny) i ich zwarty charakter wynikający z dawnych, historycznych proveniencji,
- wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego, ochrony środowiska,
- walory ekonomiczne przestrzeni gminy,
- potrzeby interesu publicznego oraz potrzeb w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym podjęte w tej materii działania inwestycyjne gminy Wądroże Wielkie.

W opracowanym studium gminy Wądroże Wielkie przyjęto zasadę kontynuowania zwartej struktury osiedleńczej z racjonalnie zagospodarowanymi terenami poprzez:

- lokalizację zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej w zwartych obszarach wokół terenów już zainwestowanych, w sposób umożliwiający mieszkańcom maksymalne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego jako podstawowego środka transportu,
- dostępność infrastruktury (woda kanalizacja),
- maksymalną ochronę terenów otwartych o funkcji rolniczej,
- ochronę wartości przyrodniczych i wartości kulturowych gminy.

Wyznaczone w dokumencie studium tereny pod zabudowę, będące przedmiotem bilansu terenów uwzględniają:

- istniejącą zabudowę obszarów wiejskich,
- istniejącą i planowaną zabudowę ujętą w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pokrywających częściowo obszar gminy Wądroże Wielkie (analiza planowanej zabudowy w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wykazała pokrywanie się terenów planowanej zabudowy w planach miejscowych i studium gminy,
- rozstrzygnięcia wójta gminy Wądroże Wielkie, jako organu sporządzającego studium, w sprawie przyjęcia nowych wniosków, złożonych na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę wynika z kilku czynników m.in.:

- z prognozy demograficznej,
- z zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych istniejących, wielorodzinnych i wieloosobowych gospodarstw domowych,
- z nowych istniejących i planowanych terenów działalności gospodarczej, związanych z utworzeniem w gminie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INWEST-PARK” - Podstrefa Wądroże Wielkie,

- z budowanej obecnie drogi ekspresowa S-3, która będzie miała bezpośrednie połączenie z węzłem istniejącej autostrady A-4 oraz bezpośrednio zlokalizowane istniejącego węzła autostradowego autostrady A-4 i planowanej rozbudowy autostrady A-4, co daje gminie Wądroże Wielkie niezaprzeczalnie olbrzymie szanse aktywizacji gospodarczej,
- z prognozy zwiększenia miejsc pracy,
- przyjętego w strategii gminy Wądroże Wielkie na lata 2016 - 2025 kierunku rozwoju gminy Wądroże Wielkie obejmują m.in.: rozwój i modernizację infrastruktury technicznej, społecznej i usługowej, szczególnie w zakresie odprowadzania ścieków, wodociągów i dróg oraz zabezpieczenie usług dla osób korzystających z rekreacji i turystyki.

W wyznaczonych granicach jednostek osiedleńczych (18 wsi w gminie Wądroże Wielkie), obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zinventaryzowano następujące tereny z podziałem na funkcje zabudowy:

RM – istniejące tereny zabudowy zagrodowej,

MN – istniejące tereny zabudowy niskiej intensywności (zabudowy jednorodzinnej),

U – istniejące tereny usług,

US – istniejące tereny usług sportu,

RU – istniejące tereny obsługi rolnictwa,

MW – istniejące tereny zabudowy wysokiej intensywności (zabudowy wielorodzinnej),

ZC – istniejące tereny cmentarzy oraz

tereny wolne od zainwestowania w granicach jednostki.

W granicach jednostek osiedleńczych zbilansowano tereny projektowanego zagospodarowania (wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego):

RM – planowane tereny zabudowy zagrodowej,

MN – planowane tereny zabudowy jednorodzinnej.

Ponadto zbilansowano tereny zlokalizowane poza jednostkami osadniczymi w ich bezpośrednim sąsiedztwie przeznaczone w obowiązujących planach lub w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pod następujące funkcje:

MN – planowane tereny zabudowy jednorodzinnej,

U – planowane tereny usług,

US – planowane tereny usług sportu,

P – tereny przemysłu (strefy ekonomiczne),

ZL – tereny zalesień i zadrzewień,

ZC – istniejące tereny cmentarzy.

Analiza zmiany liczby ludności wiejskiej gminy Wądroże Wielkie w poszczególnych miejscowościach w latach 2002 – 2016 Tab.19

L.p.	Teryt ⁵	Nazwa miejscowości	Rodzaj	NSP 2002	NSP 2011	ROK 2016 ⁶	Zmiana w % 11-16	Wskaźnik gęstości zaludnienia na 1km ²
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	0368349	Augustów	osada	-	-	3	-	-
2.	0368154	Bielany	wieś	84	98	87	-11,2	33
3.	0368160	Biernatki	wieś	150	133	137	+3,0	32
4.	0368177	Budziszów Mały	wieś	157	150	161	+7,3	33
5.	0368183	Budziszów Wielki	wieś	606	603	630	+4,5	94
6.	0368250	Dobrzany	osada	-	-	-	-	-
7.	0368190	Gądków	wieś	142	147	153	+4,0	34
8.	0368208	Granowice	wieś	255	257	265	+3,1	50
9.	0368214	Jenków	wieś	167	166	150	-9,6	48
10.	0368220	Kępy	wieś	130	132	134	+1,5	30
11.	0368237	Kosiska	wieś	145	142	143	+0,7	43
12.	0368243	Mierzyce	wieś	699	672	667	-0,7	70
13.	0368266	Pawłowice Wielkie Przybędów	wieś	165	163	149 5	-5,5	39
14.	0368289	Postolice	wieś	196	205	179	-12,6	44
15.	0368295	Rąbienice	wieś	37	46	41	-10,8	22
16.	0368303	Skąła	wieś	153	153	167	+9,1	31
17.	0368310	Sobolew	wieś	94	98	93	-5,1	37
18.	0368328	Wądroże Małe	wieś	199	203	215	+5,9	59
19.	0368332	Wądroże Wielkie	wieś	612	649	677	+4,3	45
20.	0368355	Wierzchowice	wieś	62	64	68	+6,2	28
Ogółem:				4053	4081	4118	+0,9	47

⁵ Krajowy Rejestr Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju

⁶ Statystyka ludności na dzień 30.05.2016r.

W gminie Wądroże Wielkie największymi powierzchniowo są obręby Wądroże Wielkie, Mierczyce i Budziszów Wielki również te trzy sołectwa posiadają największą ilość mieszkańców, prawie połowa miejscowości gminy. Z kolei Bielany, Rąbienice, Sobolew i Wierzchowice to miejscowości najmniej ludne (z liczbą mieszkańców co najmniej pięciokrotnie mniejszą od wsi wymienionych wyżej). Najgęściej zaludnione są: Budziszów Wielki, Mierczyce i Wądroże Małe oraz Granowice i Jenków, a najmniej – Rąbienice, Wierzchowice i Kępy. Na obszarze gminy Wądroże Wielkie występują wyraźne i rozległe dysproporcje w rozmieszczeniu ludności. Większość obrębów w gminie Wądroże Wielkie charakteryzuje się gęstością zaludnienia o niskim lub bardzo niskim poziomie.

W mniejszych miejscowościach gminy nastąpił spadek liczby mieszkańców w stosunku do okresu sprzed lat pięciu. W połowie sołectw gminy Wądroże Wielkie zanotowano w tym okresie niewielki wzrost liczby mieszkańców. W największym stopniu spadek liczby mieszkańców dotknął wsie: Bielany, Postolice i Rąbienice.

Zgodnie ze statystycznym Vademecum Samorządowca z 2015r. zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON było ogółem 341, w tym w sektorze rolniczym 21, w sektorze przemysłowym 41 i w sektorze budowlanym 56. Daje to gminie Wądroże Wielkie 3 lokatę w powiecie jaworskim i 98 lokatę w województwie dolnośląskim.

Wg danych GUS (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015) ludność gminy Wądroże Wielkie wynosiła 4059 osób 46 osób na km². W 2014 roku zameldowano w gminie Wądroże Wielkie 50 osób. Zasoby mieszkaniowe stanowiły 1257 mieszkań a średnia powierzchnia użytkowa mieszkań wynosiła 89 m². Do użytkowania oddano 6 mieszkań.

Liczba ludności wiejskiej gminy Wądroże Wielkie w poszczególnych miejscowościach

Tab. 20

L.p.	Teryt ⁷	Nazwa miejscowości	Rodzaj	NSP 2011	ROK 2016 ⁸	Liczba Gospodarstw Domowych GD ⁹	Średnia powierzchnia mieszkania
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	0368349	Augustów	osada	-	3	1	-
2.	0368154	Bielany	Wieś	98	87	25 ogółem w tym 14 wieloosobowych	81,8 m ²
3.	0368160	Biernatki	Wieś	133	137	43 ogółem w tym 26 wieloosobowych	96,8 m ²
4.	0368177	Budziszów Mały	Wieś	150	161	48 ogółem w tym 34 wieloosobowych	79,9 m ²
5.	0368183	Budziszów Wielki	Wieś	603	630	201 ogółem w tym 143 wieloosobowych	79,3 m ²
6.	0368250	Dobrzany	osada	-	-	-	-
7.	0368190	Gądków	Wieś	147	153	46 ogółem w tym 25 wieloosobowych	62,1 m ²
8.	0368208	Granowice	Wieś	257	265	93 ogółem w tym 43 wieloosobowych	90,1 m ²

⁷ Krajowy Rejestr Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju

⁸ Statystyka ludności na dzień 30.05.2016r.

⁹ Źródło: Bank Danych lokalnych

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

9.	0368214	Jenków	Wieś	166	150	57 ogółem w tym 28 wieloosobowych	97,9 m ²
10.	0368220	Kępy	Wieś	132	134	42 w tym 24 wieloosobowych	112,5 m ²
11.	0368237	Kosiska	Wieś	142	143	38 ogółem w tym 26 wieloosobowych	85,8 m ²
12.	0368243	Mierczyce	Wieś	672	667	197 ogółem w tym 118 wieloosobowych	85,5 m ²
13.	0368266	Pawłowice Wielkie Przybędów	Wieś	163	149 5	15 ogółem w tym 13 wieloosobowych	98,5 m ²
14.	0368289	Postolice	Wieś	205	179	70 ogółem w tym 34 wieloosobowych	78,7 m ²
15.	0368295	Rąbienice	Wieś	46	41	12 ogółem w tym 7 wieloosobowych	70,7 m ²
16.	0368303	Skąła	Wieś	153	167	25 ogółem w tym 14 wieloosobowych	110,6 m ²
17.	0368310	Sobolew	Wieś	98	93	25 ogółem w tym 18 wieloosobowych	83,7 m ²
18.	0368328	Wądroże Małe	Wieś	203	215	46 ogółem w tym 34 wieloosobowych	91,0 m ²
19.	0368332	Wądroże Wielkie	Wieś	649	677	188 ogółem w tym 121 wieloosobowych	81,7 m ²
20.	0368355	Wierzchowice	Wieś	64	68	46 ogółem w tym 34 wieloosobowych	91,0 m ²
Ogółem:				4081	4118	1218	

Analiza liczby gospodarstw domowych GD wykonana na podstawie danych statystycznych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku wykazała, że w gminie Wądroże Wielkie ilość gospodarstw domowych wieloosobowych przekracza połowę wszystkich gospodarstw domowych. Procentowy udział gospodarstw domowych w poszczególnych sołectwach wykazuje zależność pomiędzy ilością mieszkańców, wielkością sołectwa oraz wskaźnikiem gęstości zaludnienia.

Największym odsetkiem wieloosobowych gospodarstw domowych charakteryzują się następujące sołectwa: Pawłowice Wielkie 86,6%, Wądroże Małe 73,9%, Wierzchowice 73,9%, Sobolew 72,0%, Budziszów Wielki 71,1%, Budziszów Mały 70,8% i Wądroże Wielkie 64,3%. Najmniej wieloosobowych gospodarstw domowych znajduje się w sołectwach Granowice 46,2%, Postolice 48,5% i Jenków 49,1%.

Średni procentowy wskaźnik wieloosobowych gospodarstw domowych w gminie Wądroże Wielkie wynosi 62,3%.

Sporządzony dla gminy Wądroże Wielkie w grudniu 2015 roku „Plan urzędniowo – rolny” wskazuje, że Gmina Wądroże Wielkie jest gminą typowo rolniczą. Wśród mieszkańców gminy, będących w wieku produkcyjnym 7,0% ludności gminy deklaruowało zatrudnienie głównie w swoim gospodarstwie rolnym.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie funkcjonuje 695 gospodarstw rolnych, jak wynika z kart podatkowych. Gospodarstwa rolne zajmują w gminie Wądroże Wielkie 7 595 ha 85,56% powierzchni gminy, w tym funkcjonuje 7 gospodarstw tzw. wielkoobszarowych, które gospodarują na powierzchni ponad 2 307 ha tj. ponad 30% ogólnej powierzchni gruntów użytkowanych przez gospodarstwa prywatne. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Wądroże Wielkie wynosi 10,93 ha.

Analizując strukturę obszarową gospodarstw rolnych wyszczególniono 3 grupy gospodarstw w następujących przedziałach wielkościowych:

- gospodarstwa małe o pow. do 5 ha – 400 (58,1%)
- gospodarstwa średnie o pow. od 5 ha do 15 ha – 200 (29,1%)
- gospodarstwa średnie o pow. powyżej 15 ha – 200 (29,1%).

Średnia wielkość najliczniejszych gospodarstw rolnych wynosi 1,60 ha.

Powyższa analiza ilości i liczebności gospodarstw domowych oraz dominujących w gminie Wądroże Wielkie gospodarstw rolnych wskazuje, że zapotrzebowanie na nową zabudowę osiedleńczą mieszkaniową należy przyjąć w następujących proporcjach:

- 80% zapotrzebowania na nową zabudowę osiedleńczą dotyczyć będzie zabudowy siedliskowej (rolniczej),
- 20% zapotrzebowania na nową zabudowę osiedleńczą dotyczyć będzie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

7.5.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

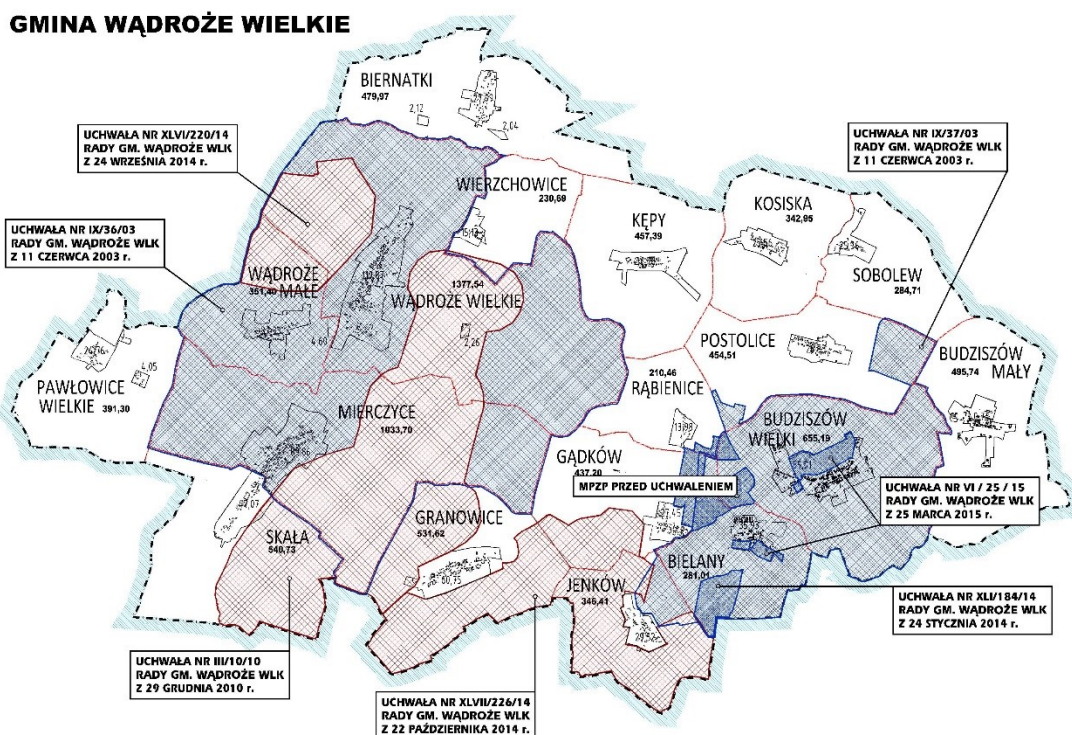
Gmina Wądroże Wielkie posiada częściowe pokrycie obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pokrywają się z terenami planowanej i istniejącej zabudowy osiedleńczej w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie.

Dwa duże obszarowo plany obejmują następujące obręby i największe sołectwa Wądroże Wielkie, Mierczyce i Budziszów Wielki:

- Wądroże Wielkie, Wądroże Małe i Mierczyce – plan o pow. 2817 ha -
zatwierdzony uchwałą Nr IX/36/03 z dnia 11 czerwca 2003r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w miejscowościach Wądroże Wielkie, Wądroże Małe i Mierczyce;
- Postolice, Gądków, Jenków, Bielany i Budziszów Wielki – plan o pow. 1126 ha -
zatwierdzony uchwałą Nr IX/37/03 z dnia 11 czerwca 2003r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w miejscowościach Postolice, Gądków, Jenków, Bielany i Budziszów Wielki.

Pokrycie gminy Wądroże Wielkie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
Mapa. 1

Pozostałe obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego to:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w miejscowości Bielany i Budziszów Wielki - tereny mieszkaniowe – plan o pow. 42,77 ha - zatwierdzony uchwałą Nr VI/25/15 z dnia 25 marca 2015r. sprawie uchwalenia zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w miejscowości Bielany i Budziszów Wielki - tereny mieszkaniowe, publ. Dz. Urz. Woj. Doln. z 30 marca 2015r. poz. 1411;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Granowice, Gądków oraz Jenków w gminie Wądroże Wielkie - Etap mieszkaniowe – plan o pow. 611 ha – plan pod elektrownie wiatrowe nie dotyczy terenów zainwestowania osiedleńczego zatwierdzony uchwałą Nr XLVII/226/14 z dnia 22 października 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Granowice, Gądków oraz Jenków w gminie Wądroże Wielkie - Etap I, publ. w Dz. Urz. Woj. Doln. z 27 października 2014r. poz. 4430;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Wądroże Wielkie i Wądroże Małe w gminie Wądroże Wielkie – plan o pow. 247 ha - plan pod elektrownie wiatrowe nie dotyczy terenów zainwestowania osiedleńczego zatwierdzony uchwałą Nr XLVI/220/14 z dnia 24 września 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Wądroże Wielkie i Wądroże Małe w gminie Wądroże Wielkie, publ. w Dz. Urz. Woj. Doln. z 3 października 2014r. poz. 4128;

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru linii elektroenergetycznej 110kV relacji Przybków - Klecina w gminie Wądroże Wielkie - plan pod liniowy element infrastruktury nie dotyczy terenów zainwestowania osiedleńczego
zatwierdzony uchwałą Nr XLVI/217/14 z dnia 24 września 2014r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru linii elektroenergetycznej 110 kV relacji Przybków-Klecina w gminie Wądroże Wielkie, publ. w Dz. Urz. Woj. Doln. z 3 października 2014r. poz. 4127;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie dla terenu powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego w rejonie wsi Bielany.– plan o pow. 42 ha - plan pod tereny eksploatacji surowców nie dotyczy terenów zainwestowania osiedleńczego
zatwierdzony uchwałą Nr XLI/184/14 z dnia 24 stycznia 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie dla terenu powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego w rejonie wsi Bielany, publ. w Dz. Urz. Woj. Doln. z 3 lutego 2014r. poz. 477;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie pod planowane farmy wiatrowe wraz z niezbędną infrastrukturą w obrębach: Granowice, Mierczyce, Wądroże Wielkie i Skała - plan o pow. 1179 ha - plan pod elektrownie wiatrowe nie dotyczy terenów zainwestowania osiedleńczego
zatwierdzony uchwałą Nr III/10/10 z dnia 29 grudnia 2010r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie pod planowane farmy wiatrowe wraz z niezbędną infrastrukturą w obrębach: Granowice, Mierczyce, Wądroże Wielkie i Skała, publ. w Dz. Urz. Woj. Doln. z 16 marca 2011r. Nr 59 poz. 822;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części działek nr 59/1, 59/3, 59/4 we wsi Jenków – plan o pow. 0,55 ha - plan dotyczy jednej nieruchomości
zatwierdzony uchwałą IV/12/98 z dnia 16 grudnia 1998 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części działek nr 59/1, 59/3, 59/4 we wsi Jenków;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 61 we wsi Rąbienice – plan o pow. 2,27 ha - plan dotyczy jednej nieruchomości
Uchwała XXXVIII/185/98 z dnia 30 marca 1998r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 61 we wsi Rąbienice.

W dokumencie obowiązującego „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wądroże Wielkie”, zatwierdzonym uchwałą Rady Gminy Wądroże Wielkie Nr XXVII/124/2001 z dnia 30 marca 2001r. oraz zmienionym uchwałą Nr XXXVII/154/06 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 22 lutego 2006r., zmienionym uchwałą Nr XXXIV/158/10 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 21 stycznia 2010r. i uchwałą Nr XXXII/147/13 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 25 czerwca 2013r. określono następujące wskaźniki urbanistyczne dla terenów projektowanej zabudowy **MNII**:

MN II – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna rozwijać się będzie na działkach powyżej 1500 m², oddalona od zabudowy zagrodowej. Tereny nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności wyznacza się w obrębach wsi: Wądroże Małe, Kosiska, Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Rąbienice, Gądków, Mierczyce, Biernatki.

7.5.2. Wskaźniki urbanistyczne.

Czynnikami kształtującymi zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej jest deficyt liczby mieszkań w stosunku do liczby gospodarstw domowych. Z danych statystycznych NSP 2002 oraz z powyższych analiz i przyjętych obliczeń, że 62,3% gospodarstw domowych w gminie Wądroże Wielkie to gospodarstwa wieloosobowe jednorodzinne, wieloosobowe dwurodzinne i wieloosobowe nierodzinne. Przyjęto 1 mieszkanie dla jednej rodziny. Statystyczna rodzina liczy 3,1 - 3,4 os.

Przyjęto min. pow. działki dla zabudowy zagrodowej **2500m²** i min pow. działki dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej **1500m²**.

Przyjęto max. pow. działki dla zabudowy zagrodowej **3500m²** i max. pow. działki dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej **2200m²**.

Zakładając 4 działki zabudowy zagrodowej **MR** na 1 ha terenu brutto określono wskaźnik gęstości zaludnienia **GM - 13 os/ha.**(wariant 2500m²).

Zakładając 6 działek zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej **MN** na 1 ha terenu brutto przyjęto wskaźnik gęstości zaludnienia **GM - 20 os/ha.** (wariant 1500m²).

Zakładając 2 działki zabudowy zagrodowej **MR** na 1 ha terenu brutto określono wskaźnik gęstości zaludnienia **GM - 7 os/ha.**(wariant 3500m²).

Zakładając 4działki zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej **MN** na 1 ha terenu brutto przyjęto wskaźnik gęstości zaludnienia **GM - 13 os/ha.** (wariant 2200m²).

Istniejąca zabudowa wielorodzinna **MW** w gminie Wądroże Wielkie znajduje się wyłącznie na terenach po dawnych PRG-ach we wsiach:

- Budziszów Wielki o pow.- 3,76 ha,
- Budziszów Mały o pow. - 2,62 ha,
- Wądroże Wielkie o pow.- 0 96 ha,
- Wądroże Małe o pow.- 0,20 ha,
- Granowice o pow.- 0,44 ha,
- Mierczyce o pow. - 2,62 ha,
- Postolice o pow.- 1,46 ha,
- Pawłowice Wielkie o pow.- 1,33 ha,
- Sobolew o pow.- 0,27 ha.

Łącznie: - 13,66 ha

Wg danych GUS (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015) przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w wyniosła 89,0 m² a na 1 osobę 23,9 m².

W aktualnej praktyce planistycznej, w zapisach planu miejscowego i wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy zazwyczaj podaje się następujące wytyczne:

- maksymalny, dopuszczalny procent zabudowy działki,
- udział powierzchni biologicznie czynnej oraz
- wysokość zabudowy (maksymalna albo obowiązująca w jakimś przedziale).

Rzadko określa się pożądaną wartość wskaźnika intensywności zabudowy, chociaż jest to podstawowy współczynnik wykorzystania terenu.¹⁰

W studiach nad możliwościami efektywnego wykorzystania terenu przyjęto następujące założenia i wskaźniki:

Wm = 30m² Pog/mieszkańca; (**Wm** - wskaźnik powierzchni ogólnej na 1 mieszkańca);

2,5 mieszkańca/1 mieszkanie; 1 mp. (25 m²)/1 mieszkanie;

tereny zieleni i wypoczynku z placami zabaw – 8m²/ 1 mieszkańca, nie mniej niż 30% pow.

terenu; powierzchnia dojazdów – 50% pow. zabudowy, lecz nie mniej niż 10% pow. terenu.¹¹

Przyjmując istniejącą powierzchnię terenów zabudowy wielorodzinnej **MW Pzab** 0,8196 ha zgodnie z ewidencją gruntów i budynków i powierzchnię ogólną **Pog** równą 2,0490 ha.

Przyjmując 30 m² Pog/1 mieszkańca ustalono liczbę potencjalną mieszkańców $L_m = 20490:30 = 683$ o osób i gęstość zaludnienia $G_m = 683: 13,66$ równą 50 os./ha.

Dla usług publicznych **Up** przyjęto wskaźnik 4m² powierzchni terenu/1 mieszkańca $4118 \times 4 = 1,6472$ ha.

Dla usług komercyjnych **Uc** 25m²/1 pracującego. $251 \times 25m^2 = 6\,275,00m^2$.

W zakresie terenów zieleni i sportu **Us** 4,5 m² powierzchni terenu/1 mieszkańca $4118 \times 4,5 = 1,853$ ha .

Wg danych GUS (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015) ludność na 1 km² gminy Wądroże Wielkie przedstawia się następująco: w 2012 r. – 46 osób, 2013 r. – 46 osób, 2015 r. – 46 osób, w 2015 r. – 47 osób.

7.5.3. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Przy założeniu, że 62,3% wieloosobowych gospodarstw domowych w gminie Wądroże Wielkie, czyli 767 GD wymaga rozgęszczenia zapotrzebowania na nowe mieszkania wyniesie:

- ok.767 mieszkań na rozgęszczenie,
- uwzględniając 80% mieszkań w zabudowie zagrodowej MR – tj. $614 \times 2500m^2 = 153,50$ ha,
- uwzględniając 20% mieszkań w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej MN – tj. $153 \times 1500m^2 = 22,95$ ha,
- uwzględniając 80% mieszkań w zabudowie zagrodowej MR – tj. $614 \times 3500m^2 = 214,90$ ha,
- uwzględniając 20% mieszkań w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej MN – tj. $153 \times 2200m^2 = 33,66$ ha,

oraz zgodnie ze danymi GUS (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015) zameldowanie na teren gminy w roku 2014 50 osób i 9% wzrost liczby mieszkańców w latach 2011-2016

¹⁰ „Standardy urbanistyczne jako narzędzie racjonalnej gospodarki terenami w mieście” autor arch. Grażyna Dąbrowska-Milewska Architektura 2010r.

¹¹ „Standardy urbanistyczne jako narzędzie racjonalnej gospodarki terenami w mieście” autor arch. Grażyna Dąbrowska-Milewska Architektura 2010r.

przyjęto około 100 osób i dodatkowo ok. 15,0 ha w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej **MN**.

Zapotrzebowanie terenu wyniesie dla wariantu min.:

zabudowy zagrodowej **MR** – ok. 153,50 ha,

zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej **MN** – ok. 22,95 ha,

dodatkowo zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej **MN** – ok. 15,00 ha
łącznie – 191,45 ha.

Powierzchnia użytkowa zabudowy wyniesie odpowiednio:

dla zabudowy zagrodowej **MR** – ok. 2 456 000,00 m², przy średnio ważonej liczbie kondygnacji 1,1-2,1;

dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej **MN** – ok. 92 947,50 m², przy średnio ważonej liczbie kondygnacji 1,1-1,6;

łącznie – 2 548 947,50 m².

Zapotrzebowanie terenu wyniesie dla wariantu max.:

zabudowy zagrodowej **MR** – ok. 214,90 ha,

zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej **MN** – ok. 33,66 ha,

dodatkowo zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej **MN** – ok. 15,00 ha
łącznie – 263,56 ha.

Powierzchnia użytkowa zabudowy wyniesie odpowiednio:

dla zabudowy zagrodowej **MR** – ok. 3 438 400,00 m²,

dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej **MN** – ok. 454 410,00 m²,

łącznie – 3 892 810,00 m².

Maksymalne łączne zapotrzebowanie terenu dla mieszkaniowej zabudowy osiedleńczej (zabudowy zagrodowej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) dla gminy Wądroże Wielkie w 20 letnim okresie perspektywicznym wyniesie - **263,56 ha i 3 892 810,00 m²** powierzchni użytkowej zabudowy.

Z uwagi na sąsiedztwo 23 000 ośrodka miejskiego Jawora i migrację ludności związaną dodatkowo z utworzeniem w gminie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INWEST-PARK” - Podstrefa Wądroże Wielkie, określono zapotrzebowanie terenu dla mieszkaniowej zabudowy osiedleńczej dla gminy Wądroże Wielkie ok. 15,0 ha co daje 509 050,00 m² powierzchni użytkowej zabudowy.

Obliczając powierzchnię użytkową zabudowy przyjęto wskaźnik gęstości zabudowy dla zabudowy zagrodowej jednorodzinnej 0,4 i dla zabudowy mieszkaniowej 0,3.

W okresie perspektywicznym nie planuje się w gminie Wądroże Wielkie nowej zabudowy wielorodzinnej.

Maksymalne łączne zapotrzebowanie na tereny usług publicznych w 20 letnim okresie perspektywicznym wyniesie **Up** – 1,6472 ha, **Us** – 1,853 ha. Bilansem chłonności nie zostały objęte tereny infrastruktury technicznej, tereny produkcyjno – przemysłowe oraz tereny zieleni.

7.5.4. Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.

Przygotowując bilans terenu w jednostkach osadniczych położonych na terenie gminy Wądroże Wielkie wyznaczono granice obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno– przestrzennej w granicach każdej jednostki osadniczej.

Powierzchnię obrębów, powierzchnię i granice jednostek osadniczych przedstawia poniższy schemat. W ramach tak określonych zwartych jednostek osadniczych w tabeli przedstawiono powierzchnię terenów niezabudowanych brutto dla każdej jednostki o następujących funkcjach zabudowy: osiedleńczej mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, usługowej i produkcyjnej oraz w ramach tych powierzchni wyszczególniono tereny zielni.

W wykazie powierzchni pominięto tereny infrastruktury technicznej oraz dróg publicznych. Przyjęto następujący procentowy udział terenów niezabudowanych w podziale na funkcje zabudowy i dla tak przyjętych powierzchni policzono chłonność terenów:

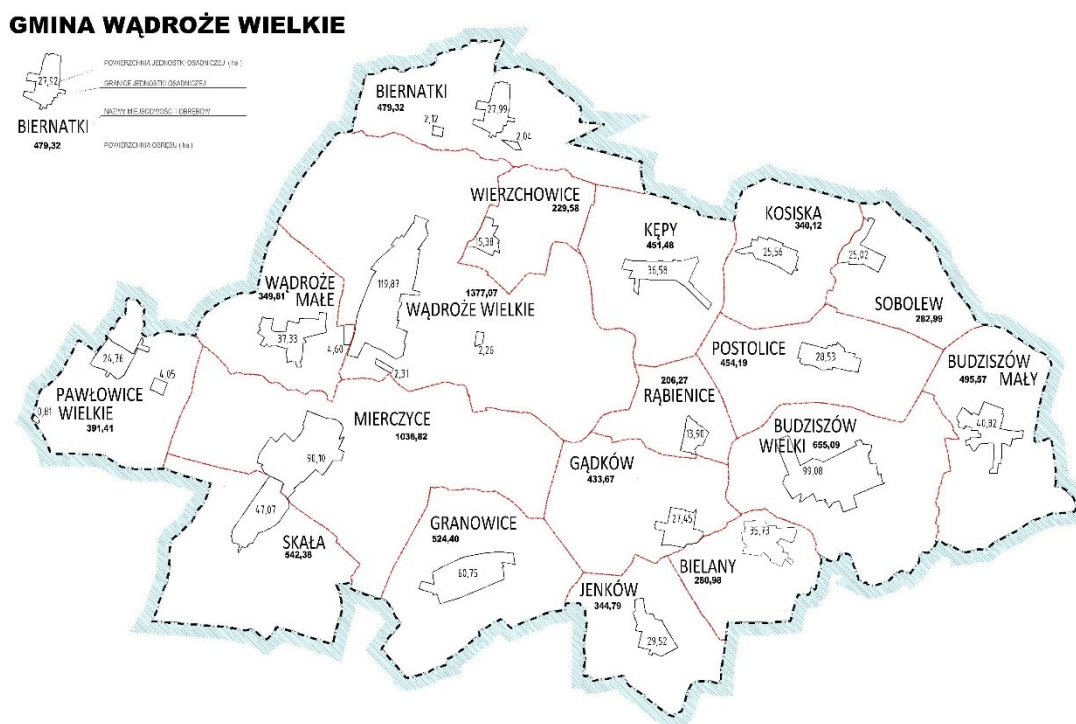
80%- zabudowa zagrodowa,

10%- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,

10%- zabudowa usługowa i produkcyjna.

Przy obliczaniu chłonności zabudowy zastosowano wskaźniki urbanistyczne jak przy obliczaniu zapotrzebowania na nowa zabudowę.

Gmina Wądroże Wielkie granice wyznaczonych jednostek osadniczych o zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej Mapa. 2

Bilans terenu zgodnie z inwentaryzacją urbanistyczną w studium.¹²

Tab.21

Lp.	Miejscowość	Powierzchnie w ha		Udział % 4/3	Powierzchnie terenów inwentaryzacja w ha									
		Obręb geodezyjnego	Jednostki zurbanizowanej		I-RM	I-MN	I-U	I-US	I-RU	I-ZL	I-P	I-MW	I-ZC	I-Wolne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Bielany	280,99	35,73	12,7	7,91	1,1	7,3	-	4,47	1,65	-	-	-	0,49
2.	Biernatki	479,33	32,15	6,7	13,29	1,05	0,35	0,71	0,58	-	-	-	-	0,2
3.	Budziszów Mały	495,57	40,82	8,2	10,14	0,64	3,31	0,71	10,24	0,96	-	2,62	-	2,83
4.	Budziszów Wielki	655,09	99,08	15,1	13,84	2,43	3,44	0,92	12,99	-	-	3,76	0,85	5,46
5.	Gądków	433,67	27,45	6,3	6,81	-	-	0,54	5,33	-	-	-	-	6,55
6.	Granowice	524,40	60,75	11,5	23,63	0,95	1,88	-	-	-	-	0,44	-	26,27
7.	Jenków	344,79	29,52	8,6	13,32	-	0,29	0,53	-	1,81	-	-	-	0,52
8.	Kępy	451,48	36,58	8,1	12,15	-	1,71	0,68	-	-	-	-	-	1,39
9.	Kosiska	340,12	25,56	7,5	7,23	-	0,94	-	-	-	1,01	-	-	4,16
10.	Mierzyce	1036,82	90,1	8,7	16,06	6,55	2,51	1,21	3,93	-	-	2,62	0,6	19,15
11.	Pawłowice Wielkie	391,41	29,62	7,6	6,95	1,41	-	-	9,59	0,35	-	1,33	-	3,08
12.	Postolice	454,19	28,53	6,3	6,45	-	0,31	1,21	3,65	-	-	1,46	-	5,64
13.	Rąbienice	206,27	13,9	6,7	3,32	-	0,23	-	-	-	-	-	-	1,15
14.	Skąła	542,38	47,07	8,6	13,47	-	0,26	-	-	0,82	-	-	-	7,08
15.	Sobolew	282,99	25,02	8,8	5,18	-	-	-	2,69	6,79	-	0,27	-	1,42
16.	Wądroże Małe	349,81	41,93	11,9	12,07	11,82	0,39	-	-	-	-	0,20	-	0,86
17.	Wądroże Wielkie	1377,07	122,13	8,7	22,26	17,32	6,41	1,52	5,57	1,84	-	0,96	1,01	12,05
18.	Wierzchowice	229,58	15,38	6,7	2,39	7,92	-	-	-	-	-	-	-	2,17
Razem Gmina Wądroże Wielkie		8875,93	801,32	9,0	196,47	51,19	29,33	8,03	59,04	14,22	1,01	13,66	2,46	100,47

¹² Inwentaryzację urbanistyczną na potrzeby uwarunkowań studium wykonano w maju 2016 roku na podstawie wizji terenowej oraz ortofotomapy i wywiadu w Urzędzie Gminy Wądroże Wielkie .

Zestawienie powierzchni gruntów zgodnie z ewidencją gruntów wykaz z dnia 12.02.2016r.

Tab. 22

L.p.	Obręb	Nazwa miejscowości	Pow. obrębu w ha	Grunty zabudowane i zurbanizowane w ha	Użytki rolne w ha		Grunty leśne zadrzewione i zakrzewione w ha	Pow. jednostki osadniczej w ha	Udział pow. jednostki osadniczej w pow. obrębu w %
					W tym grunty rolne zabudowane w ha	Grunty orne, sady, pastwiska, łąki itp. w ha			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	0001	Bielany	280,9907	16,4804	11,4465	245,3224	19,0515	35,73	12,7
2.	0002	Biernatki	479,3325	23,2029	9,5229	445,3442	9,1119	32,15	6,7
3.	0003	Budziszów Mały	495,5685	11,4666	8,8392	464,3757	17,9989	40,82	8,2
4.	0004	Budziszów Wielki	655,0190	41,0465	25,1446	598,9254	8,9366	99,08	15,1
5.	0005	Gądków	433,6727	12,8816	10,4611	399,4851	15,2960	27,45	6,3
6.	0006	Granowice	524,3381	23,3233	15,0047	498,4948	0,1400	60,75	11,5
7.	0007	Jenków	344,7666	15,9802	8,8529	323,1352	-	29,52	8,6
8.	0008	Kępy	452,1063	28,4381	7,1518	419,1582	0,4300	36,58	8,1
9.	0009	Kosiska	339,8002	17,9175	6,4946	305,1101	5,4000	25,56	7,5
10.	0010	Mierzyce	1036,8936		17,5184	978,0419	4,2600	90,1	8,7
11.	0011	Pawłowice Wielkie	391,1224	14,2175	8,1455	360,9152	13,2897	29,62	7,6
12.	0012	Postolice	454,2103	27,8163	8,8929	421,7589	2,7337	28,53	6,3
13.	0013	Rąbienice	206,2748	6,4918	2,6600	185,3092	14,2538	13,90	6,7
14.	0014	Skąła	542,0997	17,6728	8,2868	508,7599	11,2386	47,07	8,6
15.	0015	Sobolew	283,3542	12,7605	3,6151	262,8509	6,6928	25,02	8,8
16.	0016	Wądroże Małe	349,8287	17,2542	6,3868	314,2117	15,0874	41,93	11,9
17.	0017	Wądroże Wielkie	1377,2832	63,9569	31,7248	1091,8648	211,9561	122,13	8,7
18.	0018	Wierzchowice	229,5809	14,9935	3,1991	188,8174	25,7700	15,38	6,7
Ogółem:			8876,2424	365,9006	193,3477	8018,8810	381,6470	801,32	9,0

7.5.5. Wykaz powierzchni terenów niezabudowanych w podziale na funkcje zabudowy wraz z obliczeniem chłonności obszarów w granicach jednostki osadniczej.

W granicach wyznaczonych jednostek osadniczych wyznaczono, zgodnie z kierunkami zagospodarowania wyznaczonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie tereny projektowanego zagospodarowania dla:

RM - zabudowy zagrodowej;

MN - zabudowy niskiej intensywności (zabudowy jednorodzinnej).

W wykazie powierzchni pominięto tereny infrastruktury technicznej oraz dróg publicznych.

Przy obliczaniu chłonności zabudowy zastosowano wskaźniki urbanistyczne jak przy obliczaniu zapotrzebowania na nowa zabudowę.

Bilans terenu projektowanego zagospodarowania w jednostkach osadniczych o zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej. **Tab. 23**

L.p.	Miejscowość	Pow. ogólna obrębu geodezyjnego w ha	Pow. zwartej jednostki osadniczej w ha	Gęstość zaludnienia w jednostce osadniczej osoby/ ha	Pow. wolnych terenów w ramach zwartej jednostki osadniczej w ha		Tereny wolne od zabudowy w ramach zwartej jednostki osadniczej w ha
					RM	MN	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Bielany	280,99	35,73	33	9,34	-	0,49
2.	Biernatki	479,33	32,15	32	11,63	2,04	0,2
3.	Budziszów Mały	495,57	40,82	33	1,74	1,87	2,83
4.	Budziszów Wielki	655,09	99,08	94	45,15	0,53	5,46
5.	Gądków	433,67	27,45	34	7,10	-	6,55
6.	Granowice	524,40	60,75	50	0,82	2,55	26,27
7.	Jenków	344,79	29,52	48	9,54	-	0,52
8.	Kępy	451,48	36,58	30	11,51	6,17	1,39
9.	Kosiska	340,12	25,56	43	9,43		4,16
10.	Mierzyce	1036,82	90,1	70	21,50	7,67	19,15
11.	Pawłowice Wielkie	391,41	29,62	39	3,88	-	3,08
12.	Postolice	454,19	28,53	44	7,92	-	5,84
13.	Rąbienice	206,27	13,9	22	8,09	-	1,15
14.	Skąła	542,38	47,07	31	12,94	-	7,08
15.	Sobolew	282,99	25,02	37	5,50	0,70	1,42
16.	Wądroże Małe	349,81	41,93	59	10,35	-	0,86
17.	Wądroże Wielkie	1377,07	122,13	45	47,01	0,18	12,05
18.	Wierzchowice	229,58	15,38	28	2,30	-	2,17
Razem Gmina Wądroże Wielkie		8875,93	801,32	47	225,75	21,71	100,67

Powierzchnia istniejących terenów zabudowy w obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na zabudowę zagrodową i zabudowę jednorodziną wynosi

MR – 196,47 ha

MN– 51,19 ha

Razem: – 247,66 ha

Powierzchnia wolnych terenów z możliwością lokalizowania nowej zabudowy w obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na zabudowę zagrodową i zabudowę jednorodziną wynosi:

MR – 225,75 ha

MN – 21,71 ha

Razem:– 247,46 ha

Maksymalne łączne zapotrzebowanie terenu dla mieszkaniowej zabudowy osiedleńczej (zabudowy zagrodowej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) dla gminy Wądroże Wielkie w 20 letnim okresie perspektywicznym wyniesie - **263,56 ha i 3 892 810,00 m²** powierzchni użytkowej zabudowy.

Maksymalne łączne zapotrzebowanie terenu dla mieszkaniowej zabudowy osiedleńczej nie przekracza obliczonej powierzchnia wolnych terenów z możliwością lokalizowania nowej zabudowy w obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

8. SCENARIUSZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY WĄDROŻE WIELKIE.

Przyjęty dla gminy Wądroże Wielkie scenariusz harmonijnego rozwoju oparto na zasadach rozwoju społecznego i ekonomicznego z poszanowaniem uwarunkowań środowiska.

Dla rozwoju gminy kluczową sprawą są czynniki społeczne, gospodarcze i technologiczne.

Sporządzone studium jest ważnym narzędziem kierownictwa wewnętrznego. Realizacja polityki zapisanej w dokumencie studium to ład przestrzenny, rozumiany jako sposób zagospodarowania terenów zgodnie z przyjętym systemem wartości, który zapewnia:

- zwartość, harmonię i odpowiedni standard zabudowy;
- uporządkowane relacje pomiędzy wszelkimi uwarunkowaniami i wymaganiami funkcjonalnymi, społeczno-gospodarczymi, środowiskowymi, kulturowymi i kompozycyjno-estetycznymi;
- zrównoważony rozwój dążący do racjonalnego kształtowania środowiska, dający możliwość odtwarzania zasobów naturalnych i ograniczający uciążliwości dla środowiska,
- ochronę dziedzictwa kulturowego;
- równowagę pomiędzy obszarami zabudowanymi a terenami otwartymi;
- tożsamość społeczności lokalnej z danym miejscem;
- wielofunkcyjność osadniczych struktur przestrzennych.

W dokumencie studium po sporządzonym bilansie ograniczono konsumpcję przestrzeni dla celów mieszkaniowych i zagrodowych przez kształtowanie zwartych jednostek osiedleńczych i promocję atrakcyjnej istniejącej przestrzeni mieszkaniowej.

Dużą wagę przypisano terenom zieleni tworząc pasma rozwoju zieleni, ciągłość przyrodniczą wokół terenów zurbanizowanych. Sporządzony szczegółowy bilans terenów wykazał równomierny rozwój poszczególnych rodzajów użytkowania terenu.

Sporządzona analiza wykazała wzrost pow. terenów mieszkaniowych przede wszystkim na obszarach już uprzednio zainwestowanych w dużych powierzchniowo i liczebnie jednostkach osadniczych gminy Wądroże Wielkie.

Brak istotnych zmian ilościowych w zakresie terenów rolnych. Nastąpi przyrost powierzchni terenów zalesionych i zadrzewionych, także w strefach bezpośredniego sąsiedztwa z terenami zurbanizowanymi.

Nastąpi zwiększenie ilości i dostępności terenów usługowych, będący reakcją na rosnące oczekiwania co do jakości życia. Nastąpi rozwój terenów użytkowanych turystycznie oraz rekreacyjnie i sportowo.

Struktura przestrzenna i powiązania wyznaczonych obszarów funkcjonalnych określa podstawy prawne i merytoryczne dla podejmowania decyzji przestrzennych o charakterze strategicznym. Studium jest dokumentem wewnętrznego kierownictwa, kojarzącym instrumenty operacyjne i realizacyjne jakimi są akty prawa miejscowe w zakresie planowania i ochrony środowiska tworzone w gminie.

9. STAN PRAWNY GRUNTÓW.

Na obszarze gminy Wądroże Wielkie istotne znaczenie w strukturze własności gruntów mają grunty należące do Skarbu Państwa, a przede wszystkim do Agencji Nieruchomości Rolnych. Przeważnie przejęto je po byłych państwowych gospodarstwach rolnych. Są to z reguły duże działki rolne. Wynika to z charakteru typowo rolniczego gminy.

Najistotniejszy udział w strukturze własności gruntów gminy mają grunty należące do osób fizycznych. Są to przede wszystkim grunty orne, zlokalizowane na całym obszarze gminy oraz pastwiska i łąki. Gruntów należących do gminy jest stosunkowo niewiele i należą do nich głównie grunty zabudowane i zurbanizowane oraz niewielka część użytków rolnych.

10. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.

W Gminie Wądroże Wielkie nie ma obszarów chronionych poza terenami i obiektami chronionymi z punktu widzenia przepisów szczególnych omówionych w punkcie 3 i 4.

11. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

12. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie znajdują się nie eksploatowane złoża granitognejsów, bazaltów, kwarcu, ilów, żwirów i łupków.

Złożami udokumentowanymi są:

- złoża bazaltu „Kosiska – Janowice” (powierzchnia złoża 4,19 ha, zasoby 3 255 tys. ton);
- złoża granito-gnejsów „Wądroże Wielkie” (zasoby 1 709 tys. ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Lubień” (powierzchnia złoża 66,25 ha, zasoby 4 134 tys. ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolew” (powierzchnia złoża 1,98 ha, zasoby 153,5 tys. ton);
- złoża kwarcu żyłowego „Wądroże Wielkie” (powierzchnia złoża 0,49 ha, zasoby 179 tys. ton);
- złoża łupków „Jenków” (powierzchnia złoża 19,91 ha, zasoby 15 534,341 tys. ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Bielany” (powierzchnia złoża 11,77 ha, zasoby 1 464 000 ton);
- złoża węgla brunatnego „Ruja” (powierzchnia złoża 1767,61ha, zasoby 345 147 tys. ton w kat. D);
- złoża łupka szarogłazowego „Jenków Północ” (powierzchnia złoża 1,96ha, zasoby 1 950,80 tys. ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolew I” (powierzchnia złoża 11,5ha, zasoby 1 640 304 Mg w kat. C₁);
- złoża kruszywa naturalnego „Sobolew II” (powierzchnia złoża 12,12ha, zasoby 1 408 tys. Mg w kat. C₁);

- złoża kruszywa naturalnego „Sobolów” (powierzchnia złoża 1,97ha, zasoby 162 000 ton);
- złoża kruszywa naturalnego „Bielany - Południe” (powierzchnia złoża 35,23ha, zasoby 5 535 709 ton).

Ponadto na terenie gminy występują liczne, nieudokumentowane (perspektywiczne) złoża łupków (Granowice, Mierczyce, Wądroże Wielkie, Skąła), itów (Wądroże Małe) i kwarcu (Wądroże Wielkie). Aktualnie przygotowywane jest rozpoczęcie eksploatacji złoża „Jenków”.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie nie ma ujęcia wód podziemnych. Gmina w wodę zaopatruje się z Zakładu Produkcji Wody „Przybków” w Legnicy.

Źródło: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2003r – Państwowy Instytut Geologiczny – Warszawa 2004 r. Dokumentacja Geologiczna złoża serpentynitów i występowania nefrytu Jordanów Śl. w kat. C₂+B, Zakład Projektowy i dokumentacji Geologicznej, Wrocław, czerwiec 1980, DUW Wyd. Geolog. Materiały Archiwalne

13. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie występuje teren górniczy związany ze złożem łupka szarogłazowego „Jenków”, położony w obrębie Bielany.

Wydobycie odbywa się w oparciu o koncesję nr 6/E/2001 z dnia 26.03.2001 r., wydaną przez wojewodę dolnośląskiego, udzieloną Zakładowi Instalacji Sanitarnych i Budownictwa Drogowego – Zbigniew Świerkot we Wrocławiu. Obszar górniczy „Jenków” zajmuje powierzchnię 183 553 m². Teren górniczy Jenków zajmuje powierzchnię 1 551 121 m².

Obszar górniczy Jenków wpisany jest do Rejestru Obszarów Górniczych (Ministerstwo Środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny) dla złoża Jenków *KD 8555 kamienie drogowe i budowlane* pod numerem 10-1/1/56.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie występuje teren górniczy związany ze złożem kruszywa naturalnego „Bielany”, położony w obrębie Bielany.

Wydobycie odbywa się w oparciu o koncesję nr 10/E/2002 z dnia 26.11.2002 r. wydaną przez wojewodę dolnośląskiego, udzieloną spółce cywilnej „Piaskownia” Stary Jaworów w Świdnicy. Dla części złoża „Bielany” koncesja ustanawia obszar i teren górniczy „Bielany I”, który zajmuje powierzchnię 117 677 m².

Obszar górniczy „Bielany I” wpisany jest do Rejestru Obszarów Górniczych (Ministerstwo Środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny) dla złoża „Bielany” *KD 8874 kruszywa naturalne* pod numerem 10-1/2/78.

Ponadto wojewoda dolnośląski wydał decyzję nr 8/P/2004 z dnia 06.10.2004 r., w której udzielił koncesji na rozpoznanie złoża kruszywa naturalnego w obrębie gruntów wsi Sobolew.

Źródło: Dane opracowane na podstawie koncesji znajdujących się w Urzędzie Gminy Wądroże Wielkie

14. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.

14.1. STAN SYSTEMU KOMUNIKACJI.

14.1.1. Komunikacja drogowa.

W skład systemu drogowego na terenie gminy Wądroże Wielkie wchodzi:

- a) **autostrada A-4** – szlak komunikacyjny łączący granicę wschodnią i zachodnią naszego kraju – z przejścia granicznego w Korczowej (z Ukrainą) ciągiem szlaków drogi krajowej nr 94 oraz drogi krajowej nr 4, w kierunku Wrocławia autostradą A-4 i dalej w kierunku przejścia granicznego w Olszynie (z Republiką Federalną Niemiec) ciągiem autostrady A-4 oraz A-18. Na obszarze gminy znajdują się dwa węzły autostradowe (autostrada A-4), w Wądrożu Wielkim i w Budziszowie Wielkim, docelowo jednak po wprowadzeniu opłat za przejazd ma pozostać węzeł tylko w Budziszowie Wielkim.

- b) **drogi wojewódzkie** o parametrach dróg zbiorczych i głównych 1x2 :
- **nr 345**, droga stanowiąca połączenie gminy w kierunkach Malczyce – Strzegom, klasa główna,
 - **nr 363**, droga stanowiąca połączenie z drogą wojewódzką nr 345 oraz w kierunku Jawora – klasa zbiorcza,
- c) drogi powiatowe o parametrach dróg **zbiorczych i lokalnych** 1x2 :
- 2184D droga łącząca Prochowice – Wądroże Wielkie – Jawor (ul. Wiejska) - **klasy Z;**
 - 2177D droga łącząca (Legnicę) – Budziszów Mały – (Ujazd Górny) - **klasy Z;**
 - 2183D droga łącząca (Dzierżkowice) – **gr. powiatu** – Kosiska - **klasy Z;**
 - 2182D droga łącząca (Usza) – Postolice - **klasy Z;**
 - 2790D droga łącząca Mierczyce – Gądków – (Drogomiłowice) - **klasy Z;**
 - 2800D droga łącząca Mierczyce – Skała – Luboradz - **klasy Z;**
 - 2798D droga łącząca Kępy – Sobolew - **klasy Z;**
 - 2185D droga łącząca (Mikołajowice) – Wądroże Wielkie – dr. pow. nr 2790D - **klasy Z;**
 - 2799D droga łącząca Gądków – Postolice - **klasy Z;**
 - 2797D droga łącząca Budziszów Mały – Budziszów Wielki - **klasy L;**
 - 2791D droga łącząca Granowice – (Damianowo) - **klasy Z;**
 - 2187D droga łącząca (Nowa Wieś Legnicka) – Pawłowice Wielkie – Mierczyce - **klasy Z;**
- d) drogi gminne, utwardzone, o parametrach dróg lokalnych i dojazdowych.

Drogi publiczne w gminie Wądroże Wielkie, które łączą poszczególne miejscowości, są w większości utwardzone, o nawierzchni asfaltowej i sporadycznie brukowanej. Podstawowe połączenia komunikacyjne przebiegają w kierunku wschód - zachód, autostradą A-4, oraz w kierunku północ – południe, drogą wojewódzką nr 345 i drogami powiatowymi z kierunku Prochowice – Wądroże Wielkie – Mierczyce – Jawor.

14.1.2. Obsługa komunikacji.

Do najważniejszych obiektów obsługi komunikacji na terenie gminy należą:

- stacja paliw przy drodze wojewódzkiej nr 345 w Bielanych oraz stacja paliw w Mierzycach i Wądrożu Wielkim.

Obsługę serwisową pojazdów zapewniają prywatne warsztaty naprawcze, elektromechaniczne i lakiernicze, zlokalizowane na terenach zabudowy w poszczególnych wsiach. Najbliższe specjalistyczne ośrodki i stacje diagnostyczne znajdują się w Jaworze i Legnicy.

14.1.3. Komunikacja kolejowa.

Przez gminę Wądroże Wielkie przebiega jedna linia kolejowa nr 315 relacji Jawor – Wądroże Wielkie - Malczyce. Jest to linia jednotorowa, o charakterze lokalnym, obecnie nieużywana.

14.1.4. Ścieżki rowerowe.

Na terenie gminy nie ma wytyczonych ścieżek rowerowych, ani innych terenów służących komunikacji rowerowej. Ruch rowerowy odbywa się po drogach publicznych wraz z ruchem pieszym i samochodowym.

14.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

14.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W gminie Wądroże Wielkie wszystkie wsie posiadają dostęp do wody z sieci. Cała gmina zaopatruje się w wodę z Zakładu Produkcji Wody „Przybków” w Legnicy. Przesył wody uzdatnionej odbywa się systemem zbiorników i przepompowni, wodociągiem międzygminnym, obsługującym gminy: Legnickie Pole, Wądroże Wielkie.

14.2.2. Gospodarka ściekowa.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie skanalizowanych jest 6 miejscowości Granowice, Mierczyce, Skąła, Wądroże Małe, Wądroże Wielkie, Wierzchowice. Budynek po byłym PGR na terenie Budziszowa Wielkiego posiadają własną sieć kanalizacyjną oraz realizowana jest kanalizacja w Wądrożu Małym. Pozostała część gminy kieruje ścieki pochodzące z mieszkalnictwa do osadników bezodpływowych lub przepływowych, z których odprowadzane są one do najbliższych cieków, jak również często do gruntu w przypadku nieszczelnych osadników.

Taka sytuacja stanowi zagrożenie sanitarne dla mieszkańców oraz poważne zagrożenie ekologiczne dla ziemi i wód powierzchniowych.

Ścieki sanitarne odprowadzane są w układzie grawitacyjno – pompowym kanalizacją sanitarną na oczyszczalnię ścieków w Mierczycach.

Przyjęta przez gminę koncepcja gospodarki ściekowej zakłada następujące realizacje układów kanalizacyjnych:

- po rozbudowie oczyszczalni w Mierczycach obsługa przez nią wsi: Mierczyce, Skąła, Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Wierzchowice,
- projektowana oczyszczalnia grupowa w Gądkowie obsłuży wsie: Rąbienice, Gądków, Bielany, Jenków,
- projektowana oczyszczalnia w Budziszowie Małym obsłuży wsie: Kępy, Kosiska, Sobolew, Postolice, Budziszów Mały, Budziszów Wielki lub w innym wariantcie, nastąpi przerzut ścieków z tych wsi do systemu kanalizacji gminy Udanin,
- przerzut ścieków ze wsi Pawłowice do systemu kanalizacyjnego gminy Mściwojów (Barycz – Snowidza),
- dla wsi Biernatki przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub w innym wariantcie przerzut ścieków do systemu kanalizacyjnego gminy Ruja (Brennik),
- dla wsi Granowice przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub przerzut ścieków do sieci kanalizacyjnej wsi Mierczyce.

Przewiduje się likwidację oczyszczalni typu KOS-50 w Wądrożu Wielkim oraz oczyszczalni byłego PGR-u w Budziszowie Wielkim.

Źródło: Koncepcja gospodarki ściekowej Gminy Wądroże Wielkie – EsKO Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska, s.c. z Zielonej Góry

14.2.3. Regulacja stosunków wodnych.

Na większości terenów zabudowanych nie występują systemy kanalizacji deszczowej. Lokalne wody powierzchniowe spływają grawitacyjnie do rowów melioracyjnych oraz okresowych cieków wodnych.

Na obszarze gminy istnieje zagrożenie powodziowe, związane z wylewami rzeki Wierzbak i Cicha Woda. Dotyczy to głównie wsi Mierzyce i Skąła oraz w mniejszym stopniu, wsi Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Kosiska i Sobolew. Poprzez realizację zbiornika retencyjnego „Mściwojów” zagrożenie związane z rzeką Wierzbak zostało zminimalizowane. Dla terenów w obrębie zagrożenia wylaniem rzeki Cicha Woda, szczególnie dla obszarów inwestowanych, proponuje się budowę obwałowań chroniących.

14.2.4. Gospodarka odpadami.

Na obszarze gminy funkcjonuje jedno składowisko w Wądrożu Małym. Jego eksploatacja jest przewidziana do czasu wykorzystania jego pojemności. Planuje się realizację składowiska w obrębie wsi Skąła. Istnieje teren nieczynnego składowiska gminnego w Mierczycach, który zostanie poddany rekultywacji.

Dotychczasowa polityka gminy opiera się w znacznej mierze na wywożeniu odpadów przez specjalistyczną firmę na składowiska rejonowe (miejskie). Przynosi to większe korzyści ekonomiczne, niż eksploatacja własnych składowisk.

Gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z przepisami szczególnymi.

14.2.5. Zaopatrzenie w gaz.

Realizacja gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Załęcze – Legnica – Jawor (DN 400) wraz z korzystną dla gminy trasą przewodu, sprawiła, że warunki ekonomiczne i techniczne stały się korzystniejsze od dotychczasowych, kiedy jedynym źródłem gazu był gazociąg w/c DN 300 relacji Wrocław – Zgorzelec. W koncepcji rozwoju sieci gazowniczej w gminie planowano realizację stacji redukcyjno – pomiarowej w Wądrożu Małym o przepustowości $Q=3000\text{m}^3/\text{h}$, oraz wykorzystanie istniejącej stacji w Biernatkach o przepustowości $Q=30000\text{m}^3/\text{h}$. Koncepcja jednak utraciła aktualność i rozbudowa sieci gazowniczej następować będzie w oparciu o obowiązującą ustawę Prawo Energetyczne z dnia 10.04.1997 roku.

Stacja w Wądrożu Małym podłączona zostanie do projektowanego gazociągu DN100, wpiętego do gazociągu w/c DN400 i zaopatrywać będzie w gaz ziemny wysoko metanowy śr/c mieszkańców wsi: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Skąta, Pawłowice i Wierzchowice. Wieś Biernatki ma zostać podłączona do wyżej wymienionej istniejącej stacji redukcyjno-pomiarowej w Biernatkach. Gazociągi przebiegające przez obszar gminy wymagają zachowania stref ochronnych, których parametry określone są odpowiednimi przepisami pokazanymi w poniższej tabeli.

Przy projektowaniu obiektów budowlanych w pobliżu sieci gazowniczej należy zachować następujące uwarunkowania:

- strefa ochronna gazociągów wysokiego ciśnienia, których przebieg pokazany jest na planszy studium, stanowi strefę ochronną, w której operator gazociągów jest uprawniony do zapobiegania działalności, która może mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągów,
- przed wydaniem pozwolenia na budowę ustala się obowiązek uzgodnienia z zarządcą gazociągów lokalizacji obiektów wzdłuż strefy ochronnej,
- dla strefy ochronnej gazociągów ustala się następujące zasady zagospodarowania:
 - zakaz lokalizacji wszelkiej zabudowy,
 - obowiązek zapewnienia swobodnego dojazdu do sieci infrastruktury technicznej oraz swobodnego przemieszczania się wzdłuż i w obrębie strefy ochronnej,
 - dopuszcza się lokalizację sieci podziemnego uzbrojenia technicznego po uzgodnieniu i na warunkach określonych przez zarządcę gazociągów,
 - zakaz sadzenia drzew i krzewów w pasie 6m (po 3m od osi gazociągu); zagospodarowanie zielenią niską,
 - zakaz prowadzenia działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągów podczas eksploatacji.

Tabela określająca warunki strefy ochronnej gazociągu.

L.p.	Rodzaj obiektu terenowego	DN ≤ 300, PN 6,3 MPa	DN > 300, PN 6,3 MPa	DN ≤ 300, PN 1,6 MPa	Licząc od gazociągu do
1.	Miasta i zespoły wiejskich bud. mieszkalnego o zwartej zabudowie	25m	50m	20m	linii zwartej zabudowy
2.	Budynki użyteczności publicznej	35m	65m	25m	granicy terenu
3.	Budynki mieszkalne zabudowy jedno - i wielorodzinnej	20m	35m	20m	rzutu budynku
4.	Wolnostojące bud. mieszkalne	15m	25m	15m	rzutu budynku
5.	Zakłady przemysłowe	25m	50m	20m	granicy terenu
6.	Parkingi	20m	30m	20m	granicy terenu

14.2.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na obszarze gminy zlokalizowana jest linia 110 kV, dla której obowiązuje strefa ochronna przed promieniowaniem elektromagnetycznym o szerokości 50 m, jest to obszar ograniczonego użytkowania zgodnie z przepisami szczególnymi. Ponadto przekształcenia terenów rolniczych na funkcje mieszkaniowe, przemysłowe, składowe czy usługowe, wymagać będzie budowy nowych stacji transformatorowych oraz linii SN i NN. Wydzielenie działek pod stacje transformatorowe powinno nastąpić na etapie realizacji planów miejscowych

14.2.7. Telekomunikacja

Obszar gminy zaopatrzonej jest w sieć infrastruktury telekomunikacyjnej zarządzanej przez TP S.A. Ponadto w gminie zlokalizowane są trzy maszty telefonii komórkowej, we wsi Bielany, Kępy oraz w Wądrożu Wielkim. Obiekty tego typu nie powinny stanowić zagrożenia dla otoczenia, w szczególności dla zabudowy mieszkaniowej a ich lokalizacja powinna być ustalona w oparciu o ocenę oddziaływania na środowisko.

Przez gminę przebiega również tranzytowa linia światłowodowa Legnica – Wądroże Wielkie – Jawor.

14.2.8. Gospodarka ciepła

W żadnej miejscowości nie ma zbiorczej sieci grzewczej. Domy mieszkalne i budynki publiczne ogrzewane są za pomocą indywidualnych kotłowni grzewczych, zasilanych paliwami stałymi (węgiel, koks, drewno). Ponadto istnieją kotłownie zasilane paliwami płynnymi (gaz, olej opałowy) ze stałych zbiorników zlokalizowanych na prywatnych posesjach.

15. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.

W gminie Wądroże Wielkie główną inwestycją celu publicznego o znaczeniu ponad lokalnym jest :

- w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko szlaków komunikacyjnych:

- autostrada A-4,
- droga wojewódzka nr 345 (Wilczków, Budziszów Wielki, Strzegom/ połączenie z drogą nr 5) o parametrach klasy G, dla której należy uwzględnić korektę trasy w miejscowości Budziszów Wielki,
- droga wojewódzka nr 363 (odcinek Jawor – Jenków) o parametrach klasy Z;

- w zakresie infrastruktury:

- Zakład Energetyczny Legnica S.A. planuje budowę odgałęzienia od linii wysokiego napięcia 110 kV Wrocław / Klecina – Pawłowice do projektowanej GPZ Budziszów; wzdłuż istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych należy uwzględnić przewidywane obszary szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego,
- istniejąca sieć gazowa wysokiego ciśnienia (Taczalin – Rybno DN400, PN 6.3MPa; Załęcze – Zgorzelec DN300, PN 6.3MPa) oraz podwyższonego średniego ciśnienia (Biernatki – Strzegom DN 300, PN 1.6 MPa, Ołtaszyn – Biernatki – Chościeszowice ND 300, PN 1.6 MPa) oraz stacja redukcyjno-pomiarowa w Biernatkach,
- kompleksowe i równoczesne rozwiązywanie problemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w zlewniach Odry i Kaczawy,
- w zakresie gospodarki odpadami plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje budowę całościowego systemu gospodarki odpadami, podstawą realizacji którego będzie opracowany zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 24 kwietnia 2001 roku „Plan gospodarki odpadami dla Województwa Dolnośląskiego”;

- w zakresie obszarów aktywności gospodarczej:

- obszar aktywności gospodarczej „Budziszów Wielki – Gądków – Postolice”, położony przy węźle autostradowym A-4 – skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 345.

CZĘŚĆ B

KIERUNKI

UWAGA : Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego § 4 ust. 2 (Dz.U. z 2004r. Nr 118 poz.1233) w projekcie określono wpływ uwarunkowań, o których mowa w art. ust. 1 ustawy, na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy.

III. STRUKTURA HIERARCHICZNA CELÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE: MISJA, STRATEGICZNE, GŁÓWNE I UZUPEŁNIAJĄCE CELE ROZWOJU (ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE).

Określenie ustawowych kierunków rozwoju przestrzennego gminy wymaga w pierwszej kolejności opracowania strategii rozwoju przestrzenno – gospodarczego. Strategia taka pozwala z kolei na opracowanie kierunków i polityki zagospodarowania gminy.

Zarówno ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku, jak i obecnie obowiązująca ustawa z dnia 27 marca 2003 r., nie wprowadzają obligatoryjnie konieczności wykonywania strategii (ani jej elementów) przestrzenno – gospodarczego rozwoju, stanowiącej podstawę do wykonywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na potrzebę wykonywania takich prac wskazuje poradnik "Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy", opracowany w 1995 r. na zlecenie Ministerstwa Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa przez Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, oddział w Krakowie (zbiór pod red. prof. dr hab. inż. arch. Zygmunta Ziobrowskiego).

Poradnik ten nie posiada charakteru dokumentu prawnego, niemniej jednak zawarto w nim wskazówki niezbędne do sformułowania podstawowych kierunków i polityki przestrzennej gminy.

Wskazówki te dotyczą konieczności określenia:

- „głównego celu rozwoju gminy, sformułowanego często jako współczesne hasło rozwojowe (misja), syntetycznie wyrażające pomysł na rozwój gminy”,
- „pożądanego”, docelowego obrazu gminy,
- „sposobu osiągnięcia pożądanego celu przy uwzględnieniu:
 - dalekiego horyzontu czasowego,
 - skupienia się na zagadnieniach podstawowych,
 - koncentracji środków zwiększających efektywność podejmowanych działań,
 - ciągłości planowania, polegającego na weryfikacji ustaleń w miarę zmieniających się warunków zewnętrznych i lokalnych”.

Wyżej wymieniony poradnik określa również główne zadania studium, do których należą:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy,
- sformułowanie kierunków i zasad rozwoju,
- stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych,
- promocja rozwoju gminy.

Założenia metodologiczne, przyjęte w wyżej wymienionym poradniku, są zbliżone do wcześniejszych opracowań, wykonywanych w 1991 r. przez R. Pustelnika z zespołem Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Restrukturyzacji Regionu Wałbrzyskiego, w których zwrócono uwagę na interdyscyplinarne podejście do programów rozwoju w nowych uwarunkowaniach politycznych Polski po roku 1990 oraz hierarchii celów dla realizacji przyjętej strategii rozwoju (Por.: R. Pustelnik, *Ogólne założenia metodologiczne procesu restrukturyzacji na przykładzie Regionu Wałbrzyskiego*, [w:] *Restrukturyzacja starych okręgów przemysłowych – doświadczenia zachodnie a sytuacja w Polsce*, CUP Friedrich Ebert Stiftung, Urząd Wojewódzki w Łodzi, Warszawa 1991, s. 76-83.)

1. MISJA.

Analiza literatury przedmiotu, zarówno europejskiej jak i krajowej oraz przyjęcie dokumentu Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Uchwałą Nr XXXV / 583 / 2001 przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 maja 2001 roku stwarza podstawę do kreowania misji rozwoju przestrzenno – gospodarczej na terenach wiejskich gminy Wądroże Wielkie. Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich należy traktować jako składową strategii rozwoju Dolnego Śląska wraz z opracowaniami o podobnym charakterze, obejmującymi inne dziedziny działalności społeczno-gospodarczej. Powinny one stanowić harmonijną całość, pozwalającą wykorzystać dla dobra wspólnoty regionalnej oraz kraju wszystkie walory gminy Wądroże Wielkie.

1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STANU I TENDENCJI PRZEMIAN WSI I ROLNICTWA W POLSCE I W EUROPIE.

Przeobrażenia wsi w Polsce zmierzają w kierunkach znanych od kilku dziesięcioleci w uprzemysłowionych krajach zachodnich. Najbardziej charakterystycznymi cechami tego procesu jest urbanizacja i uprzemysłowienie obszarów wiejskich, zmiany w tradycyjnej strukturze społeczno – zawodowej ludności wiejskiej, marginalizacji rolnictwa, migracje ludzi do miast i starzenie się wsi, częste zjawiska degradacji środowiska przyrodniczego, kulturowego i społecznego.

Na wsi polskiej w okresie po II wojnie światowej przez pół wieku dokonywał się również stopniowo ten charakterystyczny proces przemian, ale stałe wysokie zapotrzebowanie miasta, zarówno na produkty rolne, jak i na siłę roboczą ze wsi, powodowało, że ludność wiejska w okresie gospodarki centralnie sterowanej żyła w poczuciu względnego bezpieczeństwa socjalnego i w przekonaniu o realnych możliwościach awansu społecznego (różnorodnie pojmowanego).

Obecnie w dobie przeobrażeń systemowych pewna dotychczasowa równowaga wzajemnych potrzeb i oczekiwań między miastem a wsią sprzed 1989 r. przestała funkcjonować. Zapotrzebowanie na produkty rolne jest ograniczone na wolnym rynku przez bardzo skuteczną konkurencję produktów importowanych, często atrakcyjniejszych, tańszych i lepiej reklamowanych niż rodzime. Wynika to z zacofania naszego rolnictwa, które posiada 2,5 razy niższą wydajność niż inne działy gospodarki w kraju, np. jeden zatrudniony w rolnictwie wytwarza żywność dla 8,6 osób, gdy dla porównania w krajach Unii Europejskiej jeden zatrudniony w rolnictwie wytwarza żywność dla 50 osób¹³. Poprawa tego stanu rzeczy może nastąpić poprzez zdecydowany wzrost wydajności pracy, a to jest uzależnione od wzrostu poziomu produkcji i poprawy struktury obszarowej gospodarstw. Proces ten jest jednak u nas hamowany przez nadmierne zatrudnienie w gospodarstwach rodzinnych, które związane jest z tzw. utajonym bezrobociem. Dopóki ta zbędna siła robocza na wsi nie znajdzie innego zatrudnienia, dopóty proces modernizacji polskiego rolnictwa będzie blokowany.

Zapotrzebowanie miasta na siłę roboczą ze wsi jest również znikome w warunkach wysokiego bezrobocia w całym kraju. O pracę konkuruje się poziomem wykształcenia, operatywnością, dostępem do szybkiej i szerokiej informacji, zamieszkiwaniem w dostępnej odległości, możliwościami elastycznego doksztalcania się wraz ze zmieniającym się rynkiem pracy itp. Ludność wiejska w dużo mniejszym zakresie może wykorzystać te atuty. Równocześnie dotychczasowe podstawowe źródła pracy zarobkowej ludności wiejskiej, PGR y, spółdzielnie, wiele państwowych zakładów przemysłowych, bazujących na niskokwalifikowanej sile roboczej (tzw. chłoporobotnikach), w większości przestały funkcjonować. Współcześnie miasto nie jest w stanie rozwiązać problemu bezrobocia na wsi. Wieś musi znaleźć własne źródła utrzymania. Jest to nie tylko w interesie ludności wiejskiej, ale i miejskiej. Problem jest tym trudniejszy, że trwa kryzys w rolnictwie, którego nie można przeczekać. Nie jest to stan przejściowy, ale spektakularny wyraz dokonujących się zmian, odchodzenia w przeszłość, również w Polsce, tradycyjnego, nie wyspecjalizowanego rolnictwa. Wspólna polityka rolna w ramach Unii Europejskiej i przyznane Polsce fundusze strukturalne dla rolnictwa powinny stopniowo zmienić obraz polskiej wsi w kierunku modelu zachodnio - europejskiego.

1.2. WSPÓŁCZESNE STRATEGIE ROZWOJU WSI I ROLNICTWA. WIELOFUNKCYJNOŚĆ OBSZARÓW WIEJSKICH, STAN ISTNIEJĄCY I KIERUNKI ROZWOJU.

W dokumentach rządowych „Strategia dla Polski”, a także w „Założeniach polityki społeczno – gospodarczej dla wsi, rolnictwa i gospodarki żywnościowej do roku 2000” wskazuje się na funkcjonowanie w Polsce trzech grup gospodarstw rolnych, z których praktycznie liczyć się może w przyszłości tylko grupa gospodarstw tzw. rozwojowych, wysokoefektywnych, silnych ekonomicznie, dostarczających na rynek ponad połowę podaży surowców żywnościowych. Grupa ta wyraźnie wyodrębnia się na tle gospodarstw stagnacyjnych i słabych. Według „Strategii dla Polski” państwo

¹³ Marek Kłodziński: Wielofunkcyjność warunkiem aktywizacji gospodarczo – społecznej obszarów wiejskich, w: Wieś i rolnictwo. Księga Jubileuszowa IRWiR PAN, lata 1971 – 1996, pod redakcją naukową Mikołaja Kozakiewicza, Warszawa 1996, s. 156

chce „wspierać przyśpieszenie pozytywnych tendencji potęgujących przemiany strukturalne w rolnictwie i na obszarach wiejskich”.

Celem rozwoju obszarów wiejskich jest w pierwszym punkcie „odnowa wsi”, rozumiana jako „wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, tworzenie na wsi nowych szans – modernizacja i poprawa struktury rolnictwa, tworzenie miejsc pracy w przetwórstwie, przemyśle, usługach, handlu, w gałęziach związanych z otoczeniem rolnictwa i walorami wsi”.¹⁴

Te założenia polityczne wskazują wyraźnie na preferowane kierunki przemian w polskim rolnictwie, a to spowoduje wzrost liczby ludności poszukującej pozarolniczych źródeł utrzymania. Obecnie na wsi w Polsce żyje blisko połowa rodzin nierolniczych (45%), ale występują różnicowania regionalne. Odsetek ten jest wyższy w regionach uprzemysłowionych, w których od dawna następował proces alokacji zatrudnienia za sprawą chłonnych pozarolniczych rynków pracy, np. w makroregionie południowo – zachodnim.¹⁵

Dotychczasowa tendencja powiększania się odsetka rodzin nierolniczych na wsi będzie się w najbliższym czasie umacniać w związku z eliminacją z rynku najłabszych gospodarstw, ujawniania się tzw. utajonego bezrobocia, a także wraz ze wzrostem przyrostu naturalnego ludności w wieku produkcyjnym. Równocześnie nie istnieje możliwość pełnego wchłonięcia wiejskich nadwyżek potencjału pracy przez miasto, jak za czasów przyśpieszonej industrializacji np. w latach pięćdziesiątych w Polsce. Kryzys lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych zamroził dotychczasową migrację ludności wiejskiej do miast i stan ten prawdopodobnie nie ulegnie już radykalnej zmianie. Według Aliny Sikorskiej, pozostawanie rodzin nierolniczych na wsi stanowi „element stymulujący rozwój miejscowości wiejskich, czego najprostszym wyrazem jest nie tylko przeciwdziałanie takim zjawiskom jak wyludnianie się wsi, ale wręcz powiększanie się liczby ich mieszkańców”.¹⁶

Większość badaczy procesów funkcjonowania wsi i rolnictwa w Polsce wnioskuje, iż rozwój obszarów wiejskich może nastąpić w oparciu o rozszerzenie i różnicowanie charakteru wsi o funkcje pozarolnicze.¹⁷

Waldemar Michna w pracy poświęconej bezrobociu na wsi, opartej na badaniach przeprowadzonych w 1995 roku wyraża pogląd, że „wielofunkcyjność wsi może się urzeczywistnić tylko przez industrializację i urbanizację wsi”¹⁸, przy czym industrializacja rozumiana jest jako tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem. Autor pisze, że brakuje współcześnie wizji polskiej industrializacji, również na wsi; wskazuje z jednej strony na bariery, np. brak gwarancji kredytowych na inwestycje na wsi i w rolnictwie, z drugiej strony na podstawie badań stwierdza powszechne poparcie ludności wiejskiej dla tworzenia nowych zakładów pracy na wsi. Poszerzanie funkcji wsi i stwarzanie tam nowych miejsc pracy stanowi zatem akceptowaną społecznie tendencję, korzystną dla gospodarki kraju, która ogranicza niekontrolowany i nieekonomiczny rozwój ośrodków miejskich i stwarza szanse rozwoju obszarom wiejskim w Polsce.

W krajach zachodnich, w których proces ograniczenia zatrudnienia w rolnictwie jest znacznie bardziej zaawansowany niż w Polsce, stwierdzono prawidłowość, że tendencja wyludniania się wsi uległa zahamowaniu w sytuacji, gdy wzrastał odsetek ludności wiejskiej nierolniczej. Pozostawanie ludności nierolniczej na wsi umożliwia funkcjonowanie wsi jako jednostki osadniczej, wyposażonej w podstawowe elementy nowoczesnej infrastruktury cywilizacyjno – technicznej, komunikacyjnej, usługowej, socjalnej. I odwrotnie, tam gdzie ludność pozarolnicza wyemigrowała, wsie wyludniają się całkowicie, ponieważ nie są w stanie spełnić minimalnych wymogów cywilizacyjnych.¹⁹

W oparciu o te doświadczenia należy również w Polsce umożliwić wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, szczególnie w obliczu wielomilionowego bezrobocia na wsi, zarówno obecnie, jak i w dłuższej perspektywie, np. kilkunastu lat.

¹⁴ Strategia dla Polski, Warszawa, czerwiec 1994 r. w: Katarzyna Duczkowska-Małysz: Rozwój obszarów wiejskich. Raport, Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Warszawa 1996, s. 18

¹⁵ Alina Sikorska: Przemiany społeczno – ekonomiczne struktury niechłopskiej ludności wiejskiej, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, „Studia i Monografie” nr 73, Warszawa 1995, s. 32-33

¹⁶ j.w., s. 90

¹⁷ Materiały z sesji naukowej pt.: Wielofunkcyjny rozwój wsi w aspekcie przewyższania przeludnienia agrarnego, Kraków 8-9. 12. 1994, Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, nr 295, „Sesja Naukowa” z. 43

¹⁸ Waldemar Michna: Bezrobocie na wsi, poz. cyt., s.91

¹⁹ j.w., s. 234; por. też: Socjologia wsi w Austrii, pod redakcją A. Kalety, Toruń 1994, Socjologia wsi w Republice Federalnej Niemiec, pod red. A. Kalety, Toruń 1992, Socjologia wsi we Francji, pod. red. P. Rambaud i Z. T. Wierzbickiego, Toruń 1994

W literaturze naukowej, poświęconej nowym funkcjom wsi oraz modernizacji polskiego rolnictwa, często poruszany jest problem przedsiębiorczości społeczności wiejskich.²⁰ Z badań nad kierunkiem i skalą pozarolniczej działalności gospodarczej, przeprowadzonych w gminach na terenie całego kraju, wynika, że dla ponad 80% gmin bezrobocie stanowi bardzo poważny problem; większość dotychczasowych zakładów pracy (zakłady państwowe, spółdzielcze) drastycznie ograniczyło zapotrzebowanie na pracowników lub uległo likwidacji. Rozwija się sektor prywatny, który obecnie generuje nowe miejsca pracy.

Wśród dziedzin, które stwarzają szanse rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich, wymienia się najczęściej obsługę rolnictwa, przetwórstwo rolno - spożywcze, eksploatację oraz przetwórstwo miejscowych surowców, zasobów i produktów pochodzenia rolnego, transport, handel i usługi bytowe, rzemiosło artystyczne, oparte o miejscowe tradycje i surowce, a także tzw. „czyste” branże przemysłu lekkiego, usługi rekreacyjno – turystyczne oraz przedsięwzięcia proekologiczne.²¹

Druga grupa dziedzin stwarzających szanse wzrostu zatrudnienia na wsi to inwestycje związane z infrastrukturą techniczną (budowa sieci wodno – kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, telekomunikacja, budowa dróg itp.), budownictwo, a także rozwój wiejskich placówek usługowych różnego typu. Należy w tym miejscu podkreślić poważne znaczenie, jakie dla rozwoju obszarów wiejskich posiada wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną.²² Właśnie braki w tym zakresie stanowią najczęściej obecnie podstawową barierę dla inwestorów w lokalizacji przedsięwzięć na obszarach wiejskich, a także zniechęcają ambitną, lepiej wykształconą młodzież do pozostawania na wsi.²³

Na podstawie badań stwierdzono, że aktualnie głównymi kierunkami zajęć zarobkowych poza rolnictwem są: chałupnictwo, drobne zakłady przemysłu terenowego na bazie miejscowych surowców (tartaki, zakłady materiałów budowlanych), kooperacja z zakładami przetwórstwa rolno - spożywczego oraz drobne usługi, zwłaszcza handel detaliczny.

Zdecydowanie przeważają drobne zakłady. Ich właściciele najczęściej angażują własne środki finansowe, połowa korzysta z kredytów bankowych. Oceniając dotychczasowy rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Polsce, autorki omawianych badań stwierdzają, że przy zastrzeżeniu, iż stopień zaawansowania stosunków rynkowych i rozwoju społeczno - gospodarczego jest bardzo zróżnicowany przestrzennie, "wszystko jednak przemawia za tym, iż nowa fala uprzemysłowienia polskiej wsi i urbanizacja terenów wiejskich będzie dokonywać się w małych formach, rodzinnych i indywidualnych firmach, głównie dzięki inicjatywie osób prywatnych i przez zaangażowanie ich środków finansowych. (...) Obszary wiejskie, w których dobrze prosperują nowoczesne, silne ekonomicznie firmy, mające szanse na stałe utrzymać się na rynku i dające pracę znacznej części ludności rolniczej w mikroregionie, należą do wyjątków".²⁴

Taki obraz przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ulegnie istotnym zmianom wraz z pojawieniem się dotacji unijnych dla polskiego rolnictwa oraz likwidacją barier celnych na polską żywność, co w obszarach przygranicznych może pobudzić produkcję rolną oraz inne dziedziny przedsiębiorczości. Obecność Polski w Unii Europejskiej i objęcie naszej gospodarki oddziaływaniem polityki gospodarczej wspólnoty stanowi bardzo istotną szansę dla przyspieszenia rozwoju polskich obszarów wiejskich, w tym również dla przyspieszenia rozwoju gminy Wądroże Wielkie.

1.3. NOWE KONCEPCJE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH.

²⁰ Katarzyna Duczkowska-Małysz, Małgorzata Duczkowska-Piasecka: Przedsiębiorczość lokalna jako droga łagodzenia bezrobocia na obszarach wiejskich, Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, nr 295, 1995 r., „Sesja Naukowa”, z. 43, s.61-67

²¹ np.: Alicja Barłatowska-Łapka, Lidia Kaliszczak: Agroturystyka w aktywizacji regionu, Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, nr 295, 1995, Sesja Naukowa z. 43, s. 175-179; tamże: Tadeusz Bujak: Przedsięwzięcia proekologiczne również narzędziem łagodzenia bezrobocia na wsi, s. 169-173; tamże: Teodor Nietupski, Barbara Kutkowska: Działalności alternatywne do produkcji rolniczej jako sposób zagospodarowania nadmiaru siły roboczej na przykładzie rejonu sudeckiego, s. 239-247

²² M. Kłodziński: Wielofunkcyjność warunkiem aktywizacji, poz. cyt., s. 167, por. też: W. Michna: Bezrobocie na wsi, poz. cyt., s. 234

²³ Izabella Bukraba-Rylska: Polska lokalna w oczach młodzieży, w: Wieś i rolnictwo w badaniach społeczno – ekonomicznych. Księga Jubileuszowa IRWiR PWN, Warszawa 1996, s. 163-264

²⁴ K. Duczkowska-Małysz, M.Duczkowska-Piasecka: Przedsiębiorczość lokalna jako droga łagodzenia bezrobocia na obszarach wiejskich, poz. cyt., s. 66

W krajach zachodnich, jak również w Polsce, pojawiły się nowe koncepcje odnoszone do rozwoju obszarów wiejskich (tylko lub między innymi). Wymienić tu można takie idee, jak odnowa wsi, ład przestrzenny, ekorozwój, rewaloryzacja i rewitalizacja środowiska kulturowego, koncepcja aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnych. Są one popularyzowane przez naukowców, polityków, działaczy lokalnych, a także instytucje oraz ruchy społeczne i polityczne.²⁵ Mogą stanowić istotny czynnik towarzyszący i wspomagający proces tworzenia nowoczesnych obszarów wiejskich, rozszerzający gospodarczy aspekt transformacji wsi o jej funkcje społeczne, psychokulturowe, ekologiczne, rekreacyjne, a nawet estetyczne.

Ujmowanie programów przeobrażeń wsi w takich kierunkach wiąże się z pewnym, zróżnicowanym zresztą, ruchem w społeczeństwach uprzemysłowionych, wyrażającym tęsknotę za przyrodą, ciszą, przestrzenią, bezpośrednim i osobistym kontaktem z ludźmi, za wysiłkiem pracy fizycznej, zdrową żywnością, prostym życiem i szacunkiem dla tradycji. Te współczesne ucieczki do natury ludzi zmęczonych tempem, instytucjami i atrakcjami miasta, tworzą korzystny klimat społeczny wokół problematyki przeobrażeń obszarów wiejskich, sprzyjając odbudowie poczucia tożsamości kulturowej i patriotyzmu lokalnego mieszkańców wsi. Posiadają również swoje społeczno-ekonomiczne znaczenie, odpowiadając na oczekiwania młodego pokolenia na wsi oraz przyjezdnych na stałe i okresowo - przedsiębiorców, inteligencji wiejskiej, turystów, emerytów.

Może to stanowić dodatkowy impuls rozwojowy dla wielu obszarów, szczególnie takich, które dotknął proces degradacji. Realizacja idei rewaloryzacji środowiska kulturowego i przyrodniczego wsi, ładu przestrzennego, ożywienia społecznego, kulturalnego, a także gospodarczego, przy respektowaniu zasad równowagi ekologicznej i otwarciu na branże innowacyjne, jest na razie dla większości wsi bardziej hasłem niż praktyką, ale istnieją przykłady obszarów wiejskich, na których taki proces już trwa.²⁶ Podejmowane są także próby, eksperymenty na niewielkich obszarach,²⁷ które mogą się upowszechnić w przyszłości, pod warunkiem jednak, że będzie się z nimi utożsamiała społeczność lokalna. Teoretycy oraz praktycy planowania i sterowania procesami społecznymi podkreślają konieczność budowania różnych programów, wizji czy strategii rozwoju nawet na niewielką skalę we współpracy i przy stałym uwzględnianiu dążeń ludzi, do których adresowana jest dana koncepcja.²⁸

1.4. OGÓLNE ZAŁOŻENIA DO KREOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO OBSZARÓW WIEJSKICH.

Na podstawie przedstawionej ogólnej charakterystyki sytuacji polskiej wsi i rolnictwa, przewidywanych i preferowanych kierunków ich dalszego rozwoju w porównaniu z tendencjami w rolnictwie i na obszarach wiejskich w krajach Europy Zachodniej, wyłaniają się następujące wnioski, które powinny stanowić wstępne założenia do koncepcji aktywizacji przestrzenno-gospodarczej gmin wiejskich, np. gminy wiejskiej Wądroże Wielkie:

- Przeobrażenia strukturalne w polskim rolnictwie są nieuniknione; będą postępować zmiany związane z własnością ziemi, z wielkością gospodarstw, ze strukturą produkcji.
- Muszą rozwijać się alternatywne źródła utrzymania dla ludności nierolniczej, zamieszkującej na wsiach, a to spowoduje rozwój nowych funkcji wsi.

²⁵ Andrzej Kaleta (przy współpracy Bogdana Chmielewskiego i innych): Rewitalizacja obszarów rustykalnych Europy, t. I, Społeczność wiejska (na przykładzie wsi Lucim), Wrocław, Warszawa, Kraków 1996, s.12-27; Janusz L. Siemiński: Koncepcje rozwoju obszarów wiejskich w procesie transformacji ustrojowej Polski lat dziewięćdziesiątych. W: Wieś i rolnictwo w badaniach społeczno-ekonomicznych. Księga jubileuszowa IRWiR PAN, poz. cyt., s.126-153

²⁶ W Polsce takie zjawiska można zaobserwować np. na Opolszczyźnie, w Wielkopolsce, na Podhalu.

²⁷ A. Kaleta...: Rewitalizacja obszarów rustykalnych, poz. cyt.: Podstawowe założenia programu rewitalizacji Lucimia, Projekt badawczo-rozwojowy, s. 63-141; por. też: Socjologia wsi w Republice Federalnej Niemiec, poz. cyt., zwłaszcza artykuły Ulricha Plancka i Gerharda Henkla, a także: Socjologia wsi w Austrii, poz. cyt., artykuły Janosza Karasza, Johanna Millendorfera, Rudolfa Niesslera i Wernem Pevetza

²⁸ Por. np. Janosz Karasz: Socjokulturowe aspekty odnowy wsi, w: Socjologia wsi w Austrii, poz. cyt., s. 101-117, Janusz Oleszek: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich - wybrane aspekty badawcze i planistyczne, w: Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie nr 295, 1995, s. 327-335

- Obszary wiejskie muszą liczyć przede wszystkim na własne siły, rozwijając funkcje nierolnicze; do tej pory przedsiębiorczość wiejska głównie opiera się na małych, rodzinnych firmach, angażujących prywatny kapitał, elastycznie dostosowujących się do rynku zbytu. Obecnie proces ten powinien ulec przyspieszeniu w związku z członkostwem w Unii Europejskiej i środkom pomocowym.
- Dziedziny gospodarczej działalności pozarolniczej na wsi związane są przede wszystkim z cechami przyrodniczo - geograficznymi i położeniem terenu, z lokalnymi surowcami, a także tradycjami, strukturą zawodową, typami szkół oraz przedsiębiorczością władz lokalnych.

Należy szukać szans rozwoju przedsiębiorczości głównie w oparciu o własny potencjał przyrodniczy, kulturowy i społeczny.

- Konieczne są działania na rzecz podniesienia jakości życia na wsi, zwłaszcza poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną, co ma silny związek z rozwojem przedsiębiorczości. Na jakość życia składa się również stan środowiska przyrodniczego i środowiska antropogenicznego wsi. Społeczne oczekiwania są związane z respektowaniem zasad ekorozwoju na obszarach wiejskich oraz ze stworzeniem atrakcyjnego wizerunku wsi poprzez rewaloryzację i rewitalizację.
- Warunkiem niezbędnym skuteczności wszelkich koncepcji zmian rozwojowych na wsi jest współdziałanie jej mieszkańców w dziele tworzenia tych koncepcji i akceptacja ich założeń.

Uwzględnienie wymienionych prawidłowości rozwoju współczesnych obszarów wiejskich w kreowaniu misji przeobrażeń gmin jest niezbędnym warunkiem określenia prawidłowych, prorozwojowych kierunków i polityki zagospodarowania przestrzennego.

1.5. OKREŚLENIE „MISJI” ROZWOJU GMINY WĄDROŻE WIELKIE.

Analiza uwarunkowań, przygotowana w części A „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie” oraz analiza zawarta w powyższych punktach od 1.1 do 1.4, pozwoliły na określenie „misji” wyrażonej jako:

**REALIZACJA POLITYKI ROZWOJU POPRZEZ KREOWANIE
WIELOFUNKCYJNEJ STRUKTURY PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEJ
GMINY WĄDROŻE WIELKIE**

2. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE.

Kreowanie wielofunkcyjnej struktury przestrzenno – gospodarczej gminy Wądroże Wielkie wymaga realizacji przyjętych celów strategicznych, dotyczących:

- w dziedzinie rolnictwa wielkoobszarowego - reaktywowanie dużych gospodarstw rolnych, zarówno prywatnych, jak również innych form własności oraz średnich wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych i mieszkalnictwa zagrodowego;
- w dziedzinie przemysłu - rozwój przemysłu wydobywczego i gałęzi z nim związanych,
- w dziedzinie środowiska przyrodniczego - rozwój obszarów leśnych oraz terenów wód otwartych (zbiorniki retencyjne z funkcją rekreacyjną) z systemem ciągów ekologiczno - rekreacyjnych,
- w dziedzinie infrastruktury technicznej - budowa i remonty dróg, budowa kanalizacji ściekowej, sieci gazowej, telekomunikacji,

- w dziedzinie środowiska kulturowego - rewitalizacja i rewaloryzacja historycznego dziedzictwa (zachowanie tożsamości miejsca).

Rozwój społeczno – gospodarczy gminy Wądroże Wielkie realizowany jest w oparciu o wykorzystanie walorów gminy.

Składają się na nie:

- złoża naturalne, nie eksploatowane złoża granitognejsów, bazaltów, kwarcu, ilów, żwirów i łupków,
- stosunkowo korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa,
- przebieg autostrady A-4 Kraków – Olszyna (przejście graniczne z Republiką Niemiec) o parametrach 2 x 2. Droga jest ważnym szlakiem tranzytowym łączącym przejścia graniczne na zachodzie kraju z republiką Niemiec i na wschodzie przejście graniczne w Medyce z Białorusią,
- lokalizacja węzłów autostradowych w Budziszowie Wielkim i docelowo w Wądrożu Wielkim (węzeł postulowany przez gminę),
- walory przyrodnicze i kulturowe, umożliwiające stworzenie atrakcji turystycznych (obiekty historyczne, parki podworskie, krajobrazowe oraz stanowiska archeologiczne).

Rozwój usług i przetwórstwa rolno –spożywczego przewiduje się w każdym sołectwie gminy Wądroże Wielkie. Usługi handlowe występują na działkach wydzielonych lub mogą stanowić tzw. usługi wbudowane w parterach budynków mieszkalnych. Nieuciążliwe zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego lokalizowane są głównie na terenach byłych PGR-ów. W gminie przewiduje się znaczne tereny dla tzw. strefy aktywizacji gospodarczej w rejonie węzłów autostradowych.

Realizacja wymienionych kolejno strategicznych celów rozwoju przestrzenno – gospodarczego gminy Wądroże Wielkie pociąga za sobą potrzebę określenia bardziej szczegółowych działań.

3. GŁÓWNE CELE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE.

Główne cele rozwoju stanowią pochodną celów strategicznych.

W dziedzinie usług i przetwórstwa główne cele rozwoju obejmują: wzrost i rozwój nieuciążliwego przetwórstwa rolno-spożywczego oraz wzrost ilości drobnej wytwórczości oraz usług zlokalizowanych w zabudowie zagrodowej i innych budynkach usługowo-mieszkalnych.

W dziedzinie rolnictwa zakłada się rozwój gospodarki leśnej i gospodarki rybackiej w oparciu o nowo projektowane zbiorniki wodne. Planuje się zwiększenie lesistości gminy poprzez dolesienia, a także zakładanie terenów zieleni wysokiej, zieleni urządzonej i śródpolnej, chroniącej obszary rolne przed degradacją.

W dziedzinie tworzenia ekosystemów zieleni i wód otwartych główne cele rozwoju stanowi budowa dużych, średnich i małych zbiorników wodnych, które odgrywają bardzo ważną rolę małej retencji. Zbiorniki te, oprócz funkcji małej retencyjnej, podnoszą walory otoczenia i wartości rekreacyjne terenów, a co najważniejsze, pełnią rolę ochrony przeciwpowodziowej wraz z projektowaną zielenią leśną.

W dziedzinie mieszkalnictwa głównym celem jest rozwój terenów mieszkaniowych w atrakcyjnych rejonach, na południowych stokach, w pobliżu zbiorników wodnych i terenów leśnych. Zabudowa ta nie jest związana bezpośrednio z rolnictwem.

W dziedzinie infrastruktury główne cele stanowi budowa i remonty dróg, budowa węzłów autostradowych oraz budowa systemu ciągów rowerowych i pieszych. Niezbędny jest także rozwój infrastruktury technicznej.

W odniesieniu do rewitalizacji i rewaloryzacji wartości historyczno – kulturowych gminy Wądroże Wielkie główne działania będą polegać na zachowaniu układów urbanistycznych oraz zabytkowych obiektów wraz z ich najbliższym otoczeniem.

4. UZUPEŁNIAJĄCE CELE ROZWOJU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO GMINY WĄDROŻE WIELKIE.

Uzupełniającymi celami rozwoju są różnorodne działania, dotyczące utrzymania istniejącej infrastruktury technicznej gminy oraz obiektów. Działania te odnoszą się również do sektora usług oświaty, handlu, rzemiosła itp.

Przy bardzo niskich budżetach gmin i na tle istniejących potrzeb większość środków finansowych przeznaczana się na tzw. cele uzupełniające, najczęściej takie, jak niezbędne remonty dróg, mostów i innych obiektów. W związku z tym realizacja celów uzupełniających gmin powoduje ograniczanie możliwości rozwoju głównych i strategicznych celów rozwoju gminy.

4.1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY WĄDROŻE WIELKIE NA LATA 2016 – 2025.

Uchwałą Nr XVI/80/16 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 24 lutego 2016r. przyjęto „Strategię Rozwoju Gminy Wądroże Wielkie na lata 2016-2025. W strategii przyjęto wizję rozwoju gminy:

**„Gmina Wądroże Wielkie – gmina przyjazna dla mieszkańców,
otwarta na rozwój i współpracę oraz zapewniająca atrakcyjne warunki życia”**

W strategii wyróżnia się następującą hierarchię celów:

- misja strategii stanowi cel nadrzędny, do którego dąży gmina projektując działania rozwojowe,
- cele strategiczne, wskazujące najważniejsze obszary, których wsparcie jest konieczne dla przyspieszenia rozwoju gminy,
- cele operacyjne, które uszczegółwiają cele strategiczne i zawierają propozycje
- kierunków działań, koniecznych dla osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Konsekwentne dążenie do osiągania celów strategicznych i operacyjnych będzie przybliżało gminę Wądroże Wielkie do wyznaczonej misji.

Misja rozwoju gminy wskazuje na cel nadrzędny, do którego należy dążyć realizując poszczególne elementy strategii. Zwykle misja formułowana jest w sposób ogólny i adresowana jest do ogółu osób zamieszkujących daną gminę.

**„Misją rozwoju gminy Wądroże Wielkie jest podnoszenie poziomu życia
mieszkańców oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju w oparciu o posiadane
zasoby przyrodniczo-krajobrazowe, społeczne i kulturowe”**

Ustalenia zawarte w nowo opracowanej strategii gminy Wądroże Wielkie uzupełniają zapisy zawarte w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie.

W warunkach gospodarki rynkowej możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego poszczególnych obszarów są zróżnicowane. Uzależnione są one od wewnętrznych i zewnętrznych ograniczeń oraz szans swojego rozwoju. Szanse te zwiększają się, jeżeli gmina prowadzi aktywną politykę rozwoju i wprowadzając do działania elementy strategicznego planowania.

Planowanie strategiczne, które zmierza do ustalenia podstawowych kierunków rozwoju lokalnego, ma za zadanie dostarczyć gminie podstawę do racjonalnego działania. Jest też formą działania w nuncie szybko zachodzących przeobrażeń a jego istotną cechą jest zmienność w czasie, uwzględniająca długi, jak i krótki horyzont rozwiązywania uprzednio zdefiniowanych problemów rozwoju.

Strategia rozwoju lokalnego w powiązaniu z budżetem gminy oraz studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego staje się ważnym instrumentem działania.

Jako dokument kierunkowy strategia pełni funkcję drogowskazu w realizacji przedsięwzięć podmiotów lokalnych, przy czym wraz z zmieniającymi się warunkami wewnętrznymi i zewnętrznymi należy ją aktualizować oraz poszerzać i to na każdym poziomie planowania. Tylko permanentna

aktualizacja strategii umożliwi utrzymanie jej aktualności przez szereg kolejnych lat, a zawarta w założeniach może służyć różnym celom:

- opracowaniu planów zagospodarowania przestrzennego oraz różnorodnych programów i projektów,
- podejmowaniu bieżących i długookresowych decyzji o znaczeniu strategicznym, wpływającym na pożądane kierunki rozwoju,
- stymulacji zmian organizacyjnych i strukturalnych, zmierzających do podnoszenia efektywności zarządzania i gospodarowania majątkiem lokalnym.

Wykorzystując swoje możliwości wpływania na sytuację gospodarczą, władze lokalne powinny rozwijać działalność wspierającą przedsiębiorczość na własnym terenie. Samorządy lokalne mają zasadniczy wpływ na zachowanie podmiotów gospodarczych, co wynika z samej istoty przedsiębiorczości. Działalność systemu wspierania lokalnej przedsiębiorczości powinna być ukierunkowana na dokładne określenie potrzeb i celów rozwoju gospodarczego danego terenu, dokładne rozpoznanie sytuacji przedsiębiorstw oraz barier ich rozwoju, a także na przekazywanie informacji, udzielanie konsultacji i wspieranie inicjatyw.

W systemie gospodarki rynkowej znaczna część odpowiedzialności za pobudzanie i kształtowanie rozwoju gospodarczego spoczywa na władzach lokalnych, co pociąga za sobą przepływ kapitału i przedsiębiorców pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. Różna jest rola poszczególnych szczebli samorządu. I tak, w przypadku samorządu gminnego, bezpośrednia i pośrednia działalność na obszarze wspierania przedsiębiorczości polega na kształtowaniu różnych warunków dla rozwoju lokalnego w zależności od swoich możliwości.

Z kolei w ustawie o samorządzie powiatowym, w materii zakresu działania podaje się specyfikację zadań publicznych takich jak: przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizację lokalnego rynku pracy oraz promocję powiatu. Na ostatnim szczeblu samorządowym tj. w ustawie o samorządzie województwa władze poprzez strategię rozwoju województwa mają pobudzać aktywność gospodarczą oraz podnosić poziom konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa. Polityka rozwoju województwa to tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy.

IV. KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO ZGODNIE Z WYMOGAMI USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM.

W ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r., w art. 10, ust. 2 (tj. Dz. U. z 2016r. poz. 778, poz. 961), określone są wymogi dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego. Są to następujące zadania:

- określenie kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,
- określenie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym terenów wyłączonych spod zabudowy;
- określenie obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- określenie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- określenie kierunków rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- wskazanie obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;

- wskazanie obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- wskazanie obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także ~~obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m² oraz obszarów przestrzeni publicznej;~~
- wskazanie obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- określenie kierunków i zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- określenie **obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;** ~~obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;~~
- wskazanie obiektów lub obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- wskazanie obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, ~~lub~~ rekultywacji **lub** **remediacji;**
- **wskazanie obszarów zdegradowanych;**
- **wskazanie granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;**
- **wskazanie obszarów funkcjonalnych oznaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.**
- *określenie granic terenów pod budowę urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100KW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.*

Zgodnie z obowiązującą ustawą Studium jest jedynym dokumentem planistycznym, sporządzanym dla całego obszaru gminy. Dokument ten nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

W rozdziale II części B Studium przedstawia się kierunki rozwoju gminy Wądroże Wielkie zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. **oraz wprowadzonym w 2016 roku jednostkowymi zmianami kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę,**

Kierunki te są pochodną wykreowanej struktury uwzględniają hierarchicznej celów rozwoju, przedstawionej w rozdziale I części B oraz nową strategię rozwoju gminy Wądroże Wielkie.

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.

Ze względu na istniejące uwarunkowania dominującą funkcją w gminie pozostaje rolnictwo. Charakter typowo rolniczy zostaje utrzymany w większości miejscowości. Rozwój przemysłu i eksploatacja złóż naturalnych umożliwi tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem i wzrost ekonomiczny gminy. Na terenach osiedleńczych zostają wprowadzone nowe standardy zagospodarowania. Należy zwiększać powierzchnię działek pod zabudowę. Preferuje się działki o powierzchni powyżej 1500 m². Między zabudową mieszkaniową i zagrodową wprowadza się tereny zieleni wysokiej jako izolację ze względu na uciążliwości, jakie mogą powstawać na obszarach gospodarstw rolnych, przemysłu wydobywczego i przetwórstwa, a także ze względów estetycznych i dla poprawy mikroklimatu.

Na terenie gminy należy dążyć do osiągnięcia wielofunkcyjnej struktury przestrzenno – gospodarczej wsi.

Postuluje się podjęcie działań zmierzających do zmiany charakteru zagospodarowania obszaru gminy Wądroża Wielkiego. Należy także propagować rozwój pozarolniczych dziedzin działalności gospodarczej.

W celu realizacji postulatów kreowania wielofunkcyjnej struktury gminy wprowadza się strefy aktywizacji gospodarczej w bliskości projektowanych węzłów autostradowych.

Na terenie gminy projektuje się ponadto system zbiorników małej retencji wodnej, pełniących również funkcję rekreacyjną oraz system terenów zielonych. System ten będzie pełnił rolę ochrony przeciwpowodziowej i przeciwerozynnej.

Nowy kierunek rozwoju gminy stanowią farmy wiatrowe. Zgodnie ze „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim” przyjętym Uchwałą Nr 4857/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 sierpnia 2010 r. gmina posiada bardzo dobre warunki do rozwoju energetyki wiatrowej.

Wprowadzone w 2016 roku zmiany dotyczą wyznaczenia nowych terenów zainwestowania osiedleńczego w jednostkach osadniczych wsi o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej, wyznaczenie nowej funkcji komunikacyjnych i mieszkaniowych dla terenów nieczynnej linii kolejowej oraz nowych terenów lokalizacji elektrowni wiatrowych w obrębie Pawłowice Wielkie oraz możliwość lokalizacji OZE w formie elektrowni fotowoltaicznych.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPÓD ZABUDOWY

Przyjmuje się generalne zasady kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów w odniesieniu do istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy. Są to wstępne wytyczne i postulaty do uściślenia na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów.

2.1. Tereny zurbanizowane

W kształtowaniu nowo realizowanej i modernizowanej zabudowy należy przestrzegać następujących zasad:

- Należy kultywować lokalną tradycję budownictwa, wyrażoną w zasadach kształtowania brył obiektów, układach dachów, wysokości, detalu architektonicznym i materiale wykończeniowym, zasada ta powinna być rozumiana w sposób twórczy, nie tylko odtworzeniowy.
- Przestrzegać tradycyjnych zasad w rozplanowaniu zabudowy i utrzymaniu charakteru zabudowy.
- Kontynuacja zabudowy w lukach pomiędzy istniejącą zabudową jako tzw. zabudowa uzupełniająca.
- Nowo projektowane tereny pod zabudowę powinny tworzyć skoncentrowane formy zabudowy.
- Dążyć do zachowania prawidłowych, harmonijnych relacji między zabudową i zagospodarowaniem towarzyszącym bądź sąsiadującym ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań funkcjonalnych, krajobrazowych i kulturowych.

W odniesieniu do terenów wymagających szczególnie precyzyjnego określenia zasad i standardów kształtowania zabudowy oraz ochrony wartości środowiska kulturowego prowadzić gospodarkę przestrzenną w oparciu o plany miejscowe.

2.2. Tereny zabudowy mieszkaniowej.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską, dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymaga się uzyskania pozwolenia, a na terenach strefy konserwatorskiej „K” oraz dla obiektów ujętych w spisie obiektów o walorach kulturowych, wymaga się uzyskania pozytywnej opinii, odpowiednich służb. Również dla terenów leżących w granicach przyrodniczych obszarów chronionych, wymaga się uzyskania pozwolenia właściwych służb.

Rozwój mieszkalnictwa w gminie jest realizowany głównie w postaci zabudowy jednorodzinnej określone następującymi symbolami: **MN, MN I, MN II, RM, RM I, IIRM, MN/U, IIMN/U, IIRM/U**. Przeznaczeniem podstawowym terenów jest zabudowa jednorodzinna niskiej intensywności.

Wizerunek terenów zabudowy mieszkaniowej kształtuje się w zależności od ich położenia i charakteru.

2.3. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN, MN I, MN II)

MN – utrzymuje się istniejącą funkcję w odniesieniu do istniejących terenów zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz musi nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską, dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymaga się uzyskania pozwolenia, a na terenach strefy konserwatorskiej „K” oraz dla obiektów ujętych w spisie obiektów o walorach kulturowych, wymaga się uzyskania pozytywnej opinii, odpowiednich służb.

Dopuszcza się adaptację zabudowy zagrodowej na funkcje mieszkaniowe, mieszkaniowo – usługowe i usługowe o nieuciążliwym charakterze.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.

MN I – tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności, uwzględnione w opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”, Legnica marzec 2001”, przyjmuje się jako kontynuację zabudowy w lukach pomiędzy istniejącą zabudową, tzw. zabudowa uzupełniająca.

MN II – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna rozwijać się będzie na działkach powyżej 1500 m², oddalona od zabudowy zagrodowej. Tereny nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności wyznacza się w obrębach wsi: Wądroże Małe, Kosiska, Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Rębienice, Gądków, Mierczyce, Biernatki.

MN/U – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami rozwijać się będzie na działkach od 1000m² do 2500 m². Usługi mogą towarzyszyć zabudowie mieszkaniowej mogą być również z realizowane jako samodzielne inwestycje. Tereny nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowej z usługami wyznacza się w obrębach wsi: Wądroże Wielki i Postolice.

Architektura nowo realizowanej zabudowy oraz modernizacji obiektów istniejących powinny nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem. Sugeruje się stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz musi nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Pokrycia dachowe powinny być skośne wykonane z tradycyjnych materiałów budowlanych i nawiązywać do pokryć dachowych zabudowy sąsiadującej.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską, należących do stref konserwatorskich lub wykazanych w spisie obiektów o walorach kulturowych należy uzgadniać projekty z właściwymi służbami.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów hodowlanych oraz obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych.

2.4. Tereny zabudowy zagrodowej (RM, RM I, IIRM)

Przeznaczeniem podstawowym terenu jest zabudowa mieszkaniowa zagrodowa o niskiej intensywności (zespoły budynków mieszkalnych i gospodarczych, służących produkcji rolnej), powiązana z produkcją rolniczą.

Architektura nowo realizowanej zabudowy i modernizacji obiektów istniejących powinny nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Na terenach objętych ochroną konserwatorską należy uzgadniać projekty z właściwymi służbami.

Dopuszcza się adaptacje zabudowy zagrodowej na funkcje mieszkaniowe, mieszkaniowo – usługowe i usługowe o nieuciążliwym charakterze.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych oraz wielkotowarowych obiektów hodowlanych (o obsadzie powyżej 40 DJP).

2.5. Tereny zabudowy zagrodowej z usługami (IIRM/U)

Przeznaczeniem podstawowym terenu jest zabudowa mieszkaniowa zagrodowa o niskiej intensywności (zespoły budynków mieszkalnych i gospodarczych, służących produkcji rolnej), powiązana z produkcją rolniczą z dopuszczeniem wbudowanych usług oraz usługi na wydzielonych działkach.

Architektura nowo realizowanej zabudowy powinna nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, generujących intensywny ruch pojazdów dostawczych oraz wielkotowarowych obiektów hodowlanych (o obsadzie powyżej 40 DJP).

2.6. Tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej (MN/U, IIMN/UI)

Tereny należy przeznaczać pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną niskiej intensywności z dopuszczeniem wbudowanych usług nieuciążliwych oraz na usługi nieuciążliwe na wydzielonych działkach.

Forma architektoniczna nowo realizowanej zabudowy i modernizacji obiektów istniejących powinny nawiązywać do otaczającej zabudowy i harmonijnie komponować się z krajobrazem.

Wysokość nowo realizowanej zabudowy oraz budynków modernizowanych nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych oraz nawiązywać do zabudowy sąsiadującej.

Nie zezwala się na lokalizację obiektów usługowych i produkcyjnych o dużej uciążliwości, stwarzających zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi oraz obiektów hodowlanych.

2.7. Tereny zabudowy usługowej (U, IIU, IIUK).

Dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej na wydzielonych działkach w takich dziedzinach, jak handel detaliczny i hurtowy (UH), rzemiosło usługowe (UR), usługi sportowe i turystyczne (US), usługi oświaty (UO), administracji (UA), usługi kultury, kościoły (UK) oraz obsługa komunikacji i podróży, usługi specjalistyczne oraz inne (UI) i IIU, usługi edukacji i kultury (IIUK). Należy ograniczyć uciążliwości inwestycji do granic terenu działki lub własności inwestora.

Dopuszcza się na terenach usługowych mieszkania funkcyjne, związane z prowadzoną działalnością. Wymaga się wprowadzenia stref zieleni izolacyjnej.

Na terenach IIU i IIUK wysokość zabudowy nie powinna przekraczać trzech kondygnacji nadziemnych. Dodatkową trzecią kondygnację dopuszcza się wyłącznie w poddaszu budynku krytym dachem stromym.

Wyznacza się nowe tereny zabudowy usług publicznych w miejscowości Sobolew.

2.8. Tereny przemysłowe oraz tereny magazynowo – składowe (P,S, PG I, PG II, IIPG).

P,S- na terenach tych zezwala się na lokalizację inwestycji o charakterze produkcyjnym, w tym przetwórstwa, magazynowo – składowym, np. hurtowni, baz sprzętowych, składów materiałów budowlanych oraz usług wielkopowierzchniowych i usług specjalistycznych, wymagających dużych terenów. Należy ograniczyć uciążliwości inwestycji do granic terenu działki lub własności inwestora. Należy wprowadzić strefy zieleni wysokiej i izolacyjnej.

PG - nowoprojektowane powierzchnie eksploatacji surowców, na których zezwala się na lokalizację inwestycji przemysłu wydobywczego wraz z gałęziami z nim związanymi, pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację oraz opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg.

PG I – zachowuje się dotychczasową funkcję powierzchni eksploatacji surowców, określoną wg opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”, Legnica, marzec 2001. Na tych terenach zezwala się na lokalizację inwestycji przemysłu wydobywczego i gałęziami z nim związanymi, pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację oraz opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg.

IIPG – tereny eksploatacji powierzchniowej

nowoprojektowane powierzchnie eksploatacji surowców, na których zezwala się na lokalizację inwestycji przemysłu wydobywczego wraz z gałęziami z nim związanymi, pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację oraz opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg.

Ze względu na potencjalne oddziaływania związane z emisją pyłu i hałasu, szczególnie uciążliwe dla sąsiednich terenów osadniczych, przy opracowywaniu miejscowego planu należy uwzględnić istniejące uwarunkowania i zagrożenia.

Dla terenów powierzchniowej eksploatacji surowców w miejscowości Sobolew (dz. nr 19/5, 19/4, 19/8, 19/1) **PG(Ż)** po zakończeniu eksploatacji złoża określa się funkcję terenu działalność przemysłowa i produkcyjna - **PG,P**.

2.9. Tereny niezabudowane.

Większość terenów niezabudowanych na obszarze gminy Wądroże Wielkie to użytki rolnicze o wysokich klasach bonitacyjnych. Lasy stanowią jedynie niewielki procent terenu gminy. Ze względu na powyższe uwarunkowania niezbędne jest świadome gospodarowanie na tych terenach.

2.10. Tereny użytkowane rolniczo i lasy (R, ZL, IIZL(D)).

Podstawowa działalność na tych terenach to produkcja rolna i gospodarka leśna. Dopuszcza się rekultywację terenów zdegradowanych i nieużytków, rekultywację zagłębień poeksploatacyjnych w kierunku rolnym bądź leśnym.

Postuluje się zwiększenie lesistości gminy poprzez wprowadzanie systemów zadrzewień śródpolnych, wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż cieków, zalesianie terenów łąk i pastwisk o bonitacji gleb nie nadającej się do produkcji rolnej (gleby V i VI) oraz nieużytków i wyrobisk.

Na terenach rolnych klas I - III dopuszcza się lokalizację zabudowy o charakterze zagrodowym, w tym budynków gospodarczych, urządzeń i obiektów służących produkcji rolnej i obiektów przetwórstwa rolno – spożywczego oraz budynków mieszkalnych tylko w przypadku posiadania przez inwestora areалу użytków rolnych o powierzchni przekraczającej średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w gminie Wądroże Wielkie, które jest położone przynajmniej w części na terenie tej gminy, przy czym część ta nie może być mniejsza niż 1 ha.

Ponadto inwestor musi spełnić następujące warunki:

- na własny koszt doprowadzić do siedliska drogę oraz niezbędną infrastrukturę techniczną,
- zapewnić warunki prowadzenia działalności rolniczej w sposób nie powodujący zagrożenia dla środowiska przyrodniczego.

Na pozostałych terenach dopuszcza się tzw. zabudowę siedliskową na zasadach określonych przez obowiązujące przepisy.

Zezwala się na lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej, w tym sieci przesyłowych, ujęć wody, stacji uzdatniania itp.

Dopuszcza się wyznaczanie ścieżek turystycznych pieszych, rowerowych drogami polnymi i duktami leśnymi w porozumieniu z zarządzającym terenem.

Zakazuje się prowadzenia działalności rolniczej, w szczególności hodowlanej, w sposób zagrażający środowisku naturalnemu oraz zdrowiu i życiu ludzi oraz wprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gleby, wód powierzchniowych i podziemnych.

Dla terenów poeksploatacyjnych złoża Sobolew na działkach nr 24/2 i 23/1 o ustalonym kierunku rekultywacji **R** po zakończeniu działalności górniczej określa się funkcję terenu działalność przemysłowa i produkcyjna **PG,P**.

2.11. Istniejące i projektowane zbiorniki wodne (W,WI, W II).

Proponuje się realizację zbiorników wodnych w celu poprawy retencji wodnej i ochrony przeciwpowodziowej.

Dopuszcza się lokalizację i realizację urządzeń ochrony przeciwpowodziowej.

Postuluje się budowę zbiorników retencyjno-rekreacyjnych, połączonych z zespołami mieszkalnymi i terenami dolesień w obrębach miejscowości: ~~Wądroże Małe~~, Wądroże Wielkie, Biernatki, Skąła, Kosiska, Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Gądków, ~~Pawłowice Wielkie~~, Mierczyce.

2.12. Tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych (IIEE/R, EE)

Wprowadza się możliwość realizacji elektrowni wiatrowych, wraz z niezbędnymi obiektami i urządzeniami związanymi z przetwarzaniem i przesyłem energii elektrycznej (takimi jak: stacje transformatorowe, GPZ, linie elektroenergetyczne niskiego, średniego oraz wysokiego napięcia, linie telekomunikacyjne itp.) oraz parkingów, placów montażowych i manewrowych i dróg wewnętrznych, związanych z nowym użytkowaniem, jak również lokalizacji masztów pomiarowych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.

W planach miejscowych sporządzonych dla terenów farm wiatrowych należy wyznaczyć strefę ochronną związaną z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu wokół planowanych turbin wiatrowych. Zasięg strefy powinien wynosić 500 m od urządzenia. W strefie tej zakazuje się zabudowy mieszkaniowej bądź zagrodowej.

Na potrzeby lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł została opracowana analiza dotycząca monitoringu ptaków i nietoperzy, uwzględniającego m.in. miejsca gniazdowania i żerowania ptaków, inwentaryzację chiropterologiczną oraz trasy przelotów w okresie migracji obu grup zwierząt, która dopuściła możliwość realizacji farm wiatrowych we wskazanych w studium lokalizacjach.

We „Wstępnej ocenie...” stwierdzono m.in., że: „Teren planowanej farmy wiatrowej omija większość okolicznych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, ważnych dla zachowania różnorodności faunistycznej w krajobrazie rolniczym” oraz że, „zagospodarowanie terenów otaczających planowaną farmę wiatrową wskazuje, iż jest ona zlokalizowana korzystnie z punktu widzenia ochrony populacji nietoperzy i ptaków. Na obszarze tym, w odległości co najmniej kilkunastu kilometrów nie występują tereny szczególnie atrakcyjne dla ptaków i nietoperzy, takie jak doliny większych rzek, duże zbiorniki wodne, rozległe obszary podmokłe, obszary o dużych zwartych lub blisko siebie położonych kompleksach leśnych. Planowana farma wiatrowa położona jest także korzystnie względem lokalnych ostoi fauny, za które uznać należy niewielkie zbiorniki wodne i niewielkie kompleksy leśne położone w jej otoczeniu”.

2.13. Tereny lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych OZE.

Wprowadza się możliwość realizacji elektrowni fotowoltaicznych, wraz z niezbędnymi obiektami i urządzeniami związanymi z przetwarzaniem i przesyłem energii elektrycznej (takimi jak: stacje transformatorowe, GPZ, linie elektroenergetyczne niskiego, średniego oraz wysokiego napięcia, linie

telekomunikacyjne itp.) oraz parkingów, placów montażowych i manewrowych i dróg wewnętrznych, związanych z nowym użytkowaniem, jak również lokalizacji masztów pomiarowych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.

2.14. Tereny lokalizacji lokalnych oczyszczalni ścieków IO.

Przewiduje się nowe lokalizacje oczyszczalni ścieków sanitarnych w miejscowościach Budziszów Mały i Kosiska. Rozwiązaniem umożliwiającym odbiór ścieków z planowanej zabudowy może być zastosowanie lokalnych pompowni, współpracujących z rurociągami tłocznymi. Można w ten sposób odprowadzać ścieki do oddalonego, miejskiego systemu kanalizacji sanitarnej.

2.15. Tereny planowanych lokalizacji ścieżek rowerowych na dawnych terenach kolejowych KS.

Planuje się lokalizację ścieżek rowerowych na nieużytkowanych terenach kolejowych.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

Spośród lokalnych wartości zasobów środowiska przyrodniczego gminy Wądroże Wielkie największe znaczenie mają:

- gleby,
- wody,
- krajobraz,
- lasy i zadrzewienia
- złoża naturalne.

Wszystkie te elementy zostały już szczegółowo omówione w dziale „Uwarunkowania przyrodnicze”, jednak warto podkreślić ich ogromne znaczenie dla rozwoju gminy. Szczególnie ważna jest na obszarze gminy gospodarka wodna. Prawidłowe gospodarowanie wodą istotna jest zarówno z uwagi na zagrożenie powodziowe, jak i w celu podniesienia atrakcyjności terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. W gminie występuje pilna potrzeba retencji wody. Gospodarka wodna powinna być ponadto tak ukierunkowana, aby przywrócić rzekom pierwszą klasę czystości.

Działania polepszające jakość wód to przede wszystkim zredukowanie i ostatecznie całkowita eliminacja zanieczyszczeń wód, uzyskane między innymi przez skanalizowanie miejscowości usytuowanych nad rzekami, a także zadrzewianie brzegów oraz zalesianie nieużytków przybrzeżnych rzek i stawów we współdziałaniu z zainteresowanymi instytucjami hydrotechnicznymi, ekologicznymi i leśnymi. Ponadto działania powinny wspierać małą retencję wód na drobnych ciekach z uwzględnieniem technologii proekologicznych.

W celu ograniczenia napływu do wód stojących nadmiaru substancji użyźniających należy opracować system ochrony tych wód. Należy również zwrócić uwagę na wody opadowe z dróg, placów postojowych, manewrowych i parkingów, aby nie były one odprowadzane do pobliskich cieków lub kanalizacji bez ich oczyszczania w stosownych separatorach.

Równoległe z wodami, bardzo ważną rolę dla środowiska przyrodniczego odgrywa zieleń. Lasy i zadrzewienia są nieodłącznym elementem zbiorników wodnych. Zwiększają atrakcyjność terenu i mają wpływ na klimat, ponadto są siedliskiem wielu roślin i zwierząt. W gminie Wądroże Wielkie bardzo ważne jest przeprowadzenie programu dolesień.

Ze względu na ochronę powietrza proponuje się w gminie przechodzenie na ogrzewanie alternatywnymi źródłami energii cieplnej.

Znaczną część powierzchni gminy zajmują użytki rolne o wysokich klasach bonitacyjnych, są one bogactwem naturalnym, podlegającym ochronie. Niezmiernie ważne jest znalezienie kompromisu pomiędzy potrzebami społeczno - ekonomicznymi mieszkańców gminy a wymogami ochrony środowiska przyrodniczego.

Przy kształtowaniu przestrzeni na terenie gminy Wądroże Wielkie należy uwzględnić następujące zasady dotyczące ochrony przyrody:

- ochrona wszystkich dotychczasowych gatunków roślin i zwierząt występujących na terenie gminy,
- objęcie ochroną wyznaczonych drzew, proponowanych jako pomniki przyrody (wg inwentaryzacji przyrodniczej dla gminy Wądroże Wielkie),
- ochrona ekosystemów wodno – łąkowo - leśnych, tworzenie powiązań ekologicznych dolin rzecznych z uwzględnieniem wymagań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej,
- zwiększanie retencji dla rolnictwa i zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej poprzez budowę zbiorników małej retencji,
- porządkowanie gospodarki ściekowej poprzez budowę systemu zbiorczej kanalizacji ściekowej z oczyszczalniami ścieków,
- ograniczenie nadmiernego rozwoju budownictwa, tras komunikacyjnych i infrastrukturalnych,
- ograniczenie rozpraszania zabudowy dla zachowania i ochrony ekosystemów łąkowo – rolno - leśnych poprzez preferowanie zabudowy odtworzeniowej i uzupełniającej w istniejących jednostkach osadniczych oraz poprzez modernizację i adaptację siedlisk istniejących,
- ograniczenie obudowy ciągów komunikacyjnych, powodującej powstawanie barier ekologicznych i niszczenie walorów widokowych,
- kształtowanie krajobrazu terenów osadniczych poprzez:
 - preferowanie nowej zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu,
 - utrzymanie historycznej i regionalnej skali struktury jednostek osadniczych,
- ograniczanie przekształceń naturalnych łąk i pastwisk w grunty orne,
- rekultywację gruntów zdegradowanych i nieużytków w kierunku leśnym,
- objęcie ochroną przyrodniczą wartościowych okazów drzew wskazanych w inwentaryzacji przyrodniczej gminy.

3.1. Obszary i obiekty środowiska przyrodniczego objęte ochroną prawną

Na terenie gminy znajdują się zespoły zieleni zabytkowej – parki podworskie, zieleń przykościelna i cmentarna oraz trzy parki zabytkowe – w Budziszowie Małym, Mierczycach i Wądrożu Wielkim.

Na terenie parku w Budziszowie Małym znajdują się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

Lipa drobnolistna *Tilia cordata* trójpniowa o obwodach 266 cm, 480 cm i 220 cm.

Jesion wyniosły *Fraxinus exelsior* – 400 cm obwodu,

Buk pospolity odm. Purpurowa *Fagus sylvatica „Atropucea”* – 310 obwodu,

Cis pospolity *Taxus baccata* wielopniowy – 110 cm. obwodu.

Na terenie parku w Mierczycach znajduje się 2 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 350 cm obwodu,

Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 360 cm obwodu.

Na terenie parku w Wądrożu Wielkim znajduje się 4 drzewa, które w „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wądroże Wielkie” proponuje się do objęcia ochroną pomnikową. Są to:

1. Wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* – 400 cm obwodu,

2. Jesion wyniosły *Fraxinus exelsior* – 295 cm obwodu,

3. Dąb szypułkowy *Quercus robur* – 440 cm obwodu,

4. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* – 270 cm obwodu.

Również postuluje się utworzenie nowych użytków ekologicznych według opracowania „Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wądroże Wielkie, 1999 r.”

Tabela 18. Użytki ekologiczne projektowane na terenie gminy Wądroże Wielkie

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja
1.	Kosiska	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzcina, godowisko rzekotki drzewnej	Około 600 m na północny-zachód od zachodniego skraju Postolic
2.	Wądroże Wielkie	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzcina, jedyne na terenie gminy łęgowisko błotniaka stawowego i jedyne znane godowisko grzebiuszki ziemnej	Około 650 m na południowy zachód od południowego skraju Biernatek
3.	Wądroże Wielkie	Małe śródpolne, głębokie oczko wodne, godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Około 100 m na północ od poprzedniego obiektu
4.	Biernatki	Śródpolne oczko wodne porośnięte trzcina	Około 1100 m na wschód od południowego skraju wsi, przy nieczynnej linii kolejowej
5.	Biernatki	Niewielkie śródpolne oczko wodne porośnięte babką wodną, masowe godowisko rzekotki drzewnej i żab zielonych	Około 1100 m na wschód od południowego skraju wsi
6.	Gądków	Murawy kserotermiczne na zboczu góry Żak, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego	Na północny-wschód od wschodniego skraju Granowic
7.	Bielany, Jenków	Cztery obiekty z murawami kserotermicznymi i starymi kamieniołomami łupków szarogłazowych. W jednym z obiektów znajduje się jedyna w gminie nie wyeksploatowana wychodnia łupków szarogłazowych. Stanowiska róży eliptycznej.	Na szczycie wzgórza pomiędzy Jenkowem a Bielaniem
8.	Mierzyce	Murawy na obrzeżu Papajowej Góry, stanowisko dziewięcisiu bezłodygowego, tymotki Boehemera i innych gatunków kserotermicznych.	Około 600 m na wschód od wsi
9.	Granowice	Mały fragment murawy na zboczu Góry Czubatki	Około 700 m na północ od wsi
10.	Wądroże Wielkie	Niewielki kamieniołom z oczkiem wodnym, godowisko kilku gatunków płazów	Na wschodnim skraju wsi
11.	Biernatki	Podmokłe łąki ze storczykiem i rzadkim turzycami	Około 600 m na południowy-wschód od południowego skraju wsi

źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wądroże Wielkie, 1999 r.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Obszary i obiekty środowiska kulturowego, objęte ochroną prawną, zostały omówione w rozdziale uwarunkowań kulturowych. Zagadnienie dziedzictwa kulturowego regulują umowy i konwencje międzynarodowe oraz Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Stan techniczny obiektów zabytkowych jest niezadowolający. Celowym kierunkiem działania powinno być włączenie zabytków w sferę zainteresowań krajoznawczych, a także wykorzystanie ich jako obiektów pełniących funkcje usług turystycznych i kulturalnych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami bezwzględna ochroną należy objąć:

- zabytki architektury i budownictwa w postaci obiektów uznanych za szczególnie cenne wartości dziedzictwa kulturowego,
- zabytkowe założenia parkowe,
- zabytkowe założenia ruralistyczne,
- krajobraz kulturowy zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi,
- krajobraz kulturowy w formie ustanowionych stref ochrony konserwatorskiej,
- stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej, „A”, „K”, „OW”, „W”. Strefy te występują w większości wsi w gminie.

Na terenach IIMN/U w Mierzycach, MN oraz RM/U w Budziszowie Wielkim należy w planach miejscowych wyznaczyć strefę ochrony krajobrazu kulturowego wraz z ustaleniami dotyczącymi ochrony.

Na terenach IIMN/U w Mierczycach, zgodnie z rysunkiem, należy w planach miejscowych wyznaczyć strefę ochrony zabytkowego układu przestrzennego wsi wraz z ustaleniami dotyczącymi ochrony..

Tereny objęte zmianą studium w Mierczycach i Budziszowie są częścią zabytkowych układów przestrzennych wskazanych do objęcia gminną ewidencją zabytków.

Wszelkie inwestycje i prace ziemne na obszarze strefy należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. W trakcie prowadzenia prac ziemnych w rejonach stanowisk archeologicznych należy zapewnić nadzór archeologiczny, a w razie konieczności, należy przeprowadzić archeologiczne badania ratownicze. Koszty tych prac archeologicznych i wykopaliskowych ponosi inwestor. Na tego typu prace należy uzyskać pozwolenie od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków .

Nowopowstające zespoły urbanistyczne należy harmonijnie komponować z otaczającym krajobrazem, a jeśli znajdować się będą w sąsiedztwie stref ochrony konserwatorskiej, nie powinny kolidować z historycznym układem zabudowy. Kształtowanie zabudowy i jej otoczenia dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej, podlega następującym ustaleniom:

- należy zapewnić ochronę ciągów i osi widokowych poprzez odpowiednie kształtowanie zabudowy, kadrowanie widoków poprzez zabudowę, ukształtowanie linii i płaszczyzny zieleni oraz alei,
- należy dostosować skalę zabudowy do otoczenia, uwzględniając ukształtowanie wnętrza urbanistycznych i otwarcie kierunkowych,
- należy dostosować nowoprojektowaną zabudowę do historycznych układów w zakresie sytuacji, bryły, skali, podziałów architektonicznych, materiałów budowlanych, a także nawiązaniem formami współczesnymi do lokalnej architektury; należy harmonijnie połączyć elementy zabudowy współczesnej z historyczną,
- dla zabudowy zagrodowej preferuje się zwarty układ, lokalizację wzdłuż dróg niższych klas z możliwością powiązań z polami,
- należy wprowadzić w nowopowstających zespołach urbanistycznych przestrzenie ogólnodostępne, zieleni urządzonej wysoką i niską oraz ścieżki dla pieszych,
- zabudowania zagrodowe należy projektować jako zagrody wielobudynkowe zgodnie z historyczną zasadą kształtowania tych obiektów,
- należy ograniczać obudowę ciągów komunikacyjnych, powodującą powstawanie barier ekologicznych oraz zakłócanie ciągów widokowych,
- należy unikać sytuowania obiektów budowlanych w sposób powodujący dysharmonię z otoczeniem i harmonizować już istniejące tego typu obiekty.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

5.1. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI.

5.1.1. Komunikacja drogowa.

Na terenie gminy jest stosunkowo dobrze rozwinięta komunikacja drogowa. Dla usprawnienia i podniesienia płynności ruchu ponadlokalnego i lokalnego oraz poprawienia bezpieczeństwa należy dążyć do modernizowania i rozbudowy istniejącego systemu komunikacji kołowej. Ważnym elementem jest osiągnięcie odpowiednich parametrów technicznych dróg. Dla elementów układu komunikacyjnego wprowadza się następujące ustalenia:

- głównym szlakiem komunikacyjnym jest autostrada A-4, dla której po modernizacji i wprowadzeniu odpłatności przewiduje się realizację Miejsca Obsługi Podróżnych (MOP-Rębienice-II);
- dla dróg wojewódzkich (nr 345 i nr 363) przewiduje się modernizację i dostosowanie do odpowiednich parametrów technicznych dróg głównych **G** (termin modernizacji nie został jeszcze określony);
- dla dróg powiatowych wyznacza się przebieg drogi o parametrach **Z**, biegnącej od granic gminy po śladzie drogi – kierunek Wądroże Małe - Legnica, dalej w kierunku wsi Gądków, do drogi wojewódzkiej nr 345;
- układ komunikacji dróg gminnych uzupełnia się projektowanymi drogami lokalnymi i dojazdowymi w celu zapewnienia dogodnej obsługi terenów nowoprojektowanych;
- proponuje się obejścia komunikacyjne miejscowości: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Budziszów Wielki (zadanie nie jest ujęte w *Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Województwa Dolnośląskiego na lata 2004-2008*), Gądków.

5.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez gminę Wądroże Wielkie przebiega jedna linia kolejowa nr 315 relacji Jawor – Wądroże Wielkie - Malczyce. Jest to linia jednotorowa, o charakterze lokalnym, obecnie nieużywana. Nie przewiduje się rozbudowy sieci kolejowej na terenie gminy, jednakże zachowuje się jej przebieg i infrastrukturę.

Planuje się przeznaczenie terenu pod ścieżki rowerowe, ciągi komunikacyjne piesze i kołowe oraz częściowo tereny mieszkaniowe.

5.1.3. Komunikacja rowerowa.

Wyznacza się system ścieżek rowerowych o znaczeniu lokalnym, spełniających funkcje rekreacyjne, których postulowane przebiegi pokazano na rysunku studium.

5.2. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

Ustalenia studium nie określają szczegółowych rozwiązań technicznych systemów inżynierskich i szczegółowego przebiegu sieci infrastruktury. Wszelkie planowane projekty i wdrażane programy wymagają specjalistycznych opracowań, dla których ustalenia studium należy traktować jako warunki wyjściowe.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W gminie Wądroże Wielkie wszystkie wsie, z wyjątkiem Pawłowic Wielkich, posiadają dostęp do wody z sieci. Cała gmina zaopatruje się w wodę z Zakładu Produkcji Wody „Przybków” w Legnicy. Przesył wody uzdatnionej odbywa się systemem zbiorników i przepompowni, wodociągiem międzygminnym, obsługującym gminy: Legnickie Pole, Wądroże Wielkie.

Wieś Pawłowice Wielkie zaopatrywana ma być docelowo z systemu wodociągowego gminy Mściwojów (Snowidza-Barycz).

Na obszarach obecnie zagospodarowanych planuje się rozbudowę sieci w miarę powstawania nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej. Ponadto przy planowaniu nowych zespołów zabudowy należy wziąć pod uwagę lokalizowanie sieci wzdłuż projektowanego układu komunikacyjnego. Zaleca się, aby sieć wodociągowa osiągnęła formę układu pierścieniowego, co umożliwi nieprzerwaną dostawę wody, nawet w przypadku awarii.

5.2.2. Oczyszczanie ścieków.

Na terenie gminy Wądroże Wielkie skanalizowanych jest 6 miejscowości Granowice, Mierczyce, Skąła, Wądroże Małe, Wądroże Wielkie, Wierzchowice. Budynki po byłym PGR na terenie Budziszowa Wielkiego posiadają własną sieć kanalizacyjną oraz realizowana jest kanalizacja w Wądrożu Małym.

Pozostała część gminy kieruje ścieki pochodzące z mieszkalnictwa do osadników bezodpływowych lub przepływowych, z których odprowadzane są do najbliższych cieków, jak również do gruntu w przypadku często nieszczelnych osadników.

Taka sytuacja stanowi zagrożenie sanitarne dla mieszkańców oraz poważne zagrożenie ekologiczne dla ziemi i wód powierzchniowych.

Ścieki sanitarne odprowadzane są w układzie grawitacyjno – pompowym kanalizacją sanitarną na oczyszczalnię ścieków w Mierczycach. W realizacji jest rozbudowa tej oczyszczalni z przepustowości $Q=100^3$ do $Q=600$ m³/d.

Przyjęta przez gminę „Koncepcja gospodarki ściekowej Gminy Wądroże Wielkie – EsKO Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska, s.c. z Zielonej Góry” zakłada następujące realizacje układów kanalizacyjnych:

- po rozbudowie oczyszczalni w Mierczycach obsługa przez nią wsi: Mierczyce, Skała, Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Wierzchowice,
- projektowana oczyszczalnia grupowa w Gądkowie obsłuży wsie: Rębienice, Gądków, Bielany, Jenków,
- projektowana oczyszczalnia w Budziszowie Małym obsłuży wsie: Kępy, Kosiska, Sobolew, Postolice, Budziszów Mały, Budziszów Wielki lub w innym wariantcie, nastąpi przerzut ścieków z tych wsi do systemu kanalizacji gminy Udanin,
- przerzut ścieków ze wsi Pawłowice Wielkie do systemu kanalizacyjnego gminy Mściwojów (Barycz – Snowidza),
- dla wsi Biernatki przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub w innym wariantcie przerzut ścieków do systemu kanalizacyjnego gminy Ruja (Brennik),
- dla wsi Granowice przewiduje się oczyszczalnię lokalną lub przerzut ścieków do sieci kanalizacyjnej wsi Mierczyce.

Przewiduje się likwidację oczyszczalni typu KOS-50 w Wądrożu Wielkim oraz oczyszczalni byłego PGR-u w Budziszowie Wielkim.

Postuluje się rozbudowę lub budowę nowej sieci kanalizacji deszczowej na terenach projektowanej i istniejącej zabudowy, w szczególności na terenach lokalnych podtopień. Kanały sieci deszczowej będą odprowadzać wodę do pobliskich rowów melioracyjnych lub cieków wodnych. Planowana sieć zbiorników małej retencji, leżących na niemal wszystkich ciekach wodnych na terenie gminy, może gromadzić wodę deszczową. Zabiegi te poprawią stosunki wodne i zapobiegą lokalnym podtopieniom w czasie gwałtownych ulew.

5.2.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Przekształcenia terenów rolniczych na funkcje mieszkaniowe, przemysłowe, składowe czy usługowe, wymagać będzie budowy nowych stacji transformatorowych oraz linii SN i NN. Wydzielenie działek pod stacje transformatorowe powinno nastąpić na etapie realizacji planów miejscowych. W planach Koncernu Energetycznego EnergiaPro Oddział w Legnicy jest ujęta budowa stacji GPZ Budziszów Wielki wraz z powiązaniem z istniejącą linią 110 kV. Ponadto na obszarze gminy nie przewiduje się lokalizacji nowych obiektów elektroenergetycznych o znaczeniu ponad lokalnym.

Ponadto, w związku z planowaną budową elektrowni wiatrowych należy włączyć je do publicznego systemu elektroenergetycznego – głównie linii elektroenergetycznych 110kV i 20kV, poprzez budowę systemu linii dystrybucyjnych SN i stacji SN/NN.

5.2.4. Zaopatrzenie w gaz.

W koncepcji rozwoju sieci gazowniczej w gminie planuje się realizację stacji redukcyjno – pomiarowej w Wądrożu Małym o przepustowości $Q=3000$ m³/h, oraz wykorzystanie istniejącej stacji w Biernatkach o przepustowości $Q=30000$ m³/h.

Stacja w Wądrożu Małym podłączona zostanie do projektowanego gazociągu DN100, wpiętego do gazociągu w/c DN400 i zaopatrywać będzie w gaz ziemny wysoko metanowy śr/c mieszkańców wsi: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Skąła, Pawłowice i Wierzchowice.

Wieś Biernatki ma zostać podłączona do wyżej wymienionej projektowanej stacji redukcyjno-pomiarowej w Biernatkach.

Gazociągi przebiegające przez obszar gminy wymagają zachowania stref ochronnych, których parametry określone są odpowiednimi przepisami.

Przy projektowaniu obiektów budowlanych w pobliżu sieci gazowniczej należy zachować następujące uwarunkowania:

- strefa ochronna gazociągów wysokiego ciśnienia, których przebieg pokazany jest na planszy studium, stanowi strefę ochronną, w której operator gazociągów jest uprawniony do zapobiegania działalności, która może mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągów,
- przed wydaniem pozwolenia na budowę ustala się obowiązek uzgodnienia z zarządcą gazociągów lokalizacji obiektów wzdłuż strefy ochronnej,
- dla strefy ochronnej gazociągów ustala się następujące zasady zagospodarowania:
 - zakaz lokalizacji wszelkiej zabudowy,
 - obowiązek zapewnienia swobodnego dojazdu do sieci infrastruktury technicznej oraz swobodnego przemieszczania się wzdłuż i w obrębie strefy kontrolowanej,
 - dopuszcza się lokalizację sieci podziemnego uzbrojenia technicznego po uzgodnieniu i na warunkach określonych przez zarządcę gazociągów,
 - zakaz sadzenia drzew i krzewów w pasie 6m (po 3m od osi gazociągu); zagospodarowanie zielenią niską,
 - zakaz prowadzenia działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągów podczas eksploatacji.

Tabela określająca warunki strefy ochronnej gazociągu.

L.p.	Rodzaj obiektu terenowego	DN ≤ 300, PN6,3 MPa	DN>300, PN 6,3MPa	DN ≤300, PN 1,6MPa	Licząc od gazociągu do
1.	Miasta i zespoły wiejskich bud. mieszkaln. o zwartej zabudowie	25m	50m	20m	linii zwartej zabudowy
2.	Budynki użyteczności publicz.	35m	65m	25m	granicy terenu
3.	Budynki mieszkalne zabudowy jedno- i wielorodzinnej	20m	35m	20m	rzutu budynku
4.	Wolnostojące bud. Mieszkalne	15m	25m	15m	rzutu budynku
5.	Zakłady przemysłowe	25m	50m	20m	granicy terenu
6.	Parkingi	20m	30m	20m	granicy terenu

5.2.5. Ciepłownictwo.

Głównym źródłem energii cieplnej w gminie pozostaną indywidualne kotłownie. Postuluje się o likwidację źródeł opalanych węglem, powodujących niską, uciążliwą dla środowiska emisję zanieczyszczeń do powietrza. Należy promować proekologiczne systemy grzewcze. Przyjmuje się, że warunkiem poprawy środowiska przyrodniczego jest zastosowanie alternatywnych źródeł energii cieplnej. Dodatkowo należy propagować zastosowanie specjalistycznych i ekologicznych kotłowni zasilanych paliwami będącymi produktami odpadowymi, takimi jak trociny, wierzba energetyczna, słoma.

5.2.6. Telekomunikacja.

Rozwój sieci telekomunikacyjnej jest uzależniony od rozbudowy planowanych obszarów mieszkaniowych, usługowych i form aktywności gospodarczej. Na terenach istniejącej zabudowy sieć będzie uzupełniana w miarę potrzeb.

Wszelkie zadania inwestycyjne i projektowe na terenie gminy w fazie projektowej powinny być uzgadniane z T.P. S.A. Pion Sieci Obszar Telekomunikacji we Wrocławiu w zakresie występowania kolizji z urządzeniami telekomunikacyjnymi.

5.2.7. Gospodarka odpadami.

Na obszarze gminy funkcjonuje jedno składowisko w Wądrożu. Dla składowisk we wsi Mierczyce, Budziszów Wielki i Wądroże Małe wyznacza się kierunek rekultywacji poprzez nasadzenia zieleni urządzonej. Planuje się realizację składowiska w obrębie wsi Skąta. Dotychczasowa polityka gminy opiera się w znacznej mierze na wywożeniu odpadów przez specjalistyczną firmę na składowiska rejonowe (miejskie). Przynosi to większe korzyści ekonomiczne niż eksploatacja własnych składowisk.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

W gminie Wądroże Wielkie inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, przewidziane do realizacji, to przede wszystkim:

w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego

- wszelkie działania na terenach objętych ochroną powinny przebiegać zgodnie z wymogami ochrony środowiska,
- ochrona zagrożonych gatunków zwierząt i roślin, w tym pomników przyrody.
- w studium określono problematykę zagrożenia powodziowego poprzez budowę zbiorników retencyjnych z określeniem strefy zasięgu wód powodziowych ,
- studium określa granice dopuszczalnych stref wydobywania surowców naturalnych,
- nowoprojektowane powierzchnie eksploatacji surowców, na których zezwala się na lokalizację inwestycji związanych z przemysłem wydobywczym i gałęziami z nim związanymi, powinny posiadać opracowania i zatwierdzenia geologicznej dokumentacji złoża, określającej między innymi jego wielkość i zasięg oraz uzyskania koncesji na eksploatację,
- realizacja proponowanego w studium systemu małej retencji wodnej,
- uzupełnienie i modernizacja wałów wzdłuż odcinków rzek przebiegających przez tereny zabudowane lub przewidziane do zainwestowania;

w zakresie ochrony środowiska kulturowego

- ochrona i rewaloryzacja obiektów i obszarów o wysokich walorach historycznych,
- utrzymanie i modernizacja obiektów, których właścicielem jest gmina, w tym szkół, obiektów administracji, budynków komunalnych;

w zakresie komunikacji

- budowa nowych i modernizacja istniejących dróg gminnych,
- proponuje się obejścia komunikacyjne miejscowości: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Budziszów Wielki, Gądków,
- wyznaczenie sieci komunikacji rowerowej;

w zakresie infrastruktury

- budowa i modernizacja systemów infrastruktury technicznej, w tym w szczególności kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW ZAWIERAJACYCH ZADANIA RZĄDOWE.

W gminie Wądroże Wielkie głównymi inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym są:

w zakresie infrastruktury

- Zakład Energetyczny Legnica S.A. planuje budowę odgałęzienia od linii wysokiego napięcia 110 kV Wrocław / Klecina – Pawłowice Wielkie, do projektowanej GPZ Budziszów Wielki; wzdłuż istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych; należy uwzględnić przewidywane obszary szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego,
- istniejąca sieć gazowa wysokiego ciśnienia (Taczalin – Rybno DN400, PN 6.3MPa; Załęcze – Zgorzelec DN300, PN 6.3MPa) oraz podwyższonego średniego ciśnienia (Biernatki – Strzegom DN 300, PN 1.6 MPa, Ołtaszyn – Biernatki – Chościeszowice ND 300, PN 1.6 MPa) oraz stacja redukcyjno-pomiarowa w Biernatkach,
- przewiduje się kompleksowe i równoczesne rozwiązanie problemu zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w zlewniach Odry i Kaczawy,
- w zakresie gospodarki odpadami, zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa, przewiduje się budowę całościowego systemu gospodarki odpadami, którego podstawą będzie „Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego” opracowany zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 24 kwietnia 2001 roku;

w zakresie komunikacji

- autostrada A-4,
- droga wojewódzka nr 345 (Wilczków, Budziszów Wielki, Strzegom/ połączenie z drogą nr 5) o parametrach klasy G, dla której należy uwzględnić korektę trasy w miejscowości Budziszów Wielki,
- droga wojewódzka nr 363 (odcinek Jawor – Jenków) o parametrach klasy Z,
- węzeł autostradowy z drogą wojewódzką nr 345 w miejscowości Budziszów Wielki wraz z przyległymi terenami aktywności gospodarczej „Budziszów Wielki – Gądków – Postolice.

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M2 ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.

W gminie występują obszary i tereny górnicze, które w całości znajdują się na terenie gminy Wądroże Wielkie. Dla tych obszarów i terenów górniczych obowiązkowe jest sporządzenie MPZP na podstawie przepisów odrębnych.

9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.

Gmina zamierza sporządzić MPZP dla wszystkich obrębów – wsi:

Biernatki,
Budziszów Mały,
Gądków,
Granowice,
Jenków,

Kępy,
Kosiska,
Pawłowice Wielkie,
Postolice,
Rębienice,
Skała,
Sobolew,
Wierzchowice.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

Najważniejsze kierunki przemian w rolnictwie to:

- stworzenie mechanizmów umożliwiających powstawanie dużych, silnych gospodarstw indywidualnych,
- działania w kierunku podniesienia kwalifikacji i aktywności zawodowej ludności wiejskiej,
- działania w kierunku tworzenia miejsc pracy na wsi poza rolnictwem,
- propagowanie działalności agroturystycznej,
- wprowadzanie rolnictwa ekologicznego i innych niekonwencjonalnych kierunków produkcji rolniczej,
- zwiększenie lesistości gminy poprzez wprowadzanie systemów zadrzewień śródpolnych, wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż cieków, zalesianie terenów łąk i pastwisk o bonitacji gleb nie nadającej się do produkcji rolnej oraz nieużytków i wyrobisk.

Na większości terenów gminy zalegają głównie gleby klas II - IV, które są objęte ochroną na podstawie przepisów szczególnych. Na tych obszarach zakazuje się wprowadzania inwestycji o charakterze nierolniczym poza terenami wskazanymi w rysunku Studium pod rozwój takich funkcji.

Z uwagi na warunki glebowo – klimatyczne na terenie gminy preferuje się intensywną produkcję zbóż i upraw przemysłowych.

W celu ochrony rolnych gruntów ornych przed postępującą erozją gleb należy wprowadzić system zadrzewień śródpolnych, a także stosować: przemiennie pasy użytków zielonych i gruntów ornych. Większość łąk i pastwisk klas IV i niższych proponuje się zalesić z uwagi na zbyt małą powierzchnię lasów na terenie gminy.

Obsługę rolnictwa w zakresie usług agrotechnicznych, handlu nawozami, środkami ochrony roślin, materiałem siewnym, magazynowania produktów rolnych i przetwórstwa rolnego zapewnią istniejące obiekty i bazy lub nowe, lokalizowane w granicach terenów zainwestowanych.

11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi występują wzdłuż większych cieków wodnych, głównie wzdłuż rzeki Wierzbak i Cicha Woda oraz rzeki Czerniec oraz Jania,. Dotyczy to głównie wsi Mierczyce i Skała oraz, w mniejszym stopniu, Budziszowa Wielkiego, Kosisk i Sobolewa. Po oddaniu do użytku zbiornika retencyjnego „Mściwojów” zagrożenie powodziowe terenów położonych wzdłuż rzeki Wierzbak (Mierczyce, Skała) zostało zredukowane do minimum. We wsiach w dorzeczu Cichej Wody niebezpieczeństwo powodziowe powinno zostać ograniczone poprzez budowę obwałowań tych cieków, wzdłuż odcinków przebiegających przez tereny zainwestowane. Na terenach zagrożonych powodzią, należy ograniczyć zabudowę. Ewentualne zabudowania powinny mieć tzw. wysoki parter.

Projektuje się sieć zbiorników małej retencji, które równocześnie mają znaczenie rekreacyjne. Zaplanowane zbiorniki gospodarcze, związane z hodowlą ryb, przedstawiono na rysunku studium.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Na terenie gminy nie występują takie obiekty i obszary.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.

Na terenie gminy nie występują obszary pomników zagłady.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.

W gminie Wądroże Wielkie niemal cała sieć osiedleńcza wymaga kompleksowej rewitalizacji i rehabilitacji ze szczególnym uwzględnieniem obiektów o znaczeniu historycznym wraz z otoczeniem. Są to, między innymi, zespoły pałacowo – parkowe, w których przez wiele lat istniały PGR-y. Te obszary wymagają podjęcia natychmiastowych prac rewaloryzacyjnych.

Do rehabilitacji i przekształceń proponuje się przeznaczyć:

- tereny starej zabudowy o wysokich walorach architektonicznych,
- tereny zabytkowych parków i cmentarzy (wyszczególnionych w analizie uwarunkowań, przygotowanych w części A opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wądroże Wielkie”).

Podniesienie walorów estetycznych i wizerunku terenów wiejskich gminy posiada podstawowe znaczenie dla rozwoju zarówno agroturystyki i turystyki, jak i rozwoju szeroko pojętych usług.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na terenie gminy nie występują tereny zamknięte.

16. INNE OBSZARY PROBLEMOWE.

Na terenie gminy nie występują.

17. GRANICE TERENÓW POD BUDOWĘ URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100kW, A TAKŻE ICH STREF OCHRONNYCH ZWIĄZANYCH Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU.

Na terenie gminy dopuszcza się tereny, na których możliwa jest lokalizacja urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW wraz z ich strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Zasięg strefy powinien wynosić 500 m od urządzenia. W strefie tej zakazuje się zabudowy mieszkaniowej bądź zagrodowej. Tereny lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii wraz ze strefą oznaczone są studium symbolami IIEE/R oraz EE/R.

Na potrzeby lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł została opracowana analiza dotycząca monitoringu ptaków i nietoperzy, uwzględniającego m.in. miejsca gniazdowania i żerowania ptaków, inwentaryzację chiropterologiczną oraz trasy

przelotów w okresie migracji obu grup zwierząt, która dopuściła możliwość realizacji farm wiatrowych we wskazanych w studium lokalizacjach.

CZĘŚĆ C

1. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PLANU STUDIUM.

.Rozwiązania programowo-projektowe oparto o studia własne, klasyfikujące gminy na przyległe do dużych aglomeracji lub wchodzące w ich skład oraz gminy znacznie odległe od dużych miast²⁹ oraz ideę wielofunkcyjności terenów wiejskich.

W przyjętych rozwiązaniach wzięto pod uwagę walory przestrzeni przyrodniczej oraz przestrzeni kulturowej, a także uwarunkowania sfery społecznej gminy Wądroże Wielkie. Analiza szeroko pojętych uwarunkowań wewnętrznych oraz zewnętrznych pozwoliła na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzennego, która opiera się szczególnie na wykorzystaniu możliwości rozwojowych gminy Wądroże Wielkie, tkwiących w przestrzeni przyrodniczej. Utworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem, w sektorze przemysłu wydobywczego, jest możliwe dzięki znacznej ilości złóż surowców, w które bogata jest gmina.

Wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 345 w miejscowości Budziszów Wielki, przy węźle autostradowym, projektuje się funkcje związane z aktywizacją gospodarczą w Budziszowie Wielkim – Gądkowie – Postolicach. Tereny te będą ważnym miejscem pracy dla mieszkańców gminy.

Koncepcja utworzenia tzw. pasma ekologicznego ze zbiornikami wody w projektowanej zieleni leśnej i parkowej na kierunku wschód – zachód, pozwala na rozwój gospodarki rybackiej oraz rekreacji i wypoczynku.

Nowe miejsca pracy poza sektorem rolnictwa generują rozwój budownictwa mieszkaniowego w zabudowie jednorodzinnej na bardzo atrakcyjnych, południowych zboczach, spadających w kierunku projektowanych zbiorników wodnych i urządzonych terenów zieleni. Atrakcyjne warunki mieszkaniowe i nowe intratne miejsca pracy poza rolnictwem, powinny wpłynąć na konieczną zmianę struktury wieku ze względu na możliwości pozostania młodzieży na terenie gminy.

Projekt zakłada, że wiodącą funkcją w gminie będzie rolnictwo obok przemysłu wydobywczego i szeroko pojętych usług *oraz wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii*.

Ustalenia projektu studium zakładają widoczną aktywizację gospodarczą w oparciu o realne możliwości rozwoju, które tkwią w przestrzeni przyrodniczej, kulturowej oraz w sferze społecznej gminy Wądroże Wielkie.

²⁹ Por.: Romuald Pustelnik, Warsztaty projektowo-badawcze. Raport Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej 2004 r.